DAMPIYA ATUWA GETAPADAYA.

දම්පියා අටුවා ගැටපදය.

1 වෙනි කාණ්ඩය.

නානාශාස්ත්‍රප්‍රවීණ ධාර්මික

අබාසලමෙවන් කසුප් රජතුමන් විසින්

විරචිතයි.

විද්‍යොදය පරිවෙණාධිපති

පූජ්‍යාචාර්‍ය ශ්‍රී සුමඞ්ගලාභිධාන

ප්‍රධාන සඞ්ඝනායක ස්වාමීන්ද්‍රයානන් වහන්සේගේ

ශිෂ්‍යවූ

ගල්කන්දේ විහාරවාසී

දෙඩම්පහල සුමඞ්ගල සාමින් විසින්

ආචාර්‍ය දෙවරක්ෂිතාභිධාන

බටුවන්තුඩාවේ පඬිතුමන්ගෙන්

ලබනලද උපදෙස් ඇතුව

සකස්කරණලදි.

ප්‍රන්සිස් දසනායක නමැති මාවිසින්
මුද්‍රණ කරවී.

බු. ව. 2434.

PRINTED AT THE LANKABHINAWAWISSRUTA PRESS.

COLOMBO.

1891.

ධම්මපදත්ථකථා ග්‍රන්ථිපදය

හෙ ව ත්

දම්පියා අටුවා ගැටපදය.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

ගත්විසතැන් සරණි * ඇඳුරන්නු තෙත්පෙරබා † යෙයි පළමු තුනුරුවනට නමකර සවසුනුබැවින් කුදුනත්නිකායෙහි අවිසිවගකින් සරහා තබතලද ධම්මපදපාලියට සංවණ්ණනා යටැපි බුදුයොන් තෙරනුවෝ පළමු නමා තිතුනුරුවනට නමස්කාරය කෙරෙමින් - "මහාමොහතමො'නද්ධෙ ලොකෙ ලොකනතදස්සිනා" යනාදී යුගු.

මොහතනු අවිජයෙහි සංඥා නම යනු අඳුරැයෙහි සංඥා මෙතැන් දෙජ් අවිජ් මේ කියා - අවිජ අරමුණු හිරී මුලාවන අරින් මොහනම් වෙයි - අරමුණු හිඳී සෙයන අරින් තමනම් වෙයි - "මොහො ච සො තමො චාති මොහතමො" යි කම්දරයමස් (නොහොත්) "තමො විය මොහො මොහතමො" යි උපමාස් මස් එවි - මෙසේ කියත් තමශබ්දයෙන් අඳුරු මේ කියා.

තම බඳු මොහ මොහ තම යනු වෙයි, මොහ තමම මහාවිසයවත බැවින් එවි මහාපටිපක්ඛවන බැවින් එවි මහාමොහතම නම් --- මුලුනේ පිළිසෙයන බැවින් මහාවිෂය වේ --- ගත්මගඤාණීන් මෙපැහෙන් බැවින් මහාපටිපක්ඛ වෙයි --- "මහා ච සො මොහතමො චාති මහාමොහතමො තෙන ඔනද්ධො පරියොනද්ධො'ති මහාමොහතමොනද්ධො --- තස්මිං මහාමොහතමොනද්ධෙ" මහත්මොහ අඳුරෙන් වලඳනා ලජ්යෙහි - අඳුරුබඳු මහත් මොහෙන් වලඳනා ලදුයෙහි එවි - ලොකෙ, පෙළෙහිය "සබ්බිපජොතො ජලිතො" යනු වහා සබඳ - ලෙවි තුන්ලෝ කියති - "එත්ථ ච සුභාසුභං තපතව" යි ගත සත්ලොව් "ලුජ්ජති පලුජ්ජති" යි ගත සබරලොව් "ලොකනිකණ්ණි එව ඨාවරජ්ජ හමා" යි ගත බජුන්ලෙව් මෙහි සත්ලොව් ගන්නේ - අනුසයපටිඤුන් විතිකම විධින් පරියොනහණය එහි ලැබෙන් බැවින් තුන්විධින් සිටි ලොවුජන් ගන්නේ මෙවී --- ඤාණ ඇත්වරා හැම්ජ මොහඅඳුරු පිළිසෙයන බැවින් "ලොකනත දස්සිනා" ලොවන්දක්නබුහුවිසින් - 'ලොකනතං පස්සන්' යි ලොකනතදස්සී යනුවේ --- මෙහි ලොකනතනම් නිවන් --- 'නව අපාවි ලොකනතං දුක්ඛා අන්ති පමොචනං'' යන තත්හි සෙබින් --- යෙන, සමිකත්තු විධින් - මිතුයෙනී සම්බුද්ධස්ස යනු කරණවචනයෙන් විපරිනාම කොට මේ හා යොජනු යෙක

* ගත්විදුහුන් සරණි - සමගර පොත්. † පෙරනා - සමගර.

බුජ්ඣින යී-''සද්ධම්මපජ්ජොතො'' සදම්පහන්-''සද්ධම්මො එව පජ්ජොතො සද්ධම්මපජ්ජොතො'' (නොහොත්) ''පජ්ජොතො විය සද්ධම්මො සද්ධම්මපජ්ජොතො'' යී උපමිතසමාස එවි, මෙසේහොත් පහන්බඳු සද්ධම් යනු වෙයි—සද්ධම්ම දෙවැදෑරුම් අධිගම විසින්-බුදුවදන් ආගම සද්ධම්ම වෙයි—මගපලනිවන් අධිගම සද්ධම්ම වෙයි දෙජ්, සච්චං ධම්මො සද්ධම්මො සනෙතා පසත්ථො ධම්මො [illegible] ධම්මො'' යි ගන්න—ජලිතො, බබුලුවනලද පුවසනලදද යුසෙයි.

''වෙමෙ භික්ඛවෙ අනතා පබ්බජිතෙන න සෙවිතබ්බා'' යි - යෙමින් ආගමසද්ධම්ම බැබුලුවූහු—කොණ්ඩඤ්ඤතෙරුන් මගපල උපයමින් අධිගමසද්ධම්ම බැබලුවූහ—''ජලිතිඞ්ගා'' ජුලු ඉදිඇගියහු විසින්-ජලිතා ඉඞ්ගස්ස සො ජලිතිඞ්ග—විජානෙයි පටාජ්ලිලයෙමින් අවුජ් ඉධපාධවූන් රහත්ඵල සමග කෙළ පත් බැවිත් එකෙණෙහි මෙදිඳුහු ජලිතිඞ්ගනම් වෙති—(නොහොත්) බෝ වැඩ නෑසමාම්හි ගඬඹුල ඉඞ්විධඤාණ වෙසෙසින් පැවැතිබැවින් ජුලු ඉඞ් ඉඞ් විධඤාණඇතියහු විසින් යනු වේ—මෙයින් බුදුන් කවර ගුණ කිවුහයත්-ස්වාර්ථසම්පත්තිගුණ හා පරාර්ථප්‍රතිපත්ති දෙගුණ කියූහ—''ලොකනාථ දසබ් නා ජලිතිඞ්ගා'' යනුයෙන් ස්වාර්ථසම්පත්තිගුණ කියූහු—සද්ධම්මපජ්ජොතො ජලිතො'' යනුවෙන් පරාර්ථප්‍රතිපත්ති ගුණ කියූහු—දෙගුණෙන් බුදුන් ප්‍රණමාරහසේ දක්වා දූන් ප්‍රණාම කෙරෙයි. ''තස්ස පාදෙ නමස්සිත්වා සම්බුද්ධස්ස සිරීමතො'' යි,

තස්ස පාදෙ-තස්ස. එව්හු; පාදෙ, පාසඟලුවන්; උපයොග බහුවදන් (නොහොත්) පාදෙ භුමෙයාවචන ගෝ-නමස්සිත්වා, වැඳ-''තිසෙසා වන්‍දනා'' ''කායෙන වාචාය මනසා ච'' මෙහි තුන්‍රුජ් යෙදේ—''සම්බුද්ධස්ස'' මගඤාණෙන් සියුයස් තුමජතුවිහ—''බුජ්ඣිතා සච්චානීති බුද්ධො'' (නොහොත්) සබ්බුද්ධිස්ස දෙසුන්ඤාණෙන් සියුසස් මුලුලෙව් දූන්වුහු-''බොධෙතා පජායාති බුද්ධො'' (නොහොත්) සබ්බඤ්ඤුතඤාණෙන් මුළුලෝ ජතුවහ.

''සබ්බං අභිඤ්ඤෙය්‍යසි යං අත්ථි ඤෙය්‍යං තථාගතෝ තෙන සමන්තචක්ඛු'' සිරීමතො, සිරිඇතියන සැපත්ඇතියන යුසේයි-සැපත්සතරඤාණපහන් අනුපමූරුප සුවවිසින්-සිරි එතස්ස අත්ථීති සිරිමා තස්ස සිරීමතො-ඊකාරගාථානුරක්ඛණ සඳහා යුතු.

මෙසින් බුදුන්ට නමකර දක්වා දූන් දම්රුවනට නමකර දක්වති ''සද්ධම්ම ඔඤ්ඤ ඇජෙත්වා'' යි—අස්ස සද්ධම්ම ම-ඒ සවඤ්ඤැහු සබඳ මගපලනිවන් අස්ස යනු නිමිත්ත නෛමිත්තික සම්බන්ධයෙහි සාමිවචන—මගහවුන හා ඵලනිබ්බාණ සච්ඡිකිරියෙන් බුදුවූ බැවින් සධම්එව්හට නිමිත්තවෙයි තෙමේ නෛමිත්තික වේ—මෙයින් ධර්මරත්නයෙහි බුද්ධභාවහෙතුව ලක්ෂණ ගුණ දක්වා ප්‍රණාමාරහසේ කියූවෙත්—''පූජෙත්වා'' පුදා-මෙයින් දම්රුවනට නමස්කාර දක්වා දූන් සඞ්ඝරත්නයට නමකර දක්වති—''කත්වා සඞ්ඝස්ස චාජ

ලිං" ති—ඉ..හු ඔහු ඇරයොජනු අස්ස සඞ්ඝස්ස එසව නෙදෑහු සවුසනහට මෙයින් ඒවිහු ආරයිදු ආබවු කියා පුණ්ණමාරහගේ දක්වූහුයි.

"සීලාදිගුණසාමග්ගියා සඞ්ඝටිතත්තා සඞ්ඝො" ඉජුකගොතුජ් * අටඅරිපුගුලෝ සීලාදිගුණෙන් සඞ්ඝනම් වෙත්—නො අරීපුදුල්තොතුජ් තථාගාව යුව පිළිපන්බැවින් පොථුජ්ජනිකසඞ්ඝද සඞ්ඝ මේ වෙයි—ඉමුසේ තුනුරුවනට නමකර කොට දූන් තමන් වියකැන් කටැපි ගත් දක්වූත්—"තං තං කාරණමාගම්ම" ඉච්චාදි.

"තං තං කාරණමාගම්ම" ඉතඳගොපකාමඅදුන අනබිහෙදන ඇ ඒ ඒ කාරුණු පිණිස "යං ධම්මපදං දෙසෙසි" යනු සබඳ "ධම්මාධම්මෙසු කොවිදො" කුදුමහත් ධම්හි සෙවු ලොවීලොවුතුරධම් කුදුමහත්ධම් නම්-(නොහොත්) ධම්මාධම්මෙසු, කුසල්අකුසල්ධම් (නොහොත්) ධම්මාධම්මෙසු, කුසල් අකුසල්කම්පථධම්හි (නොහොත්) ධම්මාධම්මෙසු, ඉටානිටු විපාට කාරණු හා නොසරුණෙහිය—"සම්පන්නසද්ධම්මපදො" සපත්සදම් පිහිට ඇතිගේ "සද්ධම්මො එව පදං සද්ධම්මපදං" "සම්පන්නසද්ධම්මපදං යෙන සො සම්පන්නසද්ධම්මපදො" නවලොවුතුරදම් දුගීතීනා සසරෙහි නොහිසනෙදුව පිහිටවනබැවින් සද්ධම්මපදනම්වූ ඒ සපත් බැවින් සතර සම්පන්නසද්ධම්ම පදනම්වී (නොහොත්) සද්ධම්මනම් දෙසනා පදනම් එයට කරුණුදෙසුන් සඳුණු හා සව නැසඳුණුනතය බුවෙන විනෙයජනං සාසති අනුසාසතීති සාඨා, ධම්මපදං, දම්පියා ධම්ශබ්දපාත්‍ර කියයි-"ඉධ ත්සබ්බ ධම්මං පරියාපුණාති සුත්තං ගෙය්‍යං" යනාදි තන්හි සේ—පදශබ්ද පිට කියයි, "සන්තිපදං" යන තන්හිසේ කොටස් එව කියයි "තස්ස තානි ධම්මපද, අපිලාපනානි" යන තන්හි සේ-"ධම්මො ච සො පදංචාති ධම්මපදං" ධම්මො ච සො ධම්ජුගෙමෙපෙළඅවින් පියෙහෙමවයි පිහිටඅවින් හා කොටස් අවින් ධම්ම පදං යනු වෙ—පිහිටඅටනම් ගතුවනු දුගිගා සසරනොහිය දෙන්න අට කොටස් අටනම් පෙලධම්හි අටාවිඅට—රත්පැහැ සෙමල්හි ඇසඳ රත් මල්යුව එක්මෙමලක්ගැණෙන බැවින් මේ අරුත්යට ගැලපෙට සාමාන්‍ය නොතුදු මෙයෙන ධම්මපදං යනුයෙන් තුන්සියක්වත් පිණිස දෙසූ සතර සියදෙව්සිගයෙක්ද ගේ ඉම්හුණෙ—සුභං, හොබවන; සොභතීති සුභං, අදුරුවිධමා හොබනසුරයන්හු සෙයින් විනෙසතන්හි කෙලෙස්විධමා හොබවන බැවින් එව උත්තාන පදබ්‍යඤ්ජන හා ගම්භීරාර්ථඇතිවන බැවින් එව ශ්‍රැතිරම්‍යව විමඤ්ඤාසම බැවින් එව සුභනම්-යං යනු මෙයට ඇර යං ධම්ම පදං සුභං යි යොජනු—දෙසෙසි, දෙසීය යුතැන් "කිරතී කිණාති කාරෙතීති වා කාරුණා "පරහට පත්දුක් දුරලයි එව නහයි එව පරහට දුක සාධුන්කපව යි එව "කරුණාය ආවෙගො පරදුකඛදස්සනෙ තුරිතතා කරුණාවෙගො තෙන සමුස්සාහිතං මානසං යස්ස සො කරුණාවෙගසමුස්සාහිතමානසො—දුනුදිය වෙයෙන් ජුවනකඩසෙයින් කුලුණුවෙයෙන් සත්වහරුහි ඒ දෙසුන් සඳ ගනපිටදුවනබැවින් බුදුහු "කරුණාවෙගසමුස්සාහිත මානසො"යි කීවෙත්-

* කෙජුකාගොතුජ් පොත්.

වෙ යනු පදපූරණාර්ථ නිපාතයි–(නොහොත්) ඒකංසාර්ථිහි එව් හා. කරුණාය සමුස්සාහිතමානසො යුජේයි—බුදුන්නාහසුපණ්ණාදීන්ට දෙශනාකරන්නට අභි නමාරනයන්ගෙණ දෙවමනුස්සානං යුහු— 'අභිබනයිති දෙවා'' 'මනු[illegible] ස්සාහනහා මනුස්සා'' "දෙවා ච මනුස්සාච දෙවමනුස්සා'' "තෙසං දෙවමනු ස්සානං'' යනු දෙසෙයි යනු ව හයිද් පීතිපාමොජ්ජවඩ්ඪනං යනුව හයිද් සබ්බ "[illegible] ච පාමොජ්ජො ච පීතිපාමොජ්ජා'' තා වඩ්ඪෙතීති පීතිපාමොජ්ජවඩ්ඪනං- [illegible]ණු [illegible]කල් කිලිල් නම් වනහෙයින් පීති මේ තුරුණුකල් පාමොජ්ජනම් වෙ යි-කිලිල් මිහිකුරුණු හුණු නම් වනහෙයින් පාමොජ්ජ මුහුකළ පීතින් වේ- කම්බලවත් පාමොජ්ජපීතිවඩ්ඪනම් යි කියයුතු ඒ—අල්පාච්තරබැවින් * පීති යනු පෙරටවී

මෙදෙනයින් කුම් කියූහයත්? කුමන්වැනියයුතු දම් කියූහ·ඒධමට නිදන් කියූහ—එධම්හි පයොජන් කියූහු—"ධම්ම පදං සුභං'' යි වැනියයුතු ධර්ම පැවිගු පීතිපාමොජ්ජවඩ්ඪනං යි එධම් පයොජන් පැහැ සෙසුපෙදෙන් නිදන් පැවිනු නිදන්දෙවෙ ආධ්‍යාත්මික බාහිර විසින් "අජ්ඣත්තිකනිදාන කරුණාය ජේ කරුණාවෙගසමුස්සාහිතමානසො'' යනුයෙන් පානාලද බාහිරනිදාන අජ්ඣ පපානි ඇයි—එහි "තං තං කාරණමාගම්ම'' යනුයෙන් අජ්ඣොගපකානි හා තස්සනවරිත දෙශ කාල දක්වූහ, "ධම්මාධම්මේසු කොවිදෙ'' සමන්තන සබ මම්සදෙ, සජ්ජ'' යනුයෙන් දෙශකයා දක්වූහ-"දෙවමනුස්සානං'' යන්නෙන් ප්‍රතිග්‍රාහකයන් දක්වූහු.

මෙසෙයින් තමන් එයබෘන්කරණ ධම්සනිදානයේ පමණයේ පිරිසිදු සේම පිළිවෙවගනයේ දක්වූහ, අජ්ඣොසපානාගින් සනිදානයේ පැවූහ දෙසක ගුණබනනයෙන් පමණයේ පැවූහ කරුණාත්‍රීසේ දක්වමින් පිරිසිදු සේ පැවූහ ප්‍රතිග්‍රාහක ප්‍රයොජන දේ දක්වමින් පිළිවෙවගනයේ පැවූහ, පීති පාමොජ්ජගහණීන් පිළිවෙ කියෙයින් පැවෙතියත්, පිළිවෙයය පියයුතුපිහා [illegible] ප්‍රිලිවෙයට මුල්වසිටි පාමොජ්ජගත්බැවින් පැවෙත්.

දම්පියට අටුවාකෙරෙමින් පුව එයට බුදුකැලි මිහවුවා ඇත්තො එඇන තෙප්කුමට සරව යනුවනට ඒ අටුවා ඇතද තුමන් අටුවා කරණුවට හේ දක් වති—"පරම්පරාභතා තස්ස නිපුණා අත්ථවණ්ණනා'' ඉච්චාදී.

පරම්පරා, ඇජර පරපුරෙන් තුනුවනද්ම්සභාපවා එයි හෙළදිව්පවා අරණ ලදිය—"තස්ස'' එදම්පිටුබඩ—"නිපුණා'' සෙව්ය (නොහොත්) සියුම්වයැ– අත්ථවණ්ණනාවුවාසි-"අත්ථොවණ්ණීයති එතායාති අත්ථවණ්ණනා—යා, යමක්—"තම්බපණ්ණිදීප ත්ති'' තම්බෙණ්ණිවය·තමෙබා පාණී එපර්යි යන වාක්‍යයෙහි සමාසකල බැවින් තම්බපාණි යනු වියයුතුයෙහිදු නෛරුක්ත ක්වීයෙන් පකාරයෙහි ආකාර හ්‍රස්වකොට අනිස් නකාරයක් හැර තම්බපණ්ණි යනු කොලෝ—විදෑරජහු ලක්දිවට බටද, බිම එබූ අත් පැහැ බලා පිරිවරවුවෝ තම්බපණ්ණි යුහු ල–එයින් නමැවි ලක්දිව් තම්බණ්ණි නම්ය සෙත්.

---

* අල්පඝ-රයර- කහු පූර්ව-කාත න්‍රී.

…ච සො දීපොවාති තම්බපණ්ණිදීපො"-පිහිටසුන් මුහුදින් සත්නට පිහිටවූ සිටිබැවින් දිපනම් යෙත්-දීපභාසාය, හෙළුබසින් "දීපවාසී නං භාසා දීපභාසං" මධ්‍යපද ලොප් සමස්-දීපභාසාය යනු සාමාන්‍යයෙනො හෙළුබසින්ද යනු කිදෙට ලැබෙයිසත් දීපවාසීන් හෙළුබැවින් ලැබේ—හෙළහ ය න් කිංසනියත්-සීහබාහුරජ සීහකුමර සීහලනම් වේ- සීහං ලූනවා ඉති සීහලො යි, විදූකුමර එවුගු දරුබැවින් සීහල නම්හ, සෙසුවෝ එ වූහු පිරිවරබැවින් සීහලනම් වූහු 'සණ්ඨිතා" සිටී-මගධබසින් වැටෙමින් ආ බුදුසැලි අටුවා හෙළදිවඇජුරෝ හෙළුබසින් තුබූහ, ඔවුන් තුබූ නියායෙන් තුමන් අටුවා සරණී තාක් සිටිබැවින් "සණ්ඨිතා" යුහු—නසාධයති, නොසාහා මනූයෙහි සා යනු මෙතැන හැර යොජනු, සෙසානං, තෙසුවනට දීපානාරවාසීන්ටය යුසේයි.

• හිතසම්පදං" සහසපුව, හිතනම් සුඛකාරණා—හේ මෙතැන ලොවී ලොවුතුරා සුවවටකරුණුව සිරි සපුව * වේ, හිතඵ තං සම්පදඤ්චාතිහිතසම්පදං-අපෙපවනාධි, මැනවිනම් නො මේ නිපාතසමුදාය ආසිංසාර්ථයෙහි වැවේ, මේ පැදූක්වූහම යෙහි ඉති ආසිංසමානො යි, සාධෙයනං, සාහැනි ක්‍රියාපදජ ආසිංසාර්ථයි මෙහි—"සබ්බලොකස්ස" හිම්නොතබා මුලුලොවට; හිතං, හිතව; ඉති, මෙසෙයින් නිදර්ශනාර්ථයෙහි ඉති ශබ්දය නොහොත් ආකාරාර්ථයෙහි මේ ආකාරයෙන් "ආසිංසමානෙන" ඉජ්නහු විසින්– 'දනෙන" දැමුනාවූ, දුනු ඉඳුරන් ඇත්තනූ විසින් "සමචාරිනා" සලේපිළිවුවහි සරණුවා විසින් දොෂයිලූමල ඈ සමණිබැවින් සලෙපිළිවුවා සමනම් වෙයි-"සමං චරති ස මෙ චරතීති සමචාරී.

"කුමාරකස්සපෙන" එනම් ඇතියනු විසින්-චිරයොගතො, ථෙරෙ සාත භාගිනි නොවන සීලාදිගුණ මේ ථිරගුණ නම්-"ථිරචෙතසා" තහ වූරු සිතැතියනු විසින්, විවට පැකිධමහි පිහිටිසිත් තහවුරු සිත්නම්, "ථිරං චෙතො යස්ස සො ථිරචෙතො - තෙන ථිරචෙතසා–'සද්ධම්මඨිතිකාමෙන" අයිනමූලය වීමයට කරුණුවූ ආගම ධර්මය සිටුවීකැමතියනු විසින්-සද්ධම්මස්ස ඨිතිති සද්ධම්මට්ඨිති තං කාමෙ තෙන සද්ධම්මට්ඨිතිකාමෙන—හෙළුබසින් තුබූ අටුවා පෙරලූ සබභාව නිරුත්තින් තුබුව, පිළිපජනවුන් බොහෝජනාවනුබැවින් ආගමධම්ඨිටි හැගියනුවියින් යුසේය-සකත්‍රම්, ඇදුරුව, "අභියාචිතො" යජනලදු යෙම්, මෙයින් අධෙෂණ තත්කාර්‍ය තදභිප්‍රාය සමුත්‍ථාන තන්නිදාන තදාශ්‍රය දක්වූහු—"සඞ්ඝපාලෙන අභියාචිතො" යන්නෙන් අධෙෂණ දක්වූහ "දනෙනන"-පෙ-කාමෙන යනුවෙන් එයට කාරණ දක්වූහු—අපෙපවනාම-පෙ-සමානො යනු නංකරවා අභිප්‍රාය දක්වූහු "න සාධයති" අභිප්‍රායට සමුඛන් දක්වූහ, සො-පෙ-සණ්ඨිති යනුයෙන් එසමුටුහන වන්නන් දක්වූහ—පරම්පරා-පෙ-වණ්ණනා යනුයෙන් මේ හැමයට ආශ්‍රය දක්වූහු—දූන් සරණී ප්‍රකාර දක්වතියි-තං භාසං-පෙ-"භාසන්තරෙන භාසිස්සං" යන මෙතෙකින් තම්භාසං ඒ හෙළුබසුජු-සාට භාසාවාති තම්භාසා-(නොහොත්)

* උවසපුව-පොත්.

දීපභාසාය සණ්ඨිතා යි කියනලද. හෙළුඅටුවායෙහි බහූජ-මෙහෙන් ... ර සසා භාසා තම්භාසා" යනු වෙයි, (නොහොත්) එයින් බස් ඉතුහැර ... න් අෑ කියාත්, "තතො භාසා තබ්භාසා" යනු වෙයි, "අතිවිත්ථාරගතං" ඉතා ... මහා බවට ගිය 'අති විත්ථාරභාවගතං අති විත්ථාරගතා වචනක්කමං, වචනක්‍රමමැති පුල්මගයුගේ-වචනානංකමො වචනක්කමො වචනසන්නිවෙසො' යි සේ...

මෙයින් හෙළුඅටුවායෙහි පුනප්පුන කියූ. කථාමාර්ග කියත්—"ආරොපයිත්වා" අරවා-මෙතෙන තබ්භාසං යනුයෙහි නිදුටු තත්ශබ්ද සප්තමීන් විපරිනාමකොට යොජනු "තස්ස ආරොපයිත්වාන" යී ඒ අටුවායෙහි අර්ථ ගරිරහා යොජනු යුසේයි—"තන්තිභාසං" පෙලබස් මගධබස් යුසේයි—"තන්ති යා භාසා තන්තිභාසා" මනොරමං, මනතුස්වනුවූවා-හෝ සතුන් මුල්බස් බැවින් මගධබස් මනොරමයෙත්—මනං රමතීති මනොරමා- ගාථා "මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා" යන අෑ ගාථාවන් "බ්‍යඤ්ජනපදං" යනු වහා සබඳ. යම් බ්‍යඤ්ජන් හා පෙදෙක් "බ්‍යඤ්ජේතීති බ්‍යඤ්ජනං" අරුත් විසජයි. බ්‍යඤ්ජන් නම්, 'පජ්ජති අත්ථො එතෙනාති පදං' අරුත් එයින් ජනන ලැබෙයි පෙදෙනම්—බ්‍යඤ්ජනමෙව පදං බ්‍යඤ්ජනපදං (නොහොත්) බ්‍යඤ්ජනඡක්ක හා පදඡක්ක එසේ හොත්, 'බ්‍යඤ්ජනඤ්ච පදඤ්ච බ්‍යඤ්ජනපදං' යී සමාස වේ—එහි බ්‍යඤ්ජන ඡක්කනම් අක්ඛර පද බ්‍යඤ්ජන ආකාර නිරුත්ති නිද්දෙස යන මේ සපදෙ–අර්ථ ඡක්ක නම් සංකාසන පකාසන විවරණ විභජන උත්තානීකරණ පඤ්ඤත්ති යන මේ සපෙදෙ-තස්ස, ඒ හෙළුඅටුවායෙහි "යං න විභාවිතං" අජ්ඣාහාර නිරුත්ති වෙවචන ප්‍රත්‍යයොඬාර * ප්‍රත්‍යයාර්ථදීපනාදීන් විසින් යමක් නොපාලකරණ ලද්ද—"කෙවලං තං විභාවෙත්වා" ඒ සියලු පළකොට කෙවලශබ්ද අනවශෙෂාර්ථයෙහි "කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා" යන තන්හිසේ—(නොහොත්) කෙවල ශබ්ද අමිශ්‍රාර්ථයෙහි නොහැඹූ පද මතුවිභාවය යුසේයි, සෙසං, සෙ...සටතුබූ අර්ථවර්ණනාපද උපයොගවචනයෙන් විපරිනාම ... යොජනු, සෙසං, අර්ථවර්ණනායි- "තමෙව භාසිස්සං" යනු වහා සබඳ ඒ මේකියනෙම් යුසේයී—ඒමේ කියුව හෙළුයෙන් කියුවා යනුවනට කියති "අත්ථො-පෙ-භාසන්තරෙන" යී—"අත්ථො තමෙව නසඥතො සඥතො පන භාසන්තරෙන භාසිස්සං යුතු—අරුත්විසින් මේකියනේ මිසවිසින් ඒ නොකියන්නෙමි—පදවිසින් මගධවිසින් කියනෙමියි යට තුමන්කියූ- "ආරොපයිත්වාන තන්තිභාසං මනොරමං" යනු ප්‍රත්‍යවස්ථාව නොකොළෝ.

"ආවහන්තො" එලවනුසෙන්ම–"විභාවිනං මනසො" පැනවත් සිතට, අත්ථං විභාවයන්ති පකාසෙන්ති'ති විභාවිනො-(නොහොත්) සුඛතං දුක්ඛතං විභාවෙන්ති ජානන්ති'ති විභාවිනො තෙසං මනසො කෙලෙහි නාමනම් ජනනවුන් සිතටය යුසේයි–"පීතිපාමොජ්ජං, පීතිපාමොජ්ජ"–"අත්ථධම්මූපනිස්සිතං" පෙලඅරුත්හ පෙලඇසිරකළවි—"අරියති ඤායතීති අත්ථො" සොදෙ විපිජවන් අනුසරින් පැවැති මුන්දෙරිජවන් විඤ්ඤනින් ජනනලැබෙයි අ

* ප්‍රත්‍යයාපෙඬාර-සමහර.

ධුම්සේ-නම්—"ධාරෙතීති ධම්මො" පෙළඅරුත් දරයි ධම්නම්-"අඤ්ඤො ච ධ
ත්ථෙව ච අඤ්ඤධම්මා" "තෙ උපනිස්සයතීති අඤ්ඤධම්මූපනිස්සිතං" මෙහි ක
ථනප්‍රකාර පසු-"තබ්භාසං"-පෙ-පහාය යනු එකැ ආරොපයිත්වා-පෙ-
ත්‍රිමනොරමං" යනු එකැ-"ගාථායං විභාවෙත්වා" යනු එකැ-"සෙසං භාසි
තං" එකැ-ආවහනෙනා-පෙ-නිස්සිතං" එකැ-මෙපස්සෙයින් කරණප්‍ර
කාර දක්වා දැන්තමන් අටුවාකරණ දම්පියෙහි යමකවග පළමුවන ගාථා
පෙළවිසින් දක්වා ඒ වණ්ණනාකටැපිව "මනොපුබ්බඞ්ගමාධම්මා" යන ඈ
කීහු.

"මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා"-පෙ-පදන්ති එත්ථ ඉතිසද්දො නිදස්සනෙ
පරිසමාපනෙ වා-කත්ථ භාසිතාති පුච්ඡා-සාවත්ථියන්ති පරිහාරො—එත්ථ ච
භාසිතාති පදං ආනෙත්වා යොජෙතබ්බං-චක්ඛුපාලත්ථෙරන්ති නාමෙන චක්ඛු
පාලමෙකං ථෙරං, සො හි එලිතචක්ඛුතාය එලිතචක්ඛූති වා එලිත සද්දස්ස
පරනිපාතො චක්ඛුඑලිතොති වා වත්තබ්බෙ එකාරස්ස පකාරං අකාරස්ස දීඝ
ත්තං තකාරස්ස ලොපං ඉකාරස්ස අකාරං කත්වා නිරුත්තිනයෙන චක්ඛුපා
ලොති වුත්තො—කිරාති අනුස්සවත්ථෙ නිපාතො-කුටුම්බං වුච්චති සාපතෙය්‍යං
තං යස්ස අත්ථි සො කුටුම්බිකො-ආධිපච්චපරිවාරාදිවසෙන අග්ගො-හිරඤ්ඤ
සුවණ්ණාදිවසෙන මහද්ධනො-ගෙහොපකරණවසෙන මහාභොගො-සබ්බ
සාපතෙය්‍යවසෙන වා අඩ්ඪො-නිදහිත්වා ඨපිතධනානං වසෙන මහද්ධනො-ව
ලඤ්ජනකධනානං වසෙන මහාභොගො.

"නහානතිත්ථන්ති" අචිරවතිං-"වනප්පතින්ති" වනජෙට්ඨකං—මහෙස
ක්ඛාය, මහානුභාවාය—"හෙට්ඨාභාගං" රුක්ඛමූලං-"සොධාපෙත්වා" තිණ
පණ්ණාදි හරණවසෙන-"පාකාරපරික්ඛෙපන්ති" පාකාරෙන පරික්ඛිපන
තං පරික්ඛෙපන පාකාරං වා-"ධජන්ති" මූලෙ බන්ධිත්වා විස්සට්ඨං-"පටාක
න්ති" තිරියං යට්ඨියා අප්පිතං-"ගබ්භපරිහාරං" ගබ්භපරිපාලනවිධානං ම
ඞ්ගලාදිකං වා-"සෙට්ඨීති" කුටුම්බිකො සො හි ලද්ධසෙට්ඨිච්ඡත්තතාය සෙට්ඨීති වු
ච්චති.

"අපරභාගෙති" අපරකාලෙ-සර්වඥනෙන, ශ්‍රෙෂ්ඨ්‍රින්-පවත්වූවරධම්ම
චක්‍රයා, පවත්වනලද උතුම් ධම්සක් ඇත්තේ-ධම්සක් නම්-"දුක්ඛං පරි
ඤ්ඤෙය්‍යං, පරිඤ්ඤාතං—සමුදයො පහාතබ්බො, පහීණො—නිරොධො
සච්ඡිකාතබ්බො, සච්ඡිකතො-මග්ගො භාවෙතබ්බො, භාවිතො" යි කියන
ලද එකෙකි සස්හි තුන් තුන් ආකාරයෙන් පැවැති දෙසුන් ඥාණ-අනුපුබ්බෙ
න බාරාණසිතො කප්පාසිකවනසණ්ඩං, තතො උරුවෙලං, තතො රාජගහං,
තතො කපිලපුරං, තතො සීතවනන්ති ඉමිනා අනුක්කමෙන ආගන්ත්වා අනුපු
බ්බෙන ආගනත්වා" යුහු-චතුපච්චයසංඛ්‍යාතධනං විස්සජ්ජෙත්වා, යනු භූමි
ගහණ විහාරකරණ විහාරමහ යන මේ තුන් තැන් විසජනලද අටලොස්
කෙළ [බැගින්] ධන ගැණ කියත්.

සඞ්ඝමණෙන, දන්සිල් ඈ සඟමගෙහි-මොක්ඛම්ගෙහ සමාධීවිඩුං මොක්මගෙහි - ''ජෙතවනමහාවිහාරෙ විහරන්ති''යනු වහා-අරෙකදිවස පාලො-යන ඈ කථාසම්බන්ධවීයින් යොජනු-මධ්‍යයෙහි-තථාගතො හි-ඈජ මෙයි සෙයින් සෙසුහන්හි බඩවාසනොවන සේ දක්වනුවස් කියුහු-ජෙ අයිතියා ඤාතිකුලසඞගස්සහි කාරිතෙ විහාරෙ, යනු නිග්‍රොධාරාම පිණිස කියත්.

''ජෙතවනමහාවිහාරෙ එකූනවීසති''යනු හා මතුයෙහි වස්සාවාසෙ යනු ඈ ර යොජනු-දහරා ච සාමණෙරා ච දහරසාමණෙරා-*''ඛාදනීයාදීනි එළුඑ ආ දීයගහණෙන භොජනීයාදීනි ගහෙතබ්බානි-පඤ්චභෙසජ්ජානි-සපි නවනීතං තෙලං මධුඵාණිතං යන පඤ්චභෙසජ්ජ-අඨවිපානානි මධු මු දීක සාලූක චො ච මොචම්බජම්බුජං ඵාරුසං යන්මේ අටවිධපාන කියනුජ්-තෙසං සතුයෙහි සා ච සො ච තෙසංයි එක ශෙෂකොට බහුවචන ෂෂ්ඨී කාල්‍රයි—සම්මජ්ජිත මෙවාති යථා ඉච්ජිතමෙව, යථාපැවති සිත්මෙච්යූසේයි—අධිමත්තාසීතනගෙන-අතිශයපෙමෙන-''බුඩසුකුමාලො'' බුඩභාවෙන සුකුමාලො බුඩභාවෙන නිදදුක්ඛොති අතෙථා-නීසිනනාමනෙතයෙව එකං ධම්මදෙසනං කථෙසී''යි යොජනු-''අරක්ඛිතබ්බඨානෙ'' යනු පඤ්ඤභාවකරණ තමනට කිලමථස්ථාන නොවනබැවින් කියත්—''උච්ඡතෙතාවා'' පෙරළා-පබ්බජ්ජාදීනං යන තැන ආදිශබ්දයෙන් ධ්‍යානාභිඥාදිය,ගන්නේ-ආනුපුබ්බිකථං, ක්‍රමයෙන් පවත්නා කථා-සෙය්‍යථීදන්ති නිපාතො තං කථානි අතෙථා—දානකථං දානං උද්දිස්ස පවත්තං කථං-කාමානං ආදීනවං, වත්කම්හා කෙලෙස්කම්හි අවැඩ †-කාමානං ඔකාරං කාමානං සංකිලෙසං යි යොජනු—වත්කම් කෙලෙස්කමුන් යටත් බැවිහා දුක්වූ ශූසේයි—නෙක්ඛම්මෙ ච—

''පබ්බජ්ජා පඨමං ඣානං නිබ්බාණඤ්ච විපස්සනා,
සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා නෙක්ඛම්මන්ති පවුච්චරෙ'' යි.

කියනලද නෙබැම්හි ''සණ්හසුඛුමං'' යනු එක්මේ අජ්ඣතියා-''ආදිමජ්ඣපරියොසානෙ කල්‍යාණෙ'' යනු සීලසමාධි ප්‍රඥාගුණ කියත් - මෙය තදභාවිබඹුන් සුමුසෙ ඔහන් ගැණ කියත් මේ-''අගාරමජ්ඣෙ'' යනුයෙහි වසනෙතන යනු වක්දක්ෂෝ-''තරුණෝපි ච තාවසෝ'' තාව, තව-තරුණොපි ච අසෝ. ලදරුද වූ-අනස්සවා නස්සවන්ති චුතභාවංහි නාපටිපජ්ජන්තියි අතෙථා අනස්සවා අවිධෙයාති අතෙථා-කිමඞ පන නිපාත-පයෙව යූසේයි-යස්ස හත්පාද ජරාජජ්ජරිතා අනස්සවා හොන්ති-විහතත්ථාමො, නටබල ඇතිසේ-තස්ස චිරවනතස්සෙව යනු-අනාදරයෙහි සාම්වචක—සල්ලහුකා වුත්ති යස්ස සො සල්ලහුකවුත්ති, අල්පසෙනාසනතාති, දූරානං සෙනාසනානමෙතං අධිවචනං ''ශූබැවින් ගොදුරුගමට දුරුසෙනසුන්-බයවයං යනුයෙහි ක්‍රමෙන් නස්නේ-බයනම් එක්පැහැරනස්නේ-වයනම්-සඨපෙක්ඛා-කොට පටන්ගෙණිය

* දහරා ච තෙ සාමණෙරාචාති දහරසාමණෙරා-යි විගුහනුයි.

† අවෙඩා-පොත්,

ධූමස්-සාතච්චකිරියවසෙන, සතතක්‍රියාවිසින්-සතතස්ස භාවො සාතච්චං-සාතච්චෙන කිරියා සාතච්චකිරියා-යාව අරහත්තා, රහත්ඵල පවා-සඟ ගාමිනො යනු උපයොග බහුවචන්-පරිච්ඡින්නා, බොජ-යථා ඵාසුකඨානං, යථාසුව තැන්-නොගච්ඡාම යනුවක්හා යොජනු-භවනිස්සරණං, භවතො නික්ඛමනං-පතිරූපං, අනුච්ඡවිකං-සාධෙය්‍යන, සෙලෙන්, නැති ගුණ පහළකිරීමෙන් යුසේ-කල්‍යාණජ්ඣාසයෙන, කල්‍යාණඅදහසින් කල්‍යාණ අදහස් ඇති සඟු විසින්වච-පමත්තස්ස, පඤ්චසු කාමගුණෙසු වොස්සග්ගස්ස, පස්කම්හි වුහුබු සිණ්ඇතියහුය යුසේයි-පිණ්ඩං න පසාරෙස්සාමි, පිට බිම නොපහරම්, න නිපජ්ජිස්සාමීති-අත්‍ථො: නිද්දං අනොක්කමන්තස්ස, නිද්‍රාවට නොවජනුව හට-අරුණස්ස උග්ගමනෙ, අසාධි ජයාසරනෙහ දිස්වා, නෙත්වැහෙනුවූ ඇස් දක-ආසිඤ්චනෙත්තා, එවිනේ-සරීරෙ යාපෙනෙන, සරීරෙ පවතෙනනෙත-ඤාතිසාලොහිතා, ඤාති, දුරුනෑ-සාලොහිතා, ආසන්නයෝ—කරජකායං, කරතො ජාතං කරජං, කරෙ වා ජාතං කරජං මෙහි කරශබ්දයෙන් ශුක්‍රශොණිතය කියදු-කිරියතෙ විපාකිරියතෙ ඉති කරං-කුච්ඡිතානං කෙසාදීනං ආයො ආකරොති කායො, කරජො ච සො කායොචාති කරජකායො-අනුඅමතො අපරිච්ඡින්නො අගෙගා යස්ස සො අනමතග්ගො-තස්මිං අනමතග්ගස්මිං—සංසාරවට්ටෙ, වැටෙනඅපින් සසර මේ සසරවටනම්—නපරිච්ඡින්දාතී, නසෙවිතො-ධාරෙති, රැස්වා-භූතකායං, චතුමහාභූතමයකායං.

කායනනි, පිරිනෙත්-මමායිතානි, මමයි ගන්නාලද්දවෝ—කිජ්ජනන්, කිදෙත්—මෙහි පළමුවන ගයින් පිරිහිමමතු කියුනු-දෙවනගයින් නිරවසෙ-විසින් නස්නා කියුනු-නතප්පකම්මං, නාශ්‍ය-සප්පායං, ඵාසුකං-පච්ච [illegible] පච්චවෙක්ඛිතො-නිකිච්ඡාය, පිළියම්න්-විවජ්ජිතො, පියනලද්ද [illegible] අචරිමං, නොපසු නොපෙරටව-උපකණ්ඨය, ආසන්නාය [illegible] ගෙවා රැච්චි, නරුබවතු—“ගමනාකාරෙ පසාදියන්ති” යනුවට “[illegible]” ය නුවක්ඇර යොජනු-පච්චාසිංසති, ඉච්ඡති-ආරඤ්ඤකො විහාරෙ, අරණ්‍යහි වෙහෙරක්-සරෙ නිම්මිතානං, ආකාරං-ඉර්ති සදෙද අයනනි—පරියාදාය, ගෙණ-සීලවිපත්තිං, සීලභෙදං, සීලවිනාසං-සො ච බො ඉත්වියා-ගිනසදෙදසි යොජනු-පාපො ජාතොසි, පවැති මිහි—“පාපමෙතස්ස අ[illegible]”— “යසිගණ්හෙණින කිච්චං නත්ථි” යටකෙළගැන්මේන් කටයුතුනැති (නොහොත්) යසිගහණසඞ්ඛාතං කිච්චං යසිගහණකිච්චං, යටකෙළගැණිමනම් ඇති කිසනැති-“සංවෙගපත්තො” උත්‍රාසෙනා-“කාසායානි අපනෙත්වා” “සමණනියාමෙන පරිදහිතානි කාසායානි කායතො මොචෙත්වා” මහණුන් අඳනා ආකාරයෙන් ගත් කහවත් හැරය යුසේයි—“ගිහිනියාමෙන” ගිහීන් අඳනා ආකාරයෙන්—“මයහපරිපණ්හයෙක” පරිපාළුනම්, උවදුරුයි-අමනුස්සානං උපද්දවො එහි අනමීත් අමනුෂ්‍යපද්‍රවො,

කන්ති බ්‍යවසායතෝ, අසම් යනු ආගතොස්මි යි යොජනු—කන්තාර සඞ්ඛාතං අද්ධානං කන්තාරද්ධානං—අධානනම්, දෙගව්වෙන් වැඩිතැන්—

''සොමනසො'' සතුටු වූයේ එව—බාලෙ, බල්ගු කෙරෙහි—''සහායතා'' සහාය භාවො—(නොහොත්) විහත්ථවිපරිනාම—බාලෙන සහ සහායතා බාලෙ සහායතා යි යේසි—''බාලෙන සහායතා'' යත් බිල්ගු සහ ශ්‍රමන් සහ බැව් නැතියේ කියත්—''අපරාපරමපරිවත්තෙට්ඨනතස්ස'' යන ගයට හි දෙස් කියා ''ඉධෙව මෙ මරනතස්ස'' යනු වට නිදෙස් විසින් දෙවන ගය කිය්‍යු හු—''සංවෙග ජාතො'' ජාතසංවෙගො—''මෙති'' මියා, ''සහසා කතං'' සා හසිකං—''අනනුච්ඡවිකං'' සාසනස්ස අනනුරූපං—''පත්ඛබ්ඥිජො'' පහක් සා-බාහාති, උමහා හජෙව්-පගගණහාති, උක්ඛිපිත්වා—''පක්ඛනෙත්‍රව අහො සි'' නපුන මනුස්සාවාසං ආගංජ්ති අධිප්පායො-ජයනුමින, බිඳුවදපත් එව්— ''පකතිකං'' සභාවං-උණ්භාකාරං දසෙසසි—උණ්භං විය දැක්වෙසි—''දිබ්බන චක්ඛුනා'' සි, අභිඥ දිවඇස් නොගැණ දෙවනිකායොත්පත්තියෙන් ලද දිවඇස්ගන්නේ.

''සහස්සනෙතො'' දහසක් පැණි ඇස් ඇත්තේ, දහසක් ජනා සිතන අර්ථ එකකෙණෙහි සිතනබැවින් සක්ගු එක්ම පැණිඇස් දහස් නම්වී—''වි සොධයි, ජෙහස්—(නොහොත්) විසොධයි, බැලීයයි යේයි—මෙසේ කි යත්, දිබ්බං චක්ඛුං යනු ''දිබ්බෙන චක්ඛුනා'' සි, කාරණවචනයෙන් යො ජනු—''පාපගරහී'' පව්වූන්ගරහනුවූ යේයි—(නොහොත්) පව්ගරහනුවූයේ, ''ආජීවං පරිසොධයි— ආජීව පිරිසිඳු කෙළේ—පව්වුහු ගත්යටඑල්බැදෙනු හැළ යූයේ ''ධම්මගරුකො'' පිළිවෙත්ධම් ගොරෙක්කොට ඇතියේ— පවුම්තුස්සගරිද කළුණීමිත් සසගරින්වූය යූයේ—''සාසනෙ රතො'' පිළි වෙත් සස්නෙහි ඇලුණේ—මෙහි පළමුවන ගය පරිසොධයි යනුයෙහි හා දෙවන ගය ''නිසිනෙනා'' යනු යෙහි, ඉති ශබ්දයක් යොජා පරිසොධයී ති-නිසිනෙනාති, යී සබ්දකරණු ''සත්තධා'' සපතප්‍රකාරයකින්, එලෙයන, පැලෙනු විසිරණුය යූයේ-එල විසරණෙ යන ධාතුයි—''දෙවරජ්ජසිරිං ධාරෙ තීති දෙවරජ්ජසිරිධරෙ-මෙහි ඊකාර ගාථා බන්ධ වස් දිගි.

''අඩ්ඩකො'' මගියෙකිම්—''පපඤ්චො'' ලස්—අච්චායිකං යනුයෙහි කම්මං යනුවක් අධ්‍යාහාරකරණු—අතිසකම්නැති යූයේ-''අචෙවති අතික්කමතීති අවචයො අච්චයො එව් අච්චායිකං ''දසසු පුඤ්ඤකිරියවත්ථුසු.

''දානං සීලං භාවනා පත්තිදානං
වෙය්‍යාවච්චං දෙසනාචානුමොදෙ,
දිට්ඨිජ්ජුකම්මං සංසුති චාපචායො
ඤෙය්‍යො එවං පුඤ්ඤවත්ථුප්පභෙදො'' සි.

කියනලද දසපින්කිරියවත්හි එකං යනු වෙය්‍යාවච්ච පින්කිරියවත් සඳහා කියා—සප්පුරිසො, සාධුපුරිසො—''තළා කත්වා'' යෂ්ටිකොටිං ගහෙත්වා, පඨ විං සංඝිපනෙතා සංඛිපනෙනා, පොළොවතන තන හකවනුයේ, වසම් පියෙස්

මුලුහකවා සමථියෙස් සුලාත් නොහකවා පයින් නියතුය යුසේ—චිරෙන ය ථුයෙහි කාලෙන යනුවක් අධ්‍යාහාරකරණු—උජුකමග්ගං යි, තුමාහැකවූ මගසඳහා කියා—"දෙවතා භවිස්සති ති-දෙවියෙක් වනැයි-සුවසේ යනුවෙක් එක්සියවිසිලැක්මෙකින් යායුතු මග කිපපැයකින් ආබැවින් "ඛිප්පං සාවත්ථි මාගමී" යුහු-කෙණෙකින් නොහැර ක්පපැයකින් තුමට අළ යත් තෙරනට වෙය්‍යාවච්චකම් බොහෝ කටවිචැ නො අලයි ගත්තේ—එයින්ම කියැ යට "දසසු පුඤ්ඤකිරියවත්ථූසු එකං ලභිස්සාමි" යි "කණිකකුටිකෙන" මල් කෙලෙඹියා විසින්—"පණ්ණසාලං, පන්සල්, උලුසියන්හෝ තුජ් පන්හල් ආරෙන් කළ සෙනසුන් පන්හල් නම්වේ-පලලබෙක, හැඳ-පියසභායව ගණ්ඨාන, කල්සබඳහු සටහනින්—පවටේටනෙතා, ඇස්නටසේයට සාමුල වැටෙන්නේ—ඉදං දිස්වා, මෙපවත් දැක, කෙලෙඹි තෙරුන් ඇස්නස්නා බව්පුරෙ තුමා නොදත්ද ලොව ලදවිසින් "ඉදං දිස්වා" යි-"භූජිස්ස කථා" නිදහස් කොට-උපඨහථ, එලඹෙවයි, වටාවා යුසේයි—"වත්තපටිවත්තං" වත්පිළිවෙත්, පලමුකරණුවත් නම්, පුනපුනකරණු පිළිවත්නම්—උපට්ඨහිංසු, වැටියෝ-දිසාවාසිනො, නියරිවැසියෝ-ඉද ඉපි යනුයෙහි ඨානං යනුවක් දක්නේ—දෙවෙ, දෙව්ලේ-"විනතො" කසවී-ඉදුදීන් සිසේ—ආරද්ධ විරියො, රුකුළුවැර ඇතියේ—ආරද්ධං විරියං යෙන සො ආරද්ධ විරියො යනු වේ—ආචිණ්ණවඩ්ඪකම්මනො, ඇසින් සක්මන් ඇතියේ—පුරුදුකළසක්මන් ඇතියේ—ආචිණ්ණං වඩ්ඪකම්මනං යෙන සො ආචිණ්ණ වඩ්ඪකම්මනො යනු වේ—'නවවටටාය භූමියා" නවවට පෙලෙවින්—"ඉන්ද්‍රගොපකා" ඉඳුගොව්වෝ—"විපජ්ජිංසු" නටහු, මළහ යුසේ.

"ආවාසිකා" නිවැසි මහණහු-කාලසෙසව, දවස්ඇතිදකල්හි මේ-'ඉතරෙ භික්ඛූ' යි නියරිවැසි මහණුන්ගෙණ කියත්—"පාණකෙ" යි මළ ඉඳුගොව්වන්සඳහා කියත්—"අත්ථං කරිස්සාමීති" හිය කෙරෙම්-"මාරෙනෙතා" යනු පාණකෙ යනු හා සබඳකරණු—තා මාරෙන්තං යි විපරිනාමකොට යොජනු-මරණවෙතනා නම්, වධවෙතනා-හේ දෙමිනස්සහගිය සිත් අතගැම්මෙහින් මේ පුහුන් බැවින් කිණ්ෂ්වනට නැති—"උපනිස්සයෙ සති" උපනිස්සය ඇති කල්හි, අරහත්ඵලට හේ ඇතිකල්හි යුසේයි—"අහං තෙ සබ්බං පුනප්පුනදීනා යි දැසි භවිස්සාමි" අහං පුනප්පුනදීනාති සබ්බං තෙ දැසි භවිස්සාමියි යොජනු.

සංවිදහි, යෙජි—"එකභෙසජ්ජෙනෙව" එක්සලක් දුන් බෙහෙජින්මැ—එකවාරං දින්නං භෙසජ්ජං එකභෙසජ්ජං—පාකතිකානි, පියවි සිරිඇවිහූ—පකතිසණ්ඨිතානි පාකතිකානි—එතස්ස පටිජගිනං—පිළිණකෙළෙම් යනසබඳ-විනෙතාසි යනු වචෙස්සාමි නනති යනුව හා සබඳකරණු—සණ්හන-මොළොක් පියොවින්-මෙහි පයොගෙන යනුවක් ඇර යොජනු—"සමුදාචරිස්සති" වොහරිස්සති—මා තුවදස්කල්හි එව් මොළොක් පියොවින් බැවහාර නොකරණු සේයි—"වච්ඡස්සාමි" වසනෙම්, නළනෙම් යුසේ, කීදිසං, කිබඳුය, රූජතෙව, රූජනේමේ යුසේ—ථොකං, මදව—"අතිරෙකතරං" අයිරා—දිප

සිඛා විය, වැටඅගහිජලසිලක් සෙයින්—"විඤ්ඤාසිංසු" නටහු-ඡන්ද සතකම්මිං යි යොජනු—"පවජ්ජතො පච්ජතො අනුබන්ධී" පස් පස් නුහුබිඳ-ගත්ගත් බොවෙහි නොපියා විවරසොයමින් මෙතැන් පවා අය යූසේය—"ධුරං වහතො" ධුරඋසුලනුවහු ජත්හි තුබු වියෙහි බඳුධුරවහනුවහු යූසේයි—"පදං අනුගච්ඡන්තං චක්කං විය"යි යොජනු—ඉදං වත්ථුං කථෙත්වා, මේ අයුයෙහි පැවැතිවත් කියා—"අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා" සබඳ යොජා ගලපා "අරහත්තස්ස උපනිස්සයො සති කස්මා අනෙධා ජාතො-යනු පුවජානා, තෙනහි භික්ඛවෙ සුණාථ" යි අළුවත්හා දෙළුක්කොට ගලපාය යූසේයි—මෙයින් පුව්ජානුසන්ධි විසින් "මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා" යන ගා පැවැතිසේ කියූ වෙත්—"පත්ථාපිතමත්තිකං" මැටිබත් රාජසාසනයක් "රාජමුද්දාය ලඤ්ඡනෙතා විය" රජමුන්දෙන් කුරත්නාක්හු සෙයින්—තෙරුන් ඇයුයෙනි කලකම් පුවපුන් රාජසාසනයෙන් දක්නේය, "මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා" යි පැවති ධම් දෙසුන් රජමුන්දෙන් ඔබුල හස්සෙයින් දක්නේ.

තත්ථ, ඒ ගාහි-"කාමාවචරාදි භෙදං" යන තන්හි ආදිගයණින් සෙසුහැම කුසල විපාක ක්‍රියා චිත්ත ගන්නේ-එයින්ම කීහ—'සබ්බම්පි චතුභූමකචිත්තං" යි—හැමසිත්ම සැපයියයුතු ධම්නුජ් සිත් පුවහමාවනබැවින් මෙඅත් හැමසිතට යෙජෙත් හොතුජ් මේ දෙසුන් සක්පල් තෙරුන් අයුයෙහි පිළිසු සපින්යුතු සිතින් මාගම ඇස් නැහු අඩියරහි පැවැති බැවින් ඒ අඩියරට කොට යොජත් පිළිසුසපියුතු සිත්මේ ලැබෙයි දක්වනුවවස් "ඉමස්මිං පන පදෙ" යන ඇ කිසුහු—"උප්පත්තනවසෙන" උපපාණාචින්තනවසෙන "නියමියමානා" ඇපයෝය, තෙන, ඒ පිළිසුසිත්හා-පඨමගාමිනා, පෙරගම්නිවූ චහා "සමන්නාගතා" සමවූහ; සපියුතාවූවහ යූසේයි.

"පඨමගාමිනා හුත්වා"යි ජ් ලියති—එසේහොත් ඒ පිළිසුසිත්හු විසින් පුරෙගම්නිව සමානවූවාවහු යනු වේ—පුරෙගම්නිවූ පිළිසුසිත්හු විසින් වෙජනාදිධම්හු යොජනුලදුවහ යූසේයි—"නහි සමවිපාකිනො" යන සබඳ 'ධම්මො පණිවාවැර ඇති ගුණත් "අධම්මො" පණිවා ඇති අගුණත්—සමො සදිසො විපාකො-සමවිපාකො—සමවිපාකො යෙසං අත්ථි තෙ සමවිපාකිනො—දෙජනා නොසම විපාසේ දක්වත්-අධම්මො යන ඇයින් නිරයං යනු උපලක්ෂණ හැම්දුක්ගති ගන්නේ—ඉති පිළිසැඳ දෙනවිසින් පමුණුවා පාපෙති යනුජ් එසේ මේ, ධම්මං වො, දෙසනං වො, ධම්පෙළමෙහි, දෙසනා නම්, බුදුන් විසින් දෙසනුලබන, පෙළනම් වාචනාමගකොට තබනලදු—ධම්මා හොන්ති, ආත්මාත්මීය භාවයෙන් ශූන්‍යබැවින් ධම්හු මතු වෙති—ඛන්ධා හොන්ති, කඳහු මතුවෙති—නිස්සත්තසඞ්ඛාතො ධම්මො තථා නිජ්ජීවධම්මො—එතෙහි, මේ වෙදනාදී ධම්හු "මනොපුබ්බඞ්ගමා" සිත් පූවහම කොට ඇතියහ—එතෙහි, මේ වෙදනාදි ධම්නට "මනොපුබ්බඞ්ගමො නාම" සිත් පූවම්හමනම්, නොසින්හු පුබ්බගාමීවත් ධමුන් පවජාහාගීවූව මැ

නව—හෙවත් නන් බිජීනිධම්නට මිස එබිනිධම්නට නොයෙජ්නො, යනඅභිප්‍රායෙන් "කථං පන" යන ඈ කියූහු.

කථා පුබ්බඞ්ගමා යන ඈ, කථං පුබ්බඞ්ගමානාම යනුහා සබඳ මෙයින් සපිය යුතු ධමුන්කෙරෙහි පුරිමපච්ඡිම භාව නොසඅපෙයි කියුවෙති, මේ අත්‍ථි, එකක්ඛණෙ, උප්පජ්ජමානො යනුයෙන් මේ ගැහෙතුප් සම්ප්‍රයොගලක්ඛණ දැක්වියයිවැ එකක්ඛණෙ අපුබ්බං අචරිමං යුහු—අපුබ්බං අචරිමං යනු භාව නපුංසක ධම්නට නොපසු නොපෙරටවයැ යුහේ—එයින් එකුප්පාද කියුහු, උප්පාදනා කියන බැවින් නිරෙධනොකියුහු—"උප්පාදපච්චයඅෙන" යන ඈ පරිහාර මෙයින් ධම්නට පුරව්ව උපජුනෙයින් සිත්හු පුබ්බඞ්ගමායි නො කියැවින, සහ ධමුන් උපතට වෙසෙස් කරවන බැවින් පුබ්බඞ්ගමා ධම්මා කියු වෙත්—පච්චයඪයෙන් පුබ්බඞ්ගම වොහාරබැව්හාරජ් ඇතිසේයි දක්වනුව වස්, යථාහි යන ඈ කියුහු—එවං සම්පදමිදං, එවං සම්පදං එතාස්සාති එවං ස ම්පදං, එවැනි සැබැජ්ම් ඇතියේ යුසේයි—ධම්නට සිත්හු පසවන * හෙයින් බෘහිරෙකමුඛයෙන් සැඩියවිවැ, නහි තෙ මනෙ අනුප්පජ්ජනෙතා උප්පජ්ජිතුං සක්කොන්ති යුහු-සිත්හු නොවුපන නොපිරිහෙන බැවින් සිත්හු ධම්නට පස වුනබැව් ජන්නේ යුසේ—ධමුන් නොඋපන නොඋපජයෙන බැවින් ධමුන්සිත් හට පසවේනො—යනුවට මනොපන-පෙ-උප්පජ්ජති යෙව යුහු-අහෙසින් හා කුසල්සිත්හු සොභන චෙතසිකයන්නු උපනුප උපනුජති සොසුකුසල්සිත් හා අබ්‍යාපාදසිත්මේ අකුසල චෙතසිකයන් නොඋපනජ උපජති යූහේ "අභි සන්ධිවසෙන" තුමාඉසුරුයෙහි පවත්මනවිසින් අධිපතියක්හට සෙඪවොහාර ඇතිසේ දක්වති යථාහි-පෙ-සෙඪායි—අධිපතිහට ඇතිබැවින් සිත්හටද සෙඪවොහාර කළයි දක්වති-යථා තෙසම්පි මනොති මනොසෙඪායි, තෙස ම්පි යි-ධමුන් කියනු මනොති යනුයෙහි සෙඪොති යනුවක්ඇර මනොසෙඪා තියි යොජනු—දරුආදීනි යන තෙන, ආදීගහණීන් සුව ණ්ණමතනිකාදි ගන්නේ-තානි තානි, කටක කුණ්ඩලාදීනි යන තැන ආදිගහණීන් සුව ණ්ණ මයා දිගන්නේ—මනතො නිප්ඵන්නතතා චිනතාකමකතැන්සඳහා නොකියුයැ සිත්පසයෙන්වූතැන්සඳහා කියූහු—ආගනතුකෙහි, අභිජ්ඣාදිකෙලෙසින් දුස්නාලදුයෙන් අභිජ්ඣානම්, පකයතතුමහටවුවහයි සිතනුලොම් ආදි ගහ ණින්බ්‍යාපාද ඈ ගන්නේ-පදුඪඅපපදුඪසිත් වෙන්කොට දැක්වියයිව පකතිම නො යන ඈ කියුහු-පිළිසඳසිත්මෙ භවඟසිත් වන්බැවින් හේ පකතිසිත්හි- ගේ අපපදුඪනම් වෙයි කෙලෙස්සපියෝ නැතිවනබැවින් කිරියමය සිත්හි කෙලෙස් සපියෝ ලදුයෙක් පදුඪවේ-සෙසු අපපදුඪ වේ—දූන් හැමසිත් අ පපදුඪසිත්හා එකත්තනයෙන් ගැණි අපපදුඪකොට කෙලෙස් සම්ප්‍රයොග විප්‍ර යොගවිසින් නානත්තයෙන් ගැණි පදුඪ අපපදුඪකොට දක්වත්—යථාහි යන ඈ නිදර්ශනයෙන් මෙහි පසන්නං උදකං යනු එකත්තයෙන් පසන්න අපස න්න උදක පසන්නකොට ගත්සේ—ආගනතුකෙහි, නීලාදීහි උපක්කිලිට්ඨං,

* අවසන—ඇතම්.

නීලොදකාදි භෙදං හොති යනු නානත්වනයෙන් අප්පසන්න උදකවෙන් කොට පැසේ නවනලදකංයි කිහ එකත්වනයෙන්-නාපිපුරිමං පසන්න උදකං යි ඈ නානත්වනයෙන් මෙයින් දෙනය ව්‍යක්ත කොට දක්වූහු; තම්පි, එයි තුජ්කමෙන්යින් එකත්වනයෙන් අප්පදුළු කොට ගත්සිත් දක්වූහු—ආගන්තුකෙහි අභිජ්ඣාදිදොසෙහි පදුට්ඨං හොති යි නානත්වනයෙන් වඩක දුළුවනසේ දක්වූහු, තවනච්චත්තා පුරිමං භවඞ්ගචිත්තමෙවයි දෙනයෙන් සිත්බෙද දක්වූහු, යෙනාහ ඈයින් තුමන් කියූ අර්ථයට ආගම දක්වූහු, මෙහි පභස්සරමිදං භික්ඛවෙ චිත්තං යනු පභාස්සර සිත්හා එකත්වනයෙන් ගැණි හැම සිත් පහසුරුකොට දක්වූසේ, තඤ්ච ඛො ආගන්තුකෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං යනු පහසුරුසිත් බිද නානත්තියෙන් අප්පභස්සර සිත් වෙන් කොට දක්වූසේ, එවං, මෙසෙයින් පදුළු අප්පදුළු සිත්ඇතියෙහි පදුළුසිතින්; වචීදුච්චරිතං, වාක්විඥප්ති කියනුමෙව්, තං පතිට්ඨාපකචෙතනා කියනු මෙ චෙතනා කියත්-භාසති යනු නොයොදෙනොයත් භාසනයට හෙතුභාව ගැණි කියනු බැවින් නිදෙස්, කායදුච්චරිතං යනු යෙහිජ් කායවිඥප්තිචෙතනාවිසින් යොජනු—මනො දුච්චරිතනම් අභිජ්ඣාව්‍යාපාද මිසදිළුචෙතනා රෙ අපායෙ ගච්ඡන්තියි යොජනු, තම භාවං, අඳුරුබැවි දීලිඳුවැ කුරුකුඹු ඇව නොපෙණෙන බැවි; කායවත්ථුකං සිරුරු අධිෂ්ඨංකොට වන දුක්, ඉතරනම්, චෙතොවත්ථුකයි හේසිත් අධිෂ්ඨන්කොට වන දුකි; කායිකවිපාක දුක්ඛනම්, අකුසලවිපාක කායවිඥ්ඥාණ සම්පටිච්ඡන සන්තීරණ චෙතසික—විපාකදුක්ඛනම්, අකුසල්විපාක අරමුණු; අභික්කමන්තස්ස, ගිව්පුරෙවව යනු වාකඥට, පටික්කමන්තස්ස උ?රුමංසං, පසුබස්නවිහු කලවේමස්; පදානුපදිකං, සහපටිසම්භිදායි; සිව්පිළිසිඹියා හා සමග; අරහත්තං, රහත් ඵල; සම්පත්තපරිසාය, සෙසුසැපත්පිරිසට; සාර්ථිකා, වාසනා ධානතො ඵලභව භොගනිපජ්ජාදනතො.

1. චක්ඛුපාලත්ථෙරවත්ථු.

පිලන්ධනං පලඳනා; සුවණ්ණකාරස්ස, තුලාරක්ෂිට; චෙතනං, බැල; සුවණ්ණං කොට්ටෙත්වා, රන් තලා; මට්ටානි, කටාම්නැතිබැවින් මටවූවන්-මට්ටකුණ්ඩලීත්වෙව, මට්ටකුණ්ඩලීයි මේ; පඤ්ඤායිත්ථ, පලවී-පඬුරොගො, එකම්රොව්; තිකිච්ඡාපෙති නං; නං, ඒ රොව්; තිකිච්ඡාපෙහි, සන්හිඳුව; (කොහොත්) නං, එකතපුත්හු; තිකිච්ඡාපෙහි, නිරොකර; හොති, භවති; ධනවෙජ්ජං, ද්‍රව්‍යක්ෂය; කිං භෙසජ්ජං, කවර බෙහෙත්; කතර භෙසජ්ජං යි ජේයි-යංවා තංවා, යම්තමක්; එම කියති රුක්ඛතචාදියි-බමුණා සාරහැදි නහැදින එල්වේද, බැලනැතියෙන් අනාදරව ඡවියම්තමක් කියති යූසේ යි-බලවපච්චූසසමයේ, ත්‍රිලිපසොස්සල්සමාහි, පච්ඡිමයාමාවසානං, ඡවවූ සො සො එව නාති ඔසානන්තා බලවපච්චූසො තස්මිං බලවපච්චූසසඞ්ඛාතෙ සමයෙ; මහාවිසයත්තා, මහතීකරුණා සා එව සමාපජ්ජිතබ්බත්ථෙන

සමාපත්තිති මහාකරුණාසමාපත්ති, තතො වුට්ඨාය, කරුණුඩින් සම්
වැජ එයින් නැඟිය යුසේයි; (නොහොත්) කරුණාජ්ඣානපුබ්බක රහත්
ඵලසමවතින් නැඟී, කතාධිකාරානං, කළ අධිසරඇතියන් — නිබ්බෙධභාගි
යැ කුසල්ඇතියන යුසේයි; උස්සන්න කුසලමූලානං, අධික කුසල්මුල්ඇති
යන්; එනෙකබ්බෙධන වෙනෙය්‍ය අරියභාව නිප්ඵාදකෙන කුසලමූලෙන සම
න්නාගතත්තා බන්ධවාචාති වෙනෙය්‍යබන්ධවා — තෙසං — බුද්ධචක්ඛුනා, බුදු
ඇසින් ආසයානුසය ඤාණ හා ඉන්ද්‍රියපරාපරියත්ත ඤාණ බුද්ධචක්ඛුනම් - ඤාණ
ජාලං, නුවනදැල්; බුද්ධචක්ඛු මේ කිසේයි; පත්ථරි, පතළේ; තස්ස අන්තො
ඒ ඤාණජාල්හු ඇතුලුව විනාශණයට විෂයයුසේ; ආලාහනෙ, සොහොන්
හී; ආනෙත්වා දහන්ති එත්ථාති ආලාහනං - සජ්ජිතකටභාරාලඞ්කාරපති මණ්ඩි
තං; සැටගැලෙහි ලිරියයුතු පමණ පළඳනායෙන් සජනලද; සජ්ජිතා සකටෙසු
හරිතබ්බත්තා සජ්ජිතකටභාරා - තෙ ච තෙ අලඞ්කාරා ච සජ්ජිතකටභාරාලඞ්කා
රා - තෙහි පතිමණ්ඩිතං සජ්ජිතකටභාරාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං — අච්ඡරානං සහස්සප
රිවාරෙ එතස්සාති අච්ඡරාසහස්සපරිවාරෙ, තං — අයං සිරිසම්පත්ති — මේ
සිරිසැපත් — සිරිසඞ්ඛාතා සම්පත්ති සිරිසම්පත්ති (නොහොත්) අත්බැව්සිරි
හා උපභොගසපුව, අයං සිරි අයං සම්පත්ති යි යොජනා - විප්පකාරප්පත්තං නං,
එවිනු විපුවරවතුවයි පුත්හට පිළියම් නොකෙළෙයින් වන විපිළිසරවිප්පකාර
යම් - විරූපො පකාරෙ විප්පකාරෙ; ඊතරි අසබ්ඛතිය, පියා කෙරෙහි උප
න් අසම්මායෙන්; මට්ටකුණ්ඩලීවණ්ණෙන, මට්ටකුණ්ඩලීහි සැටියෙන්; ධම්මප
දෙ ගාථං, දම්පියායෙහි ගා; ධම්මපදනම් සඞ්ග්‍රහයක් එසනානැතිබැවින් ධ
ම්මගාථං යනු නොයෙජේනොයත් — මතුමතුයෙහි ධම්මපදනම්, සඞ්ග්‍රහයෙ
හි සැඟහියයුතුතැන්ගැණ තිබැවින් යෙජේ මේ බුදුනුජ් මෙනියරදෙනා
ධම්මපදනාමයි — වෙන්කොට සජ්ජරණබැවින් යෙජේමේ — ධම්මපදෙසඞ
ගෙහතබ්බං ගාථං යි කියයුතුයෙහි සඞ්ගෙහතබ්බපද ලොප්කොට කියේයයි
ගන්නේ — ධම්මාභිසමයො, ලොවුතුරාදම්පිළිලැබ ධම්මදෘන - කතසරීරප
ටිජග්ගනො, කරණලද මුඛධොවනාදි සිරුරුපිළිජග්ඇතියේ — සරීරසඪප
ටිජගනං කතං සරීරපටිජග්ගනං යෙන යන වාක්‍ය - අන්තොගෙහාභිමුඛො,
දෙරට පිටිපෑ ගෙට මුහුනදී; එකං රස්මිං විස්සජ්ජෙසි, තුමා බලනු සඳහා ර
සක් විහිට්; කටයුතු නොදක්නාබැවින් හා නොකටයුතු කරණබැවින් අන්ධ
බාලං යි; කායවෙය්‍යාවටිකං, කයින්කටයුතු මෙහෙ කටවියෙහි නොපවත්නා
බැවින්; අවිධෙය්‍ය, විධාතුං අසක්කුණෙය්‍ය යුසේ — මනාමෙව යනුයෙහි
එවකාර අජ්ලිකරණ ඇවලකා, අලං එත්තකෙන ඉමස්ස, එමතුයෙන් මෙවුහට
හඹා-සග මෙව්හට චිත්තප්‍රසාදමතුයෙන් නිපජ්ජි යුසේ; චක්ඛුපථං, ඇස්හමු;
විජහනෙන විජහනෙන, පියත්පියත්; සොකාප්පියෙහි ආමෙඩිත, පහන්සිත්
නොබිඳුම කලුර්යකළබැවින් පසන්නමනො කාලංකත්වා යුහු - සුත්තප්පබුද්ධො
විය, නිඳපුබුද්දැහුසෙයින්; පඨමං සුත්තො විය පච්ඡා පබුද්ධො වියයි යු, [මර
ණ] කෙණෙහි නිඳහු පිළිසඳකෙණෙහි පුබුදුක්හු වැනිය යුසේයි; රොදනප
රායණො, වපපරින්සින් කොට ඇතියේයි; රොදනං පරායණං එතස්ස යන

ධාකා-දෙවසිකං, දවසකදවසක; කතං යනු විසාදෘශ්‍යාහි, එකපුත්තක යනු බෙහි කප්‍රත්‍යය අනුකම්පායෙහි හා එක් මේ පුත හා එක් මෙපුත යි කැපඛරෙණ යි යුතේසි; අපනනො සම්පත්ති, තුමා භවභොගසම්පත්; අප්පාසුකකාලෙ, නො සුවකල්හි; නත්ථි ඵාසු එත්ථාති අප්පාසුකො, සොව සො කාලොචාති අප්පාසුක කාලො, තස්මිං අප්පාසුකකාලෙ-බාහා, දෙගො අතුන්, කන්ති බහුවචන; රො දමානො අඨාසි, වලප්මින් සිටී, මෙතැන වලප්මින් සිටියිබැවින් යටනිපජ්ජී ත්වා රොදිස්සතිහියි බුදුන් දුටුහ යනු නොයෙදේ—ඉති බැවින් එතන ඨ ත්වා රොදිස්සති යනු මැනවි—එයටනිසේ, මෙතන රොදමානො නිපජ්ජති යි කියයුතුනො බාහාපග්ගය්හ යනු ඨානයට මෙසේ යෙදේනබැවින් මනා යෙදේ.

අලඞ්කතො, සැජියෙහි; මට්ටකුණ්ඩලී, මට්කුඩුල්ඇතියෙහි; මාලභාරී, මල්බරද ඇතියෙහි; හරිචන්දනුස්සදො, හරිසඳුන් ගැල්වූයෙහි, උස්සදහරිචන්ද නො සී කියයුතුයෙහි, උස්සද ශබ්දය පර නිපාතනකොට කීයු—කිං දුක්ඛිතො තුවං, කවර කරුණෙකින් තෝ දුක්පත්හි—සො ආහ, දෙව්පුත් කීයි.

සොවණ්ණමයො, රන්මුවාවූයේ; පභස්සරො, පභාසුරු; රථපඤ්ජරො, රියප ඤ්ජරෙක්; තස්ස, ඒ රියපළරට; චක්කයුගං, දෙසකක්; න වින්දාමි, නොලබ මි; තෙන දුක්ඛිතො, යන්තැනට දුක්ඛිතො යනු ඇර යොජනු; ඒ නොලැ බෙන දුකින් දුක්පත්මි යුතේ—මෙහි කිං දුක්ඛිතො ත්වං යන ප්‍රශ්නයට විසජුන් දී දුන් සක්ප්‍රග නොලද්තුම දිවිනොසිටිනා කියා—ජහිස්සං ජීවිතං තෙන දුක්ඛෙන යනු ජීවිතජහානයට සාධකතමකොට යොජත්, දෙස් නැත් මේ—මේ ගයින් දෙව්පිත් තමා දිලුම්භෙයට වලප්නසේ දක්වා මාසෙයින් මෙ තොද දිලූම්භේයට වලප්හි යුතේ—බමුණු අභිප්‍රාය නොදන තට කැමති සක්ස ගලක්දෙමි නොවලපයි - සොවණ්ණමයං යනගයින්, රූපියාමයං, රිදීමුවා, ආ චාර ගාඑාබන්ධන සඳහාදිගි, පටිලාභයාමි, පිළිලබවමි-තෙ, තායිසේසි—මාන වො, දෙව්පිත්; භුකඳුවම් ගතින් හෝ මනෙව වෙනුින් ආබැවින්හෝ මා ණවො යුතු—හෙසජ්ජං අකත්වා රොදමානො යි යොජනු—පුත්තපතිරූපකං, පුත්තසදිසං, නිග්ගණ්හිස්සාමි නං, එවිහු නිගනිමි-පුත්තපටිසෙධනෙන, පිළි නං නිග්ගහො—කිච මුණ්ණතාං, කිපමණ මහත්—බහු නොදියහැකි සක්ස ලක් දක්වියපිව චන්ද සූරියෙහි මේ අපොළායි—රූපියා මයං, මණිමයංයි කීබැ වින්මේජ් රජත මණිමයවන බැව්නුජ් චක්‍රාකාරවන බැව්නු ජ් තාවිසින් පම් කුතනො යන අභිප්‍රායයි—උභයෙත්ථ, උභො එත්ථ භාතරෙ, භාසමානා-භාදී පෙනා යුතැන්—කුමසී යටිය, මාගේ රිය රන්රියේයැ එයට දිළිහෙන සක්සන ලක්වූවම්නැවව මේ ලෙව්හි පිළිසෙනුවෝ, හිරු සඳු දෙජෙනය, ඔවුන් මට සක්සලකොට දෙයි කියවි—බමුණු පළමු පුත්හට ඇව්වූ මෙම වැනියයි හ ගවනුව බස්කිබැවින් නොදැන, බාලො බො ත්වං යන ගා කී—පත්ථයසෙ අප ත්තියං, නොලැබෙන බැවින් නොපැතියයුතු පතහි-මරිස්සසි යනුයෙහි ඉති ශබ්දයක් හෙලයි නොමියන්නෙහියි අර්ථ කියනු-තුමට මියනෙම් යනු වහට

ගේ දක්වා "නහි ත්වං ලච්ඡසි චන්දසූරියෙ" යි-හී ශබ්ද හෙත්වර්ථයෙහි "තස්මා චන්දසුරියෙ න ලච්ඡසි තස්මා මරිස්සසි" යූසේ—සූරියෙ යන තැන උ කාර ඡන්දානුරක්ඛණ විසින් දීඝී.

ගමනාගමනං, හිරු සඳු දෙදෙනාගේ ගමන්හා ආගමන්; ගමන්නම් උදය ගලින් හත්ගල්පවා යීම්—ආගමන්නම් ගියවුහු පිළි උදයගලට ඊම්-අපි ශබ්ද සම්පිණ්ඩනාර්ථයෙහි "වණ්ණධාතුවිහිංසොපි" යි යොජනු—පරලොකං ගතො පෙතො, පරලෝ ගියේ-කාලං මරණං, තං කතො කාලකතො, මෙළේ-කන්දතං, වලප්නා අප දෙජෙනා අතුරෙහි-කොනු බලතරො, බලිතරෙක් කවරහෝ; පැණෙන හිරුසඳට වලප්නා මමය හෝ නොපෙණෙන පුත්හට වලප්නා තාය හෝයි සේයි—චන්දං විය දූරකො රුදං, සඳට වලප්නා දරු චක්හු සෙයින්-චන්දං රුදං දූරකො විය; කාලකතාභිපත්ථයං, මළහු පතම්- "කාලකතං අභිපත්ථයං"යි බිදිනේ—ආදිත්තං වත මං සන්තං, මා සෝගිනි න් දිලිසෙන සැහැවිය අනුසස්නෙහි-ඝතසිත්තං, ගිතෙලින් ඉස්නාලද; පාවකං, ගින්නක්; වාරිනා, දියෙන්; ඔසිඤ්චං විය, තෙමනුවක්හු සෙයින්; සබ්බං දරං, හැම කායචිත්තදරථ; නිබ්බාපයෙ, නිවිහි-අබ්බහි, උපුලෙහි; සිත් පිළිනින්කොට සිටුනෙයින් ශොකයට සල්ලං යී—සොකපරෙතස්ස, සොකෙන අභිභූතස්ස—පුත්තවියොගජං සොකං පුත්තසොකං, මධ්‍යපද ලොප්සමස් —"සො ත්වං අපානුදි" යී යොජනු-අපහරී; අබ්බුළ්හසල්ලොසම්, උපුළහුල් ඇතියෙම්; අබ්බූළ්හං උඬටං සල්ලං යස්ස යන වාක්‍ය—තව සුභාසිත, තා අනුසසුන් අසා; අනුසාසනං යනුවක් අරණේ-දෙවතා නුසි ගන්ධබ්බො, නු * යනු සංශයෙහි, තෝ දෙවියෙක්හි හෝයි නොනියමා පුළුවුත්සේ-ගන්ධබ්බො නුසි, ගඳඹගලවැසියෙක්හි හෝයි නියමා පුළුවුත්සේ-ගන්ධබ්බො දෙවතානුසියි එක්පදකෙරෙත්මේ—ආදූ, නොහොත්, උදුහු යූසේයි-සක්කො යනු නම් පුරින්දදෙ යනු, එවිහු පූසිහි ගැණේ-පුරේ දානං අදාසීති පුරින්දදෙ; නොහොත් පුරින්දදෙ යනු නම් සක්කො යනු ගැණේ-"සක්කොති, චීසු දෙවලොකෙසු දෙවෙ අනුසාසිතුං සුරෙ ච අභිභවිතුං පහොති" යූසේයි-පාලිය දික්වූසේ එවි-කො ත්වං, නොහොත් කවරහි තෝ මිනිස් දෙවියන් අතුරෙහි තෝ කවුරුවෙහි යූසේයි-කස්ස වා පුත්තො, නොහොත් තා කවුරිසෙහි, නොකියම්හොත් කම මවුපියනුජ් කියා යූසේ-"කථං ජානෙමු" කිසෙයින් දන්මහ නාමගොත්තාදිසු, කෙන පකාරෙන, ජානාමයූසේ-නොහොත් පුසයට ගේ දක්වා තා නො කියුහොත් කිසෙයින් තා දන්මෝද එසෙයින් පුලුවුස් සම්හයි-අථතය ආචික්ඛ යී යොජනු.

යම කන්දසි, යම් පුතක්හු පිණිස හඬයිද; යම රොදසි, යම් පුතක්හු පිණිස කඳුලු මුහුණුවූයෙහිද-සයං දහිත්වා, තෙමේ දවා-සඩාහං, අව † එතම්පි තිං කුසලං කම්මං, බුදුන් දක ධම කල චිත්තප්‍රසාද සඳහා කියා-පුනපුන පුළු

* නුසි-පොත්. † සො අහ.-සී මාහිම්.

වුසුත් ගෞරක් කොට කියනෙම් යී—සභව්‍යතං, සහභාවං; සමගවන බැවි-
දනං, දීමක්-දියහිති දනං, දදතො සස, දෙනුවා, දදනතං සී සේයි-ඍෂි කි
පරිනාමයෙන් හෝ නොහොත් "දදතො සස තව දනං නපසාමි" යි යොජ
නු-සකෙ අගාරෙ, අත්‍ත නො ගෙහෙ-උපොසථකම්මං වා, පෙහෙවමක් එව-
තාදිසං, එබඳුවක්; සගහි උපදවන්නට නිසියක් යුසේ-ආබාධිකො, උපන්
රොව් ඇතියෙම්; ආබාධති පිළෙත්ති ආබාධො, සො එතසස අත්ථි ආබා
ධිකො—දුක්ඛිතො, ආබාධයෙන්වූ කායිකචෛතසික දෙකින් දුක්පතිම්—
ගිලානො-ගුළුන් පිසොම්නස් ඇතියෙම්-ගෛල හර්ෂයෙ යන ධාතුයි-ආතුර්
රූපො, ආතුසාහම්යෙම්, රෙළුහල්ලෙම් යූසේයි- බුබ්ධං අඥතකිං යි යො
ජනු - විගතරජං, කඩවු කෙලෙස් ඇතියා—"රාගො රජො නච පන රේණු
වුච්චති" යි යූබැවින් රජ ශබ්ද කෙලෙස් කියා, විගතො රජො යසස යන
වාක්‍ය-විතිණ්ණ කඩ්ඛං, තුරුකස් ඇතියහු-විතිණ්ණා කඩ්ඛා යේන යන
වාක්‍ය-කක්විසිකිස්-සොහනගමනත්තා, මනා පිළිවුවාලෙන් ගියාහු, නො
හොත් සුන්‍දරඨානං ගතත්තා, මනාවූ තෙනට ගියාවූහු යූසේ—අනොමප
ඤ්ඤං, පිරියුණු පැණිඇතියා, පරිපුණ්ණ පඤ්ඤං යූසේ-බුදුන් හැම පැණි
ජ අනාවේයාහිසවැනි පැණිබැවින් බුදුහු අනොමපඤ්ඤනම් වූහු-අනොමා
පරිපුණ්ණා පඤ්ඤා යසස යන වාක්‍ය—මුදිතමනො, හඑවිතෙතා-තාහං,
තං අහං-අමජරියං, අසිරි-එක්වන් නොවනඳූ අසිරිනම්-වත යනු විස්මයෙ
හි-අබ්භුතං, නොවූවිරූ බැවින්එව්-අයං විපාකො, ඊදිසො විපාකො යි යොජ
නු—අයං යී දිව්අත්බැව් දක්කිය ඊදිසොයි එයි සිරීනා ආභරණාදි උපභොග
දක්කියැ—සරණිං වැෆම් යනු භාවනපුංසක-සරණිකොට යෙම් යූසේයි-සි
ඝාය පදනි යනු අලුප්සමාස-සිඝාබාපදනි යූසේ- අබඩානි අඩුලලානි යි වෙ
න වෙන යොජනු-"අබඩානි" යි ආදි අනායෙහි විකුම්වැරිය; "අඩුලලානි"
යි ජිඥසබලකම්මාසවැර්ය පන්සිල්සියැරිවින්වා *-පාණාතිපාතා ඝන ඈ ග
යින්-අමජ්ජපො යන තැන නොහි යනු ඈර යොජනු-මාහණාහි යී යොජනු-
සකෙත-අන්‍නනියෙන-අනුකාමොසි, සුවකැමතියෙහි-හිතකාමොසි, සුවට
හෙතුකැමතියෙහි-නරදෙවසස, නරුත්තමසා.

නිමන්‍තෙනවා-"අධිවාසෙහි මෙ භත්තං" යි බැසින් අම්තා-සක්කාරං, භත්ත
සම්පාදන ආසනපඤ්ඤාපනාදි සාධුකාරං-සකකරියත්ති එතෙනාති සක්කා
රං-පටිසත්ථාරං, කව්චි හොගොතම ඛමනීයං යන ඈ පිළිසඑර—අජ්ජත
ගාය, අදවියයුතු-පිපාගමොජ්වස්-අජ්ජභවං අජ්ජතනං-සකතිවෙසනෙ, අත්‍ත
නො ගෙහෙ-බාදනියනම්, පිණ්ඩජ්ජකාද-භොජනියනම්, අත්තාදී—පටියා
දපෙසි, පිළියෙළකරවී-සන්තාවවං යනුයෙහි නිග්ගහීත ආගමයි-කිර යනු
අනුස්සවාර්ථයි-ජනකායං, ජනරැස්-විහෙඨියමානං, වෙහෙසනුලබනුවා-බුබ
විසයං, බුදුන්විසා, පුළුවුත් තාක් පැන විසජනු බුදුවිසානම්-නොහොත්
මුළා මහත් මුළා විසඝනම්-බුඩලී හං, ඔළුලෙළුහ, පැණිවිසජනෙහි ගැහිනි
යරක්හට සාතනබැව් බුඩ ලිළුහනම්-සීවාංගෙන, කුදුඅස්නෙහි, බුදුන් ගුන් අස්
නට බටඅස්නෙහි යූසේමි-කෙවලං මනොපසාදම්‍යෙතනෙව යනුයෙහි

* සියැවිවින්වා—සමහර.

කෙවල ශබ්ද හැර මනොපසාදමත්තෙනෙව සීහෝ-මත්ත ශබ්ද හැර කෙව ලං මනොපසාදෙනෙව සීහෝ කියයුතුයෙහි විසත්‍රාණට * සඳහා දේකිපු වෙත්-එවකාර දානපූජාදි වළකා—අඤ්ජලිං අකරිං තථාගතස්ස යුබැවින් අඤ්ජලිකර ණ නොවළකා-"මයි මනං පසාදෙත්වා" යන තැන පසාදගහණයෙන් පසා දසමුට්ඨිතඅඤ්ජලිකම්මද ගන්නේ—හරිචන්දනුස්සදෙ යන තැන ඉති ශබ්ද ආ දෘෂ්ටීහි වැටෙයි-එයින් බාහාපග්ගය්හ යනුයේ පවා තාවෙවන්තරධායි යනු දක්වා: හැම ගන්නේ.

න තිබ්බමතිකො හොති, නිබ්බිචිකිච්ඡො න හොති-අධිෂ්ඨාසිති, චිනෙත සිතිසි කියයුතුයෙහි සිතුජ් ඔසිවිනා † බැවින් අධිෂ්ඨානයක්ම වැනිනුයි අධි ෂ්ඨාසිසි කියුවෙත්—අතික්කන්තෙනාන, අතිකන්තෙනාන-වණ්ණෙන. ආභාය-ඔභාසෙන්ති යනු හා සබඳ-ඔසධී විය තාරකා-ඔසුදිතරුවක් සෙයින්-ඊකාර ගාථා ඡන්දානුරක්ඛණ සඳහා දික්කළේ-ඔසධී තාරකානම්, දවහත්තරු හෝ ඔසධීගහණයට වාහනවන බැවින් ඔසධීනම් විය යෙත්-තං, ඒපින්, නොහොත් තං යනු පුඤ්ඤඤ්ඤං යනු හා යොජනු—තුණ්හිං පවෙදෙසි, අතුලිපො ඨවෙලුණෙබපාදි විසින් තුණ්හි පහලකෙළේ තෙසං ඉමං ගාථමාහ යනු සබඳ.

නියමියමානං, නියමකරණුලබන-මනසා ශව පසන්නෙන යුබැවින් අප්‍රසා දතමකසිතින් හා සකසකරණිලබන යුසේ-චවත්ථාපියමානඤ්ච, ඕවිලබනු-භාසති වා කරොති වා යුබැවින් කාකම් විසිකම් විසින් උපජන සිතෙකැයි ස නිච්චනලබනු-පරිවජ්ජියමානං, පිරිසිදුනා ලබනු-තතො නං සුඛමනෙවතියි යුබැවින් ඊට චිචාදන සිතෙකැයි සෙසුසිතින් තොරකරණු ලබනුය යුසේ—වත්‍ථුවසෙන, මට්ටකුණ්ඩලිහිවත්විසින්—සොමනස්සසහගතඤාණසම්පයුත්ත චිත්තමෙව යන්නු බුදුන් දුටු සඳ මට්ටකුණ්ඩලිහට උපන්සිත් ගැණිම කියුහු—චීවරදානාදීනි වා පුඤ්ඤානි කරොන්තෙස්සු සී යොජනු-උළාරපූජා, මහාපූජා-පිණ්ඩපාතතුරියඝොස ගන්ධමාල ධජපතාකාදීන් කරණ පූජා-දීපමාලා; දහස් වැට-එවං සම්පදමිදං, එවැනිසාපුව ඇතිසේ එවැනි නිපැත් ඇතිසේය යුසේ-ගණාදීනං, ධම්මිකගණාදීන්ට, ආදිගහණින් ලොහකාරාදීශ්ශේනිකුලගන්නේ-අනභිජ්ඣාදීහි, ආදිගහණින් අව්‍යාපාද සම්මාදිට්ඨි ඇ ගන්නේ—කායවත්‍ථු කම්පි, කායින්ද්‍රියවත්කොට ඇති-ඉතරවත්‍ථුකං, හදවත් පිහිටකොට ඇති-අවත්‍ථුකම්පි, වත්නොනිසා උපජ්නා-සො තාව මහන්තං, එ ලවා මහත්.

2. මට්ටකුණ්ඩලිවත්‍ථු.

පිතුවඡා, නැඳනිපිතු; හගිනි පිතුවඡා—ආකොටිතපච්චාකොටිතෙහි චීව රෙහි, කොළතලද පිළිකොළතලද සිවුරෙන් උපලක්ෂිතව-ආදිතො පට්ඨාය යාව ඔසානකොටි තං ආකොටිතං පුනපි වණ්ණමට්ඨසම්පාදනත්ථාය තථෙව කොටිතං පච්චාකොටිතං—වත්තං, මහලුවනට කටයුතුවත්-තුණ්හී හොසි, තුමසගබැවින් මහඩවෙහි-දුබ්බිනීත, අවිනීතය-අත්තනො පමාණං, හා සග බැවි-සාමීචිමත්තං, උවසර මාත්‍රයක්-කුක්කුච්චමත්තම්පි, මහලුවනට නො

* විෂපාණ්ඩ-සීසිතම්. † අඩසිටින-සමහර.

කොළ උවසරින් වරද වේහෝ නොවේහෝ යන සැකමතුවෙක් යුසේ—මුලමෙව, මූල්මේ; බුදුපිරිගාමේය යුසේ–“න වො භික්ඛවෙ එසා වත්තබ්බං” යි–බුදුන්ලවා කියවම් යන අභිප්‍රා–දුක්ඛී, චෙතසිකදෙකින් දුක්පත්–දුම්මනො, වෙෂයෙන් දුවු සිත් ඇතියේ–ආලොලං, ආලොලකං, අඩුතුමහණකෙණෙක් තිස්ස මහණහුගා වූල යන ඈ කලකලයකැයි සේයි–[උපඨාකසාලායං] බුදුන් වඳනට පිඩුවන සභා උපඨානසාලානම්–පරික්ඛාරගහණං, පාසිවුරු ගහණ–අභිහරිත්වා. එලවා–දුබ්බචො, දුසිජ්, දුක්ඛං වචො එතස්සාති දුබ්බචො–චක්ඛාරෙ මාසෙ, වසන් සාරමස්හි–භණෙන්ති යන තැන ආගාංසු යනුවක් අරනේ–භාගව, ගොත්‍රනාමයෙන් ඇමතුනු–සවෙ තෙ අයරු, ඉදින් තට නොබැරිහොත්, අපවිසීමෙන් ගහට නැතහොත්යි සේයි–පරිමොචෙස්සාමි, මට දුන්හල අතික්කන්ගට කුම දින්හි යන උපවදනේම මූදවන අභිප්‍රා–වසෙයහමාති යන තැන වත්වා යනුවක්දක්නේ–සාරාණීයං කථං, කච්චී ආවුසො ඛමණීයං යන ඈකල තුරුහි සිහිකරණුවට නිය්කථා–තිරියං, සරය්ව–ජටාසු, දෙලෙහි, කූටජටිල, කුවදුලුල්ල–නොකවුස්ව කවුස් බඳුව් යුසේයි–කණ්ඩකතසෙසව යනු අනාදරයෙහි ෂෂ්ඨියි—අභිසපිස්සාමි, සව්ගණ්ඩවනෙම් සාපදෙම් යුසේයි.

මුඛා තෙ එලතු, සීසං තෙ රුජතු යන ඈ රිසින් සුන්යොපුල් අභිසාපනම්–සහස්සරංසි–දහසක්රැස් ඇතියේ, උපලක්ෂණ විසින් කියා, සහස්සරංසියො යස්ස යන වාක්‍ය–සතතෙජො, සියක් තෙජ ඇතිගේ, සතතෙජො යස්ස–අලුකරණ අටින් රස්නම්, අභිභවන අටින් තෙජනම්–කම්මං විනොදෙති පජහතීති කම්මවිනොදනො–මෙතෙකින් ඈරුහු ගුණ කියා–මම වදනතසෙසව, මා කියන් නාහටම–අනාදරයෙහි ෂෂ්ඨියි—දූන් අභිසාප දක්වා පාතොව යන ඇයින්–සො සන නාරදෙ, මහානුභාවො, මහත් අභිඥ, අනුබවු ඇතියේ–සාපය බත්පාද පූර්වික නොව අභිඥලාභියි කෙසෙයින් සාපදෙයියත් අනිවරණවසථාව කොපනැති වනබැවින් ඩිත්ත් පිරිෂ් සාපදෙති යෙත් එසේහොත් “කස්ස නුඛො උපරි සාපො පතිස්සති” යි අනාගතසඤ්ඤාණින් කිංසෙයින් බලයියත් සමවදුන් විසිපත් තබන් සමාපජ්ජිතුකාමතායෙන් පුහාලක් මේ උපය මේ අභිඤ්ඤාපාදකතිකවෙයි යෙත්–අතීතෙ චත්තාළීසකපෙප අනුස්සරති, පූයෝනි විසින්; අනාගතෙ චත්තාලීස, අනාගතසඤ්ඤාණින්–උපධාරෙනෙතා. අනාගතසඤ්ඤාණෙන ඉඩිබලෙන පඬින් සමවැද, සූරියො මාගවජතුයි පරිසමා, පුන සමවත් ඉඩිවිධ අභිඤ්ඤායෙන්; පරිසංකමානො, අසක්නේ–අරුණුගමනං, අරුණෝදය, මෙයින් කිරණෝදය හා බිම්බොදය වැළකූසේ කියුවෙත්–උක්ඛාති ධාරියමානාති, ධරණලබන දඬුවැටින්; කම්මිත්තා, කසිකම් ඈ කමත්හු; කෙත, කවරකරුණෙන්–අස්ස, අස්ස දෙවලස්ස–කථං අන්තරායො න භවෙය්‍යාතිසී සේයි—ඔනමාපෙසි, නතුකැරවී–යථාමනෙන, යථාසිතින්–කමාවන සිතිනැයි සේයි–ඉඩියා විස්සඨාය, සූරියෙ උග්ගවජතුයි. ඉඩුසඳය යුසේයි–සත්තාධා එලි, හිරුරැස් පහරුත් මේ මැටිපිඩ සත් කඩක්ව පැළී හිරුරස් නොපහරුත් මේ දියෙහි කුඹුවුයෙන් මුදුන් නොපැළී තිබියි.

සඳ නැගී. හිරුරැස්. පහරුත් මේ කුමට නොපැළීය "උග්ගච්ඡන්තෙ සුරියෙ එළතු" යි සේයි-කාලනියමකොට සාප දුන්බැවින් උග්ගතසුරියසඳ හිරුරැස් පාලද නොපැළී; අකතුංසො, හවතලද්; අභාසි ගතිහලයි සේයි.

අනුපනාහකාරස්ස, නොබන්නාහට-කරණුත්තරියකාරණෙන, කළාට ඉතිරියක් කිරීමෙන්-නට්ඨිනා, නැදින්, යොතිනැයි සේයි-කුසාදීනි, ආදිග ගණින් දබහ එලාල ඈ ගන්නේයි-අසති, අමනසිකාරෙන, නොසිහිකිරීම හා නොමනෙහි කිරීමෙන් අසතියායි කියයුතුයෙහි පච්චත්තවචන කෙලේ-තයාපි කොච් නිද්දෙසො යන ඈ කම්මස්සකතා දැක්වූසේයි-සුබාලො ජාතො, එහි පචා සුපුප්ඵිතයාපිහයි අනන්තපදෙශයෙන් තමාම කියා-අචජි නතං භවිස්සති, අසිඳුනාලද්දේ වන්නී.

3. තිස්සචොරවත්ථු.

වණ්ණනීතපී, වඳ මාගම-කුටිම්බකපුතෙනා, කෙලෙඹියෙකු පිතෙක්-කුටුම්බං සම්පත්තිං තං යස්ස අත්ථි සො කුටිම්බියො-පරිජග්ගති, පොසෙති-පටිසෙවෙ ව්වා, චලකා-චාරෙය්‍යවා, රුස්වා, වර ඊප්සායාම්—පවෙණී, පරපුර; විජායිනිං ඉත්ථිං, වදනසුලූ මාගමක—කිපානාමෙතං වදෙසි යනු අඹු මිනිසුන් නොපිය නුය යනු අභිප්‍රා—දුසිහොගෙන, දූස්පිරිහිවින්-ගබ්භපාතනභෙසජ්ජං, ගැබ හෙලන බෙහෙජ්; පටිවිස්සකිත්ථියො, ඉක්බිති අඹු මිනිස්හු—භෙසජ්ජං; මාසසු ඝත්තෙනහි-මායනු පටිසෙධාපීනි-අසසු යනු පදපූරණහි-මා පුන එවම්කත්ථයි යොජනු—පරිණතෙ, පටිවිස්සකක්ඛරං පටිවිස්සකං උත්තරපදලොපෙන-තුථ ඉත්ථියො-සපත්නි, සෙවෙත්-ගබ්භං පාතෙහි ඒතෙනාති ගබ්භපාතො-තං ගබ්භපාතනං; පරිණතෙ ගබ්භෙ, මුහුකල ගබින්-තිරියං, සරස්වැ-ජීවිතසංස යං, ජීවිතසංසයො, ජීවිස්සාමි නුඛො න නුඛො ජීවිස්සාමි යි-මජ්ජාරී හුත්වා, බැලලක්ව-කප්පර, වැලමිටි-ජනනුක, ජන; ආදිගගණින් දඬු ඈගන්නේ, සුපොථිතං කත්වා සී කියා විසෙසනකරණු.

කුක්කුටී හුත්වා, කිකිළියක්ව-මිගී හුත්වා, මුවදෙනක්ව-යක්ඛිණීහුත්වා, යක්ෂිණියක්ව—වාරගාමකෙ, දෙරගම්හි-බිහිතුවර දෙරහි අබියෙස්හිවූ ගැමැ—ගරුභාරා හුත්වා, ගරුවූ ගබ්බරඇතී; උදකවාරං, දියගෙණෙනවර; උදකානයවාරෙ උදකවාරෙ, තං-අනොක්ඛන්තදහතො, තුනත්දෙහෙන්; සීස පරම්පරාය, හිස්පිළිවෙළින්; නොහොත්, සීසපරම්පරාය හිස්පකතින් හිස්පිළි වෙළින යත්-එක් උදකපිඪට නොයෙක් පෙනෙ නියුවෙත් හිස්පන්තින් න යත්, එක්කලක් එකක්ම නියුවෙත්—වෙරවෙගසමුස්සාහිතමානසා, කෝප බෙලෙන් හුවනලද සිත් ඇත්තී-වෙගෙන, වෙලෙවිගමනින්-ජවෙන යුජේ යි—න මෙ මුච්චිස්සාති, මම හ ඡ්ඡතො න මුච්චිස්සාති යී යුජේයි-උච්චාසද්දං, මහ හඬ; පක්ඛන්දි, ජිවි; අධිවත්ථා, අධිපතිව වසනුයේ; පකොකාසාහි, කැඳව—ඉසසඑඤනානං විය, කළසිහුහා බහුරුද මුන් * දෙජේනා වෙරසෙයින්-බහුරු

* බහුරුද මුන් එළඳන.

දමුන් යී එරුක් අධිපතිදෙවියාම කියනු; කාකොලූකානං විය ච, කවුඩන් හා මහඹුහුනුවන් වෙර සෙයින්; මෙහි විතර සන්නිපාතයෙහි එළදජයෙන් හා නික නිපාතයෙහි කාකොළුක ජයෙන් හා දන්නේ-කප්පට්ඨිකං, කපක් සිටිම් ඇතියේ; වෙරපටිවෙරං, වෙරට පිළිවෙර; පිළිවක් කැත්මෙත් ඈ ධමින්.

හිංසෙසොමනස්සාය, වෙසින්; ඛනතිමෙත්තොදකෙන, කැත්මෙත් දියෙන්; කැත් හා මෙත් වෛර මලදෝනා බැවින් දිය නම් වේ—යොනිසොමනසිකාරෙන, පෙරපිළිවක් මනසිකරින්; පටිසඞ්ඛානෙන, වරද කරණුවක් නොදක්නා ඤණින්-පච්චවෙක්ඛනෙන, කම් සුවාසේ බැලීමෙන්; පරිපන්ථා, උවදුරු; කිමෙතං, කුමක්නිසා මේ වැලැප; යථාතථා, යම්තම් සෙයකින්; සමපියොචින්වාමි, සබ්බිපියොචින්වා යූසේයි—ඉදානි කථං ජීවිස්සාමි, දැන් සමපියොවීන් මතු ජෙනුයුම් කීසෙයින් ජෙම් ජෙනුවට උවෙනත්නොයිසේයි.

“මා විනාතයි කථං ජීවිස්සාමි” යී නගම් සිත, නිවෙසෙත්වා, පිහිටුවා වසවා යූසේ යී—අග්ගගාගුහණෙනාගි; අගහඹු අගබතින්-අග්ග ශබ්ද ප්‍රථමාර්ථයෙහි, හැමජනාට පෙරටුකොට දෙන හඹුබතින් යූසේයි-පටිජග්ග, පුසුව-පිණ්ඩංසෙ, වසේල—විහිපහරණකාලෙ, වීපහරණ කල්හි-මුසලසාලායං, මොහොල් තබන හල්-උදකවාටියං, දිය සැල-උඛනෙ, ලිප නිඹකොසෙ, සන්ඇගැ-සංකාරකූටෙ, කසලගොඩ; ගාමවාරෙ, ගම්දොර; උච්චිඑ උළුකං, ඉඳල් වුළු; ලනබයොයගං, ලක්යෝග ලක්තබා විජුනා පහරණ ඈ අභියොග; සුබබුඣිකා, සුවටවැසි; සුමේලවෙයි යූසේ යී—දුබ්බුඣිකා, දුවැද; මදවැසිවේයූසේයි-ලාභග්ගපත්තා, උතුම් ලබපැත්ති; අළසලාක භත්තානි පළපෙසි, ලහබත් අටක් සහනට ආදී කාන්තිකවු දෙදෙවුපකාර ආදිකම්මිකාහි තානි සලාකභත්තානි ,සඞ්ඛ්‍යපද පිටත්කොට තත්ශබ්දයෙන් ගන්නේ-යාව අජ්ජකාලා, අදපවා.

4. කාලයක්ඛිණීයාවත්ථු.

කොසඹිකෙ භිනඛු, කොසඹැහෙහි නිවැසි මහණුන්-ඝොසිකාරාමෙ, ගොස්සිවුහු කළ ඇරම්හි; සරීරවලඤ්ජං, සිරුරු වලජන-ආචමනඋදකාවසෙසං, පිර්හෝ දියෙන් සමහරක්-ඉතරං, සුත්තන්තිකං-එසට. උදකාවසෙසඨපනයෙහි; ආපත්තිභාවං, දුකුළු ඇවැත්වනබැව්; “හොතාවුසො ආපත්ති” යනු වනධරතෙරහු කියු—පටිකරිස්සාමි. දෙසම්-අසඤ්චිච්ච, නොසිතා; අසතියා, සිහි නොඑලවීමෙන්-අනාපත්ති දිඨි, ඇවැත්නැති යන ලද-අනාපත්ති දිඨි යස්සසී ඉති ශබ්දයක් හෙලා වාක්‍යකරණු-මුසාවාදීති යන තැන 'ආහංසු' යනුවක් කියා ගන්නේ-ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛෙපනීයකම්මං, ආපත්ති නොදක්මෙහි කටයුතු උඛෙව්තිකම්- අකාසි, කම්නොකිසුසෙයින් ඤත්තිතබා කම්වාජන් කියවා කෙළේ යි—උපළ්හත්ථි පච්චයෙහි පටිජ්ගහනතීති උපඩ්ඪකා, ඛවාදපටිත්තාහකා, අන්වඩමාසයෙහි බවා පිළිගන්නු.

සඤ්ඤසමහන්තා, දුටුවිසඞිදලවිසඞියෝ-කොලාහලං, අලොල; ධම්මියෙනවායංකමෙමන, උක්ඛිත්තකයා; භිනෙනා භික්ඛුසඞෙඝා භිනෙනා භික්ඛුසඞෙඝා යනු තුරිතයෙහි ආමෙඩිත යි-උක්ඛෙපකානං, උක්ඛෙපකයන්ගේ; ඉතරෙසං, උක්ඛිත්තානුවත්තකානං; ආපත්තිං අදස්සනෙ ආදීනවං කථෙත්වා යි යොජනු-අධම් උඛෙවුතිකම්හි අවෙන්ව-අදස්සනෙ, ඇති ඇවැත් නොදක්මෙහි අවෙන්ව-ආදෙසනාය යන පාඨයට "ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛෙපනීයං කම්මං අකාසි" යනු භාවාරජනබැවින් නොමැනම්-එකසීමාය උපොසථාදිනි, එක්මැනන් පොහෝ; ආදීගහණීන් පවුරුන් ඈ ගත්නේ-එක්අස්නක් අතුරුකොට තබා හිඳුම් ආසනන්තරිකානම්—භණ්ඩනකලහවිග්ගහවිවාද, භණ්ඩනනම් කලහයට පූර්වභාගසටන්, කලහනම් පහනවීවරනීහරණාදිවිසින් පැවතිපියෝ, විග්ගහනම් ඇවැත් වෙයි යන අවිරුඩ්ගහණ, විවාදනම් විරුඩවාදයි.

ලටුකිකාය, කැටලිහිණී-හත්ථිනාගං, මහඇතක්හු-ලටුකිකජාතකං, පස්නයෙහි ලටුකිකජා; වට්ටකජාතකං, එක්නේනාවායෙහි සමෙමාදමානජා; එවමපි, මෙසේනුජු ලටුකිකජාතකාදිදෙසනායෙනුජ් යි සේයි—තෙසු උක්ඛෙපකඋක්ඛිත්තානුවත්තකෙසු වචනං, සමග්ගා හොථ යන තෙපුල්-අඤ්ඤතරෙන ධම්මවාදිනා වුත්තෙන ඔවදීයාවාපි නෙව සමණෙහ කාතුං සක්කා යනු සබඳ-විහෙසං, වෙහෙස, සිත්-මූලුවෙහෙස බුදුන නැතත් "සා මමස්ස විහෙසා සො මමස්ස කිලමථො" යන තැන සෙයින් උපගමනාපගමන අභික්ඛණ බවාදී කාමූලුවෙහෙසයි සේයි—ආගමෙතු, ඉවසාවා-සමග්ගවනුවට කල්එනතුරු බලවයි සේයි—අපොසුකො, උසානැතියේ-භූතපුබ්බං, වූවිරූ-අභොසිති යන තැන ඉති ශබ්ද ආද්‍යර්ථයෙනි "ආදිනා"යි සේයි—ඉති ශබ්දය පරිසමාපතීයවටා ආරම්භවා යන්නක් අධ්‍යාහාරහෝ කරණු—දීඝායුකුමාරෙන, දීර්ඝයි † රජහු දරු දීඝායු කුමරහු විසින්—ජීවිතෙ දිනෙන, මරණුවට ලද බවිනි නොමරා දිවිදුන්සඳ-තතො ජීවිතදානතො-ආදිනාහදනානං, නොපිදනුගහණඇතියනට-ආදීනාහාසත්ථානං, පරවෙහෙසනුවට ගත් සත්ඇතියනට-ඛන්තිසොරච්චං, කැත්හා සුරත සිල්-සුරතො සුරතො තස්ස භාවො සොරච්චං, ඉෂ්බලවත් සිල්වේ-පියහට කළ අපකාර සිහිවහා බ්‍රහ්මදත්තරජහු දිවි නොනැසීම් දීඝායු කුමරහු ඛන්තිසොරච්චවේ-තමහට ගත් අවිහිංසිහිම්හා දීඝායුකුමරහට වධනොකිරීම් බ්‍රහ්මදත්තරජහු ඛන්තිසොරච්චවේ.

ඉධ, මෙ ලෙව්හි-නොහොත් සස්නෙහි-තං ඛන්තිසොරච්චං යං යෙන ඛන්තිසොරච්චෙන-ධම්මවිනයෙ, සස්නෙහි-බමාහවෙයනාථ, වරද සහවනුවා-සොරතාසු, සොභිවුවචින-ආකිණ්ණවිහාරතාය, ආකින් විහාරබැවිහි-කලහකරුවන්හා මුසු විහාරහීය යුසේයි-වූපකඨො, දුරුවූයෙම්-විසෙසෙන අපකඨො වූපකඨො, අනපලොකෙත්වා, අනාමන්තෙත්වා—අනාපුච්ඡිත්වා—බාලකලොණකාරගාමං, එනම් ගමකට-භගුථෙරස්ස, සකතැන් සැබැමෙහි මහණවූ

† දික්හිසි-හැම.

භගුතෙරනට-එකචාරිකවත්තං,එකලාව වසනුවා පිරියපුතුවත්-පාචීනවංසෙ මිගදායෙ, පාචීනවංස යන නම්ඇති මුවල්හි-තිණ්ණං කුලපුත්තානං, අනුරුද්ධ භද්දිය කිම්බිල තුන් ජනයට-සමග්ගභාවෙන උප්පජ්ජනකපීතිසොමනස්සං සාමග්ගිරසොති එවුඑ ආනිසංසං-නොහොත් යෙන මගෙගන යූථෙයි-පාරිලෙය්‍යකං, එනම් වනලැව්-කදවසරි, තං උපසංකමි-තෙක මඟෙහන, අවසරි; රක්ඛිතවනසණ්ඩෙ, ඇත්තුවිසින් රක්නාලද වනලැව්හි-භද්දසාලමූලෙ, සොඳුරු සල්රුක්මුල්හි-න සමග්ගා අහුම්හා සමග්ගා න අහුම්හා යි යොජනු-තස්මිං සාමග්ගිං කරොන්තෙ සතියි සේයි—සාමිචිමත්තකම්පි, ලවසරමතුව කුජ්-අප්පාහාරතාය, නිරාහාරතාය-මන්‍ද්‍රතාය වා-උජ්ඣා හුත්වා, ඉදිව, කලහපියා ඉදිව පිළිවෙත්හි සිටය යූෂේයි-අච්චයං වරජ; නො අම්හාකං යී යොජනු-උපඥියමානො, වටලබනුයේයි-සොපි හත්ථිනාගො, හත්ථිකලභෙහි, නහඹඇතුන් විසින්-හප්වඡාපෙයි, ඇත්පොව්වන් විසින්; සාඛාභංගං, අතු-අගෙනඳහජ් ආදගෙයා සාඛා ඛාදන්ති, කත්, ආවිලානි, කැලතිදියන්-ඔගාහ, දියෙන්-ඔගාහති එජාති ඔගාහො, නොහොත්, ඔගාහ, ගැලීමෙක්-ඔගාහනං ඔගාහො, ගැලීමෙන්; උත්තිණ්ණස්ස, නැංගාහු-උපනිඝංසන්තියො, ගත-ඤුයෝ-ඤුථා, මුලින්-යෙන යනු රක්ඛිතවනසණ්ඩපදගයිජ්-භද්දසාලමූලං යනු හයිජ් යොජනු-බුදුන් වුසූ සාලරුක භද්‍රශාලනම්—අනුබද්ධං කම්, අන්වටාවක්හු-තං අගතිං ජාලෙත්වා යන සබද-පාසාණෙණ පචිත්වා, පහණ රත්කොට-එලාඑලානි, කුඩමහත් එලයන්-ගාමූපචාර, ගම්උවසර; පච්චු ඝගමනං, පෙරමගයීම්-චත්තං දසෙසත්වා, පානීයපරිභොජනීයඋපඩානාදි වත් දක්වා—වාළ මිගප්ටිපාථ දීපිතරසාදි චාලමූවන් පිරිවත්—උඩාය සමුඩාය, සැගැත්ව වැර නොයිහිල්වයි සේයි *-ආභිසමාචාරිකං, මෙහෙ; අභිකො සමාචාරො අභිසමාචාරො අභිසමාචාරොච ආභිසමාචාරිකං යනු වේ.

කිම්හිදෙව, කිසිදෙයක්-පොහොවකයි සේයි- දඬකමධුං, දබුසෙල්බැඳීයක්-මධුපටලං, මීවද-අඬකානි, මක්ඛිකබීජානි-නිබ්බිධගතතා, කණිසියෙන් විනිවිදගිය සිදුරු ඇතියේ-පසනෙත්තෙව චිනෙතන කාලං කත්වා, යනු පහන්සිත් නොබියොව මෙ මිය-ජීසාවාසිනො, පිරිසර වැසියෝ-චිරපසුතා ටමමීකථා, දුනැමීකියා ඇසූව්රු බොහෝකල්-එක්විහාරිනො, එකලාවිහාරඇතියාග්-අසුත්තතස්, පිළිවෙකලුවා කර ගණ්ඩ සැහණීන් යනු නොයෙපෙයි-පත්තඤ්, දිවිය යූසේයි - ආප්පුවෂී, පිළිවෙත් කටැව ඉගි දැක්විය සේයි-නාදසි, බුධුෂඩාකයා මෙහෙ නොගන්මියි නොදින්—පක්කොසාහි නෙති, යන තැනට ආත යන්නක් අඩ්‍යාහාර කරණු-බුඩසුකුමාලො, බුදුසියුමැලි-බුඩසුබෙන සුඛිතොයි සේයි—වත්තපටිවත්තකාරකො, වත්පිළිවෙත් කරණුයෙක්-මගෙනැද, යනු නිපාතයි-හගිම්හයි සේයි—එකකො, එක්ව සමගයයි සේයි—නාගවග්ගෙ තිසෙසා ගාථා, නාගවග සහහනලද තුන් ගයින් ආ එහි අනී ඒ වගම සිට කියනුලැබේ.

* කල්වෙලාව නොමැලිව කැගීසිට.

පඤ්ච අරියසාවකකොටියො, සැවැත්නුවර වැසි පස්කෙළක් අරිසච්චො-හතනක්ඛවපරියොසානෙ, පලවැල පරිභෝ අවසන්හි-අනිච්චතුන් ගමන් සත් වැඩ පිණිස යන බැවින් යන අභිප්‍රායි—නත්ථි, විපාකාවරණයෙන් ආවෘත බැවින් නැති-හදයෙන එලිතෙන, පැළිලෙන්-ඉත්ථිමහුතලසසණ තෘතීයා කාලක්‍රියාවට සාධකතම වනබැවින් කත්තෘ තෘතීයා වේ-විහාරං පවිසිතුං න දස්සාමි, විජිතයට වැද්ද දුනුප් වෙහෙර නොවැද්ද දෙමිසී-වීසු රඑෙසු, කසීකොසොල් දෙරටැහි-කොසඹෑනුවර එක් යලක් * තිබැවින් පුනදෙව යුහු. සතතං, සබ්බකාලං-සමිතං, නිරන්තරං-තතො යන්නෙහි අජ්ජය තාය පටිපජ්ජියා යනු-පරෙහි අමාමකායෙන් සබ්ද-මාකෙරෙහි මමත්ව නැතියෝ පර තමයි වෙත්-අමාමකසේ දක්වති-ප්‍රබෝධි මයා යන අයින්-යමාමසෙ යන්නෙහි අජ්ජය වායමාමාති යනු-සොතාපත්තිඵලාදිසු යන තැන ආදිගහණින් සකදාගාමි ඈ පෙලෙහි පිහිටිවුන් ගන්නේ.

5. කොසඹෑවත්.

ආනුපුබ්බිකථං, අනුපූ කිසා-අනුපුබ්බෙන කයිරමානා කථා-වට්ටජ්ඣාසයගට දානසීලකථා සග්ගකථා-විවට්ටජ්ඣාසයගට කාමාදීනව නෙක්ඛම්මානිසංස චතුසච්චකථා ආනුපුබ්බිකථානම්-අනෙකපරියායෙන, නන් නන් නියරින්-කාමානං, වත්කම් කෙලෙස් කමුන්-ආදීනවං, දුබුදම් සම්පරාහි අවෙන්වා-ඔකාරං, මුඛවියවත්බව්සේයි—සංකිලෙසං, කම් හෙයින් වන නොයෙක් දුක්-අපලොකෙතබ්බො, බැලියයුතුයෙක්-පිළිවිස්සයුත්තෙක්යි සේයි-යථාජ්ඣාසයං, අදහස් තුබුසෙයින්-උපපබ්බජිස්සාමි, පවැජ උක්මෙම්, ගිහිවෙමි සේයි—ධූරානි, ප්‍රධන්කිසයන්-වීසු ධූරෙසු කජිතෙසු, ගත් ධූර විවසුන් ධූර කියුකල්හි-යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා සොසානිකං ධුතඞ්ගං සමාදය, යන පාඨ මැතවි-සුසානගොපිකා, බැලව සොහොන් රැක්නියක්-ජවචානිකා, මිනීදවැත්නියක්-සුසානකුටිකාය, සොහොන් රක්නවුන් හි දුනාහට කල කිළි-නිලි නා, නැසිණි-ගාමභොජකස්ස, ගම්වලදුහට-පදනුපදිකං, පියකොට-පරිපණ්ඩං, උවදුරු-භදන්තස්ස, † භවත්හු-පලාල, තලහුලා-ආදි ගහණින් සෙත්‍රු යක්නට ප්‍රියතා ගන්නේ-වඥ්ජිතබ්බානි, පිස සුන් හැමගෙණ කනුවට පියෝකරණ බැවින් වැජියයුතුවෝ-'දිවා න නිද්දායිතබ්බං කුසීතෙන න භවිතබ්බං, යනු නුහුබදමින් ඇවිදුනා පිසසුන් අකණිතෘ තන් බලා කරණ පිරිවත් වරනුව වස් කියු—ආරද්ධවිරියෙන හුත්වා; රුකුටිවැර ඇතිව; අසඨෙන හුත්වා, නැති ගුණපාල නොකරණුව-අමායාවිනා හුත්වා, ඇතිදෙස් නොසඟවනුව-කල්‍යාණජ්ඣාසයෙන, එවං මං ජනො සම්භාවෙස්සති යන පව්අදහස් පියා-එවං, මේ යුතු ගුණ, පාරිපූරිං ගමිස්සථායි යන කලණ අදහසින්-සුනෙයසු, නිදනකල්හි-කම්බිලකූටාගාරං. පල

* එක්වරක්-ඇතම්. † භවන්තස්ස-සමහර,

ස්කූටාරට-කුළාරගේ පලසින් සදාසි සේයි-සරීරකිච්චං, මළසිරුරට කට යුතු කිස-චිතකං, සිසා- දරසෑ; සංකුනා, සිසායෙන්, මිනීහයන අක්කෙන්- ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං, සත් කුදු මහත් කඩකොට යනු වේ-ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං, සත් කැඩි කැඩි කොට යනු වේ.

රූපාරම්මණං, අසොබ අරමුණක්-සරවාරං, ගෙම්දුල්-තං මුහුතතං ස මුසීතෙන බහධිතා, එකෙණෙහි හැරි බහධියෙකින්; අමිලාතා, රෙව්න් නොමැලැයි-අකිලනතා, දුකින් නොසැලකිළි; පිණිත පිණිතං, ඉපිඩි-අපි පණිතංසී සේයි—පතිරූපං යනු, අනුවජ්ජිතං, ඉතා නොපිළිකුල් අරමුනට සු වෙන් සිත් නැගෙනුයයි හැඟ සිතැ-පතිකුරිංසු, හැකිලියෝ-අපරියනාජ්‍ඣකරං හූඬා, නොපිරියතා කරණුව-බයවයං, කියගා ඩිය-කුමයෙන් ගෙනු කියනම් එකවට ගෙනු විය නම්.

අනිච්චා වත, අනිස්හුල්විහු-සඞ්ඛාරා, නෙබුමු සබරහු-උප්පාදවයධම්මි නො, උදය වය පිය්වි ඇතියව්හු-වූපසමො, අනුපා පැමිණි සංහිද්‍රම්-සුඛො, දුක් නට තැන් බැවින් සුඛො-සිංසපාවනං,* වරගසු වනට; ගණ්ණිස්සාම්, යන තැන අධිප්පායෙන-සනුවක් අඩහහාර කරණු-ආසනප ස්සැතෙති ආචිණාබකෙ න, අසුන් පණිවන වත් නියනුවක්හු-සඞ්ඝත්ථෙරකොටිකං, හගිධාර කෙළ; හගියෙන් ගිඳිය යුතු තන්හි සී සේයි—නවකකොටියං, හගනාකෙළ; සහුන් හිඳිසයුතු කෙළ, ගෙඩා මාපන්ඩද්දපෙරඩ් යොජ්ඣු-යෙතකානි, හෙලපිළී සිවුරු නියා මින් නොරඳතායෙන් සෙතකම්—අවසක්කාව උපපබාජනා, නිවැසිව මෙහෙතහිවුවෝ-තෙනාකපෙපනි, ඒ වෙසින්-උජ්ඣායි, අවඥකෙළෙයි-හික්ඛුසඞ්ඝං, බික්සහහු අතුරේහි-කාතුකාම, හිසාබු සී සේයි—අනුමොදනං, බත් දුනුයෙහි අනුසස් දක්වන ඇ විසින් කියන බණ අනුමොදන නම්--සුභාරම්මණබහුලො, සුභ අරමුණෙහි චිතස් ඩිගිල්-පපාතතාවෙ, පච්ඡිත් කෙළ-අසුභවිහාරී. අශෙසාබී ඛිබනිත් වසනුයේ

-නිමිත්තගාහං, ඉත්ථිපුරිසාකාර හා සුභාකාරගහණ දෙජ් කෙලෙසට මූල්කරුණු බැවින් නිමිත්තගාහනම්-අනුබ්‍යඤ්ජනගාහං, කෙලෙස් පුන පුනා පාලකරණ බැවින් හස්ථපාද සොභාදීගහණ අනුබ්‍යඤ්ජන ගහණනම්-තම්ා යපෙන පමණ නබා වසපුන් විසසජ්ජන මනානම්-ධම්මිකං, සිඝාටනාදීන් උපන් බැවින් ධම්-අධම්මකං, කුහණාදීන් උපන් බැවින් අධම්, දූත් චිත්ත කුසීත නම් වේ—කුච්ජිතං සීදතීති කුසීතං යන අජ්ජයෙන්-නිබ්බිරියං, සමප්‍ර ධන් වැර නැතියාහු-සාදෙතී, පෙලා-පාතෙති යී සේයි—සමූලකං උබ්බාහෙත නා, මුල් සමග උපුරා-ලොකියාය සඩාය සම්හතාගතං යන සබඳ—සනිකං, ලිහිනිව.

6. මහාකාල මහතෙරුන් වත්.

කාසාවලාභං, කහවත් ලබු; කජ්ජාමතතං, කැඳමතුවක්; නිප්පච්චයො, නිවහලු; සුභාරම්මණං කප්පිතං, මනාකරුණු කියනලද්; උපභො සපුව හා පිරි

* සිංසපා-ඇට්ටේරිය.

චිරං සපුව ලබනු නොලබනුවට කරුණු පිණිස කියූ—සමාගමං කත්වා, සමා ගම කොට-සමාගරථ, කැපිකරවූ-ගන්ධකාසාවවත්ථං, ගඳකසට පෙවූ වතක්-පගොසි, සැපයුණු-සුසාපාකසමයෙ, හස්බජන සමයි, හස්පුරණ ක ල්ගිය යුසෙ යි—මඞ්ගලාවමඞ්ගලෙසු, මඟුල් අවමඟුලෙහි; සභායො, මඟුල් වඩන සොක විනොදනාදී විසින් සහාය්; උදකමණිකො විය නිච්චපාතිත්ථ ගො, දියසැලක් සෙයින් නිති පිහිටියේ, දිය අරණිකලසෙයින් යනු එනු නැ තිව දිය පුරණ සැලසෙයින් නොසිලි යනුය යුසෙසි—සම්බාහුලිකාය කථාය ඝස්ස දෙමාති වදනතා බහුකතරා ගතසම්මොෂ දස්සාමාති, කතිකාය කතායයි සෙයි—සංවිදගියාවා, වදුරා-ඝනමංසං, තුල්මස්-ජාතස්සරං, ජසරා වතවිල්, කැනවින් නොකල විල් ජාතස්සර නම්—සතාහිං, අඩයටි-සසීසං පාරුපිත්වා, හිසින් වට පොරවා-සහ ස්සෙන සඩ්සං, සරීරං ජාදෙත්වා යි සෙසී—කුහිඹ් ගච්ඡනාා, කිසිවක් යන්නහු-පරිගණ්හිතුං, පිරික්සන්නට-විලම්බමානො, ලැසිගන්මින්-සංහරිත්වා, හකුළුවා-පටිපාකම්ත්වා, පිළක්ව-වඩෙසි, වැලහි-පොපියසාමිති, පහරම් විතා-චිනෙත්වා යන්නක් මෙතැන දැක්ෙනේ-දුස්සසා මි, වරජන් නම්-පරිදහිත්වා, ගැද-

රාඝාදීකිකපාවෙති, රා ඇ කෙළෙ කසටින්-පරිදහෙස්සාමි යන පාඨයෙහිත් එම අර්ථයි-ඉන්ද්‍රියදමෙහ, සක් ඇ ඉඳුරන්දමීමෙන්, නොළවෙන් නොපැවැ ත්වීමෙනැයි සෙයී—පරමජ්ජසඬපසකබිකෙන, නිවන් කොටසියෙන්-ප රමජ්ජස ව පසකබ භවං පරමජ්ජසඬපසකබිකං.

7. දෙවිදත්තෙරුන්වත්.

නිවෙදිතං, ජන්වකලජ්ජ; ඉතො, මෙතුපිත්-අනෙකකොටිසඞ්ඛං, නො ගෙක්කෙළත ණින්ඇති- ඔහාසෙත්වා, අලූකොට-පාරමියො උපපාරමියො පරමත්ථපාරමියො, යනුයෙහි බාහ්‍ය උවාරණ අභ්‍යන්තර ජීවිත නිරපෙක්ෂාව පිරූ, යථාක්‍රමයෙන් පාරමී උපපාරමී පරමත්ථපාරමී* කාලො, බුදුවන්නට කලී; සදෙවකංතාරයන්නෝතා, සදෙව්ලොවතරවනුයේ, තරවනු සඳහායි සෙයී—ගෙනිජීති සතා—අමත පදං, නිවන් පියුම්-කාල දිප දෙස කුල ජ ගෙත ත්‍රි ආයු යන පස් මහාවිලොකනයන්-පරිහරියමානො, පස්වටන ල බනුයේ-භද්‍රං සොබ්කතා, සොඳුරු විය සොලොස් ගැවිරිදි විය- කියත්-ති කතාං උතුනං, තෙමන්ත ගිම්හ වස්සානානං දෙවදතෙ, දෙවියන් විසින් ම හණ්ඩිත්මත් වස් පියදු බැවින් දෙවදූත නම්වූ-ජිණෙණ ඇ තුන්රුන්; ඉදං බන්ධනං, මෙසඳබාන්.

නිබ්බුතා නුන සා මාතා, නිබ්බුතා පද අනන්තරෙහි ඉති ශබ්දයක් දක්ෙනේ—නූන යනු පරිවිතක්කත්ථෙහි-ඝ ස්සායං ජිදිසො පති යනුයෙහි පති ශබ්ද හැර පූනාත ශබ්දයක් ලා යට පෙදෙහි නිබ්බුත පද අනන්තරයෙන් යොජනු-ය ස්සායං ඊදිසො පුත්තො-නිබ්බුතා නූන සා මාතා නිබ්බුතො නූන සො පිතා යි- පිතුවෂාධිකාය, නැඤෑතිය ලුවසින්-විප්පකාරං, විපුවල විරූපප්පකාරං යි සෙයි—නිජිකතනහදයො. උකැටි සිත් ඇතියේ-පටිවපාටිතපථාරෙ, පඩෙ

* මේ විමසිය යුතුයි.

රපච්පාත්හි-මගධරඤ්ඤො, බිම්බිසාරරජහුවිසින්-අධිගතවිසෙසං, පිළිලද රුවාරූඪන්, අනලංකරිත්වා, නොකිසිවක්කොට-අපරියත්තං කරිත්වා සීසේයි—මහාපධානං පදහිත්වා, කටිනව කොට-පායාසං, කිරිපිඬු-පවාහෙත්වා, යවා-නානාසමාපත්තීහි, රුවාරූඪන්සමවතින්-සොත්ථියෙන, බුදුවන දවස් තණ දෙනුවට අභිනීහාර කොට ආ සොත්ථියනම් බමුණා විසින්-කාලෙන නාගරාජෙන අභිත්ථුතගුණො, මහාකෑලනයි විසින් රන් පා දූක වණනලද * ගුණ ඇතියේ-ඉමං පල්ලංකං යී, ඌරුබඩාසන සඳහා කියත්—යාව මෙ අනුපාදය ආසවෙහි චිත්තං න විමුච්චති, යම් තා දවස්හි ආශ්‍රවයනට පසනොව ආශ්‍රවයන් කෙරෙන් සිත් නොමුසීද, එතා දවස් පලක් නොබිඳනෙම්ය යොජනු—ආශ්‍රවයනට අරමුණු වනතාක් ලොවිසිනැත් ආශ්‍රවයන්ගේ නැසීයේ නම් එබැවින් හේ බවුන් කෙරෙන් නොමුත් අරමුණු නොවන ලොවිතුරා සිත්හුජ් යට තුන්මග තුන්ඵල ආශ්‍රවශෙෂ ඇතිබැවින් නොමුතු අරහත්මග ද ආශ්‍රවයන් නුගුණබැවින් නොමු අරහත්පෙලෙ මුතුම්නම් වේ.

පුරත්ථාභිමුඛො, පැදුම්දෙසට ගිය මුහුන ඇතියේ; සුරියෙ අනත්ථමිතෙයෙව, නොඑජ්සෙනහිරුහිමේ; පුබ්බෙනිවාසඤාණං, අයු භාවසීකරණ පුබ්බෙනිවස්ඤන් — චුතූපපාතඤාණං, රුවඅරමුණු අලූකරණ දිවසක්ඤාණ-පච්චයාකාරෙ, බමුන් ධම්නට පසවන ආරෙහි පටන් පුවරුණෙහි නැඟුතා පස් පච්චයාකාරනම්-දසබල, ඨානාඨානඤාණ බල ඈ දසබල; චතුවෙසාරජ්ජ, සබ්බඤ්ඤූ බැව් ඛීණාසව බැව් න්සෙනධම් ජනනබැව් අත්තරායී කුරුධම් ජනනබැව් යන මේ සතර තන්හි විසරුබැව් චතුවෙසාරජ්ජනම් †-ආදි ගහණින් ආවෙණිකධම් ඈ ගන්නේ-සබ්බඤ්ඤුතඤාණං, සියලු ජනනඤාණ-පටිවිජ්ඣිත්වා, පිළිලදින්-බොධිමණ්ඩෙ, බෝමඩපියස සත සතු වුසු තාතැන් බොමඬපියෙස් නම් මේ වේ-ධම්මගම්භීරතං, සිඳුසස් ධම් ගැඹුරු බැව්-අප්පොස්සුක්කතං, උසානැයි බැව්-සහම්පතිබ්‍රහ්මුනා,එනම් මහ බඹහු විසින්-සහකනම් මේ ලොවයැ, එයටපතිනමිය යෙත්-බුඩචක්ඛුනා, ආසයානුසය ඤාණ හා ඉන්ද්‍රියපරොපරිය ඤාණින්-අවෙක්ඛිසනං, යදුම්-ආළාරුඅදකානං, ආළාරකාලාමහා උදුර පුත් දෙජනා-බහූපකාරතං අනුස්සරිත්වා යනු පඩන්යොකරණිතා දවස්හි තුමනටකළ මෙහෙ අනුසර පළමුධම් අසනුවට කප්සුවහසක් කළඅධිසර අනුසරම යනු මැනවි—කාසිපුරං, බරණැස්-උපකෙන සද්ධිං උපකනම් ආජීවකයකු හා-ඉසිපතනෙ මිගදායෙ, ඉසුන් පිඩුවන බව මුවලැව්හි-අනනුවජ්ජවිකෙන සමුදාචාරෙන, ආවුසොවාදයෙන්-සඤ්ඤාපෙත්වා, තුමන් බුදුබව් හඟවා-ධම්මචක්කං, ඤාණසක් සතරසස්හි දෙළොස්ආරෙන් පවත්නා ඤාණ ධම්මචක්කනම්-පවත්තියං, පසඩමස විසේ නිදවස්-නිබ්බිජ්ජිත්වා, නිකින්දලපයා-එක සට්ඨියා අරහන්තානං, තුමාහා ඇතුළුව එක්සැටරහතන්-කාපාසිකවණසණ්ඩෙ, එනම් වනලැව්හි-කප්පැටිය වෙ

* එනදලදගුණඇතියේ-පොත්.

† සම්මාසම්බුද්ධබව ආශ්‍රවක්ෂයකළබව අන්තරායිකර ධර්ම දන්නාබව සර්වදුඃඛක්ෂයට නිර්‍යාණිකධර්මදෙශක දන්නාබව-මේ සතර තන්හි විසාරදබැව් චතුවෙසාරජ්ජ නම්. මජ්ඣිමනිකායමහාසීහනාද

නෙකයෙත්-හද්දවග්ගියෙ කුමාරෙ, ගණිබැනසොඳුරු කම් කළ බැවින් භද්‍ර වර්ගියනම් කුමරුන්-අඩ්ඪුඩ්ඪානි පාටිහාරියසහස්සානි, තුන්දහස් පන්සියයක් පැළහැර-සහස්සජටිලපරිවාරෙ, දහසක් දුළුළු පිරිවර ඇතියත්; ලට්ඨිවනුයාන නං, ලට්ඨිවන නම්ඇති උයනට ඒ උයන් වැල්මීවෙනෙන් නම් ලද්දේ;* ද්වාදසනහුතෙහි බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙහි, දෙලොස් නුහුපමණ බමුණුගැහැවි යන් හා-නුහුයෙක් නම් දසදහසි. එක්ලක්ෂ විසිදහසක් මතැයි සේයි.

යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා, සත්වන කුල පිරිවට දක්වා, සත්වන මුත්තා, පවායි සේයි-ආබද්ධපරිබද්ධසහායා, ආදිතො බද්ධා ආබද්ධා, තෙසු පච්ඡා බද්ධා පරිබද්ධා; ගබ්භපරිහාරං, වේදෙහි කියූසෙයින් ගබට දෙනා පෙරහැර-වුඩ්ඪිම න්වාය, වැඩියට පැමිණ, සිප් ගණනහට නිසි විය පැමිණිය යූසේයි-ආජ ඤ්ඤදරථයානි, වියත අසුන් යුත් රිය සියෝ-ගිරග්ගසමජ්ජං, ගලඤ්ඡිකර ණ සමජ-සමජ්ජංවා නැටුම් හෝ ගලඤ්ඡිකරණ පියවිසි ගිරග්ගසමජ්ජනම්-මඬං, හැඳ පුදබලනුවට බඳනාමැසි-හසිතබ්බකානෙ, සිනාකරුත්හි-සංවෙ ගකානෙ සංවෙගං ජනයන්ති, සංවෙග කෙරෙත්-දදය දතුං යුත්තකානෙ, වස්ත්‍රා භරණ ඇවත් දියයුතු කරුත්හි; පරිපාකගතත්තා ඤාණස්ස, ඤාණ හු පිරිපාගියබැවින් විවටගැම්නී ඤාණ මුහුකළ බැවින් යූයේයී—එක. සමජ්ජ හි-අපලොකෙත්වා තාව වස්සසතෙ, වා සිය නොසැපිරෙණුයෙහි මේ-අපලොකා, එවකාරයක් හරණේ-අපණ්ණත්තිකභාවං, නොපෙණෙන බවට—පඤ්ඤාය මානං පණ්ණත්ති,† එතෙසන්ති අපණ්ණත්තිකා, තෙසං භාවො; අපණ්ණත්තික භාවො, අපඤ්ඤාත යන භාවො—මොක්ඛධම්මං, සසරින් මුසනහ කරුණු ධමක්-ගේ බලවත් මගුණු මග් පුහා පිළිවැත නිවන් කියනුමේ—වටාපුති යනු චින්තයිංසු යනු හා සීහාවලොකනයෙන් යොජනු-"ආරම්මණං ගහෙත්වා නිසීදිංසු" යන පාඨ වැඩියේ—හඤ්පහණො, තුටුපහටුයේ-හඤ්නම්, සතුටු; පහ ඤනම්, ප්‍රකර්ෂයෙන් සතුට-අනත්තමනධාතුකො, නොවැසිය මනා සැහැවි යේ නොහොත් පීසොම්තසින් නොගණිලද සිත් ඇහැවියේ-පළමු විකල්ප යෙහි අත්‍ථ ශබ්ද පරබ්‍රහ වුනනාත්‍ථ කියා, දෙවන විකල්පයෙහි ගෘහිත්‍යාත්‍ථ කියා-එතෙසං ධී ලියති-එතස්ස යනු මැනවැ-එතස්ස සමජ්ජස්ස යී සේයි-ලාභග්ගය සග්ගප්පතෙතා, ලැබැවුන් කෙළවර හා යෙසෙහි කෙළපතුයේ-සඤ්ජයස්ස සමයං, සඤ්ජයපිරිවැජ්ජලාජ් උතීය රිමපි, මිතුයෙහිජ්-අදට නොකියෙකුළුයි සේයි.

බ්‍රහ්මචරියවාසො. බ්‍රම්සරවස්; තව කිරීම යූසේයි—සාකච්ඡං. මොක් ධම් පිළිබැඳි සාකථා-පඤ්හ පටිපඤ්හ විසජ්ජන පටිවිසජ්ජන විසින් අනන් මන පවත්නා කථායයි සේයි-පරිහාණියවා, පිරික්සා-එක සඞ්ඛ්‍යා අරහන්තා නං යනු සඤ් භික්ඛු දිසාසු පෙසෙව්වා යනුහා වරජනා බැවින් නොමැනැවු-සඞ්ඛ්‍යා අරහන්තානං යනු මැනැවු-වත යනු විඤ්ඤියාජ්ජීහි-අරහත්තාමග්ගං, රා ත්වනුවට පිළිවෙත්-අඤ්ඤකෙහි උපඤ්ඤාතං මග්ගං, අන්‍යීන්විසින් ඉලිගන ල දුයැ මග-"උපඤ්ඤාතො මග්ගො"යනු මැනැවි-පරිබ්බාජකපිඨං. පිරිවැජුන්

† සමන්තපාසාදිකාවෙහි-ලට්ඨිවනෙති-තාලුයානෙ තල්වනයයි කියත්.
* පපණ්ණත්ති අපණ්ණත්ති අපණ්ණත්ති යිනයිවි.

සිද්ධො පුවරක්ඛ-ආචරියවත්තකං, ඇදුරනට කටයුතුවත්-මධුරපටිසන්ථාරං, කා
ච්ච් ආවුසො ඛමනීයං යනාදී මියුරු පිළිසඳර-ඉන්ද්‍රියානි, සක් ඇදී ඉඳුරෝ-
පරිසොධතො, ඔවජ් ඇතියේ, අධිනාගතො, නොසරජ් ආයේඩිම්; ධම්ම විනා-
යං, සස්නට-න කාහං *; න තෙ අහං යි බිඳුනෝ-සඟසසතුසසපතෙත
සොතාපත්තිඵලෙ, සුඛාපටිපද සුක්ඛක්ඛතාදි විසින් සිරි නයදහසින් පිරිපුණුවූ
සොයාපැනපෙලෙහි-උපරි විශෙසෙ, මතුයෙහි මගඵල-එනු, මෙහි මතු
යෙහි මගඵල නොයිපැද්මෙහි-භවිස්සති කාරණං, කරුණක් වන්යි ගුන්අස්
නෝ මගඵල නිමවා නොඋපදනාහට කරුණක් ඇත්සෙයි සිතාය යුසේයි-තු
චෙජ අසාරෙ සමයෙ විවරථ, ඒ සමය ශබ්දයාත් අරණේ-නිවන් නැතිබැවින්
මුනිසරුවූ-සමයෙ, ලැදහි හැසිරෙවයි සේයි-වාටියා උදවනහාවපපාති විය
තොති, සැළට ලුබවූ පැමිණීමක්වැනි අනෙක් ඇජරක්හට අතවැසිවීමෙන්
සැළුකට ලූ කටලූවීමක් වැන්නැයි සේයී—නොහොත් වාටියා යනු උපාහන
විෂය පළමී-වාටියා, අපුකසාමම වාටිභාවතො මූඛිසා උදවනහාවපපහි
විය, ඇජරන්බැවින්ගැලවී අතවැසිවීම් සැළබැවින් සැලදිය ඉස්නාලූවීමක් වැ
න්නැයි සේයී—උදඹන ශබ්දයෙන් උඵංක මාරකාදි දිය උස් තාවළඳ කියනු-
දණ්ඩා, බල්ලු-කත්පයෙච, කිහිපජෙනෙක් මේ-පඤ්ඤාපිස්සර්, පැනෙවු; තො
ප ගත් ලැඳහි පෙලෙන් ඉතුජ මේපැලවවයි සේයී—සංජෙයනති, සංජයපි
රිබැජ්ජාලැදියෝ-සංජයස්ස නාමාන්නි සංජෙයනති-අඩඪතෙයසසතානි, අ
ඩුතුන්සියෝ; දෙසිය පණස්හු-සාවකයුගං, සව්යුගලු; භද්‍ර, සොඳුරුඵල;
ලභෙයහාම, ලබනම්හ; පබ්බජ්ජං, පැවැජ; උපසම්පදං, උව †; ස්වාක්ඛාතො
ධම්මො, ධම් ස්වාක්ඛාතො; චරථ බ්‍රහ්මචරියං, සසුන් බ්‍රම් ඝර හා මඟබ්‍රම්සර
සරව්-දුක්ඛස්ස, ජාති ඇදී දුක්ඛ; නොහොත් පස්ලවදන් ඛඳුහව්; සම්මා අ
න්තකිරියාය, මොනවට අපවත්කරණුවට අනුපානුවට-ඉඩිමයපතතවිවරධ
ර, ඉඩියෙන් නිවත් පාසිවුරු ධැරූවිනු; වස්සුපනිසඵෙරා විය, සියවස්තෙ
ර මහණුන්සෙයින්.

[illegible] දිස්සාය චරියවසෙන, පිරිස සැරවිසින්; පිරිසසැර බලා: උපරිමගහනය
[illegible], මතුයෙහි තුන්මගින් කටයුතු කෙලෙස් පහන්; සාවකපාරමීඤාණස්ස,
[illegible] රුම් ඤණ හා එක් අසඛ්‍යකප් සුවහස් පිරූ තා පැරුමෙන් ඵල ස හැ
[illegible] ණ වෙසෙස්හි; මහනතාතාය, මහත් බැවින්; මහප්ජැයක් සල්නව
[illegible] නිපජනබැවින් යුසේයි—කල්ලවාලගාමකං, කල්ලවාලනම් ගම්; සංවෙ
ජ්ජතො, සංවේපමුණුවනලදු; සූකරඛතලෙණෙ, හුරක්ගු සාලහනින් කැරලි
අගපැනෙනා දූක සොයාගත් ලෙන; පරිකම්මමහන්තතාය, පිරියම් මහත්
බැවින්; සව්පැරුම් ඤණනිපුයනුවට කටයුතුකම් බොහෝ බැවින් යසේයි—
භජිවාහනකපපනාදී, ඇත්වාහන සජන ඇදී, එවං සම්පදමිදං, එවැනි එ
වෙනි සැමජුම් ඇතියේ; වඩ්ඪමානකච්ඡායාය, වඩමින් යන සෙහි මහපස්ව
රු සිමිහි; පෙරවරු හායමානච්ඡායා වෙයි, පස්වරු වඩ්ඪමානච්ඡායා වේ-
එයිදු මධ්‍යාහනාවෙන් පර පුස්වරු වෙසෙසින් වඩ්ඪමානච්ඡායා වේ.

* නනාව හං-සමනර. † උවසපුව [illegible] සිනමි.

උජ්ඣායිංසු, අවඤ්ඤකොලෝ; උක්ඛිපිත්වා ඔාපනං උජ්ඣාපනං, මුඛෝ ලොකනෙත්ත භික්ඛං දෙති, මුහුණ බැලීමෙන් තික් දෙයි- ඡන්දයෙන් දෙයි යුනැත්-අගසව් වනට නිසි පුරේ පැවජියන් තබා නව පැවිජියනට දෙන් නේ ඡන්දයෙන් තික් දෙනුවක්හු වැනිය යන අභිප්‍රායෙන් කියත්—අනාථම්මං පන, පළමු පිළිවිජුන රහත්බම්-අග්ගඵලද එමා ජීති—සුණ්ණසාථි, අසවී; එකනවුතෙ කප්පෙ, ඒකානුවන කප්හි යුතීත්, එක එක් නුපුරණ කප්හි යු තණ්; අනාමසිත්වා, අත්නොලායි සේදී—කාණණි කබඩෙහි විය සාලිසීසෙයි. කැන්කොට බඳනාලදබඳ හැල්කරලින්-පඤ්චධං පීතිං, බුඤ්කාදි—පුද්ගක කාලෙ, පුඑව්රකල්හි; අනගසස්දනං, අග හස් ඉදන් දන්, දයනෙ, දනක ල පළමු දන්; වෙණිකරණිකාලෙ, වෙණිකරණිකල; දපියා හෙළුකොල් කලප් කොට බඳනාහට වෙනිවටන කලඹ යුසේසී- කලාපාදීසු, කලප් කො ට බඳනා ඈ කල්හි-ආදිගහනින් කලවිටවනියෙනකල්-බලගගං, කලවිට කොලරැස් කළ කල්-බලහණඩගගං, කලවිට විනි මැඩ රැස් කළ කල්- කොඑගගං, කොටහි පුරණිකල්-ගනිතගහිතඑානං, හැල්ගැප් පැලුතැන්හා ධඤ්ගත් ගත් තැන්, අතිරෙකං උඑාන සමපනනං අහොසි, අයිරා එලසප්න් පිත්පලෙ උඑාන විරියෙන් නිපන් බැවින් උඑාන නම් වේ.

ධම්මො, කුසලපථධම්-දනසීලාදි ධමුජ්-තවේ, යනු එකංසාජීහි නිපා-ධ ම්මචාරිං, ධම් සරණුවා-ධම්මං චරිතුං සීලමස්සාති, ධම්මචාරී; සුඛමාවහාති, දිව්ධම් ඡම්පිරාහි සුව එලවනු—ආනිසංසො, සුසිනි ධම්හිඅනුසස්-එමතු නො වෙයි මෙහිජ් අනුසස්සි දක්වනුව වස්, න දුගගතිං ගච්ඡති ධම්මචාරී යුහු ජ්‍රගතියට පිළිසඳ ගම්නින් නොයනුජ් අසස්මෙව යුසේසී—නොහොත්-සුඛ මාවහාති, යනුයෙන් සුසින් ධම්හි ඵල දක්වූහ—නදුගගතිං ගච්ඡති, යන් නෙන් අනසස් දක්වූහු—වගනබඩනෙන, ගණ්බඳමෙන්; අනාථසරීරානී, වහල් නැතිව මලවුන් සිරුරුතා-පරිජගගනතා, පිළිජග්ත්වූහු දවන වලලන් ඈ විසින් සභවනුවෝ-අසුභසඤ්ඤං, තාච තාච, ජල පහල පසිල තන්හි- විධසන්වම්මං, විදුහුනුසම් ඇතියා-අසුචිං ගනඩිං, සුවිරහිතව විහනිවුවා- ඉත්ථාගාරෙ, නඑධාරහි තාය ච උපනිස්සයසම්පන්නියා, ඒ උව නිසා සපුයෙ න්-අසුභසඤ්ඤං පිළිලැබිනි යුසේසී—තුඛිලොවාදං, තුඛිල ඔවා- තුඛිලනම් ගුරුව නිවත් කල්හි මහාපුරිසා දුන් ඔවා කියුසේ—ඉදනි මෙ නවුතිවස්ස සහස්ස පරිමාණස්ස ආයුනො, අනුවාදහස් පමණ ආයුගු-කොටියං නිසීදිත්වා නිදදයනකාලො විය, දූන් කෙළෙ හිඳ නිදනකල් බුදුය-කෙළෙනිදනුවා හෙ සරස්නෙන හෙයින් දූන් නොසරස්ගලනුවට කල යුසේසී—මෙතුමා මහණදම් තන් සිතා කියයි—පච්චුසදං ගහෙත්වා යන්යෙහි මුලුඵලාවටවූ බුදුහු පියම්හ රජහට මේ පිළිණ කුමට දුන්හයත් රජහු චිත්තප්පසාදරක්ඛ මතුයෙහි මෝහු යෝම අනුකම්පාදයෙන් ලොකානුග්‍රහ කටැපිව දුන්හු.

පඩවනො කුපිතෙ, පසන් දනවියෙහි සොරභිය උපන්කල්හි විරඉන්නා ක්-කොඑාගාරිකො, ඛඩැරි-කොඑාගාරෙ නියුනො කොඑාගාරිකො—අා

ඤුතාකො, අය කැමියා- දසසීලානි සමාදාය, නිත්‍යසීල විසින් දසසිල් ස
මාදන්ව- කාසාවනිවත්ථා, සුන් කහවත් නිවැසුවෝ- විහාරෙයෙව වසිංසු, උව
සුව වෙහෙර වුසුහු- විරූළ්හාය, නැගීසඳ- පාපෙස්සති, පමුණුවැන්නී- පෙත්
දෙණියා යුසේයී— භෙරවසද්දං, භෛරව රැව්- බිසර ජනන හඬ- නිච්ඡරන්ති ය
න්‍යුයෙහි ඉති ශබ්ද ආද්‍යර්ථහි හෙයින් සණ්ඨිසංඝාටකෙසු ඈ ගන්නේ- ධම්මඝි
සමගො අඝොසි, සස්පිළි වෙ වී- ඝඟ පාංශුක්‍රීඩා සහායා, සමග පැවැති පස්
කෙළි ඇති සබඳහු- සඟ පවත්තං පංසුකීළිතං යෙ සං යන වාක්‍ය— පටිලභි
ත්වා, ලදින්- ඉධ ලොකසන්තභාවමෙව, මේඅත් බව මේ- ඉධලොකසඞ්ඛාතො
අත්තභාවො; කපණිඩිකවණිබ්බකයාචකානං යනුයෙහි, කපණ නම් දිලිඳුහු-.
අද්ධික නම් මගීහු- වණිබ්බක නම්, ගුණ කිය කියා යජනහු- යාචකනම් යජන
මතු කරණුවෝ- කසිණපරිකම්මං, කිසුණුපිරියම්- පළවිකිසුණු ඈ දසකිසු
ණුහි කටයුතුතා කම් කිසුණුපිරියම් නම්; පඤ්චාභිඤ්ඤා, දිවසක් සොධා ඉඩි
විධ චෙතොපරිය ඥාණ පුබ්බෙනිවස් මේ පස් අභිඥාඥයන්- අට්ඨසමාපත්ති
යො, රූ අරූ අට සමවතුන්- අජ්ජුනරුක්ඛො, කුඹුක් රුක්- ගන්ධපබ්බෙයෙන, ගිය
පසයෙන් ගිඝ හෙයින් යී සේයී— බුද්ධානුභාවං, ආකාසගමන ඈ බුදුඅන් බව්-
සරීරෙ නිප්ඵත්තිං, සිරුරුහි නිපැත්- ලක්ඛණම්මනෙන, මහපුරිස් ලකුණු
සි මනත්‍රයන්- විවත්තච්ඡදෙ, පෙරලූ කෙලෙස් සියන ඇති, නැහුකෙලෙස්
ඇතිය යුසේ- ඉතත්රසතෙහා, ලාමක සතෙක්- න ආහරිස්සති, න ආහරෙ
යෑ යුසේයී- යාවමහා, යම්පමණ මහත්- මහතක්හු යම්පමණ වියයුතුද එපම
ණ මහත යුසේයී— පාදෙසු, පාසිම්වෙහී- සාම්පප සත්‍යාමී – දිබ්බොජං
පක්ඛිපිංසු, පිළිගත් පෙලෙහි දිබ්බජ් ලූහු- දිව්බජ්නම් දෙවියන් පිනින්
ඔවුන් කැමතිසඳ තැටියෙහි නිවන්න ඔජ අධිවතෙක්- දෙවියෝ බෝඔජ
බුදුවනද හා පිරිනිවන්ද, බජන බජනෙහි මේ ඔහී සෙසුසඳ පිළිගත්
ආහාරෙහි බවින්.

සාරණීයං කථං, "අප්පාය වත නො සත්ථා ඉමං අස්සමං අනුපපතෙත්තා"යන
ඈ සිහිකරණුවට නිසි තෙපුල්- උළාරං, යනු කම්ම විශෙෂණ නොහොත්
ක්‍රියාවිශෙෂණ- කථනකාලෙ පපඤ්චො විය, කියනකල්හි පවස් බඳු කරණක
ල්හි පවස් නැති සේයී බලත්, කියනකල් පවස් බඳුය යුසේයී— ඉඩිමතො,
ඉධමත්හුගේ- ඉඩිවිසයො, ඉඩිවිසා, ඉඩිමහන්තං, අචින්තෙයයත, නොසිතිය
හැකි— මෙශ මෙසෙයින් කළේයයි නොහැඟිය යුතුයයි සේයී— ඉති ශබ්ද
හෙතුවර්ථි- "යස්මා අචින්තෙයයො තස්මා මුහුතෙතනෙව ආහරිත්වා ප
ඤ්ඤපෙසුං" යන යෝජනා- සඞ්ඝනවකස්ස යනු එක්බිති පඤ්ඤත්තාස
නං යනු අරණේ- උසභමත්තං, උසබක් පමණ- සත්රියන් යටින් විසිය
ටෙක් නම්.

නානාපුප්ඵඤ්ච, නන් පමණ මලද්- ගන්ධං ච, නන් නන් ගඳද්- ක්‍රියාවි
ශෙෂණ- තවනුවජ්ජිකං, යනු ක්‍රියා විශෙෂණ- තවානුවජ්ජිකං කත්වා පඤ්ඤ
ත්තං, යී කර්ම විශෙෂණ එව් තව අනුචජ්ජිකං ආසනං යී- පුප්ඵාසනෙ, මකා
ර ආගම- පුප්ඵාසනෙයී සේයී- භාසයිත්වා, තොසෙත්වා, නිරොධ සමාපත්තිං

සමාපජ්ජි, පඨමජ්ඣානන්ති පවාසමවැජ සමවන් ඕහ් විවස්මින් ආකිඤ්චඤ්ඤා යින් පවා අවුජ් එසමවැජ නැගීකටයුතු තවිත්ස නිමවා නෙවසඤ්ඤානාස ඤ්ඤා සමවැජ්-ඒ දෙවැටෙකින් නවතා සිත් අපවත් නිරොධසමවැතට බනි—සමාපත්තිං සමාපජ්ජිංසු, යථරුස්න සමවැත් සමවුන්හු—පීතිසුඛෙන, පීහා සුවෙන්-පුප්ඵාසනානුමොදනං, පුප්ඵාසනදනයෙහි අනුසස් දිවන ධැම් කියා-භවම්පි භික්ඛු යි ලියති—භවම්පි අනොම යන සාධ මැනැවි-සාමාන්‍යවචනයෙන් ඔවුන්ම කීහ යත්මැනැවි මේ-සම්මසිතා, පරිවැජ-පුප්ඵාසනානුමෙව් කියනට නිසිතා තැන් බලායි සේයි-අභිසමයො, සිවුසස් පිළිවෙ-අපරිමාණණ බුඩවිසයෙ, පමණනැති බුදුමහත්විනී-එථ භික්ඛමොයී හජ්ජ පසාරෙසි, එව මහණෙනියි අත් පෑ පීකෙණෙහි-කෙසමස්සුං, කෙස්හා මස්-අඪපරික්ඛාරා.

"තිචීවරඤ්ච පත්තො ච වාසි සූචී ච බන්ධනං,
පරිස්සාවනෙන අට්ඨෙතෙ යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො" යි.

කියනලද අටපිරිකරහු—කායෙ පටිමුක්කාව, සිරුරු පිළිමුතුවෝ-එථ භික්ඛවො යන වචන හා හත්පසාරත් එහි භික්ඛු උපසම්පදාවට සහකාරීකාරණ වේ—පුරිමභවෙහි සුරුළපසපුව උපාදන් කරුණු වෙසෙත්-පැවිජි වෙසට අප්‍රුබෙවෙහි පැවිජියනට කලතා කෙසමස්සු ඔරොපනාදි මේහා සමණ පිරිකර දුන වෙසෙස් කරුණුයෙන්-ධම්මචක්කං, සියුසස්හි දෙලොස් ආරෙහ් පවත්න ඤණ-අනුප්පවත්තෙන්තො, මා අනුව පවත්වනුයේ-සාවකපාරමීඤාණස්ස කොටිප්පත්තො, සව් පැරමෙහි එලවැනිඥනත් කෙළපතුයේ-සොළසපඤ්ඤාදු, හාසුපඤ්ඤ යන ඈ සොළොස් පණ්යන්-යවායං සක්කාරො සාතො, යන සබඳ-සම්ඡණිස්සති නුබො, ඉජිනෙය හෝ-අනාගතං සඤ්ඤණං, අනාඅස් ඤණ අනාගයෙහි වියයුතු තා දක්(නා) අභිඥාදි, ඤණ යුසේයි-මොසා, තුවජා-අනෙතවාසිකථෙරානං, යනු පූරෙ එව්හු අතවැසි තැන් ගෙණ කියු-චිරස්සං, බහුනා කාලෙන-අකමහ, අකරීමහ-කථනං, කිණිම්-මහනතං අධිකාරං, මහත් අධියර* දනියි සේයි-ආසනපඤ්ඤපන හොජන පුදු යාදන ඈති අතිකිරිය යුසේයි-රාජමාණෙන, රජකෙත් මණින මිණිමෙණ ණන් ශාසත්‍රයෙහි ආභාසත සබඩහයේන් නැඟුයටින් මණින මිණිමෙනි යුසේයි—ලාජපඤ්චමානි පුප්ඵානි විකිරිත්වා, ලජ පස්මල් ඉස් ලජ්පස් මා මල්නම්, ලජ සමන්කැකුලු හෙළසිඳුහතු හීතක සුදුමල්-සපියාදෙත්වා, පිළිසෙළකොට-පැණවය යුසේයි—සක්කාරසම්මානං, සකසා භුමනින් කුළුතු බුද්නට කළ තා පිළිවෙළ සකසා කරණු ලදු බැවින් සක්කාරනම් වේ-භුමනාකරණ බැවින් සම්මානනම් වේ-නොහොත් පස පිළිවෙළ සක්කාර වේ-ආසනපඤ්ඤපනාදි සම්මාන වේ—දක්ඛිණොදකං, දක්ෂිණීදිය-දක්ඛිණ නම් දන්-දක්ඛණති වඩ්ඪනති එතායාති දක්ඛිණා-තදත්ථාය දීපමානං උදකං දක්ඛිණොදකං,

* අභිධර ? සමඝර.

දන් පූජායෙහි පිළිගාවා අත්හි දවා හෙළන දිය දක්ඛිණොදකනම්-එණ්ස් දුනු උදක සාක්ෂි වේ යෙත්-පරිවිසිත්වා, සතපා-අච්ඡාදෙත්වා, හඳුවා පොරවා එසඳ කල අච්ඡාදන නැතහොතුජ් අච්ඡාදන සඳහා දුන් තැන් ගෙණ අච්ඡා දෙනුවා පුහු-සුරුමෙකා, එක්කෙලෙඹියා කල තාක් අභිසර මතුයෙහි පුරණ තා පැරුමට එතරණ බැවින් ආරමභනම් වි-අගාරභූතා සමානා, ගිහිසැහැවී චූවාමෝ * දසවත්ථු මිච්ඡාදිට්ඨි-නත්ථි දින්නං නත්ථි යිට්ඨං නත්ථි හුතං නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො නත්ථි අයං ලොකො නත්ථි පර ලොකො නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි ලොකෙ ස මණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා" යන දසවතු මිසදිටුහා-දස වත්ථු කා සම්මාදිට්ඨි, අත්ථි අයං ලොකො යන ඈ දසවතු සම්දිටිහා-පඤ්ඤාසා රං, සහවිවස්නා මග-විමුත්තිසාරං, ඵලවිමුත්ති-ඤාණදස්සනසාරං, පස්වි බුත් ඤාණ-නෙක්ඛම්ම සඞ්කප්පාදීනං වසෙන, ආදිගහණින් අබ්‍යාපාද අවි හිංසා සඞ්කප්ප ගන්නේ—සළස පිරිවැජ්ජාවත්.

8. අගසච්චවත්.

අලුප්පන්තිං කත්වා, කරුණු කොට-අප්පස්ස කාරණස්ස උප්පත්ති අලුප්ප ත්ති-උත්තිඛේ නප්පමජ්ජෙය්‍ය, හැව්ළිලී අහරහි පිඩුහි ඇවිළිමෙහිය යුසේ සි-නප්පමජ්ජෙය්‍ය, නොපම්ජියයුතු; භික්ෂුභුනුමුත් අයුත්තපයෙහී ෂණ විසිත් පසපිරියස් නොපැමුණුනේනම් එබැවින් කටයුතු-උද්දිස්සඨානං උත්තිට්ඨං, ත ස්මිං උත්තිසෙ යී ගන්නේ-ධම්මං සුචරිතං, සුසිරි ධම් දසකුසල් පඨධම් එව සත්තිස්බෝපැකි ධම් එව්-නොහොත් සුචරිතං යනු ක්‍රියාවිශෙෂණ කියන ලජ්-ධම්මං චරෙ, මොනවට සැරිය යුතුය යුසේසි—ධම්මචාරීති යුසෙයින් ධ ම් සුරුසේ-අස්මිං ලොකෙ සුඛං සෙති, මෙලෙව්හි සුවෙන් සෙරෙයි-අනන නුවාදභය නොවන බැවින්-පරම්හි ච සුඛං සෙති, පරලෙව්හිද සුවෙන් සෙ රෙයි-දුග්ගතිභය නොවන බැවින් ධම්මං චරෙ සුචරිතං යන ගාද මෙම අර්ථය—න යනු නිපාතය-දුච්චරිතං න චරෙය්‍ය යුසේසි—චන්දකින්නරජා තකං, පකිණ්ණකයෙහි සත්කිඳුරු ද-මඞ්ගලං වත්වා, ගෙහි පතන මගුල් අභි යරකොට-අසෙවනා ච බාලානං යන ඈ තුමා තුන්මගුල් කියා-ඉධ, මෙහි-එත්හි ජනපදකල්‍යාණිය, කෙසකල්‍යාණ ඡවිකල්‍යාණ මංසකල්‍යාණ න හාරුකල්‍යාණ අට්ඨිකල්‍යාණයැ යන මේ පස් කල්‍යාණ ගුණ ඇතිබැවින් ජන පියෙහි කලණ යන නමින් ලදියවස්-කෙසකල්‍යාණ නම් කලු සිනිදු සරල් කෙහෙ-ඡවිකල්‍යාණ නම් රන්වන් සිවි-මංසකල්‍යාණ නම් රත් අතුල් පතු ල් ඔටමස් ඈ-නහාරුකල්‍යාණ නම් තඹ නියපෙල-අට්ඨිකල්‍යාණ නම් විදුරු පෙල බඳු දත් පෙල-ංනං, තත්‍රජානං; විනා කරිස්සති, වියොකෙරෙයි-උද කබින්දූහි පග්ඝරන්තෙහි, වැහෙන දියබිඳු (ඇති)-අඞ්ගුලිලිඛිතෙහි කෙසෙ හි, අඞ්ගුලීකෙහෙන්-අඩක්පනාගැහු කෙහෙන් යුසේසි—දෙතනජ් ඉත්ථමඞ්ගු තලක්ෂණ තෘතියෑයි—තුවටං, වහා; තුරිතං පි සේයි—තිරියං පතිතං විය

* ගෙහිගැහැවිවුවමෝ-යී සිතම්.

සණ්ඨිතං, * නොහැරියයුතු බැවින් සරසති සිරියක් වැනි-බ්‍රහ්මරූපවණ්ණං, බ්‍රහ්මුජ්ජුගත්ත වනබැවින් බඹරූ සටහන්හු-නිධයො, නීතුඹුහු, තාසස්ස, මෙ අස්ස-දායජ්ජං, දායජ්-දාතබ්බබෙණ ආදාතබ්බබෙණ ච දායජ්ජං, වතද්‍ර දෙව දායජ්ජං-පිතුසිනෙහං, පිය පෙම-ජායා, සෙවන-වට්ටානුගතං, කම් [වට] කෙලෙස් වට විවාවට පසවන බැවින් තුන් වට්‍රින් අනු [වූ] යන ලද, නොහොත් වටැති සිට වැජපියයුතු වටහු අනුයිගේ-සම්භාතං වටමූලූහු කට පසවන බැවින් පැලසහිත-සත්තවිධං අරියධනං.

> සද්ධාධනං සීලධනං හිරිඔත්තප්පියං ධනං
> සුතධනඤ්ච චාගො ච පඤ්ඤා වෙ සත්තමං ධනං-සී.

කියනලද සත් අරිධන-ලොකුත්තරදායජ්ජස්ස, මගඵල නිවන් දායාදයට-දායාදං, දියකෙරෙම්-තෙනති, ඒ කරුණෙන් කුමරුදූයජ අරවන කරුණෙන් හැම එවිහට ලොවිතුරු දායාජ දියපි කරුණින යුජෙයි-අධිමත්තං දුක්ඛං උප්පජ්ජි, සැදූගැම්මයින් බහපාද තුනුනොකල බැවින් ඉතිරි පමණ දුක් උපන්-සාධු යනු ආයාචනා ඊභි නිපාතයි, අයදම් යුසේයි-අයෑා, හිමියෝ-න පබ්බාජෙය්‍යුං, නොපවුජුවත්වා-ඉමිස්සා අඩ්ඪපතනියා, මේ අවුපතියෙහි මේ නිදන්හි යයි සේයි—මහාධම්මපාලජාතකං, දසනිපාතයෙහි මහාධම්මපාලද-අනභිරතො,(ඇලුම්) නැතිසෙයින් සස්නෙහි උකටලිඉයෙම් යුසේයි-බ්‍රහ්මචරියං, සසුත් බ්‍රම්සැර-සන්ධාරෙතුං, ගලවනුවට-සික්ඛං පච්චක්ඛාය, සික්ඛියා-හීනායාවත්තිස්සාමි, හුනුබවට නවත්නෙම්, ගිහිබවට යත්නෙමියුසේයි—කිස්ස පන, කවර කරුණෙන්-සාකියානී, සැහැදු; සාකියස්ස දුහිතා සාකියානී නික්ඛමනතස්ස යී ලියති—නික්ඛමන්තං යනු මැනැ-බාහාය ගහෙත්වා, අතගත් ආදර දක්වා †-එකස්මිං ඔධාමතෙබතෙත, දූමිකෙතාක-ජීනක කණ්ණනාස නඟුළං, සුන්කන් නැහැනඟුල් ඇතියා-පලුඩ්මසාකපිං, සුලුටු මැකිලියක එකම් වැනිරීයක යී සේයී-උපඩ්ඪං ආගතානි, උවැටුමට ආවන්-අභිරූපතරා; ඉතා රූඇති-දස්සනීයතරා, ඉතා දක්නහට නුයි-පාසාදිකතරා, ඉතා පැහැජනවැනි-උපනිධාය, පිණ්ඩස-සඩ්ඩං, ගණන්-කලං, කොටස්-කලභාගම්පි, කොටස් භාග-අභිරම නඥ, නොඋකට කොඋකට තාපාටිභොගො, ඇපගෙම්-පටිභූ පාටිභොගො යනු පරියාය-මාතුවජ්ජපුනතො, සුලුමචිරජනපිත්-පචිතානං අච්ඡරාසීතානං පටිලාභාය, යනු තෙරුන් රහත් නොපත්සුරූ බ්‍රම්සරුත් දෙව එකැතිතුන් ගැණ කිසිත්-භිතකවාදෙන, බැලමේකරුයෙහි යන වාදයෙන් තෙරුන් [ස] රණ සපුන් කම්මෙහෙ වේ අජ්ජ රහු බැලවෙත්-උපක්කිත්තකවාදෙන, විකුණිගත්තාල යෙහි යන වාදයෙන් අජ්සරජ්පුට හෝ වික්හෙහි-බුදුහු තා විකිණිගත්ත යින තෙපලෙන යුසේයි.

අවටීසමානො, පෙලෙනුයේ-හරායමානො, වෙළනුයේ-ජිගුච්ඡමානො, ගරහනුයේ-වූපකඨො, කයින් සිතින් වෙන් වුයේ-අප්පමත්තො, අපමාවුයේ-

* තිරියං පතිතා විය ඨිතං-පෙල.

† බාහායගහෙත්වා, අතගෙණ-යී සිතම්.

ආතාපී, වැරඇතියේ-පහිතත්තො, නිවනට ගියසිත් ඇතීයේ-තච්රස්සව්, නොමද කලකින්-චිරස්ස, චිරෙන යනු පයඝාය-යස්සත්ථාය, යම් රහත්ඵලය ක් සඳහා-කුලපුත්තා, කුලදරුවෝ-ආචාරකුල පුත්තයන යූසේයි—අගාරස්මා, නිහිගෙන් නික්ම-අනගාරියං, පැවැජයට-අගාරස්ස හිතං අගාරියං කසිවණි ජ්ජාදී තුං එළුව් නැත්තී අනගාරියං පබ්බජ්ජං, සම්මදෙව පබ්බජන්ති, මො නවට සෙත්ද-තදනුත්තරං, ඒ අනතුරුවූ-තං අනුත්තරං, යි බිඳිනේ-බ්‍රහ්මචරි ය පරියොසානං, සසුන්බඹසරට අවසන්වූ රහත්ඵල-දිඨෙව ධම්මෙ, දුවුඩ ම්යෙහි වත්මනු බෙවෙහිවය යූසේයී—සයං අභිඤ්ඤා, තුමා විසින්ම ජැන-සච්ජිකත්වා, පසක්කොට-උපසම්පජ්ජ, පත්ත; * විහාසී, විසී.

මෙතෙක් තැනින් රහත්ඵලපත්සේ දක්වා දූන් ඔව්හු පස්විහුන් ඤාණ පාති-ඛීණා ජාති යන ඇයින්, ඛීණාජාති, ජගුණු-වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, සසුන් බ්‍රම්සරවස් හා මගබ්‍රම්සරවස් වසනලදී-කතං කරණීයං එකං, එක්මගින් කටයුතු-පරිඤ්ඤා, පහාන සච්ඡිකිරියා භාවනා විසින් සතරමඟින් කටයුතු සොළසවිධ කරණීය කරණලදී-නාපරං ඉත්ථත්තායාති අබ්භඤ්ඤාසි, පිළි මෙබවට නොඑයිනේ-ජාතිමෙතෙකින් තෙරුන් පස්විහුන් දක්වා දූන් ඔවුන් රහත්මගනි ගීනියෙන සේ දක්වති-අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා නාගො, අරහ තං අහොසි යී-නඤ රහත් අතුරෙයි එක්තෙරෙක්විය යූසේයී,

එකා දෙවතා, එක්දෙවියෙක්-දෙවො එව දෙවතා, මාතුවජා ප්‍රණතා, සු ළුම්වරුජන පිත් †-මාතුහතිනි මාතුවජා, ආසවානං ඛයා, කාම භව දිඨී අවිජ්ජා සතර ඇස් වත්පහන් හෙයින්-අනාසවං, ආසවනැතී-චෙතොවිමු ත්තිං, රහත්ඵල සපියුතු සමාධි-පඤ්ඤාවිමුත්තිං, රහත්ඵල සැපියුතු පැණ-දිඨෙව ධම්මෙ, දුවුඩම්යෙහි එම අත්බව යූසේයී—සයං, තුමාවිසින්-අනන්‍ තා-අභිඤ්ඤා, දූන-අභිඤ්ඤාය, යී කියයුතුයෙහි-පටිසම්භිදායොනිසො යන තැන සෙයින් යකාර ලොප්කොට කියූ—සච්ඡිකත්වා, පසක්කොට-සච්ඡි යනු සාක්ෂාදර්ථයෙහි නිපා-අයං, මේ-මයෙහා භාවිතො, ඉදං ඵලං සච්ඡිකතං යී උපදනා පච්චත්තඤාණින් දූනය යූසේයි-උපසම්පජ්ජ විහරති, ඇවිඇවිසඳ ස මවැජ වෙසෙයි-මුච්චාමහං, අවමුජම්-එතස්මා පටිසස්මා; ඒ පිළිණියෙන්, ඒ ඇපයෙනි යුතැත්-චෙතො යී යොජනු-සතනලපත් රහත්ඵල; චෙතසා, සිතින්-චෙතො, පරියඤණින්-නොහොත් සවන්ඤණින්-පරිච්ච, පිරිසි ද-විහරති යන තැනු ඉති ශබ්දයක් දක්නේ.

යස්ස, යමක්හු විසින්-නිත්තිණ්ණො, තරණලදු-පඞ්කො, කෙලෙස් මඩ-මද්දිතො, මඩනලදු-කාමකණ්ටකො, කම්කටු-මොහක්ඛයං, රහත්ම ග ඵලඑව්-සුඛදුක්ඛෙසු න වෙධති, හේ සුවහයි දික් නොකපී සුබදුක් අරමු ණු හා කම්අනුරිච්ත් උපජන ඒමූලූ අනුනය හා පිළිසුසුන් බැවින් රාතුරුමැ දහත්හි මේ සිටි යුතැන්-ඉදනී තෙ කථං, දූන් හා උකටලී කෙසේය-ආල යො, අදහස්-අ ඤ්ඤං, රහත්-දුවජ තනගෙහසදීසො, දුසෙවි ගෙයක්වැනී; හ

* උපසම්පජ්ජ, පැමිණ-යි සිතම්. † සුළුම්වරුජන පිත්-පොත්.

වූත්සැති සිද අතුරු අතුරෙහි මිස විතක් උපජන බැවින් දුසෙව් ගෙයක් වැනි-පබ්බජිතකිච්චස්ස, පැවැජකිසය පැවැජකිසනම් මෙතන විවසුන්ධුර-මජ්ඣකං, මතු රහත්ඵල-විරලච්ඡන්නං, නොගණිකොට සෙව්-ඡිද්දවඡිද්දං, සිදුඅව්සිද්, ඡිද්‍රයම් කුදුසිද්-වස්සවුඨි යනු වුඨි ශබ්දයෙහි අජි දක්වයි-අතිවිජ්ඣති, විජුතු නොහැව් සිතට බජති යුසේයි—ආමිසං [illegible]-කුම්භහාරං, කුඹක්ඛිර, කුම්භනම් දසාමුණෙක යෙත්‍ සො; ඒ වෙණෙජ්-ගද්‍රහාරකෙහි, ගඩබුවන් වහන බඩු බරහා සමග, යාව හණ්ඩස්ස විස්සජ්ජනං, බඩුවාහිජන දූත විකුණින ජනයි සේයි*-චතුතුං; කන්නට-පරිබා ජිණේ චරමානො, පිරිවට කන්තේ-කාමසංයොජනාවානත්ථං, කාමසංයොජනයෙහි ගලවනුවට කාමරාගයෙහි යොජනුවටය යුසේයි—උක්කණ්ඩි, උකැටි; පූවස් කෙළෙස්යි සේයි-පතොදං, කැහැටි, සොළසඩ්ගුලකණ්ටකං, සොලොස් අඟුල් දික් කටුඇති-පුරතො පතිඨ්ඨිත්වාන, පෙර පයින් පිහිටා-උඩරිත්වාන පච්ඡතො, පස්සෙහි පා උදුරා-සාවයිස්සාමි, ගෙලනෙම්-පාතයිස්සාමි යි සේයි-සබ්බමුඛිං, සබ්බාකෘති මුඛඇතියක, සබ්බඞ්ගසොභිනිං, හැම අවයවයෙන් හොබිනිය-ඝියොසා, වටා-වට්ටං, තෘණ තණ්ඩුලවටී-පලොහෙවා, පොලොබා-ජාතකං නිඨාපෙසි, යනු චතුත්ථයෙහි ගද්‍රහජ.

9. නන්දතෙරුන් වත්.

ඡුන්දසූකරිකං නාම, සුදුනම් හූරු වැද්දකු; ජාතකකාලෙ, සායෙහි; .නාළිවෙනාළිමතෙනාන, යන තැන වී නැලියක් දෙකක් දක්නේ-කිණිත්වා, විකැණ ගෙණ, ඔවුන් පුස්නවුන් අතින් ගෙණිය යුසේයි—පච්ඡාතිවෙසනෙ, පැලදෙර-වජ්ජං විය, හොවුදක්සෙයින්-නිවාපං, තෘණාදි ගොදුරු-රොපෙත්වා, රැවා; හටගත්වා යුසේයි—ආලාහනෙ, වඹැ; උඩුමායිත්වා, ඉදිමැ; සපපිඨි ගැණිය යුසේයි—චතුරස්සමුඛගරෙන පොථෙත්වා, මස් නොකැඩෙනු සඳහා සිවුරිමුගුරෙන් පොයයි-අන්තරෙ, දෙවලඩ අතුරෙහි; ලොහඵාලියා, උගුරු පවාපැටවූ ලොහො තැලින්; සක්ඛෝසිතං, කකියනෑ; † ආවිලං හුත්වා න්නබමනි යන සබ්ද—අ්වජං, තුනුවූයේ; අනාවිලං, නොකැලැත්තේ; කාළමමං, කලුපැහැඇති සම්; තිණ්හුසකාය, ‡ තණසිළුදෙලෙන්; ධුරවිහාරෙ, වැලැත්වෙහෙර; ජීවනසෙසව, ශේනුවහට මේ, අනාදරෙයෙහි සාමිවචන—යථා බණෙනා විලයං ගච්ඡති යි යොජනු — ඔම්භොයකිත්කෙණෙකින් දැද එසෙයින් අබීපරිළාහඇතියා අවිච්සන්තාපයැ, යුසේයි— මහාරජ යි මිලිඤ්ද මහරජහට කියත්—කූටාගාරමතෙතා, කුලාරගේ පමණ, එක්කැණි මඩුළුදී නැගුවට ගෙ කක් පමණ යුතන්-නෙරයික්ගෙනි, නිරයෙ හවො නෙරයිකො සො ච සො අග්ගිචාති නෙරයිකග්ගි-මාතුකුච්ජිගතා විය, මවුකුස් ගියවුන් සෙයින්; යම්සෙයින් මෘකුස් ගිත්පත් සත්ගු උදීරෙණමියෙන් කලල

* බඩුවිහිජනතෙක්-බඩුවිකුණිනතෙකැයි, සේයි.

† පකකලුනතං, කකියන-පොත්. ‡ තිනුකසමෙන-බොහෝ.

කාලයෙහිත් කම්බැලෙන් නොවිරිද්ද එසෙයින් යි සේයි—කම්මි සරිකබ් ඛො ආකාරෙ, කම්සුරුකු ආ හුරුගඩින් ගඩගඩා; දතින් ඇඹිජ් කිරිය මෙයින් දුටු යම් මෙවෙනිය කම්හු එලවැලප්‍රසේ කිහ කියති—නිරයසන්තාපො උපඑහි සන්නෙත් උවසෙවනි කම්හු විවාළපතට අරමුණුහි නිමිත් වැටහුසේ කිහු පුරිමවත්‍ථු, පෙරදෙර; පචඡිමවත්‍ථු, පැසුළුදෙර; මුඛං පිදහනති; ඝඩපාටිකරණුවට මුවියෙත්; ඉතොචිතොච, මේ පස්හිජ් ගෙයි සිටිය දෙපස්හි සිටිය යුසේයි—හවිස්සති ඉති මඤ්ඤෙ යි ඉති ශබ්දයක් දක්නේ; මඤ්ඤෙ යනු නිපා, ගඟිම්හයි සේයි—මෙනනං විනනං, හියඉස්නා සිත්; කාරුඤ්ඤං; දික්හි කතියනා; කකබලො—කැකුළු ඇතියෙක්; එරුසො, කදපිසොඩි ඇතියෙක්; කමමසරිකබකං ඊලං යි අරණේ.

10. චුන්දසූකරිකවත්‍ථු.

සලාකයාගු; ලහ‍ඟම්බු; ලහාගෙහි තුම්බා නම් ගෙලා නිබ්ඳ කොට පෙවූහම්බු; පක්ඛිකභත්තං, අඩමස්බත්; නවචන්දභත්තං, අලුත්සඳ දුටුසඳ * දෙන බත්; වස්සාවාසිකං පවත්තති යන සබ්ද—වස්වුසුවනට දෙන සිවුරු පිඩුවා—අනුප්‍රාප්තපුත්තා, අනුරූව උපන් දරුවෝ; දනසංවිභාගරතො, දන් හා සංවිභාගයෙහි අඳු සරසෑ විභාගනම් තුමාව වලප්තුයෙන් බෙජනූ; සජ්ඣාපෙඨ, පිරිවහව්—පළපෙසුං, පැපියෝ; සහස්සසිඞ්ඝවඍ්හතා, දහසක් සිදුවන්නූත් දෙව්පුත්හු මෙරියහය; නාළයි, සුනුවෙතිමෙත්; ආගමෙථ, බලව්; අතීතෙචියකා, අස්හි නොපිටියත්; රථබුරෙ, රීසදුරෙහි රීයහිස යුසේයි—තණ්දව පුපඩ්දුමං යි සේයි—මොදමානො, රුස්නේ.

11. ධම්මික උපාසකස්ස වත්‍ථු.

විප්ඵාරේතො කථිතං, විථර හෙලවුවාහි කියනලද; මලලානං, මලරජ්ජුරුවන්ගේ; නිගමො, නියම්ගම; සෙසුගමට වැඩිගම් නිගම් නම්; අනුපියමබවනෙ, අනුපියනම් ගම් සිම්හි අඹවෙනෙහි, සෙ පටිඤ්ඤාතා යන; යෙඝුයොන, බොහොසුවිසින්; සමපතකහොගො, පිරිපුණුසැපත් ඇතියේ; ගුලකීලාය, වට කෙළියෙන්; පටිකුජජිතා, පියාල; නගරපරිගයාහිකා, නුවර පිරිගා, නුවර රක්නා; අනනහාර කාලෙ, අකනහාර දුගිකල්හි; භාගහතතං, කොවැස් බත්; පවිසිතුං න ලභිස්සාම, වැදුම් නොලබනමෝ; සිස්පෑ කුමටදකියා දුන්වයි දෙවමුලට නොවැදීය දෙනයි සේයි—සත්තබධා එලෙයය, සිස්පෑදික් කියා දුන් දෙසින් සත්කඩබපැලෙනු—එල විසරණ—දිබබචුවපුණණං, දිව්හිවින් පිරුණව්—කස්සා ජීවයා යි සේයි—ජාදෙතුවා විය සිතො යනු පැතැර සිටි තැන් ගැණ කියන්—සන්තරසහරණිසහස්සානි, සත් පමණ රස නහර දහසුන්—අනුඑරි, අනුව පතුළු—චූලපසකං, පුතුහා ඉගිසොලෙන සුදුවවුවා—සකහිනිහාරෙ, කල අභිනිහාර ඇතියේ, නැතිබැවක් නොජනනව කල පතුන්

* අලුත්සඳවුටුසැද—සබහර.

ඇතිය යූසේයි—ඔභාසිත, බහු කළඑවරෙ, දඹුඇතිරියක, දඹුමැස්සෙක-බිද
ලමඬකෙ, වෙසත් ගැඳ-හතතුළානකානං, බත් උපදනාතැන්-උක්ඛලියං, ඉ
කිලියෙහි-රතනමකුලාස, රුවන්මිලිඇති රන්පැන් රුවන්බඳනා පිසුම් මුහු
ලක් කෙරෙති ඒගැණි කියා-පඨමං බෙතනං කසාපෙත්...නා ආදිකං යනු
යෙහි විතර සඟබෙ * කඳුයෙන් දැක යුතු-අපරියන්තාය, අනුබාතාය, අත්
නැති බව කිකල-තෙන, ඒ කරුණෙන්-කමතුන් අත්නැති කරුණිනැ යු
සේයි—සඤ්ඤාපෙත්වා, හතවා-චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය, හස්තාශ්ව රථ පදාති
යන සතර අඟඇති සෙනඟින්-පරිවිසයං, අන්රජුන් විසා-භණ්ඩිකං, බැඹි-
බඹිපෙලීහනා යනු බෘවසාජීයෙහි නිපා-අප පැවැජ්ජනුවට සතිවුහන් යුබැ
වින් යූසේයි—භණ්ණි, යනු දෑසාලපනැයි—අලං තෙ එ ෟපාකං ජීවිකාය, දිවී
වටනුවට එතෙක් හඹා—පවට්ටිතා, වැපී-තෙසං, උපාලි කපුවා හා සඳෙනා,
මිධා ජනකාලෙ, නැවතුන් හා ගමන් විසින් දෙකඩවුකල්හි-වඩා, සැඬහු, කැ
කුලෝ-නිප්පාතිතාති, නසන ලදහයි-නීහරිතා පාතිතා නිප්පාතිතා, සාතෙ
ඍවිපි, මරණජ්—කිමඞ්ගපනාහං පබ්බජිස්සං යී යොජනු—අහං යනු පන
යනු නිපා-කවර කරුණෙන් ආවිනොපවජ්නොම් යූසේයි-ලගෙනවා, එල්
වා-පරිවාරිකා, පිරිදරු; කැපිය යූසේයි-නිම්මානයිස්සති, නිමනා කරණු
ලැබේ-තෙනෙව නතරවස්සෙන, එම ඇතුළු හවුරුදුයෙහි හවුරුදු නොසපුරා
මේ යූසේයි-නොහොත් එම ඇතුළු ඇතවස්හි ඇතවස් නොසපුරා මේය යු
සේයි—භුම්මත්ථෙහි කරණවචන, කරණත්ථෙහි කරණ වචනවුව මැනව-තෙවි
ජ පැමිණෙනුවට අනතරවසස සාධක තම කළා වෙත්—තෙවිජ්ජා, දිවස
ක් පූයේනිවස් අස්වුන්බය යන තුන් විජ්ඇතියේ-දිබ්බචක්ඛුකො හුත්වා, දි
වසක් ඤැණි උපයා-අපරභාගෙ, අවරකල්හි-අනන්තරවස්සයෙන් පිටත යූසේ
යී—පොථුජ්ජනිකං, ඉහිහුජ්නන් ලැබියයුතු ඉධි කුසලාභිඤ්ඤා යූසේයි.

කුමාරවණ්ණෙ, කුමරුසඩින්-අභිමෙබද්‍රිකාය†, මේසසප්වැල පලඳනා ගෙ
සින් උපලක්ෂිතව, ඉත්ථම්භූතයෙහි කරණවචන-උච්ඡඞ්ගෙන, ඇක-පරිසංහරි
ත්වා, හැර; පරිහරිස්සාමි, පස්වටගෙනම්-සුගතොවාදදානසික්ඛාපද සඤ්ඤාප
න ඇ බුදුකිස කරණෙම් යන අභිප්‍රා—පාපකං චිත්තං, පවු සිත්; බුදුසපු
වෙහි ලොබසිත් එවි-මෙදෙජ් නීවරණාවහයා බැවින් සහ චිත්තුප්පාදෙන ඉ
ඛිතො පරිභාසියවා යුහු-සරාජිකාය පරිසාය, සහරජ් පිරිසැනියේ-වුඩො,
වියැඅතට ගියේ-මහල්ලකො, වියෙන් මහත්-අපොසනුකො, උසා නැගී
යේ-නීයාදෙඵ, පිළිපයා; බෙලාසිකඩාදෙන, කෙළගලනු පස්වටනුම් සඛිත්ස
ගහු පස්වටනුවට තෝනිසෙසහිද යන වාදනෙන්-බෙලී අසති බාදතිති බෙලා
සිකො, බෙලාසිකො ඞනහි පවගෙතා වාදෙ, තෙන; අපසාදෙත්වා, ගරහා;
පකාසනියං කම්මං, දෙව්දත්නු මසස්නෙහි පුවස මහණයි පුවසනකම්; ඨානං
බො පනෙතං විජ්ජති; මෙකරුණු ඇතිය-යම් කරුණකින් කරණත්ථෙයෙහි
උපයොග වජන් නිපාතයෙක් එවි-තෙන, ඒ කරුණෙන්; ලදරුවෙම් යනු

* සඟබෝකඳුයෙන්—සඟණෝබාකඳුයෙන්—පොත්.

† අභිමෙබලාය-පෙළ,

වට කරුණු ඇති බැවින් සූසේයි—අහං භගවන්තං හන්ත්වා බුද්ධෝ භවිස්සා
මි යනු එසේ බුදු නොවියහැකි බැව් තුමන්දත් තුජ් පාපෙච්ඡතායෙන් අයි
ඥාතව කීහු—තස්මිං රජ්ජෙ පතිට්ඨිතෙ යනුයෙහි තෙරුන්ගේ සහයෙන් බහු
රජසේක් පතිට්ඨිතො ආණාපනි විසංකෙතනයෙන් තෙරුන්ට පිරිජ්නොවිය
යෙන් තෙරහු-පිතරං ඝාතෙත්වා රාජා හොහි යෙදුහ-හෝ රජව පියානන් මැරි
ය ඉති බැවින් ආණත්ති විසංකෙතවිය යෙත්-පුරිසෙ පයොජෙත්වා, දුනුවාව
න් යොජු-නිවතෙතසු, නිවතිකල්හි-තෙරුන්යෙදූ මගපියා බුදුන් යෙදුම
ගින් තුමන් ගියකල්හි සූසේසී—සීලසම්පන්න බැවින් සැලිපහරතුජ්
ලේබුය නොවිය සෙත්-වජ්‍රකාය හොත් ජීවකයන් අත්සැතින් කුමට කඩවි
යයත්-වජ්‍රකයත් නම් පරොපක්‍රමයෙන් නොබිඳෙන බැවින් ජීවකයන් සැත්
පහර පරොපක්‍රමනාම් නොවෙයි එහි වජ්‍රකායතාවට හානි නැතියෙත්-එසේ
හොත් තෙරුන් සැලිපහරහි ලේනතින් කුමට සිලියාශත් විදුර නොබිඳෙ
තුජ් අව්වෙහි තුබූ හුනු තවාඟ්බතසෙයින් උවකුම් හම්යෙහි නොබිඳෙතුජ්
අනතඛලන මානුයෙක් වේ-එයින් වජ්‍රකායතාවට හානිනොවෙයි සේසී—
නාලාගිරිසමපිං සජෙව, * පඩුරුදුන් නාලාගිරිඇත්හු තුමන් මරවා බුදුන් රැ
කියත්ව සිට්බැවින් අනතානො ජීවිතං සනතුපරිච්චජිත්වා යූහු-තෙරහු නාලාගි
රිහු බුදුන් නොමැඩිය හැකිබැව් නොදතහියත් දනිතුජ් බුදුන්කෙරෙහි පෙම්
න් ඒ කිරියකලනයෙත්-අභිගටං, එලවන; නුවර හිස්කොට ගියබැවින් ත
ස්මිං දිවසෙ සන්නිපතිතානං අට්ඨාරසකොටි සඞ්ඛානං යූහු.

වෑඩ ද්‍රව්ව්ල අයින් පෙරණුජ් අප්පගතං ගණිනුපගතං න හොති යී කී
වෙත්-ආනුපුබ්බිකථං, කාමාදීනව ඈ අනුපූ කියා-ධම්මාභිසමයො, සස්
පිළිවේ—චූලහංස, අසූනවයෙහි සුලුහස් ජාතා මහහස්ජා; කඬකටක, සනවා
යෙහි සුවන් කකුළුජ-දෙවදත්තාසසාපි කම්මං, දෙව්දත්හුගේ ක්‍රියා-රජෙනුසද,
මාරාපිතානතා නෙව තථා පාකටං අහොසි යී යොජනු-යම්සෙයින් නාලාගිරිහු
වුහුවිහෙයින් පාලවිද, එසෙයින් ම රජහු මැරූ හෙයිනුජ්, සෙල්වා වයින්
හෙයිනුජ් පාල්නොවිය සූසේසී—ථාලිපාක, මුළුබත්-ඛොහසෙඥදන, කො
හොන්කැමින්-කුහනස්ස කම්මං කොහඤ්ඤං; පච්චතනුනි, යාවජීවං ආර
ඤ්ඤකානං අසසු යන ඈ මතුයෙහි කියන පස්වතුන්-ලූඛප්පසන්නානං ජනං,
රූක්ෂබැව්හි පහන්නා ජන-විඤ්ඤාපෙත්වා, විනව විනවා; කිය කියා සූසේ
යී—කායවිඤ්ඤත්ති ගා විසි වී ඤ්ඤාතීන් තුමා වායෙහි අව්බැව් ජන්ව ජන්
වායි සේසී-සඞ්ඝභෙදාය සඞ්ඝබිඳුවනට-පරක්කමි, පියොකෙළේ-වකායහෙ
දූය, සක්බිඳුමට; සඞ්ඝස්සු සුන්රියෙහි සක්සුරුකැ බැවින් 'කිලූහු-ගරුකො,
බ්රි-කප්පට්ඨිකං පෙලේ, සගහ්හව සිට්බැවින් කියත්-සඞ්ඝහෙදෙති, ආදීහි
යන තෙන විථ්ර ඝහබෙකකද්න් දතයුතු-අජ්ජතගෙග, තකාර ආගම-අ
ගෙග සනු ආදානජිති කිපා-අජවා වැටුයයී-අඤ්ඤතුව භගවතා, පින්වත්
හු විනා මේ; අඤ්ඤතු හිතබු සාශෙන, බික්සනහු විනා-උප්පන්න ධම්මසං
වෙගො, උපන් ධම් සංවේ ඇතිව—ධම් සංවේග නම් සවියමින් මසවන
ආරෙන් උපදනා ඤාණ-අනත්ථනිස්සිතං, අහිතයට වැටෙනුවා.

---

* මේ විමසියයුතුයි.

සුකරනි, සුවසේ කටහැක්කාහ-අසාධූනි, කාදුසිරි ඈ නොසොඳුරු කම්
හු-අත්තනො අභිතානි ච, තුමහට නොසුවච වැටෙනුවෝ අසාධුනි සී කරණ
කල්හි අමනුෂ්‍යන්දු න්ස් කියූහ-අහිතානි සී එලදෙනකල්හි කැකුළු සේ කිහු-පර
මදුක්කරං, ඉතා දුක්ව-ඉමං උදනං, මේ උදන් ධම් සංවේගෙනුන් ඉතිරශ්‍රී
ශ තෙපුල් යි සේයි-උදනෙසි, පැවැත්වී-සුකරං, සුවකට; සාධුනා, හුදියක්හු
විසින්; සාධු, සොඳුරුකම-පාපෙන, ලමුවා විසින්; -රියෙහි, උදීන් විසින්-
බමනති, රිසියෙත්ද-සලාකං, ලහලද රුස් ව නුූන් පමණ දන්නාට හා
තරකරණුවට සලහක විවටකසක ණණ ජපපන විසින් ගන්වන හුණුපතු
කඩ ඈ සලාකනම් වජ්ජිපුත්තකෙහි නවකෙහි; වැජිරට වැසිනව මගණුන්
විසින් දුහහඑාසු හොත් සමාදන් වියයුතුයැ අඑාසුහොත් සමාදන් නොවියයුතු
ය යන සුහන් පෙලෙහි සමය නොදන්නවුන් විසින් ත්‍රිකොටි පරිශුඩ මච්ඡ
මාංස කැවි වරජනැති යනු වන පෙලෙහි සමය-මේ දෙසමය නොදන්නා න
වාමහණුන් පස් වතට ලැහැගත් කල්හි යූසේයි-ආදෙසන පාටිහාරියනම්
එවං තෙ මනො යන ආදිවිසින් ඉහිපි තෙ මනො ඔබුනොවුන් සිත් පැවති
සේ කියන පෙළහැර ඒ දක්වා කරණ අනුසසුත් ආදෙසන පාටිහාරියානු සා
සනී නම්-ඉඩිපාටිහාරියනම් අහස පලක් අවුලුවා හිඳුනා ඈ පෙළහර දක්වා
කරණ අනුසසුන් ඉඩිපාටිහාරියානුසාසනී නම්-කොකාලිකො, කොවැලි මහ
ණු; දෙව්දත්තෙරුන් බුඩබිෂයෙහි අග්සැවිය යෙත්-මාවි ඝාසි, න හමක්විස්
වස්වා-පාපිකානං ඉච්ඡානං, ලමුඉසයෙන් අසත් හවුනෙහි ඉස ලමු ඉසනම්-
වසංගතා, විසිබවට ගියාහු-උණහං ලොහිතං, නිතා තෙ ඝිකබු ශී කොවැලි
තෙරුන් කියත් මේ උපන් සන්තාපයෙන් වූ හුණුලේයි-ජනනුකෙන පපාතෙ
න * යන දෙ,ස්මේ-අත්ත දුකිසොව ගතො, තුමාදෙවනුකොටම ගියේයි-තමා
පිරිවැරූ පක්සියෙන් එකකුජ් නොගෙණ ගිය සේයි.

අගෙජා, වැඩ; පරිසැඑාරවුතානිනං, පිළිසඑරින් වැටෙන සුලුවන; ලතාබ
ණිං, එනම් මුවා; සැතිසබිෂපුරකබයං, නැමුළින් පිරිවරණලදුවයි; කාලං,
එනම් මුවා; සුවිහිනා, පියනලදුවා; ඉදං ජාතකං, එකුන්නවාසෙහි ලකුණුමු
වජ; අනුකිරියං, අනුකිරිය; තුපකිරියහක යූසේයි-පත්‍රිගුණිසීයො, වළඳනා
ලදුසෙහියි-හැමපසින් මේ පිහිතකරණලදුයෙහියි-ජාතකං, දුකනිපාතයෙහි
විරකජ; තථා රූපිමෙව කථං, එබඳු මෙතෙපුල් දොප අනුකිරිය කෙළේය
යන තෙපුල්-ආචරි-පෙ-පච්ඡිමෙ කාලෙ, පැසුම් කල්හි, මරණ අසන්කල්
හි; අත්තනො සාවකෙ යන තැන ආහ යනු වැඩියේයි-කෙස නාමනොපි
ආඝාතො නත්ථි යනු ලෝකබ්‍යවහාරයෙන් කියූය අරූපීමිනට ප්‍රමාණයක් ඇ
ත්තෙත් නොකියූ, ලෙවිහි සැවින් සැවනැතිසෙයින් කියපිකෙණෙක් කෙස
ගගමනොපි නත්ථි සෙත්-බුදුනට කරුණු වටයක් නැතෑහොතුජ් තුමන් වධ
යට පියෝකලතැන් ගෙණ වධකෙ දෙවදත්තමිනි යූහු-අඞ්ගුලිමාලකෙ යන

* පපාතෙන-පෙලේ නැ.

තැන්පටන් යී මාලිනෙසී හදත්මේ—භූමමඵනි සමපදන වචනකලාවෙන්-ධනපාලෙ, නාලාගිරි ඇත්හු කෙරෙහි; සබ්බඑ්හි, ආලවක සූචිලොම ඈ අප්‍රියකාරිනුප් ගත්තේ. දසෙසථ මං එතං යී බිදුනේ-අයගෙම දස්සනා ලාභා බම්මතොපියවිශිනි යුනුසෙයින් ආයාචිතබ්බයාවනකම්හු පියවියයි සේයී—මඬං ඕකාරෙණා, කෙරුන්හොත් හැඳබහා; යාවගොපථිකා, ගොපුඇට පවා; හනුකඬ්ඝස, හනුඇට; ඉමෙහි අතීත්-පෙ-සරණං ගතොස්මි යන සබ්ද-දෙවාතිදෙවං, දෙවියන්ට අධිදෙවියා; නරදම්මසාරථිං, පුරිස්දම්සැරියා; සම න්තචක්ඛුං, සවඤ්ඤැහු-සම්පුඤ්ඤදෙනා නිබ්බානලක්ඛණං යස්ස යන වාක්‍ය—අනත් අපරිසේ සත්වලහි හැමසත්නු එකිඑකි පින් සතගුණකොට කොළෝනම් එතෙක්සම් සතගුණ කොපින් කළ පින් නිවත් ලකුණු ඇති බැවින් බුදුහු සතපුඤ්ඤ ලක්ඛණම්හුයැ—පාණෙහි, දිවියෙන්; ආපාණකො ටි යුසේයි—ඉදං කිර ඨානං, මෙකරුණු, කිර යනු අනුස්සවඵ්හි නිපා; කම්ම ඹ හාරියං, රූපිරූපපාද පඬවතද්ධියාවන ඈ මහණිවකටහැකිකම් වනාහි මහණි කොවනොද කටහැකි; ආයතිහවස්ස ච පච්චයං, අනාබෙවෙහි ප සේබුදුවනුවට උවනිස; ඉතො, මෙකැපින්; අසීඝරෙ නාම, එනම් ඇති; අනුනූපිළිශු සැවුම් නැති-තථාවාකාරෙහි සාව කණ්ණසඩ්බලිනො, කන් සිළිපවා කන්සිලින් මතුයෙහි යුසේසී—යාවගොපථිකා, ගොපුඇට පවා; ම හාතාලක්ඛෙ පරිමාණං, මහතල්කදෙක්හි පරිනාසා පරිණා ඇති; අකත ඤ්ඤැස්ස, කළුවානොජන්තවුහට; විවරදස්සිනො, සිදුරුත හමනුවහට; නෙ ච අභිරාධයෙ, නොම අරියනු; ඉමං ජාතකං, එකනිපාතයෙහි මේ සීලවජා, ඛන්තිවාදිජා-චූලධම්මපාලජාතකං, පස්නවායෙහි සුලු ධම් පල්ජා; ධජ, සට ඇහැබඳ ධජ; පටාක, කිසෙලිසරස ගැන්වූපටාක; වඩො, කැකුළු සිත් ඇති බැවින් සැඩ; එරුසො, සම්පිඉයාවූ ඇති බැවින් එරුස්; හිංසිතො, නහනුලදු; පච්චයං, සොම්නස්; අකණ්ඩනෙනෙනා, සිඟුඇස් ඇතියේ; පච්චා ගමනාය, පුනආගමනින් පච්චාගමනතො යී සේයි-පිඩගලජාතකං, දුකනිපා තයෙහි පිඩගලජා; තපපනෙතා, පිළිහුසිත් සපියුතු සොම්නස් වෙතෙන් තැ වෙනුයේ.

12. දෙව්දත්තෙරුන් වත්.

අනුවජවිකකිච්චානී, රුසිඅනුරූ කිසයන්; විත්‍රානුරූපං, රුසි අනුරූ වින්; පරිවිසිතුං, සැපපනුවට; වෙයනචඬච, වෙයි-දනගෙශ ඪීතො යී අර ණේයී-කණ්ඩිකාතික සගුබැ; සරීරකිච්චං, සිරිරට කටයුතු ආලාහණකිස; දුකකී, චෙතසිකදුකින් දුක්පත්නි; දුම්මනො, දෙම්නසින් වූවුසිත්ඇතියෙහි; අස්සුමුඛො, කඳුලුමොසමොත ඇතියෙහි; අස්සුමුඛො යස්ස යන වාක්‍ය.

13. සුමනාදෙවියා වත්.

උරඃ දත්වා, ලදී; ධුරං, ප්‍රධන්කිස; විපස්සනාධුරං ගන්ථධුරං, විදසුන්ධුර හා ගන්ථධුර; යාව අරහත්තා, රහත්ඵල පවා; ඝටෙන්තො, තැත්කරන්නේයි; වායමන්තො, සමයම්යි යෙදෙනුයේ; සහපටිසම්භිදාහි, පිළිසැඹියා හා සමග- අත්ථධම්නිරුපිළි හන්-මේ සතර තැන ප්‍රභෙදයට ගිය ඤාණයා සමග යි සේයි-සරභඤ්ඤං, උදත්තාස්වරයෙන් යොජකරණ අධ්‍යායන සරභඤ්ඤ නමයෙන් පදභාන පෙදෙහි පෙදෙහිම නැවැතී ස්වර ඇතියේ සරභඤ්ඤ- ගීතස්වරයට නොගොස් අනුකරණව පැවැති ස්වර ඇති ශෙෂඇතියෙන්- අඨාරසන්නං මහාගණීනං සුත්තන්තිගණ වෙණයික ගණ ඈ අටලොස් මහණ ගණ යත්ට-ථොකං කාලං, සුළුක් කල්, අසිතුං අසක්කොන්තා; වායත්මියනම තින් ,නොසිහිය හෙ තුයේ-සමපපමාණං ආසනං, මහලු හොතුජ් පැනපිළි විසැපිබැවින් සමපමණ අස්නක් ගත්හු-ගන්ථික භික්ඛූං, ගනජන් මහණුං; රූපාරූපෙ රූඅරූපයම්හි; ඉතරෙ, ගත් ජනන මහණ පුවජනයා කෙරෙන් අන්බැවින් ඉතරෙයි කී වෙත්; සො සබ්බං ඝටෙසි යත් මැනවි උජ්ඣායිංසු, අවඥායෙන් නරඹුහු-සබ්බපරියත්තිධරස්ස, හැම පෙලිධැරුවහට; පාමොක්ඛස්ස, ප්‍රධන්හට; පසංසාමත්තම්පි, පැසසිය මතුවක් මතා ශබ්දයෙන් සාධුකාර දුන වැලකූහ; හතියා ගාවොරක්ඛණ කසදිසො, පෙලධම් කියා තොපකෙරෙන් විත් ප්‍රිවෙත් මතුවක්ලබනබැවින් බැලයට ගෙරිරක්නක්හු වැනි-පඤ්චගොරසෙ, කිරදහිතක්කනවනීතං සපපි යන පස්ගෝරසයන්-පරිභුජ්නකසදිසො, උතුරුම්ණීස් ධම් සුවවලජනබැවින් ගෝරස වලජේනුවා වැනි.

එතං සහිතං, යනු මේ බුදුවජන් සඞ්ගතාජීවන බැවින් සහිතනම්; පකබ පහරණමත්තම්පි, පියාපහරණමාත්‍රකල්හිජ්-පච්චජිනා, පිණ්ඩසගෙණ-දිව සහතිමත්තං, දවස්බැල මතුවක්-ච තසපටිවත්තා, වත්පිළිවෙත්-පළමුකරණු වත්ඹුම්, පුනපුනකරණු පිළිවෙත්නම්-භාගී හොති, කොටැසිවෙයි; හිමිවෙයි සේපී—සාමඤ්ඤස්ස, මගඵල; ජීයසාදිතානං, පිළිවා යන ලදුවන්ගේ- යථානුසිඨං, අනුසසුන් අනුරුවින්-ගොරසස්සව, ඉච යනු සාදෘශ්‍යාර්ථි-යථා ගොසාමිකා ගොරසස්ස භාගිනො. එවං සාමඤ්ඤස්ස භාගිනො යි යොජනු— සීලසම්පන්නස්ස, පිරිපුන් සිල්ඇතියහු-සමපන්නසීලස්ස යි සේයි-බහුස්සුතස්ස, ආගමබහුසුවා-පමාදවිහාරිනො යනුයෙහි අජ්ඣ අතීච්චාදිවසෙන ඇසීන දුස්සීලස්ස කථෙසි යි යොජනු-ථොකං, සුළුක්; එකවග්ග විවග්ගමත්තං යනු ධම්මපද අධිකාරයෙන් කියත්—එකසුත්තාවිභූතාමත්තං සහ ඇසිජු කියනු—පුබ්බභාගපටිපදාසඞ්ඛාතං චරණ්තො යන ස්කීඳ—පුභාපිළිවුවාපාති, චතුපාරිසුද්ධි යන ඇයින්—අනුධම්මචාරී, ලොවුතුරා ධමට අනුරූප ධම්සරණුයේ-අජ්ජ අජ්ජෙවාති, එවයනු පළමුපළමුපෙපේනිජ් ශීයාජනු—ඉති ශබ්දයෙන් පෙරව අධිගමිස්සාමි යන්නක් අදනේයි—පටිවෙධං, සස්පිළිවෙය- සම්මා යනුයෙහි අජ්ඣ හෙතුනානයෙන යනු-පරිජානිතබ්බ ධම්මෙ යි දුක්ඛස්ස කිහු—මෙය හා එකලනබණ වනබැවින් සචජ්ඣානුබ්බං නිවුත්හායි—භාවෙය

බ්බං, මගුප්තීවෙත්; ඒකලසාඛණ්ඩ හොතුජ් - රාගඤ්ච දෙසඤ්ච පහායමොහං සම්ප්‍ර යෙන් කිබැවින් පහාතබ්බ මුසු නොකිවෙත් - පරිජානනෙතා, පිරිසිඳජන් නේ; මෙයින් මෙ සමජීකරෙනෙතා යී ගන්නේ—තදඞ්ගවික්ඛම්භන සමු ච්ඡෙද පටිප්පස්සද්ධි නිස්සරණ විමුත්ති නංවසෙන. තදඞ්ග විඛම්භන්ප්‍රමු ජේසී පිළිපසද ශ්‍රිසරූණ විමුත්තීන්විසින් - සුභා, පිළිපුවාගෙහි තදඞ්ගවිඛම්භන් මැ ගමුසුගේ දෙපෙළෙහි පිළිපඩ්ඩ - මෙගඑල දෙතනනිසිරූන් විමුතිලැබෙසී; ඉධඥුරං සනුජ් අභිකරණජීති නිපාතෑ යන පක්ෂයෙහෙණි ඉධලොකපරලොකපරියාප නතා යුගු—පච්චතත්තාති නිපාතෑ යන පක්ෂයෙහි සිටි අජ්ඣත්තිකබාහිරාවා යුගු—චතුහි උපාදානෙහි කාමදිඨ්ඨි සීලබ්බත අත්තවාද යන සතර උපාදන් කෙන්; මගගසඩ්ඛාතස්ස සාමඤ්ඤස්ස, මගදූරූ ශ්‍රමණ ඇති මහණකම්හු; සම ණස්ස කම්මං සාමඤ්ඤං, ඵලසාමඤ්ඤස්ස, ඵලනම්ඇති මහණබැව්හ; සම ණස්ස භාවො සාමඤ්ඤං—පඤ්චඅසෙක්ඛධම්මභාගස්ස ච ඒ ච යන්නක් අර ණෙ—සීලසමාධිපඤ්ඤා, විමුත්ති විමුත්තිඤාණදස්සන යන පස් අසෙසී ධම් ක: ගුද්—රතනකූටෙන විය අගාරස්ස; රුවන් කැණිමඩලෙකින් ගෙයක කැණිමඩුල් ගන්නක්හු සෙයින්; අරහත්තෙන, රහත්පෙලෙන්; දෙසනාකූටං ගණ්හි, දෙශනෙහි මුදුන්ගනි; දෙසුන් නිමවියයි සේයි.

14. දෙසහාතෙරුන්වත්;

යමකවග්ග අටුවා සන්‍ය නිමි.

අප්පමාදවග්ගො පඨමො.

කොසම්බියං, කොසඹෑනුවර; ඝොසිතාරාමෙ, ගොසුසිටුහුකල ඇරම්හි; සාමවතීපමුඛානං, සාමවතිය ප්‍රධානකොට ඇති; එතිස්සා, මාගන්දියා; මරණ බ්‍යසනං, මරණදුක්; බ්‍යසති ඛිපතී සුඛනති බ්‍යසනං නොහොත් මරණවින ස්; විච්ඡින්දිත්වා අසනං ඛිපනං බ්‍යසනං, ආනුපුබ්බිකථා, අනුපූයෙන් පැවතිකථා; අල්ලකප්පරජ්ජෙ, අල්ලකප්පකනම් රට; වෙඨදීපකෙ, *වෙඨදීපකනම් රට; ජනජං උස්සාපෙත්වා, අභිෂේසත්ලගා; ජීයමානං, පිරණුවා, අනත්තමසො, යටහින් පියයුතුතාවත් පියයුතුතාවත් පියු එසන් අනාතනම්; එකල්හි පියයුතු වන් අනාතයෙහි යුබැවින් අනාතීමකම්; පුත්තදාරස්ස, දරුවන්හාජඅත්බ වට; † පුත්තාවිදාරච් ගාත්තදාර, තස්ස; මනතයිංසු, සෑදියෝ; නාජීවිතුං අසක්කොන්තා යනුහා අබ්බජීතාය යනු යොජනු; අන්වද්ධමාසං, අඩඅඩමසින්; ගණසඞ්ගණිකා, ගණසඞ්ගණිකා—ගණස්ස සඞ්ගණිකා සංසගෙගා ගණේන සඞ්ගණිකා ගණසඞ්ගණිකා—ජිලෙයෙනසි, ජල්වන්නෙහි; මහෙසක්ඛො, මහත්අනුබව් ඇති; මහානුභාවො යී සේයි—කාලකතො, කාලක්‍රියා කෙළේයි; ඉතරො, අල්ලකප්පකතවුස්; කම්මං උපධාරෙනෙතා, තමාලද සැපතට හේ කම්බලනුගේ; නෙක්ඛම්මතො පඨාය, නෙබැම්හිපටයව; තවුස් පැවැජයෙහි

---

* වෙඨදීපකෙ - පෙළ. † දරුවන්හාජ අත්බදට - සමහර.

ඡටයි ශේසී—තපචරියං, තවසිරියිම්; එක බුදුහි පාහි වංදෙනාවිධීන් තවසරණ සිල් ඈ තපචරියනම්; මහතිකපුරිසොචිය, මහීපිරිමිනිසක්හු සෙයින් හත්රිකනතාවිණමෙව, හැත්කත් වෙණි; හත්ථිකනතාමනතාව, හැත්කප්මතුරුජ්; හැත්නට තොකල් කත්හයි මතුරුජ් ඇත හොතුජ් කල්තතක් හි මතුරක් ඇතිබැවින් එයින් නම්දිට්මුළුවෙණියා මතුරු-හත්රිකනතං විනං, හත්කනතනම් වෙණි—යූථපති, හැත්මුළු පරිණි; පිඬිං උපනෙනෙතා, ලැහෙනුවට පිපිළිලවනුයේ; උපනාමෙන්තො, යෙන්මෙප්මේ ඈඊයි—යමෙක් හැකුම් එලවනුයේ එව්; බාලාතපං, තවතැගිතිරු; නොනාදඅව්; ආකාසතලෙ, අහස්තෙලෙහි; සඳළු මඩුයෙහිය ශූසේයි—රජ්ජුමූදිකං, රජ්හුම පැල දියයුතු මුදු රජ්ලංජනස්සයෙන්-හත්ථිලිඩංසකුණෙණ, ඇත්කඳලිහිණියෙක්; පනොඛ විසජ්ජෙජ්ජා යනුවට පහලපියා එහිජ්—ගරුගබ්භතාය, බරගැබ ඇතිබැවින්; හිරුකජාතිකතාය, හිරිපියවී බැවින් අජ්ඣාපනෙනා, වතුලේයී; ආබිච්චපපතෙනා, * අසහාවයට පලමුවවහුණුයයි සේයී; උබෙබජනියො, භියකරණුයේ; ජඩෙඩසහති, පියන්නේහි; සඥං කණ්ඩා, හඬයි; වෙලෙපැලැයැ පතුලබැවින් මඩපාකාරෙන යූහු—මිගරූපාති, මජ්රුවින් මිගශබ්ද උපලක්ෂණ; විටපිඅනනතරෙ, වෙලෙප් අතුරෙහි; පාණිසඥං, අත්තලහඬ; සූරියපථං ගමනකාලෙ, හිරු එප්සෙනකල්හි; කම්මජවාතා, කැමැජිවාහු; කම්හුබුයි සිරුරුහිරුජුන්න බැවින් කම්මපච්චය උතුජවාතයට කම්මජවාතයි කීවෙත්—වලිංහු, සුළුහු; ගබ්පෙරලමින් උපන්හයි සේයි—සුඛෙසීතාය, සුවෙන්වටනලැදියට; එධිඞ්වෑඞ්-දුක්ඛපරෙතාය, කායික චෙතසික දුක්විසින් මඩනලැදියට; විහාතමානාරපතියා, රෑ අලුවනාල්හි; ගබ්භවුඨානං, ගබවුටුහන්; ගබභුබුයි වියයී සේයි-මෙසළතුං, මේලෙහිළුපු; පබ්බත උළතුං, පව්යෙහි උපු; අරුණ උතුං, නවලාහිරුරැස් උපු; උදෙනො, ...තුං ආනෙයි අගගහෙසීහි උදෙනො; කොටෙට්ඨා; මස්මුසුඇටකොටාලා; මනුසීමහි; මිකිස් කුම්; මානුසි අමනි-ජාතිසමපාදතො, දූමිනුමෙන්; නොසමජයහයි බුහිමෙන් එව්—බහතියමායං.

"යෙන කෙනචි වණ්ණෙන මුදුනා දරුණෙන වා
උඩ්ඩරෙ දීනමතතානං පච්ඡා ධම්මං සමාචරෙ."

යන කැත්මාසා-මාපුපි, කහමස්පහරා; මාපුසි යනු හා සභාය සීලහෙදං, තුමාරක්නාතෙවෙහි කැලලැ; පරිජගේ, පිළිජ්ගෑහි; පූටියි සේයි † -මධුං ආහරිජ්ජා, අදසි යනා සබඳ—සයං ජාතසාලිං, තොවපුලෙයිවූහැල්, විහාසමතතං, විස්වස්මතුවක්; සිතින් අස්වැසෙන මතුඩක් සී සේයී; දුගණවජ්ජා, සඩාක්නොවසාහැන්දී; දුපපාරූපා, සඩක්නොවසා පොච්, තාශබගයොගං, නකත්යෝ; නකත් හා ග්‍රහයන් ගුත්සේ; නක්ඛත්තපීලනං, නකත් ග්‍රහයන් විසින් පෙළීම; මහාජනියො, මහත් ජාතියෙක්, මහත් පිරිහිණෙකැයි සේයී; රජ්ජලභන

* ආබිච්චපපතෙනා - පෙලේ නැ.

† පිටයි සේසි - පොත්.

කාරණං, රජසලබන කරුණෙක්; වටරුක්ඛමූලෙ, නුගරුක්මුල; නිසීදන්ති, සැතපෙත්; එතෙනාව, මෙසින් මේ, මෙගමනිම්මයයි සේයි; පරනාපර ජ්ඣු පිත පුමවුදයට කිසෙයින් ආමහ යනු වහට කියයි – හත්ථිලිඞ්ග සකුණෙණ ආනෙසි, ඇත්ගිජුලිහිණිසක්මඅන එයිත්මෙහි වූම්හයි සේය්; ඉතිවත්වා, මෙපවත කියා; කරණෙන මනායී, කන්මුලබිනි—පිතුසනනඝං පෙනජ්කං-සනංපතනානුති හ ෂීරවංරවි; ඉතිශබ්ද නිදශීනාජීයි මේ අරුත්දිවන ඇත්හඬ හැඬීයයි සේයි—හත්ථිරවෙනු යනු මැනව්-කරණාර්ථයෙහි උපයොගවචනඑව් යොධහර්ෂිසහනෙසහි; යෝඇත්දහසින්; යුජනසමජ්ජ ඇත්දහසිනැයි සේයි පවෙණීරජ්ජං, පුතනපරම්පරාය වලජනකරජ්ජං—අහිසිඤ්චිංසු, බිසෙසියෝ,

අජිතරසෙ, අද්දිලලනම් යේත්මේ; දුබහිතෙඛ, දූබ්ක්හි, සායෙහි; කොතූහලකොනාම, කොතුහලනම්; කාපිං නාම, කාපිනම්; පාථෙය්‍යං, මගදීම; අභිවාතකනරොගෙන, අභිවාතකනම්රොවින්; ඒරෝ යම්යම් ගේකටන ඒගෙන් දෙරබැඳ බිත්පලා නික්මෙත් තෙමේ දිවිලැබෙයි යෙත් අහිවාතකරෝගනම් විශ්‍රවාතහමුලුසැදුවනරොවෙක් යෙත්මේ—බුද්ද, සාදුකින්; වයිතුං, වහණුවහට; උසුලුනුවහටයයි සේයි· පජාපතිං, හරියං; ජීවනාමෙව, ජෙතුවාමේ; ජාතකතොපි බලවතරෙ; සාදිකිනුජ් ඉතිරි-වාරෙණ පරිචන්ජියමානො, වරින්වරින් පෙරලනුලබනුයේසී—ගච්ඡ සහ, කුඩාරුකයේ; පණ්ණසාළරෙ, පන්අතුමරෙහි; තසානිසත්දෙන, එකම්හුහෙයින්; පෙලෙන් පුසේයි—භවනනරෙ, හවඅතුරෙහි; ඒබෙවෙහි සිටිය තුන්වනහව සඳහෙයි කියත්—න අවමඤ්ඤිතබ්බං, නොඅවමැනියයුතු; වනාක්කුම්කට හෙයි නොහැහියයුතු; ගොපාලකුලං, * [ගොපලු නිවෙසකට]; ධෙනුමඞ්ගලං, නවබැඳදෙනකමඟුල්; පටියනෙතා, පිළියෙලකරණලද්; සජනලදුයයි සේයි—මුදුජාතිකකුලපුතෙනා, මොලොක් පියවිඇතිකුලදරු; පහුතෙතනසප්පිනා, නොමදගිතෙල්හා සමැග; උනොදරොසි, අඩුසුස් ඇතියෙහි-යාවදත්ථං, කැමතිපමණ යනනකෙන අතෙථා තනාසං—නදගිමුඛශනසුව කත්වා, ඔහු අගිමුඛ කොට්-ඔහු දසටනතුකොට සී සේයි-අතතනා, තොමෝ-මතංසප්පි, † මනාගිතෙල්ඇති-ඤායසං මනංසප්පි යන වාක්‍ය—ජාතතාග, සාබැවින්-ධනඤ්ඤවතා, පිනැත්තිලව්-හතිං, බැල-දසසවො පාපුණාතු, තුපටදුත්දන ලෙ තුපදුස්හට පැමිණේවා-පාපුණාතු නුව පැමිණේදයත් පරහු එකම් අනුමෙවත්ගොත් පැමිණේයෙත්-නොඅනුමෙවියවන වෙනොයෙන් දවහට සුම්සැපත් අරණ්බැවින් වනා නොවෙත්යත්—වෙවාරෙ, දෙයලක්-රැයිම් මහාසවස-උපඨානං, උවටන්-වාලම්හඨානෙ, වගතරැස් ඈ වලමුවන් සිටුනාතන්හි-හුණුතිසඳුං, සුසු යන හඬ-වලමුවන් පලනුවට ඔහුකරණි හඬ දක්වන අනුකරණ-ඔකාසො, අවස-තෙත සඤ්ඤණෙන, ඒ සලකුණෙන්-පනබන්ධිත්වා, පැක්සැ; ගොසින යුසේයි—සකනිණී

---

* ගොකුලං—ගෝයූථයක්-ගෙරිමුලක්-පොථ්.

† මනාසප්පි-පොත්, මනුසප්පිං—පෙල.

ඛී සොෂණෙයොඃ යන ධාතු * - ගච්ඡපොළන භූමිපොථනඤ්ඤෙව, ගස් හා බිම් පොසනතැන්හි, පහරනතැන්හි යයි සේයි—තිණඛනතුං භුසඛිත්වා, තුන්පලක් භූරා- ශරීරපරිජග්ගන මුඛධොවන ඈයි සිරිරු පිළිජග් -තිරියං ඨත්වා, මගඅ වරායි; කරසපිට-අපනුදිත්වා, පහකොට-නිවාසනකණෙණ, හත්සිවුරුකො ණ-පීරි, (සිවුරු)පිරිණි-පාසුකඨානං, වාසුතනකව, ගෙන්තම්හි සහායවනු වක්හු ඇතිතැනට්ය යන අභිප්‍රායි-ගන්ධමාදනාභිමුඛො, පසේබුදුන් වසන ගඳමහන්පව් අභිමුඛව-භූං කරිත්වා, බුරය්-උජුජාතිකා, උජුපියවි ඇතියහු.

ගහණං හෙතං භණෙන්ත-භණෙන, භනි; එතං ගහණං, ගේ මූවන; ඥපපමෙ සෙස යුසේයි—යදිදං, හේ කවර; මනුස්සා, මිනිස්ජයනිවත් සත්හු-මිණිසුන් සිත් විරූජ් පියොව් ඇති බැවින් කියත්—උතහානිඝං, තුරිනොමුවන-පස වො, පසුහු-සියුං, පුජ්හු සිත් අඳුරුකිරිය ඇති බැවින් කියන්-උජුදිඝිතාය, ඉදිසිත් ඇති බැවින්-අකුටිලතාය, නොහැජ්සිත් ඇතිබැවීත් පෙජ් පසේබු දුන් කෙරෙහි ඉදිව පැවති සිත්මේ-ආයුනඛයෙන, විවාදුන්කම්හු ඵලදෙන ශක්ති නොගුණිජ් උපත්බවෙහී අභිමෙන්-පුඤ්ඤඛයෙන, ආ ඇත ජකම් හු ශක්තිහී මෙන්-ආහාරඛයෙන, කල්හැදින වැලඳියයුතු ආහර නොවැල ඳිමෙන්-කොපෙන, පරසැපත්හි කදව උපන් රෝෂයෙන්-සුතත්හි කියූ ආ යුනඛය කම්මක්ඛය උභයක්ඛය මරණහයි-උපක්කම මරණ මෙහි කුමට නො කිහ-සුතත්හි නොආ ආහාරඛයමරණ කුමට කිහයත්-උභයක්ඛයමරණ ය ආයුනඛය පුඤ්ඤඛය මරණෙහිමේ ගැණෙණින බැවින් නොකිහ-උපක් ම මරණ ආහාරඛය කොවා දෙමරණින් ගත්බැවින් නොකීහු-එසේහොත් ආයුනඛයෙන පුඤ්ඤඛයෙන උපඝාතමෙනාතීකිහිකාරණෙහි යී කිය යුතු වො නොයත්-උපඝාතමෙන යුව දෙවියන්ට සෙසු උපක්කමයෙනුජ් මරණවෙ යි යනු පැමිණෙණින බැවින් එමහැර සම්භවන උපක්කම මතු දැක්වියවිවැ ආ හාරඛයෙන කොපෙන යුහු-එසේහොත් දෙවියන්ට උපක්කම මරණ නැති යනු කුමට කියතියත්-අහරසඳ වැරජ්වීම්හා පරසැපත්හි ඉසාලපයනු-එක් සෙනක් මතු නොනිපැජනබැවින් එක්වනිපත් සෙසු අවඅවිපරිණසයින් වෙන්කිවෙත්—නොහොත් බහුං පුඤ්ඤකම්මං කතං හොති, දන් ඈ පින් කිරියයෙහි එතකාමේ නොයෙක් දහස් සෙනෙතන් නිවරජන බැවින් චෙතනා බහුතවිසින් එව් එක්සතක්හු නොඅයි පින්කිරිය කරණබැවින් පිරීයකිරිය බහුත්ව විසින් එව් කීහු-එසේ කියත් අනන්තමන උ[illegible]බලීවද පින්බහු ශක්ති වනබැවින් ජාවතායුකං ඨත්වා උපරූපරිනිබ්බායි [illegible]දෙවප් හේ දැක්වූයේ වෙත්-පරිනතං ජ්‍ඣානං කිවාට විපරිවිසින් පුරුතුපින්-මහත්කොටාරක් දැක්වියපිව-රාජකොසාගාරේ යූහු-ආ බොහෝබෙවෙහි පිළිසැඳජුනු පුරුතු පින් මහත්කොට ලූතාන් සතර නැළියක් ධාන්‍ය වාන්තාසයි සේයි-අනාගාරව, අනතාරලෙසහි මම් අයි එසඳට නොපැමිණිමිය යූසේජී-කාමගුණෙ, පාමව ගිත ඈයි කම්ගුණේන්-පතිසමෙම්මාහෙන, අපරසඳසිහි නොකිරීමෙන්-වම්

---

* ඛජුඝීගතී සොෂණයොඃ-ධාතුපාඨයෙහි මෙසේයි.

ජාව යනු අතුරෙහි අනික් වයන්නක් අරමෙණ්යි-නගරසොභිනියා, ගිණි
යක-කිං එතං, මෙකිමෙක-දූ පුත් දෙදෙන හට සාමාන්‍ය පුංසවනබැවින් නි
පුස් එක්වචන්ච්-ජෙ යනු දූසට ආලපන-කත්තරසුපෙප, මහලු කුල්ලෙක්-න
ඩ්ඪනො පිරිකිනක් කියපිච් කත්තරසුපෙපයු-තිපි කරණි නංකබන්තියොගො,
චක්කාකරණිකා නකත්යෝ-උපධාරෙථා, සොයා-ගහපතානිං, ගෙහිමඹු
ච-නිවෙසෙතා, වසචා-හාරෙස්සාමි, * හරවනෙම්; මරවනෙම් යුසේසී—
කත්පාහිච්චයෙන, කිපදවසක් ඇවෑමෙන්-වජනො, ගොවුදෙන්-ගොගණ
ජෙඨකො උසභො, ගෝගණට දෙට උසබ්-චක්කමගෙග, සක්යන මග-සාක
ටිකජෙඡකො, හැලිදෙවු-ධූරං, ගැල්ධුර-හාරියංචනකම්මං, චන යනු විෂාද
ති-බැරිලපක්ම්, බහුසාලකම් නොහොත් සක්මෑගෙහි හෙවුකම් නොහොත්
කොබල්ලු ගැල්සකින් දූරියෙක් මෙලේයන කිසයෙක්වූයේදැයි සේසී—පග
වො, සක්පහරණලද්දයේයි-ගොචරං, ගොදුරුතිම-ගෙහෙත්සදෙදකතෙපි,
සිටිතැනින් සලනුවට ගෙනෙහ යන සදකලකලද්ද-මොරපපාක්පබ්බිතං, සො
රබිවයින්නල්පච්චර නොහොත් සොරුන් ගෙලන පවයින්ඇති පව්වට-පටි
හස්සමානො, සැපෙනුයේ-ඛඩාබඹිකො හුජා, කඩකඩව නොමනුන් කුදු
මහත් කඩඇතිව-මහාවෙනුගුමෙබා, මහත් හුණුලැහැබෙක්-පිජ්ජකගුමෙබා,
කිරිඳුලැහැබෙක්-කොප්වෙච්ය, කොදුදෙක්හි මෙන් †-වෙනුබලි, හුණුකර
විවර-අක්ඛිම්හික ණටකොවිය, ඇසහුනුක්සලක්සේ-ආවාපං, උජුබැජනුවට
බදුන්වත්කලතැන් සූලායයෙන්-ආලිමෙපස්සසි, ජලවනෙහි; ආලිමපයිස්සසි
හි සේයි-අව්‍යාත්පුතෙතා, නොසමජපිතෙක්-වාපියං පකඛිපිජා, යනු සහව
නු සදහා කියත්-සචචකාරසදිසං, හැතිදූර වැනි; බඩුගණනබව කැමතියා
බඩුකිමියාහට දෙන අත්පඩුරු වැත්නයි සේයී-එකං කම්මං ආණාපෙනතා, එ
ක්කමක් කරුණුකොට ඇණවුණුලද්ද; එකං කම්මං කාතුං සී සේයී-තං ත
ත්ථ ගවජනනං ආහ යි යොජනු.

ගුලකිලං, වටකෙළි-බහුං ලක්ඛං ජිනිංසු, බොහෝ ලක්ජුනුහු-බොහෝ
වටජුනුහයි සේයී-ඔවුන් ජුනුතාවට වලාජිනයි සේයී-පරිජිනිත්වා, පිළිජන
ඔවුන් ජුනුතාවටලජයයි සේයී-බහුංජිනිතො, බොහෝ පරජුයෙම්-නිබන්ධි,
නිබදකියු; නොකොට නොමිස්සකතෙයි වෙලෙව යුසේසී-අහනඩී, අහං යනු
විෂාදජිඩ්හි-ති යනු-නිපු, ජීහි-තුමාපුත්නුමරණි විෂාදහා මොහුජුයෙහි අ
ගරුඅඟවා-සකල සරීරෙපකඛඣිත ලොහිතො හුත්වා, සියල් සිරුරු කතිය
න ලෙහෙඇතිව-සකල සරිතරපසාසාඣිතං ලොහිතං යස්ස යන වාක්‍ය—භූ
මම වචනයට අලුක්යුනො කොට-අවිත්වො, පැතිරෙණලදුයේ-යථා තං අ
පපදුඩ්ඪස්ස පදුඩ්ඨමනො තං යනු නිපා—යම්සෙයින් මෙත්ඇතියාක්හට දූහැවි
යෙන් නොමද දෙම්නසක්වලපයිද එසෙයින් මේ මෙයින් නොමද දෙම්නස්

---

* මාරෙස්සාමි-පෙළ. † කොඳුරුදෙක්හි මෙන් ඇතම්.

වැලපීයස් සේයි—ධම්මපාලකුමාර ඈ මෙත්අඩි මහසත්නට දැහැව සපරාගි දෙම්නස් වැලජ්ජ කලාබු පරන්තපාදී රජුන්සෙයින් මේ දුටු දැම්යෙහි නොමද දෙම්නස් වැලැජීය යන අභිප්‍රායි.

දණ්ඩෙන, දඬින්-කායදණ්ඩ වචීදණ්ඩ මනෝදණ්ඩයන්-කායදණ්ඩනම් තාඩන ඈ, වචීදණ්ඩනම් පරිභාසන ඈ, මනෝදණ්ඩනම් සව්‍යාවහරණ ඈ-අදණ්ඩෙසු, දඬට නොනිස් සත්කෙරෙහි-අදණ්ඩියෙසු සී කිය යුතුයෙහි අදණ්ඩෙසු යනු වී-අප්පදුට්ඨේසු, නොදූෂැවියවුන්කෙරෙහි-දසන්නම අඤ්ඤතරං ඨානං, යනු විපරිනාම කොට දසන්නං ඨානානං සී යොජනු-දසපිළාකරුණින් අතුරේන් එක්තර කරුණක්-ඛිප්පමෙව, දුටුදෑම්යෙහි මේ, වෙදනං ඵරුසං, පුරිෂවෙයින්-බාලදුක්වෙයින්-ජානිං, හානි-ධනහානි මතුයෙහි කියනබැවින් ප්‍රඥාහානි යසොහානි ඈ ගන්නේයි-සරීරස්ස ච භෙදනං, හස්තාවච්ඡෙද ඈ ශරීරභෙද-ගරුකං ආබාධං. හිරිරෝ-චිත්තක්ඛෙපං, සිත්පිළිබෙව් උන්මාද-උපස්සග්ගං, පාවාස; සව්‍යාවහරණ ඈ උවදුරු-අභියක්ඛානං ව දරුණං, ඤාතිකුලස්ථාන ඈ දරුණුව්-පරික්ඛයංච ඤාතීනං, නැසන්වනස් භොගානංච පභංගුරං, * සැපත්වියෝ, අග්නිඩහ තිපාවකො, පාවකනම් ඇති ගිනි දවයි-මෙතෙකින් දුටු දැම්යෙහි විඳුනපල දක්වා දූත් සම්පරාගි විඳුනා දුක් දක්වයි කායස්සභෙදා දුප්පඤ්ඤො නිරයං සො උපපජ්ජති.

එවං සන්තෙපි, මේ වුකල්හිජ්-අප්පදුට්ඨ සූවාකෙරෙහි පාදෙසයෙන් පුත් වියොවූ කල්හිදූයි සේයි—උජ්ජුකං ඔලෙකෙතුං, ඉජ්කොට බලනුවට; මෙවම්ම්හ නොවූ සිහින් බලනුවහටය යුතුසි—ආපුනාපකාසස, පුත්කැමියා, කතාබබපුනාකං කවපුතු සභරාක්-දසනෙන, දහකැණි-අකබරසමයං, අනුරෑපිප්‍රිවෙය-සෙසීජ්ජං, සෙ සීහායභාවී-පාතරාසං, පෙරවරු කෑ පුතුබුත්-පාතො අසිතබ්බං පාතරාසං-පණ්ණරස සොළස වස්සුද්දෙසිකා, පසළොස් සොළොස් හැවිරිදිසයි කියනුවට නිසි; පසළොස් හැවිරිදියෙහි සිටියයි සේයි-අභිරූපා, වෙසෙස් රෑඇත්ති †-පාසාදිකා, දුටුවන් සිත්ප්‍රසාදකරුණුවී-පෙසනකං දසිං, § මේහෙකරුදූසක්-අනතාරාපනං, අවුනට-පෙසනෙන, මෙහෙයුයෙන්-තීඨතුපෙසන, මෙහෙසීම්නිඩෙවයි-ඒතබා මේකර යන අභිප්‍රායෙමං, සකා-අඤ්ඤිජං ආහාරම්, ඇඹමුල පැහැර පෙම්සිතින් උපන්රෑ ඇට මුල පැහැරයිපියෙන් පෙම්ම ඇටමුල පැහැරසිපියේ යුතු.

පුබ්බෙ වසනාපිවාසෙන, අයුබෙවෙහි පරිවසෙන්-පච්චුප්පන්නහිතෙනවා, වත්මනුබෙවෙහි කලහියෙන්-එවං තං ජායතෙ ඉපෙමං, තං යනු නිපා; පෙම් එයින් වටහයි-උප්පලංව යථොදකෙ, ගාඨබන්ධන සඳහා ආකාර හ්‍රස්ව කෙලේසී-උප්පලංවා යී සේයි-වා සහු ආද්‍යර්ථහි-උප්පලාදිකං යී සේයි—යම්සෙයින් දියෙහි මහනෙල්ආද එසෙයින් අයුබෙවෙහි පරිචයහා වත්මනුබෙවෙහි හියෙන් වැ වියි සේයි-අඤ්ඤවිහිත ආය අන් අරමුනට ගිය සිත්ඇතිවනබැ

---

* පභංගුණං-ඇතම්. † මනාවූ රූඇත්යී-සමහර.

§ පෙසනදරිකං දසිං පෙළ.

විත්-මෙසින් නොදක්නටහෙකිහු—අපස්සන්තානං යනු අනාදරයෙහි ෂෂ්ඨී සි-නොදුටුමෙ යුසේයි—අදිට්ඨං අස්ස, නොදක්නාලද්දේවීනම් පුරිසගුත්තියා, පිරිමිනිරකුවලින් සංහරිතා, හකුළුවා අතිසාරං, අතිසාරරෝ පාදමූලිකං, පිමිල්ලකු; මෙයෙකරුවක්පැයි සේයි—ගවජ්ඣන්තානං අම්හාකං පපඤ්චො භවිස්සති යි සේයි—පාදපස්සෙ, පාමුල-උස්සීසක පස්සෙ, හිස්දෙර; උපාහනකො, උඩුමුවව-අයකාමිකං අයකැමි-උපභොග පරිභොග භණ්ඩානං පරිච්ඡෙදෙ, උපභොග පරිභොග පමන්පිරිසයි-උපභොග බඩුනම් භොජනපාත්‍රසරාවි ඈ-පරිභොග බඩුනම් මඤ්චපීඨ ඈ, ගාමාච ඛෙත්තානි ච දිපදා ච චතුප්පදා ච යානානි ච වාහනානි ච යන වාක්‍ය—දිපදා, දාසිදාසා චතුප්පදා, ගොමහිසාදයො, යානානි, රථසිවිකාදීනි, වාහනානි, හත්ථි අස්සාදීනි-අලඞ්කාරවත, * නිසිරිබෝලව්-මහල්ලෙනත, හිසින්-උරමලෙණිඩ, ලැමඩියෙහි-පෙත්තිකං, පිසාසතු—පිතිතො ආගතං පෙත්තිකං—පව්සසුතං, දෙමිපිත්‍රතකරණලද්-සඵාපුරං, පෙරණේ-සනාතිඃසියෙන ලුණවා, සන්හුන් ඉරියව් ඇතිව-ධිත්මා, නුවනඇතියෙක්-දිරිය ඇතියේ එව්-නනතුරු හම්වන්නට නිසියෙක් සී සේයි—සබ්බසතෙන, සව්සියෙන්-හත්ථිසත අස්සසත රථසත ඈ ගත්තේ—ජීයි, පිරිහෙලී-නිකඩ්ඩසි, හැයි;එතෙ, මෙසැපත්හි-කිං හොසි, කිංසායෙන් නිසවුහු-අධිකපනාදීනං, අඳකවන ඈනට දනබ්‍ය වටො, දන්හිවියල.

අදිට්ඨසහායකො, නොදුටුවිරි සබද්; අදිට්ඨ පුබ්බො සහායකො යි සේයි—වියපදෙසං, වියගලන්-ඝොසක සෙට්ඨිං පවෙඑනෙනා, ජීවනඵාය න කෙනාපෙනා—ඉමිනා නීහාරෙණ, මී ණ්යරින්-විණුතමා තුයාපි, ලූහුවුහුමවට ජ්-විපනාහියා, විවෙතින්-සැපත් විමෙතිනැ සි සේයි—කතිපවිංසෙ, කිහිප කෝටසක්-නහසවසලි, යා සැඩල පවෙඩාරසිං, උරමැද-සන්ත්‍රිපතාරං විය, අඩයටි පහරක් සෙයින් වණෙ බාරොදකසෙකං විය, වෙණෙහි කරදිය ඉන්මක් සෙයින්-පරෙ, පෙරව්-පරියතිපිනා, වැටින් පිරිබෙවූ කොට-කොලාහලං, අලල-නයාබතතං සුසං, සැණගුහණලද්-සීහපඤ්ජරෙ, කවුළුදොර-විහෙඨෙනා, පෙළා-ලංඡාපෙනා. හස්කරවා-අභිසිඤ්චිත්වා, විසෙස.

වාසුලදත්තානාම, වාසුලදත්තා නම්-චණ්ඩපජ්ජෝතස්ස, සැඩපජෝවා-උජ්ජෙනියං, උදේනී නුවර-අයං නිවණයො, මෙසන්ධුහන්-දරුහත්ථිං, කටැතෑක්හු-දරුමයං, කඹිමුවා යනාගත්ථිං, යතුරුකැමින්ඇවිජුනා ඇතක්හු-ඇත්වන් කොට තැනුබැවින් කතච් ඝනකම්මං සුහු—තසැවිජිතෙ, උදෙනා විජිතයෙහි අසකරවයි සේසී—ආසනනඨාතෙ, කොසඹෑනුවරට අසත් තන්හි-නොහොත් සැඩපජෝතහු විජිතයට අසන්තන්හි; අපරාපරං චංකමනති, එවළ, එබවට සෑක්මෙත් කිරිය දක්වනුවට යෙඳුයතුරුමඬමින් ඇවිජුයි යුසේයි—අපරකො අපරං අපරාපරං. තථ තථ ජඞ්ඝවසුං, කටැතෙක් හොයන සඳ හරණට ඒ ඒ තැන පිහු—සබ්බසෙනො, සවිසේ-කෙලාසකූට පව්භාගො, කෙලෙසපව්යෙහි කුළුවක් පිළිරූ-මහතෙරහු කසයින්මඳිවිහැ සුත

* අලඞ්කාරව-පෙළ.

ක්වියඩා,† කෙරෙමින් සැඩපහෝ උදකතගැණමින් මහනෙල් සිවිකැටත් ඇක්වයි ගතැයි. තුමට කියූහ පිළිසත් ඒ ඇදුරෝ ලෙහි ඒ ඇජරන් එසේ කි යන බැවින් කියූහු—මග්ගදෙසිකං කත්වා, මගක්යනුවාකොට; මගබූමුකොට යී යෙයි—වරපුරිසා, පවත් දක්නාට ඇවිජ්ජන පිරිමිනුහු—උපොසුපසෙසඤ්ඤ බලකායං පයොජෙසි, උදපස්ගි සෙනගපීයෙජ් සකටබ්‍යූහයෙන් සිටිවිය කි යත්-ගහිං අනුබන්ධි, කැවැත්හු නුඹුබඳ්-වෙගෙනපලාපෙසුං, උදෙනා අරුණු ඇත්හු වරාටෙ ඇතිකොට ජවැවූහු - පරිවතෙතත්වා, සඳං අසුනනෙතා විය, වෙණිහඩ නොඅසනුයෙන් පලනතතු ඇති ඇතක්හු සෙයින් යන අභිප්‍රා—බලකායො බන්ධී, උදෙනා සෙනග පසුව්-ගණ්හිත්වා, ජීවග්‍රාහයෙන් ගැණි-අමිත්තවසංගත භාවං, සතුරු රජහු විසයට ශ්‍රියබැව්-බහි, නුවරින් බැහැර- එකස්මිං චොරගෙහෙ, හොරගෙකෙක්හි සිරගේනම් වේ- ජය පානං, ජයලදුවන් බියයුතුපනු වේදයෙහි කියූ විධින් බොන පානවිසෙසයෙක් යෙත් සක්හු අසුරන් දූන ජයපාන බොනසඳ පෙදෙවහුනුපාන බිඳුයෙක්හි අරළුරික්භැළිය යෙත්-එවරූපො කිර තෙ මනෙතා යී හැත්කත් මතුරැසඳහයි කියා ගණ්හනසමයෙන, ගණ්හන උවසරින්-සමයෙන ගණ්හාමි ගුවහටි-කිං තං මං වඤ්චෙසි යී-රාජාණං, රජඅන්; රජක්හු තිගතයුතුවක්හට වැජැරියයුතු නිගා-සුරගජ්ජිතං, සූරගජ්ජිනා පිළිසප්පිවා, පිළිරෙවා-සබ්බකුඤ්ජ; සෙවතකුන්ට ඇතියේයි සේයී—සත්වකරණ භයෙන, සත්වකරණ බියෙන්; සහසකරණබියෙන යූසේයි—අරෙබූපෙජ, අලෙකූද—අතිබහලොස් කපොලං තෙ මුඛං, ඉතා බොල්ඔටහා කපොල් ඇතියෙකැයි තිමුව ඔටමස්කපොල් බොලින්මුව නො දිරිවැටියහෙසි යන අභිප්‍රා—සාතිකණ්ණං, කඩතුරාකත්-සිපපගහණං, සිප්ගැණුම්; සිප්කම් මෙ මතුරෙහි සහවා වෙණ වැසිම්-නිස්සිතං නාම, නිම්යේනම්; සෙලක්මතු උවසරවසතුබූයේ යන අභිප්‍රායි—අථ කිං අම්ම, අථ යන අධිකාරනතර දූන් කිම; සිප්ගහණ අදියරු නිම්බැවින් මතුයෙහිකල වචනත් කියා යූසේයි—ඉදං කිං අම්ම, මෙකුමටය අම-තාරකසඤ්ඤාය, තරු සලකුණෙන්; කිසි තරුවක් නැගිකල යුතැන් හස්ගත කඤ්ඤ, අත්ගිය කොළොයි; දෙරඅරුවයි කියා සුනුස්වයි තිබූහු—මූජකෙසී ව යන යෑන යොජනා යනු යොජන්නේ-මාරෙණ ආවෙසිතතා, * මරහුවිසින් අවුලුවනලද බැවින්; තුමා අභිමුඛකොට වචනලද බැවින් තුමා විසින්වනලද බැවින යූසේයි; මරකීසෙයින් ආවට්ටකෙරෙයි යත්—ඇතම්හුනොල ගරහුසෙයින් වෙරබුමු සියෙත්—ඇතම්හු ඉතාම් සැම අවස් මරණ්සෙයින් විකිරියකරයෙත්-ඇතම්හු බිරම්රූ දූක්වා සිත්සැතිපෙරලා තුමා ඇටිඇවියෙහි වත්වායෙත්—එකභිතඛම්පි, එකගෙකෙකජ්බික; නොහොත් එක්කෙනෙහි පමණකුජ්ජිකා, යථාධොතෙන පනෙතන, යථාදෙවිපසින්, සිස්පයිනැයි පේසී—වො, † තොප විසින්-ලභනාකාරං, ලබන කරුණක් අභිමුඛ්වීත්වා, බිම්සැ-චරීත්වා, සැර-සම්පජානාවෙගපාරෙ, පිරිපුනුවේ ඇතියේ-භද්දනාගං, බුමුන් ගත්හු-අනතෙතා භොජනාය, තුමහටයුතු බොජ

* ආවට්ටිතායා - පෙළ.   † වො - පෙළ නැ.

යෙන්; පූරණජ්ජිති සාමිවචන—පවපතිසීතෙන, පසපිහිටියෙන්; වෙලා නි ඡියයුතුකල්-උපකඨා, ගලවනුවට අසන්; නොහොත් වෙලා නොඩිඡියයුතු කල්-උපකණ්, පැමිණීනුවට අසන්-තුමෙහි දිඨධම්මස්ස, තුපවිසින් දක් නාලද ලොවුතුරා ධම්හට.

ඉච්ඡිතං, ඉස්නාලද්ද-පඣිතං, පතනලජ් ඉස්නාලදුනම්වුව ඉස්නලදුනම්වූව මැනවැයි සිතනලදු පතනලදුනම් වේවයි පතනලද්ද; තුය්හං සම්පජ්ජතු, තට ඉජ්ජතු-සබ්බෙසං කපපා; ගැම මනඃකාප්ජු පිරෙත්වා චන්‍ද්‍රපණ්ණරසො ය- ථා, පනුරසිසඳසෙයින්; මණිජොතිරසො, එනම්ඇති මිණියෙක්-ජොතිරසො රසනාති විසසරනාති එතෙණි ජොතිරසො- යම්සෙයින් ජොතිරස් මිණිරස්කල ඹින් පිරියුනු එසෙයිනී මේ පිරෙත්වයි යුජේයි- සබ්බකාමදදං, සව්කම්දෑ : කැ මතිකාදෙනුයෙහි පොහොසත්; චම්මපසිබ්බකෙ, සම්පිහිවාවන්; හිරඤ්ඤසුව ණ්ණස්ස, පූරණජ්ජිති සාමිවචනේ-හිරඤ්ඤනම් කහවුණු සුවණ්ණනම් රත් රණ්-අනෙතපුරපාලා, ඇතවුරු රක්නාහු; හලදෙර කැමියෝ; පාතෙසි, කහ වුණුහෙලී; උච්චින්තිවා, හවුලාගෙණ, පපඤ්චෙනතානං, අනාදරයෙහි සාමිවජ නා; මාගන්දියානාම, මාගන්දියනම් බැමිණිදුවක්; අභිරූපා,රුවැති-දෙවච්ඡරප ටිභාගා, දිවසරන් හා එකතුලරස්; මය්හංහිතු, මදුවට; තජ්ජෙත්වා, තෙවා බැව යුතු සේයී—අනාගාමි ඵලපත්ථිස්සයං, අනාගාමි පලටගේ; බයිනිගමෙ, බිගි නියම්ගම්හි, අග්ගිපරිචරණඨානං, අගහොතුරු කරණතැන්; රූපගගපප තා-, පිළිහිකෙළපත්; ඉමස්ස දසසාමිසි යොජනු-සංබුහි, සිලී; කමත්පියා එ ලිපෙලහැර බලනුවට නික්ඛත්සී සේයී-පදවෙතියං, හුමනියයුතු බැවින් පද මේ පදවෙතියනම් වේ; අධිඨහිත්වා, පැණේවයි ඉටා; චෙරමබවාතා, වෙරම්බ වා; අහසුලොපජනෙන් මතුයෙහි හමන වයයෙන්; සලක්ඛණමනතානං, සල ක්ඛණ මනතුයන් හා සමග තුනුවේදයන්; ලක්ඛණමනතුනම් මහාපුරුෂල ක්ඛණ කියු දෙලොස් දහසක් ග්‍රන්ථයෙන්.

රත්තස්සපදං, රාඅතිහු පිය; උක්කුටිකං භවෙ, මැදින් උස්වේ; පතුල්මැද ඩලවත බැවින් පියවර උස් වේ; දුඨස්ස පදං, දෙස්අතිහුපිය; අනුපීළිතං භ වෙ, සුලාක්පිය ඇඟින්ගැසී එහෙව්- දෙස් සිරිහු පෙරටටපතුල්වා ඔබා ඇක් මෙන බැවින් පියපෙරටටහැසි පියඇඟිල්ලන් එකී පැණෙයි සේයී—මූළ්හස්ස පදං, මොහ සිරිහුපිය. අවකඩ්ඪිතං, මුපිය මූලටඅදනලදුවේ-විවතතචඡ ඇස්ස ඉද මිදිසංපදං, ඉදං යතු පදංරණහි නිපා-කෙළෙස් නැහුවක්හු මෙබඳු පියවේ- නිම්නිහුනුසක් ලකුණෙන්, සැදි තෙධා දිස්නා පියවෙයි සේයී.

උදක ධාතිසං කුම්භිලෙ පස්සනසීලා යි යොජනු -දියපය කිඹුලන් දක්නාක් හු ගේමැද සොරුන් සතප්නදක්නාක්හු නොමඇතියක්හු ඇතී දක්නසෙයින් පස්කම් ගුණ වල්ජනුවක්හු පියෙයිදන්යි යන අභිප්‍රා—එකං කාරණං, එක්ජ පය හේතුවක්; මහාභිනික්මණ්හි පටා; කුමාරිකාපලොභනං, කරණලද නැල විම්—දිසඹාන තණ්හං අරති රගඤ්, තණ්හා අරති රගා යන මේ තුන් අප්සර ඳුන් දුටුද-ජංදං අපි මෙථුනස්මිං, මෙවුන්ධම්හි සෑමතුයෙහිජ්; කිමෙවිදං

මුත්ත . රීසපුණ්ණං, දෙතිස් [කුණු] කොටසින් පිරුණු මේ කිරියවුලු දූසා කවර කරුණෙකින් මෙවුනෙහි සඳෙව්ද; අප්කොටැස් ගතුවෙත් - පාද, කරණ ජීවිපවම් නං, කළෙබරං, මානුඤ්ඤාසිබො, ආඝාතං බන්ධි යන සබඳ— ජාතිකුලප්‍රදෙසභොගවය සම්පන්නා, ජාතිනම් බමුණුජය; කුලප්‍රදෙසනම් මරි කුලෙයි පැලකුලකුවැස් නොහොත් කුලනම් මැයගණ්ඩිකුල පදෙසනම් උතුම් උපජනමැදුම් පියෙස්–භොගනම් ඒ කුලෙහි ඇති සපත්–වයනම් පසළොස් හැවිරිදි විය—තථාරූපං, ජාතිකුලප්‍රදෙස භොගවය සප්‍රවයෙන් එසේවූවු; ආකාරං, අනාථං මෙ අවරී යන අයා; පටිච්ඡාපෙත්වා, පුනුස්වා; දිව්‍යබද්ධ සන්නාසනාවක්ෂි පරිවාර, පෙල දහසක් නළුවන් පිරිවරඇති; උපකඨාය වසපුපනායිකාය, අසන්වසළිලඟිමෙහි; වස්සාරතෙන, වස්ස ශබ්ද වසන්සෘතු:කියා -ඇකාරපාවලිපි දින්වූවසත් සමාහිත ඝුසේයි—උපෙතඩෙය, යවුනු; අඩ්මාසෙ, හිමන් නිමන් අටමස්හි; අරඤ්ඤකං, යතනෙ, අරණ්‍ය අනෙහි; අරණ්‍ය මෙතරුගුලමාදින්ට සංජාති සඳෙසවන බැවින් අර ඤ්ඤ යනත නම්වී–ඛරමාජිකා, අලුප්පමන ඇති; මනාවූ අත්හැව් ඇතියෙකාඝුසේයි—මහොසකතබනා, මහානුභාවෙන; සාධුවනාසස, සුන්දරංචනසියා; සායමාසං, සවස් කෑප්‍රතු:බත්; පවෙඨාදනං, නැලියක් සැඩෙලෙහි බත් සූපං, ළඳුමුගුහු; බ්‍යජනං, බ්‍යඤ්ජන්; ඵනපායිනොපි දූරකෙ, ඵනපාදරුවනුදු; කිරිබොන දරුවනුදුයි සේයි මුඛං විත්‍යබාලාපෙත්වා. මියෙහිලැගි අම්ස්පියවනු වැවස් මුවවිසල්වා; චතුමධුරං, සපිනවනීත මධුසක්ඛරා; ව ත්තිංසාකාර , අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා යනඇ වත්තිංසාකාර පාළි - ඉදානි උපොසථකානි අධිඨ්ඨහෙනතා උපඩ්ඪුපොසථ කම්මං ලභිස්සති යනු සබඳ—උපොසථකානි, උපොසථ නියමෙන සමාදාතබ්බසීලානි; උපඩ්ඪුපොසථකම්මං, අඩපෙහෙකම්; ඉමඞ රත්තිං ඉම්ඬ දිවසං සී සමාදන් වියයුතු උපොසථසීල ඉම්වර ත්තිං සී සමාදන්වූ සිල්බැවින් උපඩ්ඪුපොසථනම් වෙයි–දිවාභාගයෙන් අඩක්ඇතිසඳ සමාදන්වූවහොත් උපඩ්ඪුපොසථනම් නොවේ අභුජ්ජිත්වා මුඛං වික්ඛාලෙත්වා, ඝුබැවින් විකල්භිවලඳ සිල් සමාදන්වූවහොත් පෙහෙවූනොවේයි සිල්රැකියා වේ—මතුවයෙහි යේ නොයපේ–උපොසථභාවසෙන සමාදියිස්සාමි සී සමාදන්වූ සිල් රැව්මින උපොසථකම් හා ගෙණ රැව්මින බැවින් උපොසථකම්ම නොදුරුදුන බැවින් උපොසථකම්ම නොදුරුවූ උපොසථ නාමයෙන් ගත්සිල්වු නොරැවනබැවින් ඔසඳනහමල් පැලඳ සමාදන්වනුවහට මාලාදිවිරතිසිඛප් රහබිසිටි සමාදන්හට සුරාපානසිබප් රන් පැලඳසිට සමාදන්වනුවහට ජාත රූපාදි සිඛප් පොහොහ වසින් රැකෙනසෙයින් විකල්වලඳ සමාදන්වූවාහට විකල්සිඛපොහොයක විසින් රැකෙයි ගන්නේය—එසේනොත් අභුජ්ජිත්වා මුඛං විත්‍යබාලෙත්වා යි කුමට කියූහ යත් ? චතුමධුර පූතිමුඛනාදෙයේ එක්මෙරෙවට පිළියම්හෝතුප් චතුමධුර කඛා පූතිමු ඛායෙන් පිළියම්කල මහණනු ඉමවඩ අවියේ ඝුසෙයින් ධම්දෑ සූනන් මඞ්ගුත් ඉතිරිබත්බිජ මහණුවම් කලහුවරයි නොබිජමහණුවම් කෙළෙ මාවැඩිය ඝුසෙයින් විකල්හි වලඳය පෙහෙවූවගු වරා නොවළඳ්ය පෙහෙවූ මේ වැඩියයි දක්වනුව වස් කියූවෙත්—යොතතං බන්ධිත්වා, යොනකා

කොපිං ගහෙත්වා පරිවත්තනති; ඉති යටපෙළෙනවල්හි නැතිබැවිං ... ඍහැ ණක් උඩබැඳ රැකැණකෙලගෙණ පිරිවැටේ.

උක්කාසි; කෑවින්; අම්භාකං අඵාසුකං කත්වා බාධති යනු අඵාසුනැතිව කෑගෙයක් පෙහෙබම් නොබිඳෙනුප් පෙහෙබම් උකටකොට රක්නාහු පිළිවත් දක්වන පිණිස කීහු—උපඩ්ඪකම්මිගෙ විකලං මා අහොසි යනු තුමා සාසන සමය නොයන්නාබැවින් පෙහෙබම් තොරකෙයි හැම කියා—මිලාතමාලා විය. කාලඞ්කත්වා යනු ජීවිතෙන්ද්‍රිය පිඹුසිරුරුවක ගඳපිඹුම්ල් කසල මෙවැනි බැවින් කීහු—බුද්ධමාමකො, බුදුහු ම මේ යන ගහණ ඇතිසේයි—අඤ්ජලිම්ප ගහෙත්වා බුදුගැවුමරන් ඇඳිලිහුවා—අනෙකෙසු කප්පසතසහස්සෙසු අසුත පුබ්බා යනු පෙර බුදුසස්නෙහි කළ අභිනීහරු එජයතුමනට නොපාලබැවින් කියත්—තෙනහි යනු ... —යම් කරුණෙකින් බුදුහු ලෙව්හි උපන්ග එකරුණෙන යුසේයි—පරිබ්බජං කත්වා, පාථෙය්‍ය පිළිවෙලකොට යුසේයි—ඉද්ධිමය පත්තචීවර ධර—ඉර්ධියෙන් නිවැත් පාසිවුරු ධැරුවහු—අච්ඡාදන සඳහා දියයුතුවත් වත්‍ථච්ඡාදන නම්—සුඤ්ඤාගාරෙ, විවිත්සෙනස්නෙහි—ඉත්‍ථි පුරිසාදි සම්බාධනැති සෙනස්නෙහිය යුසේයි—අසුඤ්ඤතං, සුඤ්ඤාගාරෙහි අභිරමනබව්ජන්නාලදී සුඤ්ඤාගාරයෙහි වසනසේ දැකළුව සුඤ්ඤාගාර පිළි සන්සුකු ධැම් කියා අසා එව්.

සුඤ්ඤාගාරෙ බො තථාගතා අභිරමනති යන වචනයෙන් එව් ජනනබැවින් කියත්—අමෙහහි පතිතසාසනෙනාගනතුං වට්ටති යනු අපවෙහෙරකැර කල එව යන අභිප්‍රායෙන් කියුහු—පටියාදෙසි; පිළියෙල කෙළේ—පරිවෙසනාය, සපයනුයෙහි—අනුමොදන කරණත්‍ථාය, අනුමෙව්නී බණ කියනු සඳහා—තමාකළ පින් කිරියශේයකි අනුසස් අසා තුස්නේ අනුමෝදනනම් එයටගේ සිම්දෙසුන් අනුමෝදන කරණනම්—සැතපී ගෙහි බණ ඇසියටින් බණකියව පසණනකරණු බුදුකැලිවලපෙන බැවින් පත්තං අගගහෙසි. යුහු—කිලිඨක ම්මං, කිලුටුකම්, දූස්මෙහෙය යුසේයි.

එතදග්ගං, මෝඅග්; එසා අග්ගා; බහුස්සුතානං, ආගම බහුසුවන්කෙරෙහි; යදිදං, යාඅයං—අකුප්පිත්වා, * කොව්සිත් නොකොට; අකුජ්ඣිත්වා, කොව්පි යෝ නොදක්වා; උඩ්ඩජීකවාතපානානි, උඩ ඇස්ඇති කවුලුවන් ජනලනම් කවුළුවන යුසේයි—උඩ්ඩගානි අවජිනියෙසු වාතපානෙසු තානි උඩ්ඩජීනි, මාගන්දියා නාගරානං ලඤ්ජං දත්වා පලාපෙථාති ආහ සී යොජනු—ආහ යන්නාක් අරණෙයි—මෙහෙමයෙන් ජිව්වටන්නාහු—කම්මකරපොරිසෙහි කියන ලද්දහු—අක්කොසිත්වා, දස අක්කොසවත්‍ථින් අක්කොසි, සෙසු අසභ්‍යතෙපු ලෙන් පරිභාසයි; ඔලොසි, බව්හි; ගද්‍රහොසි, ගඩබුයෙහි අධිකරණං, අධිකරණය; අධිකරණීයතො වූපසමනීයතො අධිකරණං—තුමහ යම්කරකිස යෙක් අධිකරණීය වන්බැවින් අධිකරණනම් මෙතැන අක්කොසනපරිභාසන.

---

* අකුප්පිත්වා - පෙළ නෑ.

අහං, අව්; නාගොව, හැතක්සෙයින්; සඞාමෙ, සැඟැම්හි; චාපාතො, දුන් නෙන්; පතිතං සරං, ගුළුහී; මෙසේ කියත් නිදදිඤටචිෂය පළමි නොහොත් දුනින්මුත්වූ තුමාසිරුරුනුනුනී උපාත්තවිෂය පවමී-චාපතො මුඩිඛවා පතිතං සරං යී සේයී—මෙතැන තිතිණඛනෙතා යී යොජනු - අතිවාක්‍යං, ඉක්මපැවැති තෙපුල්; අටඅනරිසවොහාර විසින් පැවැති නෙපලැයි සේයි-තිතික්ඛිස්සං, සහනෙම්; යම්සෙයින් සැඟම්හි සරණ හැත්දුනින් ගුළුහී තුමා සිරුරුහුණු කාකඩසෙහේද එසෙයින්ම අව ඉක්ම පැවතිනාක් තෙපුල් සහනෙම් යන සමුදාය ජීවයි—දුස්සීලො හි බහුජ්ජනො, හි යම්බු යසමාද ජීවයි-යස්මා බහුජ්ජනො දුස්සීලො තස්මා තං අස ... පෙට්වා තස්ස අතිවාක්‍යමෙව තිතික්ඛිස්සාමි යුජේසි—දන්තං, දමනලද්දවහු; සමිතිං නයන්ති, ජන්... දැමුතක්ගු ඊංගෙහි යොජා සමුහයටතියෙයි යුංසේයි—දන්තං රාජාභිරූහති, රජදූමුඝක් මේඅරය; මනුසෙසසු, මිනිසුන් අතුරෙහි; දන්තාව සෙට්ඨො, අරිමැහින්දමා කෙලෙස්පොපිසුනුයෙක්මැ උතුම්; වරමස්සතරාදන්තා, අශ්වතර දමනලදුයේම උතුම-වෙලඹ කුස ගඩබුවාටජාය අශවතරනම්-ආජානීයාව සින්ධවා, සින්ධ වරවෙසි ජා ආජානීය අස්හු දමනලදුවෝ උතුමෝ; අස්දම්සරින් යම්කාරක් කොළෙද් ඒ වහාමජනන බැවින් ආජානිය නම්වෙත්-කුඤ්ජරාච මහානාගා, කුඤ්ජරසඞ්ඛ්‍යාත මහාඇත්හු දමනලදුවෝ මේ උතුමෝ; අත්තදන්තො තතොවරං, දමනලද අස්තුරාදීන්වරජ් තුමහමේදමනලද රාත්ම උතුම්; චිවදුන්මග එල තුමා පිය්වින්දුබැවින් අත්තදන්තනම් වේ.

උත්තරිතඞෙගා, අඩුලු: නික්ඛාමමා, කම්නැතියවුහු; අගදෙනකිර බසුගෙන්; ගදනම් විෂ එයට පිළිවන්බැවින් බසු අගදනම්—කිර යනු අනුශ්‍රවාජ්යි-එයින් බසු දිමයන් දලදෙව් සපුන්හටද විෂනොගනි යන පවත් ඇසූව්රීසේ දක්වයි-පොක්ඛර, පොකුරෙහි; වෙණිදෙනියෙහි-මාලාගුලෙන, මල්වටෙකින්; පිළනුයි, පිදුහි; උපසීසකෙ, හිස්දෙර; පසාසනෙතා, සුස්මත්තේ; එණිං කවා, පැණිවිහ; අභධි, අහ යනු විසාදහි ධී යනු ගරහාජ්හි යී රජහට උවදුරු දක අහ යුව සාමවතියකම් ගරහම්න් ධී යු—අලක්ඛිකො, සිරිනැතියේ; දුබ්බිනීතා, නොහික්මුනාහු; අ යනු අභාවාත්ථයෙති දුප්පඤ්ඤා යන සැන සෙයින් හ ... ප්‍රාණිසම විශ්‍රුතය යන විනසට නොපමතුහු—පාපා, පව්හසර ඇතියවිහු; පටිපතිනිංසු, ගිවකොළෙ; සම්පජ්ජලිතො විය, ලුප්තැකක් බඳු.

සහ සඞ්ගාමං, හල්යෙන් ජියෙහිද දුනුම්ට්ගෙණ කඩපහම්ණක් නැඟුව බිමින්මුත ද හම්මනදුනු සහ සංඝාමය යෙන්; සිංගබ්නු, එඑහැ යනාත්‍රයොජා කළදුනු; විසජිතං, වසදියෙන් බොනලදුවා; වසදියෙන් බොනලද වසදියඇතියා එව්—සඤ්ඤාණ, හිදූවා; දුනුදියහා ගලය යුංසේයී—ධූරෙකාණ, පෙරෙහිකොට; නිවවිතෙයා, සිත්නැතියේ; නිජ්ජිවො, ජිවිනැතියේ

සම්මුඛහාමි, හවපසින් මුළාසිත් ඇතියෙම්; සමන්තතො මුඛහාමි සම්මුඛහාමි, පමුඛහාමි, පමුයෙහි මුළාසිත් ඇතියෙම්; පමුබෙමුඛහාමි පමුඛහාමි; සබ්බා

ළිසගනති මෙදිසා, ගිව්දෙස මිටනොවවගස්; තායසසු රකු; සරණං හව, පිහිටවෙව; නිසනොයනුව ඉදං වචනං, මෙතෙපුල් කියා; සමහා සරණංගතා, තං සරණංගච්ඡ යන සබඳ—අතිරෙකතරං භායාමි යනු තුමූ විරජඇති සිතින් ඉණගදයි ගැඹ කියා.

පටිනිඥ්ඥාවා, යනු ආහ යනුවට ප්‍රතිකාල කියා; වරං. ඉන්නාක් කැමැතිය කුණස්සි; අමනත්තවා අමතා බණිව යුතැත්-මනතගුපන හාසංණේ-පවාසීසතී, ප්‍රතිහිංසකෙරෙයි පුජතුවටදන්දෙනුවට පතාය යසේයි—පඬහි උපතරසහසරානි, පස්මත් උතුරුසත්‍රිසියෙන්; එකවසථා, එක්පිළිඇතියන්; එකං වසථං යාඥං තා එකවසථා, පඩසරණානි, මස්පුටුවෙහි අතුරුණුපසතරණිතමි; ... සිවිරක්නාට අතුරුණු බුමතරණිනම්, මනතිකං මදදිකතායි, ලියති; මයාතිකාය මදඅයවා යනු මැනැවි; පචසතගඝතිකානෙව වසථානි, එකෙකී මේ පත්සිය අයනාවතුන්; සගසස භාගෙන, දහස්බැගින්; දහස් දහස් බැමින් යුසේයි—සතසහස්සකාබතතුං, සුවහසක් යල්, සගස්සගඝනකානි, එකිඑකීමේ දහස් අගනවුන්; සහස්සකාබතතුං, දහසක් සල්; සතසහස්සගඝනකානී, එකිඑකී සුවහස් අගනවුන්; සතකාබතතුං, සියක් යල්; තුන්තන් සිද් පාදමුලෙ ඩපෙ... දිනනාති සුබැවින් මහතෙරුන් පසිලිඅන ඉව්තොත්සි දන්නෙන්—යමඥං කරෙම් යන, පාසාදම්ජිඥසස න කුසකුට පොසත සපපමොවන සඳහා කියා—තථා අගුණා අස්ථාන්ඩථාව ගොතී, යනු අසුනු සඳහා කෙළෙයි ගුණට වැටින යන අභිප්‍රායෙන් කියා—වුලුපිතු, සිලිපියගට; දුසසගකොඨාගාරෙ. පිළිකොටාර; එකතො කථා, එකගෙහිකොට; බහියනතකං දිකා. දොරගැර බුයි නොවියහැකිසේ වැහැරීන් සතුරුහෙළා; ගෙගෙහගතීං දදමානො. ගෙල්පිලින් වැසූතාටඹහි ගිනිඅවුළුවමින්, තාසං ඔවාදං අදසි යනු තුමාහාම්ගෙහිවූ කෙනෙක් නටඔවා දුන්නාගෙණ කිසත්—හැම ගෙදනහට ඔවාදුන-තා ආගතා ගබෙහ පවෙසෙතා යනු වගස් වරද නොවුවසි—අතමත්තගෙ, නොපිරිසුන්වූ කෙළඇයෙහි; අනු අමතා අපරිවජිතනං අගනං යථා යනවකන—බුවසනංණේතපි පරිවෙජදෙන සුකරෙ යනු සසර නියතුපේයත් නිතිර්දූව් අත්බැවිජ් කියත්—වෙදනා පරිගහකමමඑනං, වෙයින්පිරිගා කම්ඨන්; තුමිනට උපජන දුක්වෙයින් අතිස් දුක් අනත්විසින් සිම්ජ්නකම් යුසේයි; ගොනාර, ලිකවර පස්තියින් කවරගියි උපන්හ-කො අභිසම්පරායො, පරලෙව්කැරමකරම්ලෙව් පිරියාවන්ත; අතිපඵලා, ලොවිතුරා එල නොහැකියෝ,

මොහසම්බන්ධිනො, මොහලාත්ඇතිය නොහොත් මොහ සබඳ; හබබරූපො චනුබන්ධනුව; කතනෘථව හො කතනෘථව ඇයවනුසිබඳුව; දිසෑති, වවගෙ; උපනිසංඛණ්ඩිනො බාලො, කෙලෙස් උපයින් බඳනාලදබල්, තමසස පරිවාරිතො; මොහඅඳුරෙන් වලඳනාලද්ව යන තමස යුසේයි; සසෑති විය බායති, ස සෑතී සමවැවටහයි; සසසතියම් පාඑපබබන ඇ එසෙයින්ම තහචුරු බඳුවවටහයි යුසේයි පසෑතොපතං, බිඳබලතුවගට; නත්තී කිචනං, දුබබන්දුයෙන් ස්ඃෑති සෙමෙක්නැනී.

උඨාය, වැරඇතියාව සැකවටනුයෙහි වැරනොවිහිජය යුසේයි—ආසංකිත පරිසංකිතොවුව, අසක්බිහිලිශේම; ආදිකො සංකිතං ආසංකිතං පරිසංකිතං සංකිතං පරිසංකිතං, තෙල කසලලකං, හෙල්හා ඇතිලි නොහොත් තෙල්පිරුණු ඇතිලි; භජ්ජාපෙත්වා, පසා; පච පාකෙ, කායනුරථි කායනු එෂථ කායනු අජථ; එෂථ යත් කායනු කථාය එෂථ සනාකිසිතතා යි යොජනු—අජථයත් කායනු කථාය සනාකිඩිතතා අජථ යි යොජනු—විසීවෙතුකාමා, සීතං අපනෙතුකාමා; දරුරාසිං ආලිම්පෙත්වා, ජලවායි; අසචෙතනිකා හුත්වා, දවමින යන්තැන් නැතියාව; කම්මනා බජ්ඣිංසු, කා දුසිරි අකුසල්කැමින් බඳනාලදය; ගෙසව කාවම්යස විපාකාවසෙසෙන, එම කම් විවාසෙස්නෙන්; එකම් වසිප්පවත්විවානෙනි යුසේයි—පෙසනකාරිකා, මෙහෙකැරි; එංකං බුජ්ජධාතුකො සුලාක්නු කුදුසැහැවි; උපඨායිකා ඉත්, රජ වට නම් ශම් නොහොත් පසේබුදුනට ආසන පැනැ පත ඊජනාදිවිසින් වැටනියක්; සුව ණ සරකං, රන්මලාවක්; තස්ස නිස්සන්දෙන, එකම්හුවිවෙයින්; අඪදනනවලයානි, අටමත්දලවයින්; තං ඔලොකෙත්වා, තාවකැලි නොතව් කැලිබිව් ජැනීයටි අගිද්‍රාගයෙන් ඇය බිලයි; ගවෂථාති ආගයි ලියනි ගවෂථාති වුයොත යනු මැනවි—නඤමූලකපබ්භාරං, හිමවිගයෙනි නඤමූලකනම් පවිබෙයටි; අගෙගානි එව, නොතට්වුහු මේ; තස්ස කම්මස්ස, ඒ දලවලා දුන්කම්නු; මහාපුඤ්ඤඩ ජතා, පැණි පුවතමා කොට කලකම්හු පෙලෙන් මහපැණිවු; කත උපඨානනිස්සන්දෙන, කල උවටන් පෙලෙන්; සොතාපත්තිඵලපපත්තා, පසේබුදුනට කල මෙහෙ පාරිචරියානුහාවිය වනබැවින් එකම්හි පෙලෙන් ලොවිතුරා පලපත්; වඩ්ඪමානකච්ඡායාය, වඩත සේයෙහි; සවස්හිය යුසේයි—උපඨාකකුලාති දඨුකාමා, සංසානවාසනා නොපුහුන්බැවින් කියත්: පසාදනපෙළිකං, පගයින් පෙළි; අනුරූපං, කුළුණු; පකාසිතතෙලෙ, කකියන තෙල.

අප්පමාදෙන ඔතරති, අප්පමාද ලක්ඛණ අප්පමාදපපව්චය අප්පමාද පරිපද, අප්පමාද ඵල අප්පමාද පටිපත්තාදි සඤ්ඤාන විසින් අප්පමාද පදයට මේ එරෙයි; ජඞ්ගමානං පාණීනං, පාදතලචාරීන සත්තානං; හත්ථිපදෙ සමොධානං ගච්ඡන්ති, ඇත්පිය මහත්බැවින් එහි සමොධාන වෙත් ඇතුල්වෙත්; සමොධාන නම්-අගෙනාගධ භාව-යදිදං යනු කථමජ්ඣහි, කිසෙයින් ඇගියැසනු වෙයි යුසේයි—මහන්තතෙන, මහත්හා භාවෙන; අග්ගමක්ඛායති යනුහා යොජනු—යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, කම්මවැජැරිරිඅය * යම් කවරි කුසල් ධම්හ, අප්පමාදමූලකා, දන්දුන වජ්ජියි සිල්රැකිය වජ්ජියි සමාධිපැකගැවු වජ්ජියි යන ඈ උපදෙස් පිළිපජනවුන් පිළිවෙත් පිළිපනුවන් විදුනාසුවයි කරණ විසින් පවත්නා අපමා මුල්කොට ඇතියනු-අප්පමාදසමොසරණා, හෙතුඵලාදි රූපයෙන් අපමාහි මේ ඒ සෙරණුවෝ-අප්පමාදො තෙසං ධම්මානං අග්ගමක්ඛායති, ඔවුන් අපමා අගිකොට ඇති බැවින් හේ ඔවුන්ට ඇතිසායි කියේයි—සතියා, කරණීයාකරණීය සිහිකරණ සිය-අවිප්පවාසො,

* කම්මවැජැරිරිපුත—සමහර.

නොවිසොව් බැවි-අඤ්ඤතහතා, කිසිපසයෙකින් නොඋපන් බැවින්-න ජීයති, නොදිරයි; න මීයති, නොනසී—පදනති ඉච්චාති පදං යෙති මෙයිනයි පද නම්—ජීදගතෙ, අමතස්ස පදං, නිවනට පද වේ

මුඤ්සච්ච සඞ්ඛාතස්ස, * මොටසීයයි බැවහරපත් මුළුරුවනම් සිපිළිව උපන් සන්තැන; සතියා වොස්සග්ගස්ස, සිව්හිජ්මහ; වොස්සජති එතෙනාති වොස්සග්ගො, වොස්සජ්ජනං වොස්සග්ගො දෙසේනිජ් සි පිළිවිස්කන්නමෙ-පමණනා, සිමුලෙයි; ජාතිං නාතිවත්තන්ති, ජැයිඋස්මනුවට නිසිපිළිවූවා මේ නොයි කරණබැවින් ජය නොඉක්මේ; වධං නාම අපරිමජ්ජනං, සසර පිරිසිඳිනාකම් නොකුරණබැවින් සසරඑක් තකහෙයින් පරනැහිසි නොපිරිසිඳී, අප්පමාදලක්ඛණං, අපමා ලකුණු; අප්පමාදමෙව ලක්ඛියති ගත අප්පමාදලක්ඛණනම්; ලක්ඛියති එතෙනාතියි ගතජ් අප්පමාද පුහුලාසභව වන බැවින් අප්පමාදලක්ඛණමෙ නම් උපදිසස් මරණයෙහි පටයි, ලොවිතුරුමඟහි පහරවා අප්පමාදලක්ඛණ නම්; සච්ඡිකත්වා, තුමාසතන උපයනවිසින් පසක් කොට; මතාපි නමීයනාති, නොවූපජනමලබනුජ් පුනාලක්නොම්යෙත්; පමාදමරණෙන, පමාමරණීය්; පමාදමෙ අමවා සුණුවවැටෙන මරණඋව බැවින් පමාදමරණ නම්; යථාපි මතා තථෙව හොන්ති සී යොජනු—ජීවිතින්ද්‍රියූපච්ඡෙදෙන යනුයෙන් මරණවනසේ දැක්වූහු-දුරුක්ඛනිසදිසා අපගත විඤ්ඤාණා යනුයෙන් පමනහමතදෙජනහට සමානධම් දැක්වූහු—පමත්තසනට දුරුක්ඛඬසදිසා මතා-දීඛම්මනැත් නොසනුවනට තෙසම්පිහි යනු ඈ කියූහු-සිත්පවත් කිසි බොහෝතුජ් දම්දෙම්හ යන ඈ සිත්නැතිබැවින් අපගතවිඤ්ඤාණනම් මේ වෙයි සන අභිප්‍රා.

එතං විසෙසං, මේ නොරතුරු; අප්පමාදම්හි පණ්ඩිතා යන පද තබා හෙලවූවායෙහි අප්පමාදම්හි පණ්ඩිතා භජෙථ යුහු-අපමා බැව්හි සෙබුජ්ජෙනේ යුඹේස්ය-මෙද හෙළවූවා පෙරලා තුබූ අඩුවා බැවින් ඒ අරුත් [illegible] යනු අනන්තරයෙන් අප්පමාදම්හි යනුවක් ඇරයේ-අප්පමාදම්හි පණ්ඩිතා මෙධාවිනො සප්පඤ්ඤා යි අජ්ඣ කියනු—ඔහු කෙ යනු වනට අත්තනො අප්පමාදෙ ඨත්වා අප්පමාදං වඩ්ඪෙන්ති සී දක්වන්නේයි-එවං තෙ විසෙසකාරණං ජානන්ති යොජනු—විපස්සනා මග්ගඵල සඞ්ඛාතෙන සී ලියති, විපස්සනා සඞ්ඛාතෙන යනු ඔබයි, මෙහි ආරම්මණූපනිජ්ඣාන නම් පඨවිකිසු ඈ අරමුණුනැරඹීම, ලක්ඛණූපනිජ්ඣාන නම් අනිස්ලකුණු ඈ සබරලකුණු නැරඹීම-අභිනික්ඛමණතො පට්ඨාය, හිනික්මන්හි වලයි; සසුනපජනවූ තන්හි පටයි යුසේයි—සතතං පවත්තවිරියං සතතං, තස්ථ නියුත්තා සාතතිකා-ථාමෙන විරියෙන පරක්කමෙන යනු පරියාය වචන්-නොහොත් ථාමෙන යනු රුකු එ මාත්‍රාවැර විරියේන යනු කම්සාධා මතුපත් වැර නොහොත් ථාමෙන සනු කරුවා කැමැත්තකරණවැර, විරියෙන යනු යන්තකැව්හි යොජනවැර, පරක්කමෙන යනු පිළිවකුත්සහනවැර; පත්තබ්බං යං, යම් මගපෙලෙක්

---

* මුළ්ඨස්සතිසඞ්ඛාතස්ස-පෙළ.

නැමිණියයුතුද; විරිසස්ස සන්ථානං, වැරගුසිටුම්; නවත්න යුසේයි; අනොසක්කිත්වා, නොබසැක; නොපසුබැසය යුතුසේයි; දළෙහන, පිරෙන, චත්තාරෝ යොගා, කාම යොග භවයොග දිට්ඨියොග අවිජ්ජා යොගයැ යන ප්‍රභූලා සසරෙහි යොදු සතරකෙලෙස්හු; ඔඝීදුපෙහති, ගලත්ද; නෙහි බෙමං, ඒ සතර යෝගයෙන් බෙමවූ; යොගෙ සො හෙව දූන කී උපදදුවහිදම් මහඅටුවාහි කිබැවින් හැම උපද්‍රුරෙන් සෙව්වුවයත් මැනැ මේ—සාමවතියා මාගන්දියා මරණ දිපනව්තවූ ශ්‍රී ලියති-සාමවතියා වතුවූනාම පඨම කී මහඅටුවාහි ආබැවින් සාමවතියා වතුව යනු මතු හබයි.

15. සාමවතියා වත්.

කුම්භඝොසකං, කුම්භඝොසක සිටුහු; අභිවාහකරේ [illegible] හි; පරූළ්හ කෙස මස්සු කාලෙ, නැගී කෙස් මස් ඇතිකල් [illegible] සඤ්ඤත්ති යස්මිං කාලෙ යන වාක්‍ය—හතක වීපිං, බැලපුවන [illegible] පබොධන චොදන කම්මං; නිදනුවන් පොබසනකම්; පුබුදුවන කම් ... ජයි කුමට හිඳුවයි සේදනකම් නයබඳු පිළිවෙළ කරවයි සේයි; සබ්බරව ..., හැම හඬ දන්නේයි; තස්මා, හැමහඬ දන්නා කරුණෙන්; හැම හඬ ජන්නබැවින් වායසාදීන් හඬ ජනිවයු ගැල් හෝ යොජව යන හඬ නගව අසයි මහධනව තැක්හු හඬ යනු කිසෙයින් ජැනිය යත්-නිරුත් පිළිසැඹියාලද්දන් නිරුත්හි මේ ප්‍රභෙද ජන්ගව් රැව් ජන්නක්හට හඬ ප්‍රභෙදනා ජැනෙයි එකරුණෙන් දත යනු; මලිනධාතුකං වත්ථං, කිළුටු පිලියක්, නිවාපං, නිම; නිබන්ධිත්වා, නිබැඳ; තුමා ලවා නොපිසැවා නොනාවත් සෙයීන් පෙලය යුසේයි—මඤවානං, හැඳවීරෙදු; උපඣායිත්වා, උදයි; බිසීත්වා, පතුරුවා; පටිච්ඡාසකදූරකෙ, එක් බිති ගෙහි දරුවන්; සණ්ඨවං, සසගං—ජාමාතුරං අකාසි, බෑනකළා; සසසු, හුස්; ඉණ නාම, ඉණෙනම්; අරෙ, අළෙ; දුබ්බිනීතා, අවිනිතයෙනි; උබ්බිල්ලාවිකාකාරං, ඉපිලෙන ආරක්; අයම්මාන මතතං, * අවයනමග්මතුවක්; ධනපාරිජුණ්ණකාලෙ, ධන පිරිහුනුකල්හි; ධනනටකල්හිය යුසේයි—තීසමමකාරිනො, පරීක්ෂා කරණුව නටය; නිවජ් අඳ්‍යාස, නිසිද්දහට සැහළනනටය යුසේයි-තුලාකූටාදීනි, තලකුළු අයින්†-තලදඬු ඇතුළෙන් සිස්කොට යනුණු එම ගන්නාකල දඬුමුලට යවා දෙනකල දඬුඅගට ඇර කිරනු තුලා කූටනම්-ආදි ගහණින් මානකූට කංසකූට යයි ගන්නේ-වෙජ්ජකම්ම දූතකම්මාදීනි, කුලනට පිළියම් කරණු වෙජ්ජකම්මනම්-කුලන් හසුන් ඉති ඉතියට නියතු දූතකම්මනම්.

16. කුම්භඝොසකයාවත්.

ධනුසෙට්ඨිකුලස්ස, ධනසිටුකුලක්හු; ධන ඇසයි සිටුතැන් ලදුවෝ ධන සිටුහු නම්-සෙසුවෝ කුලසිටුහු; ගණ්ඨසාරං, අත්සර; අයින් මෙනියෙනුවට නිසි සා

---

*. අස්මිමාගෙනු මාතම ත්තං-පෙළ. † තුලකූටඅයින් යි-හන්ම්.

ර රුවන යුසේසී-අනඟමාරෙන, අගදෛරින්; පළමු වළ දෙරින් යුසේයි; ගාබහඩ්ඪිතානං, ගබ වුටුහන්; යොගොරෙක්මිස්ම යුසේයී-ගෙහපරික්ඛාරං, ගෙවළඳ; පටිසාමෙත්වා, සඟවයි; චූළපිතා, සිළු; මහාපිතා, මැහැව්; අය්‍යකො, මුත්ත; අය්‍යකා, මුත්තු; තචපඤ්චක කම්මට්ඨානං, කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො යන මේ තැස පසු කම්ඨන්; පබ්බාජෙත්වා, සරණගමයින් පවුජ්වයි; සීලෙසු, ශිඝරණුන් රැකියයුතු දසසිල්හි.

පදුමං යථා කොකනදං, කොකනද සඞ්ඛ්‍යාත පියුම්; පාතො, රැයින්මේ; ඵුල්ලං, පිපියේ; සුගන්ධං, සුරභිගන්ධවූයේ; යථා අවීතගන්ධං සියා, යම්සෙයින් නොකඩවූ ගඳ ඇතියේවනුජ්; අඞ්ගීරසං, සර්වඥු; අන්තලික්ඛෙ තපන්තමාදිච්චමිව විරොචමානං, අහස්හි දිලියෙන හිරක්හු සෙයින් රස්කඳමෙන් වොරජනා යී පස්ස, එසෙයින්මේ දකු; ගඳ සහ පියුමක්සෙයින් අනන්අපිරිසේ [illegible] ද්, අප්පමාදිලිකා [illegible] ඒනු දැක යුසේසී-මෙයින් කුමක් කියූහ යත්? බුද්ධනුසී [illegible] සං විරොචමානං අන්තලික්ඛෙ තපන්තමාදිච්චමිව යී සහ උපමානකොට බුදුන් පැහැ-යථා ඵුල්ලං පදුමං අවීතගන්ධං එවං අවීතගුණ ගන්ධං අඞ්ගීරසං පස්ස යී-ගුණෙන් අවටාවා බුදුන් දැකිය යුතුයේ පැහු.

දණ්ඩභිතබුනො, දඬමහණක්හු; උද්දෙස්ගහණෙහි නොසල්හූ වත්හු යුසේසී-උද්දෙසගහණ කාලෙ, උදෙස්ගන්නා කල්හි; පෙළ හදුරණ කල්හි යුසේයී-උද්දිසියතීති උද්දෙසො, පාලි, තස්ස ගහණං උද්දෙස ගහණං තස්ස කාලෙ උද්දෙසගහණකාලෙ; තාඵ, පරිහාස කෙළිං, ගරහ සිනාකෙළි; පරිහවිත්වා හසනං පරිහාසො එවං කීළාධිප්පායෙන කතං නා පරිහාසකෙළිං, සොමනස් සහගියාවූ අකුසල්සිතින් කරණලදුයේ—කුමාරෙන හතො කුමාරහතො සො එව කොමාරහකෙචා—මාලාගන්ධ විලෙපනං, බඳනොබඳ ඈ මල්නම්; වාසවු [illegible] ධූප ඈ ගඳ නම්-හැනූ ඔසදනා කල්ක විලෙපන නම්; බුද්ධපමුඛානි, බුදුන් ප්‍රධානකොට ඇතියව්හු බුද්ධො පමුඛො එතෙසං යන වාක්‍ය-අවිරූළ්හි ධම්මො, නොවඩනසභාව ඇතියේයි; විරූහනං විරූළ්හි, මහ ඵල පවාසීලාදීන් වැඩුම්; විරූළ්හි ධම්මො යස්ස සො විරූළ්හි ධම්මො න විරූළ්හිධම්මො අවිරූළ්හි ධම්මො-නිමන්තණං. අම්හාකං නිවෙසනෙ භික්ඛං ගණ්හථ යන නිමතුනු—විඩිහම්තුං, පෙරළෙනුවට: ගිහි චනුවටය යුසේසී-චක්කංකිත තලෙන පාණිනා, සැක කිය තල ඈති අතින්-චක්කලක්ඛණෙන අංකිතං තලං යස්ස යන වාක්‍ය—ගන්ධකුටිපමුඛෙ, ගඳෛළපෙතමාසෙහි පමුඛ නම් අගව්ව්-පුරත්ථිමාය දිසාය මුඛං යස්ස යන වාක්‍ය - ඉමං පිලොතිකං, මේ පියලිය; ඉධයෙන් මැවුපියලා කියැන්.

රඤ්ඤො හරණං රඤ්ඤො හරණභාවී, රජකසකකරණු, රජකසකකාරණු යයි තුමන් දුන් පියෙලියෙහි සිත් උපන නිබ්බිඤ්ඤාසනාභායි වාග් හෙදකර යුහු—මේ පියලිකඩ කුමටාදුන්හයත් ? සුභ අරමුණෙහි පූර්ව සිත්ඇති තෙරනට ඉද්ය අසොබ කම්ඨන් දුන සිත්කලමෙවයි අසුභකම්ඨන් නුදුන රා සිරිතෙරුන්ට ලෙහි රා නොසන්හිඳි ඉතිර බැවින් විසුජ් පියලියෙන් සිත් හඹයි- කො

මෙසේ කිලුටුවූ සියලින් අසුබකම්ඨන් එරවැරිව දියලි කම්ඨන් දුන්හු; කාලො අරොචියෙ, කාලො හනෙන නිජ්ඣානං ගහනං යී කල්ගෙහුකල්හි; සුරියං ඔලොකෙන්තො, හිරු බලා හුන්නුයේ, හිරු ලැමෙනදස බිලාහුන්නුය යුසේයී-කිලිඤ්ඤං අහොසි, හිරු රැස් හුනු අහින් සුලු දිමෙයන් කිලුටුවී; මෙසකා මෙ පුරජ්ඣාගී හුබ කොට හිඳුවනු-අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා-වත සනු සංවේගයෙහි අනිස්ලච්සබ රහ; ඔහාසං විස්සජ්ජෙත්වා, ඔහස්විහිජ; තෙරුන්තුමන් දක්නාසෙයින් අල්පතුරුවා යුසේයී-ච්වසුන් ඔවස් විවසුන්වහට මේ පැණෙනසෙයින් බුදු ඔහස් යමක් තකා වුහුට ඔවිහටම පැණෙයිල-විවසුවහට ඔහස්නි ඇතුළුවූ තා පැණෙනසෙයින් බුදු ඔහස් දුටුව හට බුදුහු පැණෙනිල්-විවසුව හට ඔහස්හා ඔහස්හි ඇතුළුවූ තා සිතටම පැණෙනසෙයින් බුදු ඔහස්හයි බුදුහු මෙ සිතට වටු හිල්-එතක් බුදුන් ඉඩය-ඉජ්වුවා බත්ඇගැහි හිඳ තෙරුන්පුරෙට හුනුවූ යේහු සෙයින් පැණෙන බුදු ආධී පත්‍යයෙන්.

රාගො රජො නච පන රේණු වුච්චති යන ඇයින් තෙරුනට තුමිය රජොහරණං රජොහරණං යී දුන් කම්ඨන්හි විභාග කෙරෙත්-මේ කම්ඨන්හි හිරු මෙරජසැවියෙයි. රේණුරජය නොවියෙයි-රාගස්සෙතං අධිවචනං රජොති-රජය යන මේනිරුත් මේ කම්ඨන්හි රා කෙලෙස් හටය මේ පෙදෙහි නච පන රේණු යන පච්චාන්‍ය වචන විපරිනාම කොට නච පනරේණු නොවෙයි යොජනු-පළමු පද නිරුක්තිපථ දක්වමින් කියූහ, දෙවන පද නිරුක්ති දක්වමින් කියූහු-තෙ, එව්නු පම් කරුණෙකින් රා මේ රජය රේණු රජනොවෙයි ගත්හුද එවිහයි සේයී—විගත රජස්ස, කසවූ කෙලෙස් රජඇති සළුරහ අරහත්තං පාපුණි, කෙලෙස් රජය පියවමි යන අභිප්‍රායෙන් විවස්නෙහි සැහැත්ව කම්කොට රහත්පත්-තිණ පිටකාහි ආගමිංසු උදෙස් පරිපුස්විසින් ගතුවක් හට සෙයින් පිළිසැහැඹියා හා සමගපෙල ගියාවුහු-තෙක කාරණෙන, සළු සනින් නලල්පිස අනිච්චසඤ්ඤා පිහිලදකරුණෙන්-රජොහරණමෙව, පියලිකධමේ, දසබිණෙදකං. දකිණිදිය දම්පිළිගාවා අත්හිදුන් පුහාමෙහි දවා සියඅතින් පෙළුන දිය-හණෙ යනු කම්මිකාරලපනං-අය්‍ය යනු සාමිකාලපනං-සහස්සක්ඛත්තුං, දහසක්කොට; මුඛසහස්සං උබ්හි, මුම දහසක් තෙප්ලී, නොහොත් තෙපුල් දහසෙක් පහලවී මුඛාශ්‍රය තෙපුල්ම මුබනම්-යො අහං වුලපන්ථකොති වදති, තං හරෙච ගණ්හ යනු තෙරුන් පළමු නොතෙප්ලුවන් සෙසුවන් නොතෙප්ලනබැවින් කියූහු-සෙසුවෝ පළමු තුමට නොතෙප් ලති යත් ඉට පත්හුදුයිහු ආසැඳ එක්දෙනතෙප්ලත්වායි නො ඉටුබැවින් නොතෙප් ලති ඉඩ පත්නු කලහා කිරිය නොඉච්වජ්මැව්වවුන් කරණබැවින් ඔහු තෙපලුව තෙප් ලයි-තථා අකාසි. බුදුන් පැසෙයින් කෙළේ; පළමු තෙරුන් තෙප්ලුබැවින් ඔවුන් අත ගත ලූසේයී-තීහි පිටකෙහි සංබොහෙත්වා, උපාසකවිසය පවම්-තීහි පිටකෙහි ආදෘය සඞ්ඛාහෙත්වා යි සේයී-තෙලෙවළෙයින් තමන්කරණ අනුමෙවුනි බණට නිසිතැන් හළුලාගෙණ විකුමයෙන් පිරිස්සලයි-විහාරං ගන්ත්වා, වෙහෙරමැද මණ්ඩලමාලයට ගොස්; වමෙ නත දසසිතෙ, පාසිවුරු

ගණං ඈ ගොදුරුගැමින් ආ සැඳ කටයුතුවත් දක්වූකල්හි; භික්ඛුසඞ්ඝස්ස, ගන්ධෙ නලපොමො දක්වයි පිරිවැරීගිය මහණ ගණහට; සුගතොවාදං, හැම බුදුන් ඇවිජ්හි ඔවා; එසඳ බුදුන් ඔවා මැදුම්සඟි පමණවෙයි යෙත්-සුරභිගන්ධවාසවාසිතං, මනොඥ ගඳ වසින්වසනලද-වාසොතිති වාසො, ගන්ධො එව වාසො ගන්ධවාසො සො ච සුරභිගන්ධවාසො තෙන-නොහොත් සුරභි සුගඳ හා අවසින්වසනලද ගඳනම් උසනා ඈ වසනම් වස්සුනුදුම් ඇඟි-සීහසෙය්‍යං, හුන්හෙවුම් බඳුහෙවුම්; රත්තකම්බලසාණිං, රත්කඹල් සෙනුවක්; පරික්ඛිපන්තා විය, සමන්තතො පසාරෙන්තා විය, රත්බහුල්පෙරව ධම්මාසන අ[illegible]ටහිඳුන මහණහු-ධම්මාසනාමටහි රත්පලසක්සෙණුවක් පහරණ මනුවේ; අජ්ඣාසයං, විවටඅදහස්; අනුත්තරධම්මරජ්ජාය, අනුතුරු ධම්හි හිමිර[illegible]බැවින් නොහොත් අනුතුරුධැමට රජබැවින්; සදන්තා, දිවසොධ [illegible]න් දූන; අජ්ජ, දූන්; සුරත්තදුපට්ටං, රත් දෙපට සිවුරු; නිවාසෙත්වා; සරතා හැඳ[illegible]

මත්තවරවාරණ සීහවික්කන්තවිලාසෙන, මතැත්ගමන්විලසින්; මතැත් න හයි සිහත්ගමන් බඳු ගමනින යුසේයි—මත්තවරවාරණො ච සීහො ච මත්තවරවාරණසීහා, තෙසං වික්කන්තං ගමනං, තස්ස විලාසො ලීලා තෙන අනන්තාය බුද්ධලීලාය, අත්නැති බුදුලීලනයෙන් සමබිම පියෙහි පියෙහි ලැලෙනෙන පියුම් විසිරෙණ රස් තප්‍රසා තුවයි නොතප්නහිරු විරෙණමල්රැත්ඈ නොයෙක් සුවෙන් උවෙලුවාගමන බුදුලෙලහනම්; හත්ථ කුක්කුච්චං වා පාදකුක්කුච්චං වා, හත්පාහි නොසන්සුන්ම කුක්කුච්චනම් අසන්සුන්ම, උක්කාසිත සද්දෙ වා ඛිපිතසද්දො වා, කසි කිවිසි එව්; බුද්ධතෙජෙන, බුදුඅනුබැවින්; තජ්ජිතා, තෙජනලදුවෝ; ආයුකප්පමපි, මේ යුගෙහි වැටෙනවාසිය් ආයුකප්පනම්; කථාසමුට්ඨාපනවත්තං නාම, කථා සුමුටුහන වත්නම් ගෙබලත් කා. සනුවු සනු ඇයින් පැවැති බුදුන් සුපුවෙයි; බ්‍රහ්මස්සරෙන, බඹගොසින්, මජ්ජුබින්දුකම්භීසාදි අටගුණෙනින් සමන්විත හඬ බ්‍රහ්මස්සර නම්; අන්තරාකථා, අතුරෙහි පැවැතිකථාව; එන සෙරටව පැවති කථාය යුසේයි-විප්පකථා, අපරියොසිතා ආයෙන් නොනිමවා තබනලද්දිය යුසේයි-අවස්සයො, පිහිට; ලොකියකුටුම්බස්ස, ලොවීසැපත්හු දීඝපාමොක්ඛාචරියස්ස, දීඝපාමොක් ඇදුරුනට; ප්‍රධන්ඇදුරනටහයි සේයි නොහොත් හව් දසට ප්‍රධන්ඇදුරහයි සේයි-ධම්මනෙත්තව්‍යසිකො, ධම්අතවැසි; ධන නොදීමෙහෙයින් අරියාසිප් උගත්තේයි-පච්චුපකාරෙ, උවාරටකරණ පච්චුපකාර නම්; පරිච්චත්තාපෙක්ඛා, කියවයි; මග්ගපරිබ්බයං මගපිරිවැ; මගනිමය යුසේයි-අඤ්ඤාතකවෙසෙන, නොපැලඹේසෙකින්; සායමාසං, සවස්හි කැයුතු බත්; දණ්ඩබලි ආදීහි, ඉතිරි බලි දඬකරමර ඇයින්; ආදිගහණීන් සීසහාපන ඈ ගන්නේයි; ඝටෙටසි සටෙටසි, ක්‍රමගුණ ඝටහි ඉදං ගණ්හාමි එතං ගණ්හාමි යි පැහැර පැහැර බලහි; අහම්පි අජ්ජ එතං කාරණං, ගෙහි තුබු තා පැහැර පැහැර ඉසා යන කරුණු; ජානාමි, දන්මි; එම්යන බඳුය සොරබව්-විහාතාය, පහන්වූ

කල්හි; කාපපකං, නාවියා; මඝසුකම්මං, මඝ්ලියනකම්, මඝසුලෙඛනං මඝසුං කං-කුණ්ඨාක්රෙ, කොට්ටුබද්ධ; ඝටෙටසි ඝට්ටෙසි පහස්හි එකියන බඳ ව නැවියහිඩි; චූලකසෙට්ඨිජාතකෙ, එකනිවාඉයෙහි සුළුසිටු ජාගේ.

අපපකෙනපි පාහතෙන, මඤජවූ බඩුමුදලෙකින්; මෙධාවී, ප්‍රඥාති මෙධා ඇතියේයි; විචක්ඛණෝ, ගනුදෙනුවට දෙස්හයි කල්හපන්නවිසකුණු; සමුට්ඨාපෙති, ඉසිරුතැනට නගා; අණුං අග්ගිං, මඳගින්නක්; සන්ධමං ඉව, පුඹිනාක්ගු සෙයින්; ජලවනුවක්ගු සෙයින් යුතන්.

විරියං අනොසඤ්ජිවා, වැරනොවිහිද; මහග්ගත, මහත්බැවිහි; සපිඃමුසැඹියාරත්හි-ආරඩ්විරියො, රුකුළුවැර ඇතියේ; අවිපපවාසකරණ, අවිසෝ කිරිය; ධම්මොජපඤ්ඤය, චිවසුත් නුවණින්; චිවසුන්.නුවන්හි ඔවජන බැවින් ධම්මොජ්පඤ්ඤ; යනු වී—චතුබ්බිධොපි, කාම ඔඝ * හව ඔඝ දිට්ඨි ඔඝ අවිජ්ජාඔඝ විසින් සතරවැදෑරුම් ඇතියේ; නහි සන්තා අරහත්තං ඔඝෙන චිකිරිතුං, රහත්මගින් ඔඝසුන්සැඳ රහත්ඵල ලබනබැවින් ඔඝයෙන් රහත්ඵල නොනැගිය හැකි.

17. සුළුපන්ථකතෙරුන් වත්.

බාලනක්ඛත්තං, බල්සැණ; බල්ජනාකරණ සැණය යුජෙයි-නුයං, ගොහකලදු; අසබ්භං, ජනමුළාවට නිසිනෙපුල්—සභං අරහතීති සබ්භං න සබ්භං අසබ්භං-නුම්ං, ඒසතිය නොහොත් බල්ජනාමුළු; අඩඩං වා, නහවුණෙන් අඩක්එව්; සාවත්ථියං, සත්කෙළක් ජනාඇති සැවැත්හි; පඤ්චකොට්මතතා අරියසාවකා, පස්කෙළක්මත් අරිසව්වෝ; බාලෙන, නොසිහියසුතුසිතන ඇබල් බැවින්; ඉධලොකපරලොකඤ්ඤ, ඉධලොකඤ්ඤනම් ජනසංග්‍රහ ඇ-පරලොකඤ්ඤනම් දන්සිල් ඇසී; ධම්මොජ්පඤ්ඤය, ධැම්හියා ඔිජ්වසිරි නුවණින්; සත්තරතනධනං, රන් රිදී මුතු මැණික් වෙළුරිය සක් සලය යන සතුරුවන් ධන.

18. බල්සැණවත්.

පිප්ඵලිගුහායං, පුලිලගොගෙහි; ආලොකං, කිසුණුළු; පමතෙන, කුසල්කම්හි පැමයුම්; චුතුපපාතං, සියුහා ලබවැත්-අසබැඳ යුජෙයි; අපරිච්ඡිනෙනා, අනත්බැවින් නොපිරිසුණු; අවමුගගතඤෙනා, පඤ්ඤා පාසාද යන සබඳ-පරිසුඩං දිබ්බ චක්ඛුසඛ්ඛාතං, යනුයෙහි නුවණ යනුවක් අරණෙයි-පිරිසිදුදිව සක් නුවණ්හි පිඅටින් පඤ්ඤා පාසාදං නාම යනු වෙයි—තස්ස අනුබජ්ජිත්වා පරිපදං, කිසුණුඅලු පතුරුවයි සිව්නයකින් සම්වැජ්නැගී, එපවරණාරෙ රූපනකං පස්සාමි යනු එයට නිසිපිළිවුවානම්-පහීණ සොක සලලකාය, අනැගැමිමැගින් පුහුන් සොක්සලල ඇතිවන බැවින්; පබ්බතසේවා යනුයෙහි චිකල්පෙන්ලද අත් දක්වති උපශ්පාසාදෙවායි.

19. මහසුප්තෙරුන් වත්.

---

* කාමඔඝසුන්-සමහර.

අරඤ්ඤක විහාරං, අරණ්‍යවූ වෙහෙරෙක්; අරඤ්ඤෙ භවො ආරඤ්ඤකො සො ච සො විහාරො යන වාක්‍ය—කාලසෙසව, කල් නො උකුණ්වාමේ; සය නිසර සදිසා ගෝනා ගේ සුරුකුවෝ ගෙහිමිහට හෝ ගෙසෙයින් වලදෙ වියහයි සේයි—සාධේයෙනා, සලයෙන් නැතිගුණ සාලකිරීම් සාධෙයානම්; නායං වච්චනාබමො, වජන් නොසහනුයේ; අපළපෙතො, නොපටවයි; අලසෙථෙරොපි, ලස්කුසීතෙරහුජ්; විසිවෙනා, ගිනිතැප; ඉතරාසා, පබන්කැමියා; පවිසිත්වා, පබන්කැමියා වසන ගෙට වැද මහාකුසීත, මහමැලිය; ඉතරො, කුසීමහණ; සමණධම්මං, විවසුන්බුර; පබ්බජිතකිච්චං, විවසුන්; මජ්ඣිමං පත්තං, රහත්පත්ද; අප්පමාදෙ, අප්පමාදනම් යී ප්‍රධන් සතරකද; කාලසෙසව, කල්ඇති කල්මේ; අනාදරයෙහි සාමිවචන-මෙහි කාලනම් අගුරුකබල් සජනුවට නොපත්කල් ඒ ඇරජ එහි ආදර කොට අගුරුකබල්සජය යූසේයි.

සතිවෙපුල්ලප්පත්තතාය, සිවිපුල්බවට පත්බැවින්; සතිවෙපුල්ලනම් රහත් ඵලසැපි යුතුයි-සතිවොස්සග්ගො, සිවිහිප්මෙහි සතිවොස්සගනම්-සිපිළිවක් සතර කන්; සතිජාගරියා භාවෙන, සිපගුරු නැතිබැවින් ජාගරියනම් නොනිදබැව් පමානි නිගුන්නැතිබැවින් සති මෙසති ජාගරියනම්-කුණ්ඩපාදං, කොටපය; ජබගුණුදිය යූසේයි.

20. දෙසබඳ මහණුන් වත්

කූටාගාරසාලායං, කැනිමඩුල් සොජා කළපහ කූටාගාර සාලානම්; සොහිතුනා, සොහි යනු පදපූරණයි- තුන පරිචිතනානාජිජ්- ගෙහෙයයි තකම් යූසේයි—පළමු සො යනු බුදුන් දිටිම් යනුවනු කියා දෙවන සො යනුයෙන් තුමා විතැකුවනු කියා එමකියා සකපතිරූපකො යි ගේ තොප දිටිම් යනු සත් නොවනුය සක්නු බඳුයෙක් වනුයැයි තකම් යූසේයි-සක්කං පජානාමි යනු මස මණෙව් කල්හි පටයි ජන්නාතැන් ගැණ කියත්-ගසඬ ධම්මානං සමාදිනානාභා යී සනාවන පද සඳහා කියත්-පුරෙපුරෙ, සෙසුසෙසුවනට; පෙරටුපෙරටුව-ආවසථං, අවස්; දහසක් අරූත් මොහොතෙකින් සිතනබැවින් මුහුණෙනනාන විනතිනා සහස්සං අත්ථං යෙන සො සහස්සනෙත්තො යි කියයුතුයෙහි වණ්ණ විපරියාස කොට සහස්සනෙත්තො යි කියනුලැබෙයි—සහස්සං අක්ඛීනි යස්ස සො සහස්සනෙත්තො යි කියත් මේ එසේහොත්? මොහොතකින් සිතන අර්ථ සහස්වැටෙන පැනඇස් අක්ඛි ශබ්දයෙන් කියනු-ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං, ඉසුරුබැව් හා අධිපතිබැව් නම් තුමා අනුවත් වන අධිපතිබැව් නම් එවුනට හිමිබැව් මෙදෙසම් රජයෙක්හි ඇද්ද ගේ ඉස්සරියාධිපච්චනම් - සමත්තානි, මොනොවට් පැමිණෙනලදුවෝ; සමාදින්නානි, මොනොවට ගණිනලදුවෝ; මාතාපෙත්තිභරො අස්ස, මාපියන් පුස්නාවානම්; ධුභෘඤ් ධාරණපොෂණයොඃ-කුලෙජෙට්ඨාපචායී, කුලෙහි දෙටුවන් පුදනුයෙම් චායෘපූජ්තිශාමනයොඃ-සණ්හවාචො, මොලොක් තෙපුල් ඇතියෙම්; මොලොක් තෙපුල්

නම් මාතුමත්‍ත පිතුමත්‍තාදීනට අම්මි තාත යන ඈ පියතෙපුල්-අපිසුණො, [පිය පුත්]තෙපුල් නැතියෙම්; * විගත මල මච්ඡෙරෙන චෙතසා, කසවූ මල හා මසුරුඇති සිතින්-මලනම් ලොබය ඈයි-මසුරුනම් තුමා අසත් පරහට නොදීයම්බැව්-මුත්තචාගො, වුහුටු තැහැ ඇතියේසි වුහුටුවත්ථි බැලුම්නැතියෙම් යුතෙස්සී-පයතපාණී, දන්දෙනුවට දෙවී අත් ඇතියෙම්-පයතො ධොතො පාණී යස්ස සො වාක්‍ය—වොස්සජ්ජනං අත්තනි යස්ස වත්ථුස්ස පරෙසං පරිච්චජනං; තත්ථ රතො වොස්සග්ගරතො-යාචයොගො, යජන හට නිසිවූයෙම්; යමෙක් සඳිවත් දේද ශේ යජන හට නිසිනම්-යාචිතුං යොගො යි කිය යුතුයෙහි චණ්ණ ලොප කොට යාචයොගො යි කීයේ-දානසංවිභාගරතො, දන්හා සංවිභාගෙහි ඇලුණෙම්-දන්නම් දිය්‍යම † පරහට දෙනු; සංවිභාගනම් තුමා වලඳනු යෙන් බෙදනු-සච්චවාචො, සබව තෙපුල්ඇතියෙම්; සබව්. තෙපුල්නම් ඇතිවත් නොබ හයි නැතිවත් නේ අරවූයි බණනු හා දෙමි කෙණෙරම් කළ පිළිණ මකිනොකරණු-අකොධනො, කොධනැතියෙම්; පරිච්ඡෙය්‍යං, පියනෙම්.

මාතාපෙත්තිභරං ජන්තුං, මවුපියන් පුස්නවූහු; මවුපියෝනම් දුනුපිය හා වැඩුමවු-භරණ නම් අනපානාදි දෑන හා පාදස්ම්බාහනාදි පාරිචර්‍ය්‍යා—මාතාපිතරො හරති පොසෙතීති මාතාපෙත්තිභරො-තං, කුලෙ ජෙට්ඨාපචායිනං, කුලනම් තුමා දුනු කුල දෙමුචෝනම් ඒ කුලෙහි තුම හට මහලුවෝ-අපචායන නම් උපට්ඨාන ආසනදාන ඈයි-කුලෙජෙට්ඨා කුලජෙට්ඨායයි වියයුතුයෙහි අලුක් සමාසව කුලෙජෙට්ඨා යනුවී—තෙ අපචායිතුං සීලං යෙසං තෙ කුලෙ ජෙට්ඨාපචායිනො-තං; සණ්හං, මට තෙපුල්පනුවූ; සණ්හවාචායි කිය යුතුයෙහි වාචා ශබ්ද ලොප කොට සණ්හං යුහු; සණ්හං යනු මේ පරියාය විසින් දක්වනුවට සඛිලසම්භාසං යුහු-සඛිලා සම්භාසා යස්ස සො සඛිලසම්භාසො-තං, පෙසුණෙය්‍යප්පහායිනං, පිසුණුතෙපුල් හනුවා; පියං සුඤ්ඤං කරොතීති පිසුණො තස්ස කම්මං පෙසුණෙය්‍යං-තං ජහිතුං සීලං යස්ස සො පෙසුණෙය්‍යප්පහායිනා තං-මච්ඡෙරවිනයෙ යුත්තං, මසුරුමල හළුයෙහි යුතුවා—මච්ඡෙරනම් තුමා අයිති අන්නට නොදියපිළුහල්; තස්ස කම්මං මච්ඡෙරං-යො තස්ස විනයෙ යුත්තො තං, සච්චං, සබව් තෙපුල්ඇතියහු-සච්චවාචං යි කිය යුතුයෙහි වාචා ශබ්ද ලොප්කොට සච්චං යුහු-කොධ ඈ [අභි] භවනුවායි-කොධං අභිභවත්ති කොධාභිභූ-තං.

ගාමකම්මකරණීයානං, ගම් කම් කරණ කෑහු; ගාමකම්මනම් ගම්වැස්සන් මූළුව කරණුවිසිය ඈයි; විසූහිත්වා, පහකොට; සීතසමයෙ, හිමකල්හි; ජිණ්ණා හරිතබ්බයුත්තකා රුක්ඛසාඛා යි මගින් යනුවන්වෙරගැ අතු රික්හි අතු එව්-ගාමභොජකො, ගම්ලදු; අයොගෙ, නොයෙදියනුතු තත්හි, අයුජිතබ්බං

* තියම්බතෙපුල් නැතියෙම්-පොත්.

† දි ධම-දෙසාධම්ම.

කම්මං අයොගො, තස්මිං අයොගෙ; නානප්පකාරකෙ කම්මෙනෙන, පොල කොටනදින් දන ඇ නන්නිසරහි කම්වත්-වග්ගබන්ධනෙන, ගණ්බැඳමෙන්, අවසානයො, පියිට; කටෙන,* කලාලෙන්; භියො සොමනස්සාය, වැඩිපමණින්; කිමෙතං දෙවාකි එකං මං කිස්සාය තුමෙහ කිං න ලභථ යනම් තෙපුල් කි-කවර කරුණෙකින් කියව-කිස්ස කාරණා වදළු යි සේයි· වග්ගබන්ධනෙන; මුළුබැඳමෙන්; සග්ගමග්ගං, සග්සනමග; සග්ගගමනමග්ගං යි සේයි නො හොත් සුගතිසමභවේ; සග්ගගාමිමග්ගං යි සේයි-දන්සිල් ඇ දස කුසල්සප යනු වට් උපායබැවින් සග සන මග වේ-මෙහි පෙලෙන් සගනි පැහැරසිටි බැවින් සගනියමග වේ; සොධෙන්තා, සොධනුවෝ; පිළිවෙළ කරණු වමහ යූසේයි-ඉ දළිදම යි මග්ගසමකරණ පානීය පළ්පන ඇතුමන් කළතා කුසල් කියත්-අ කුසලකිරියාය, මච්ඡමංසාහරණ සුරාපාන ඇ අකුසල්කිරියෙහි, දසං යන ඇ පද කන්ට අදසි යනුවක් හා යොජනු-ආරොහණීයං; නැගියයුතු; ආනිසං සො, අනුසස්; දස හත්ථි ගාම පටිලාභ සඳහා කියත්-මුත්තබ්බඵල, දෙව්ලෙව් හිය; ඵල සඳහායි වැඩුරිකැසේ පිරි හොවක් සෙයින් මේ අනුසස් වෙලෙයින් අභිප්‍රා; භියො සොමනස්සාය, වැඩිපමණින්; චාතුම්මහාපථෙ, සතර මග එක්වූ තන්හි; චතුන්නං මහාපථො ‡-තපථ, විස්සමනසාලං, සතප්න හලක්; පළ්පෙසුං, රැකුලෝ; පත්තිං නාදංසු, පින්කටනුදුන්හු; පත්තිං කාතුං නාදංසු යි කිය යුතුයෙහි පත්තිං නාදංසු යනුවී—කණ්ණිකරුක්ඛං, කැණිමඩලට නිසි රුකක්; කණ්ණිකයොග්ගං රුක්ඛං-කණ්ණිකාරොපනදිවසෙ, කැණි නගණ දවස්; පත්තිකං කරෙථ, හෙරිකරා නම්; පත්තිං නාදම්හ, පෙත් නොදෙමෝ; හෙරිවිය නොදෙම්හ යූසේයි—දුග්ගතානං, දිළිඳුන්හට; පඤ්ඤ පෙත්වා, දෙර පැණිවයි; සඤ්ඤං අදංසු, සංකෙත ගැන්වූහු.

පාදපරිකම්මං, යන ඈගිමේ ධොවන තෙල මක්ඛණ ඇ පාදපරිකම්ම නම්-සම්බාහන ඇයි පිඨිපරිකම්ම නම්-පිණ්ඩපජ්ජක ඇ ඛාදනීය නම්—භත්තපායාසාදි භොජනීය නම්; මඤ්චකටසාරාදි සයන නම්-ආගතා ගතං, එවුන් අතළ පුවරට ආ ආවන්; ගහෙත්වා, නැග්සපියන් පිටට නගණ විසින් නො නැගියනට මගපානා විසින් ගැණ; කොවිලාර රුක්ඛං, කොබෝලීළ රුකක්; පුප්ඵාරාමං, මල්වත්තක්; පුප්ඵූපග ඵලූපග රුක්ඛෙ; මල්ගන්නා පක්ගන්නා රුක්; පුප්ඵගහණ කාලෙ පුප්ඵං උපගච්ඡන්ති පුප්ඵූපගො ඵල ගහණ කාලෙ ඵලං උපගච්ඡන්ති ඵලූපගො නොහොත් පුප්ඵත්ථාය උපගන්තබ්බා පුප්ඵූපගො ඵලත්ථාය උපගන්තබ්බා ඵලූපගො-දිබ්බපානං, දිව්පැනක්; දෙවියන්ට උපත්වන සුරා විශෙෂයෙක යෙත්; මජ්ජිංසු, මත්වූහු; අවංසිරා, යටට ලූ හිස්ඇතිව; අවංසිරෙ යෙසං තෙ අවංසිරා යන වාක්‍ය—චිත්තපාටලි නාම, සිත්පළොල් නම්; දෙවාසුර සඞ්ගාමෙ, දෙව්යන් හා අසුරන් සැහැමිහි; රගසුන් සැඳ අසුරෝ නොතුමන් තන්බැව් දන තුමන්තන් මේ ගණුම්හයි සකු

---

* කටසාරෙන-පෙල.

‡ චතුන්නං මහාපථානං සමොසරණො චාතුම්මහාපථො යි-හගිඹ.

හාරණී කලහ දෙවාසුරසඞ්ගාම නම්; තාවතිංසදෙවනගරං, තවිතිසා දෙව් ලෙව්හිඳු බැවින් තාවතිංසදෙව නගරං යෙති විශෙෂ නාම අමරා වතී නාම යෙත්; සාලිය නිස්සන්දෙන. මෙජේල්ගම හැම කල හල නිෂ්‍යන්දයෙන්; ආශ්‍රත ඵල ආශ්‍රයෙහි එව් හල්කල පින් නිෂ්‍යන්දය සුනු-නිෂ්‍යන්දනම් ගෙහණී ඵල විපාක ඵල නොවන බැවින් විජයත් පාහාසා එලෙයි නිෂ්‍යන්දනම් වී; පාරිච්ඡත්තකො, පරසතු; ජයසුමන අලත්ත පාටලවණ්ණා, ජයසුමනනම් බඳුවද - අලත්ත පාටලනම් ලාරෙසෙහි රැඳු පුලුන්පෙද - වණ්ණ ශබ්ද වෙන වෙන යොජනු-බඳුවදමල් වැනි ලාරස පුලුන්පෙද වැනිය යුසේයි—පණ්ඩුකම්බලසිලා, රත්පලස්හි සිව්බඳ සිවි ඇති බැවින් පණ්ඩුකම්බල නම් සලතෙලෙක්-උපණ්ඩුකායො, සිරුර සමහරක්; දෙවලොකස්මිංහි තිරච්ඡාන ගතා න හොන්ති, යනු අකුසල් විවාගෙන් සඟ්හි පිළිසැඳ නොවන බැවින් කියත්; ආවටෙවනා, අවටින්; ගාත්පසින යුසේයි; සඞ්ඛසං මජෙඩා, හැම කුඹු මැදගි; කිංකිණිකජාලං, රසුදැල්; පඤ්චඞ්ගික තූර්ය සද්දසම්මිස්සො, ආතත විතත විතතාතත ඝන සුසිර යන පසඟ තුරු හඬමුසු; දිබ්බසඞ්ගීත සද්දෙ විය, දිව්ගඳුව් හඬ බඳු; නච්චසමජ්ජො, නැටුම් සමජ්; නච්චසඞ්ඛාතො සමජ්ජො නච්චසමජ්ජො නොහොත් නලු සමජ්-නච්චනතීති නච්චා - තෙසං සමජ්ජො නච්චසමජ්ජො-මහන්තං යසං, මහත් පිරිවර; නොහොත් මහත් ඉසිර; තතො රමණීයතරං කිර අඤ්ඤං ඨානං නත්ථි යනු දෙදෙව්ලොව්හි නැතිතැන් ගැණ කියත්—මාසස්ස අඩ්ඪිවසෙ යි දෙපවම් දෙඅළම් දෙවාතුදුසී දෙපණ්ණරසී ගැණ කියත්-මාස දිවස ගණින මිනිසුන් අත්අසින් ගණිත්—යාවජ්ජීවනා, අදපවා; උප්පන්නපුබ්බනිමිත්තො, උපන් පූනිමිත් ඇතියන්; මාලාමිලායන්ති වත්ථානි කිලිස්සන්ති කච්ඡෙහි සෙද මුච්චන්ති කායෙ වෙවණ්ණියං ඔක්කමති දෙවො දෙවාසනෙ නාභිරමති යන මේ පස් පූනිමිත් නම්; පූනිමිත්ත දැක උපන් මරණ බිය සී නොකොට දී මොහ උපයනුවෝ; බකසකුණිකං, බෙහෙත් ලිහිණියත්; අහො යනු පරිහාස විසම්යෙහි; උප්පාදෙත්වා, පෙළවයි; සයං මත මච්ඡකෙ, තුමහමේ මළමසුන්; සුසිංඝා, ගොදුරු විගොවිත් සේයි; එලාළුකවණ්ණෙන, සැකිරි සඬනින්; කාසි ජිං, නී කඹරත්; සිල්රක්නියක්හු නොරක්නියක්හු යුසේයි—අසංහාරියං කත්වා, නොහැරිය හැකිකොට; දෙවදත්තියං ධනං, දෙව්දූති ධන; මිනිස්නට වැලඳෙනු කොට දෙවියන් දුනු දෙවදත්තිය නම්; අසුරභවනකස්ස, වෙපචිත්ති අසුරිඳුනු; වෙරිඝරෙ, සතුරු ගෙහි; අභිරූපා, වෙසෙස් රූ ඇත්ති; අසාධාරණාය, සෙසු අසුර දුවුන් හා අසාධාරණවූ; වෙපචිත්ති අසුරින්ද, පුප්ඵදාම මදසී යන සබඬ-ආගතාගතානං අසුරානං, වුව කැමතිව ආ ආ අසුරනට; අනුච්ඡවිකා, නිසි; වාරෙස්සතීති, රුස්වයි; පුප්ඵදාම මදසී, තීට රුස්නාක්හට දෙයි මල්දම් දිනී; මහල්ලක අසුරවණ්ණං නිම්මිණිත්වා, මහපෙව් අසුරරූවක් මවායි; එකල මැවූ අසුර මහපෙට රිපින් අසුරන් කෙරෙන් ජර සකොනා යන අකෙජ් ලීලාදූයෙක් අසුර රූ මවමින් මහපෙට කොට කුමට මැවියයත්? අනතුරු

ජැය මහජෙටරිවින් ඇ‍ දක්වූ බැවින් ඇය දුටු විරිරිවින් හැඟ වියධිව කළ
හයෙත්—මතුයේ දූවෙවිසන්නිවෙස හඳුන්වනුවට කරුණු කොට කියනුබැ
වින් හේ නොයෙජෙයි-එසේහොත් මහජෙට කොට මවනුවට කරුණු කිම
යත්? අනුත් යොවුන් වෙස්වරාජ් තුමන් මහජෙට වෙසම ඇයටකල්සේ හ
ඟවනුවට එව් අසුරන් යොවුන්වෙස් ජ[ර]සක්හු මහජෙට වෙස් නොඅඟි හැ
ඟවියපිව එව් මහ ජෙට වෙස් සුජය ඇස්ගණිත් හඹයි යොවුන්වෙය් කිවැතිය
හොයි තුමන් රිවගි වෙසෙස් හැඟවියපිව එව් මහජෙට මැව්හයි ගන්නේ.

පුබ්බෙව සන්නිවාසෙන, පූර්වපරිචයෙන්; සහනිවාසො සන්නිවාසො ගත්
සමග විසීවෙති යනු වේ, සමං නිවාසො සන්නිවාසො ගත් සමග වාසයෙ
නි යනුවේ; සමවාසො සන්නිවාසො යී ගත්කල් වාසයෙන යනු වේ, හැමසේ
නිජ් වත්මනුබ්බෙවෙහි දෙවොතපසින්යට මුල්කරුණුව අසුබෙවෙහි හැටි පෙ
ම්මේ කියනු—උපපනෙයන පෙමෙන අපේක්ෂාජටහදයා යි යොජනු; මනො
ෂෙන යනු පෙමෙන යනුවට විශෙෂණයි-හොවැරියනැකි වෙයි ඇතිබැවින්
මනොසයක් බඳු පෙම්නෙන් මඩනාලද ල ඇතියේයි සේයි-අයමෙව අසස යී
තුයා අනුචණ්විකො යි යොජනු — මේ ඔහු දුවට නිසියෙතුමය යනුවට පිතාමහ
තො මහල්ලකො සුහු—සම් කරුණෙකින් මූත්න යට මහලුදු එබැවින් ඇයට
තිමමාන සියමුහුකුල මිහිණීයටය යන ආකූත *-ලජ්ජමානො, තුමන් එගට ගිය
සේයට පෙලනුවෝ; වම්තමහා, නලවනු ලදුමෝ; අනුබන්ධිංසු, නුහුබඳනු;
වෙජයන්තරථං, යෙළ සියක් යොජනින් විජයන් රියයිජ්; සිම්බලිවනං, මෙ
සිම්වනි හිඹුල්වන; සීතො, වෙයි ගැණ ද්‍රවනපිරියන් සුවනබවටනෙම් හැ
සි; හිඹුල්වන මිරීකන ජුවන රියවෙයින් සුනුවූයේයි; සිනබවසහස්සස, රි
යෙහි සුන් සිඳුදහසකට; දඩකසන්නාහං, කැහැරිසන්; උපජ්ඣමෙහා, වහ
ලෙක්; අඩත්කෙශහනං, අඩුතුන්වනුවනට; අච්ඡරා කොටීනං, අප්සරකෙ
ළනට; අඩුතුන්කෙළ අප්සරනටය යුසේයී - පෙණිකසානෙ, ජේවුතන්හි;
ප්‍රධන් තන්හිය යුසේයී-වරං, වරයක්; වරජිපසාධං-වරිතබ්බ නසා ඉච්ජි
තබ්බතා වරං-සක්කං අභියනනි, සක්හු අභිමුඛව යෙති; හෙස්සමුද්‍රෙද, ඇ
ද්දියෙහි; වජිරහත්ථා ඉන්දපටිමා; වජිරු ඇවිගත් දහසක් මිත්සක්රෑ; ලොකි
ය ලොකුත්තරානං විසෙසානං, සක්සැජීත් අයි ලොකිය විසෙසන නම්; මග
එලනිවන් ලොකුත්තර විසෙසන නම්-මනුස්සදෙහගගං, මිනිස් දිළිඳුබැව්; භාජ්
යතිකි හොගො සමපන්නි, දු ඉබ්ද අභාවාජීත්-දුපපසොදුසා; යන තැන සෙ
යින්; තණ්හි හොගො එතස්ස දුහොගො තස්ස භාවො දෙභගාං මනුසෙසනු දෙ
භගාං.

21. සක්වත්.

---

* ආනැන-සමහර, මේ විමසියයුතු.

අඤ්ඤතරො භික්ඛු, නොපසල මහණෙක්හු; යාවඅරහත්තා, අරහත්ඵල දක්වා; කම්මට්ඨානං, භාවනාවිධි; ඝටෙන්තො, වඩනමන නිසජ්ජාදිවිසින් පියොව් කරුණුයෙහි- වායමන්තො, අකුසල්වසන අෑ විසිසංවසම්පවත්වනුයේ—විසෙසෙන්තො, විසෙසයි; පෙරගත් න්‍යනියට වඩයයි—දුච්ගතිං, ලැව්ගිනි, සාබා සංඝට්ටෙන්තො නැගෙණෙ ගිනියෙක යෙත්; එපිරියෙස් සතු නෑගියයුතුස සාධාරණ අකුසලකැමින් වනගිනියෙක යෙත්මේ, මුඩපබ්බතං, රුක්නැති ගල් පව්වකට; උපාදනානි, පසයන්; ආරම්මණං ගණ්හාති, ආරම්මණ ශබ්ද පච්චයෙහි ලභති මාරෙ, ආරම්මණං යන නැත සේයි—හඩුන් මතුපැමිණෙණනුවට පස පිළිලද්දයි සේයි—මහානාම ණිබුද්දකානි ච සංයොජනානි, මහත් සංයොජන නම් අධ භාගිය පස්සං යොජුන්; ඛුද්දක සංයොජක නම් උඩම් භාගිය පස්සං යොජුන්; ඔභාසං ඕසසයෙය් ත්වා, බුදු ඔභස් විහිජ; එව්නට පැමිණෙන ආලොකයක් කොටයි සේයි—අභිමුඛෙ විය පඤ්ඤායමානො, හමියෙහි සිටියක්හු සෙයින් අලු අතුරෙන් පැමිණෙනු සේයි—ඔභාසගාථං, ඔභස් පූර්වීකොට දෙසූ ගාථා; ඉසිදපන සමත්ථං, ගලනුයෙහි පොහොසත්වූ.

22. අඤ්ඤතර මහණෙක්හු වත්.

නිගමගාමෙ, නියම්ගමෙක්; බහුජන වාසගම් නිගමගැමයෙත්—ජාතසංවඩො, ඒනැම ඉපද එගම වැඩියේ; අප්පිච්ඡො, ඉස්පසයෙහි ගිජ්නැතියේ; සන්තුට්ඨො, සතුස්; ප්‍රත්‍යනිපසයෙහි එක්සෙයිම තුස්ණේයි; පවිවිත්තො, කා සිත්පවිවෙයි යුතු; ආරද්ධවිරියො, අරත්විරි; උස්සය සමුස්සය, උච්හසි සමුච්හයි සියා හැම පැවැති වැරදිනියුසේය්; ඤාතිසංසඬො, නෑයන් හා සසඟව; ගෙහසිත පෙම යෙන් හැනුණේසයි සේයි—අපෙක්ඛාහරණියමානං, වැලජියයුතු මතුවක්; ලූඛො වා, රුකුලක් එව්; හුනුවක් එව් යුසේයි—පණීතො වා, පිණියක් එව්; ලූඛ නම් කතාජක ඈයි, පණීත නම් චතුමධු ඈයි—අජ්ඣාසය නම් පසයෙහි අදහස්; අපිස් සන්තොස්බව යුසේ—මමතානාහි, මා පරපුරු; එම කියූහ මම පවෙණියි.

උදුම්බරවනෙ, දිඹුල් වෙනෙක්හි, සහස්සසුවා, දහසක් තිරචුනු; පරමපච්චිජ සනතුඨා, ඉතා සතොස් එලඇති අන්නන් රුකට ගිනායන බැවින් පරමප්පිච්ඡ නම්, ඒ රික අකුරුපත් ආදීන් යපෙනු බැවින් පරම සන්තුට්ඨ නම්; සක්කභවනං, තව්තිසා දෙව්නුවර; නොහොත් විජයත් පහයි පඬුඇඹුල්සල එව්—කම්පි, කැපි; ගිර රජ්ජු ලෙහි උපන් අ ස්ගුණෙන් සක්විමන් කිසෙයින් කපියයත් ආශ්‍රයකම්පායෙන් කපියෙත්මය ආධිපත්‍යමාත්‍රයෙන් කපියෙත් මේ—සන පොලොව් මෙරගල් අපිස්ගුණෙන් කපුත් සංසකෑ මැපිපීඩු සෙයින් කදුන්‍ය සක්විමන් කප්ණේයි—ආශ්‍රය කම්පා නම් අයොද්‍රව්‍ය සන්නිධානයෙහි අයස්කාන්ත කප්නසෙයින් ආශ්‍රය සලනැතිවමැ අපිස්ගුණෙන් සක්විමන් කප්නේයි යන ආධිපත්‍ය නම්—ආවජ්ජමානො, අවජනේයි; සක්විමන් කප්නාට හේ කවරහෝයි බලනුයේය යුසේයි—තං, ඒ ගිර රජ්ජු; වීමංසනත්ථං, අපිස්

ගුණෙහි තරනොතර පරික්සනුවට; ආනුභාවෙන, තෙජින්; සුඛාපෙ
සි, සික්වී; ජීළුවජ්දෙද, සිද්අවසිද්වූයේ; උඩින් යටින් හැපිසිදුරු ඇතිවූයේය
යුසේසී—සද්ධං නිච්ඡාරෙනෙතා, හඩ විහජනේයි; මිත්තධම්මගුණං, මිත්ධම්
ගුණ; වෙත්හමුවූ මිත්‍රයන් නොපීමෙහි ගුණය යුසේයි-වරං, කැමතියෙක්;
අමතප්ලං, අමපිලි; මියුරුපිලිය යන අභිප්‍රා නොහොත් අමතකාලෙ දුකඛ
ඵලං අමතඵල නම් නොමලකල දියයුතු ඵලය යුසේයි.

හරිතපත්තා, නිල්පත් ඇතියෝ නොයෙක් ඵල නොයෙක් වණ්ණඵල ඇ
තියෝ-මෙයින් රුක්නුදු නො එක්වනසේ කියුවෙත්-කොළාපෙ, අතුවිල
යෙවින් හොලවූයෙහි; නව කනිපාතෙ ආගතනයෙන යනු පුවජාතකයෙහි
ආ නය කියත්.

23. නිගම්තිස්තෙරුන් වත්.

ළදවන අප්පමාදවග සන්නය නිමි.

දුතියො වග්ගො. 2.

වාලිකාය, සාලිය රටෙහි; නාසා, ඒ මේඝිය තෙරුන්; තීහි විතක්කෙහි, කාම
ව්‍යාපාද විහිංසා යන තුන් විතැකින්; අන්වාසත්තතාය, වලඳනාලද බැවින්;
භූමිවත්ථු ආරම්මණ කිරියාදි විඤ්ඤාණය යහුයෙහි; භූමිනම් කාමාවචර ඇයි;
වත්ථු නම් චක්ඛු සොත ඇයි; ආරම්මණ නම් රූප සද්ද ඇයි; කිරියනම් ඨාන
නිසජ්ජ ඇයි—ආදිගහණෙන් තුමා ගෙමේ විසිරුවා ඇයි ගහනේයි-එකං වී
සත්‍යුණං යී යොජනු-කිළසම්බාධෙ, සසින් සාඩුවියෙහි*; සඃසසම්බාධෙ
යී සේයි-කිළිබාදකගොනං විය, ගොයම් කන ගොනකුසෙයින්; එකස්මිං
සප්පායාරම්මණෙ, අසුභ අනුස්සති ඇ එක් සැපඅරමුණෙක්හි; විසභාගාරම්ම
ණං, ඉත්ථි පුරිස ඇ විසභාග අරමුණු; උසුකාරො, හීවඩු; එකං දණ්ඩං, හීයට
නිසි එක්දඬුවක්; කඤ්ජියතෙලෙන, කැඳමුසු තෙලින්; රුක්ඛාලකෙ, රුක්අලි
යෙහි, දණ්ඩෙන් කළ අලියෙහි යයි සේයි-සිප්පං දස්සෙත්වා, හී ඉදිකරණ
සිප් දක්වායි; ඉදිකළ හී දුක්වූයේ වෙයි නොහොත් සිප්පං යී මේ සිප් එල කි
යනු සිපින් නිපන් හී දක්වයි සේයි-සඞ්ඛාර සම්මානං, දුඛ්‍ය සනිතපිණ්‍ඩ ල
බහයි බුනුමන් බුද්ධානුරක්ඛවාණාවසෙන, බුද්ධසමාදන්ව අරණෙහි වස්
විසින්; අපගත ඔළාරික කිලෙසං කත්වා, කසවූ ඔළාරික කෙලෙස්ඇති කො
ට; ඔළාරික කෙලෙස්නම්, පඤ්චයගෙට ගණිසංඝග ඇයි-සඩාසිනෙතෙන,
පිළිවුවා හා පිළිවුවා දෙසු බුදුන් කෙරෙහි සැදැනම් ඇති සෙනෙහෙන්. දු
ඛභයෙනි යුසේසී—කායිකචෙතසික විරියෙන, චඞ්කමන නිසජ්ජාදි පවත්ව
න කායික විරිය හා ආවරණීය බැමින් සිත් සොයන චෛතසික විරියයෙන්;
සමථවිපස්සනාලභකෙ, † සමථවිවසුන් අභියෙහි; නිබ්බිසෙව්නා, සිතිපොයි;

---

* ගොයමින් රටගහණව තිබෙන කල්හි

† සමථවිපස්සනාලකෙ-පෙල.

අවිජ්ජාඛන්ධං, මොහරැස්; තිස්සො විජ්ජා, පුබ්බෙනිවාස දිබ්බචක්ඛු ආසව ක්ඛය යන තෙවිජ්; ඡ අභිඤ්ඤා, තෙවිජ්ජෙහිම ඉද්ධිවිධ දිබ්බසොත චෙතොපරිය අභිඤ්ඤා; අනඤ්ඤදක්ඛිණෙය්‍යභාවං, උතුම් දක්ෂිණාබැව්; දක්ඛිණං වුච්චති දානං—තං අරහතීති දක්ඛිණෙය්‍යොති යන පදසිද්ධි.

ඔකමොකතො යනුයෙහි මකාර ආගම සේයි, දක්වනුවට ඔකමොකතො යුහු-බුරං,* පළමුවන ඔක ශබ්ද දිය කියයි, දෙවන ඔක ශබ්ද ආලය කියයි යනු දක්වන්නට උදකසඞ්ඛාතා ආලයා යුහු; පඤ්චකාමගුණාලයාභිරතං, පස්කම්ගුණෙණ නම් ඇති ආලයෙහි ඇලුනේයි; මාරධෙය්‍යසඞ්ඛාතං, මාරධෙය්‍ය නම් ඇති; මාරස්ස ධෙය්‍යං විධෙය්‍යන්ති මාරධෙය්‍යං යනු වේ—පහාතවෙ යනුයෙහි අර්ථ කියනුවට පහාතුං යුහු—බුරලුසා දෙවන පක්‍ෂයෙහි පහාතවෙ යන්නෙහි අර්ථ කියන්නට පහාතබ්බං යුහු.

24. මේඝිය තෙරුන් වත්.

විජිතෙ, විජිතයෙහි; ඉසුරු පවත්වන තන්හිය යුසේයි—පබ්බතපාදෙ; පව් පයෙක්හි; ඝනවාසො ගාමො, ගලුවස්ගැමෙක්; බොහෝ ජන වසන ගැමෙක්හි යුසේයි—යාව අරහත්තා, රහත්ඵල අවසන් කොට; නානග්ගරසෙන, නන්කොටසි රසෙන්; යථා ඵාසුකඨානං; යම්සේ සුවනැනකට; වස්සාවාසඨානං, වස්විසිය යුතු තැනක්; භවනිස්සරණං, බවෙන් නිසරීමක්; භවසන් සිඳවීමක් වේ–පමාදචාරං, සිහිවුහුටු පියෙවි, අට්ඨමහානිරයා.

සඤ්ජීවො කාලසුත්තො ච සඞ්ඝාතො චෙව රොරුවො,
අථාපරො මහාවීචි තපනො ච පතාපනො.

යන අට්මහා නිරැහු—පදනුපදිකං, පියනුපියවැ; සබෙන, සලස්හු විසින්; නැතිගුණ ඇති බදුකොට ගනවනුවස්හු සෙයින් යුසේයි—නොහොත් සබෙන, සෙලෙන්; සාධෙයෙන යුසේයි–යථාජ්ඣාසයෙනෙව. යම් අදහසින් මේ; අදහස් තුබු සෙයින්මය යුසේයි-ථෙරූපට්ඨාන කාලෙ, මහණවත් වටන් කල්හි; අඵාසුක ගිලානා, ගෙලසැ උපන් මහණුස්හු විසින්; රත්තිට්ඨාන දිවාට්ඨානෙසු, රෑ දහවල් හිඳ මහණුවම් කරණ තන්හි; කතිකවත්තං, කියවත්; ඛාදිතාකාරෙ, කෑ අෑ දෙතිස් කොටැස්හි; සජ්ඣායං, වාක්පරිචරිය; ඛයවයං, ක්‍ෂයව්‍ය; ඛය නම් භේ ගෙනු. වය නම් එක්පැහැර ගෙනු, ඛනික මරණ හා සම්මුති මරණ කීසේයි — පඨමෙව, පළමුවම; බලම්හ යුසේයි- ඛාදිතාකාරං, දෂ්ටාකාරකම් නම්; විෂයොපචාරයෙන් විෂයෙහිම සී සේයි–අනුනාති, අත්බැව්හි; චතස්සො පටිසම්භිදා, අත්ථ ධම්ම නිරුත්ති පටිභාන යන සතර පිළිසැඹියා නුවණැත්තු; ලොකික අභිඤ්ඤා, ආසවක්ඛය නුවණ හැර සෙසු පස්ලොව් අභිඥානු; මග්ගඵල සුඛතො උඨාය, මිගසුවහා ඵලසුවෙන් නැගී; මගින්නිපන් ඵලසුවෙන් නැගී වේ–දිබ්බචක්ඛුනා ඔලොකෙ

---

* බුරං–පෙල හෑ.

ඡිනා, දිවඇසින් මහණුන්ල බලායි; උපධාරෙන්නි, මෙනොපරිය ඤාණෙන් පිරික්සන්නී; උපතිස්සයො, උවතිස; අයු මෙමෙහි පුරුළුවනිසම චිවසුන් නම්-දසහිභෙණ්දකං, දූකි ණිදිය; තෙ අනුගනත්වා, එබුන් අනුව ගොස්; පසු ගමන්කොට්ත් යුසේයි- ඔලොකෙන්තො, බුද්ධා: සිහිකරව යුසේයි-එනම් යන අභිඥා—ධම්මනීයං, සිහිප හැකිද; ඛම්තුං සක්කායි යුසේයි-සාපනීයං, හැරිය හැකිද; සාපෙතුං සක්කාසි සේයි-න කිලමිනෝ, මහනෙකල කුළුබද; ස උනතරි කරං, අවුළුසහිතවුවයි; ඛජ්ජකං, කජු; කිං මං පුච්ජසි, කවර කරුණෙන් මා පුළුවුස්හි; පරචිත්ත ජානනකා නාම, බහු යනු වෙතො පරිය ඤාණලාහි බැවි නොහැඟ වියවිච විභෙව කරන්නට කියා; විපපකාරං, විජ්රු: කිං, කවර කරුණෙන්—දුගෙබන නිගගණහති, දිකින් ගන්නාලැබෙයි; බශිඩා චිතතං, චිතතදමනයෙන් බැහැර සිතිවිලියෙක්; අගුණ්රසං, අයුණුරුස; සතිමං අතතභාවං, සියවන අත්බැව්; උතතරිං, මතුයෙහි අත්බැව්; තං පඤ්හං කරෙන්වා යි යොජනු-ඇසට පැණ කියායි සේයි—තසෙච්ච යනු පරිනිබ්බා යි යනු හා යොජනු—මාතිකා, මාතුවිහාරයෙහි මේ පිරිනිවිය යුසේයි.

25. අඤ්ඤතර මහණු වත්.

උකණ්ඨිත භික්ඛුං, උකැටි මහණෙක්; සස්නේ රිසිනැති මහණෙක්හු යි සේයි-කුලූපකං ථෙරං කුලාවක තෙරකෙණෙකුන්; තුමා කුලට නිබඳව එළඹෙන තෙරකෙණෙක්න යුසේයි-මුච්චනාකාරං, මුස්නා කරුණෙක්; සලාකභත්තං, ලහබත්; ලහයෙහි ලියා දුන් බත යුසේයි-පක්ඛික භත්තං, අඩමස් බත්; වස්සාවාසිකං, වස්විසුවනට දෙන සිවුරු; චීවරාදයො පච්චයෙ, වස්සාවාසික නොකොට දෙන සිවුරු ඈ පසයන්; සාපතෙය්‍යං, සැපත්; සපතිතො ආගතං* සාපතෙය්‍යං—දුබ තුම තුමා පිනින්ලද්දේ ලොකබ්‍යවහාරයෙන් සපතීයි කෙබරෙන් අයයි කියේයි කම්මහානං, කසි වණිජ්ජාදි කමත්; බිදම්තෙරුන් පැණියෙහි ඉදං නාම රූප බ්‍යවත්ථානං ඈයි කියනු දෙවන ඉදං සතූයෙන් මිච්ඡාදස්සන ඈ කියනු-වෙතයිකාතෙරුන් පැණයෙහි ඉදං යි චෙතියඩහණ බොධියඩහණ වත්ත ඈ කියනු-දෙවන ඉදං යනුයෙන් අනොලොකියඨාන ඔලොකෙන ඈ කියනු-තුන්වන ඉදං යනුයෙන් මිග සූකර මංස ඈ කියනු-සතර වනුයෙන් දිවාමංස ඈ කියනු ඉදං කම්මං. මේ මහණුන් කම්; ඉධ, මේ පැවැජ්ජයෙහි; ඡාඑපසාරණීඩාඤ්ඤමෙව න පඤ්ඤායති යනුයෙන් පැවැජ් ඉච්ඡාවිහාරයට සම්බාධසේ කියා-උද්දෙසං, අනුන්කෙරෙන් ගන්නා පෙළ; කිසො ච, හලු; ලූබො රුවි; ධමනිසන්ථතගත්තො, නහර පතුළු සිරුරු ඈතියේයි; නහරවැල් පැනෙන සිරුරු ඇතියේ යයි සේයි-ආලසියාභිභූතො, කුසීබැවින් මඩනාලදුයේ; පණ්ඩුරොගාභිභූතො, පඬුරොවින් මඩනාලදුයේ; අනයබ්‍යසනං, ඇවැඩවසන්; අනයො ච බ්‍යසනං ච අනයබ්‍යසනං යන වාක්‍ය.

26. උක්කණ්ඨිත මහණු වත්.

---

* සම්පත්තිතො ආගතං යි-හයිම්.

සඞ්ඝරක්ඛිතත්ථේරනාම භාගිනෙය්‍යං, සඞ්ඝරක්ඛිත මහණහු; ඛත්වා, නැඟ; ගාමකාරාමෙ, ගමත් වෙහෙරෙක්හි; වස්සාවාසිකසාටකෙ, වස්විසි පිළීසුන්; දිවාඨානං, දහවල් දුවස් ලියයුතු තැන්: * ආගමනභාවං ඇතු පාඨයි—තාලවණ්ටං, තල්වට; සඞ්චි[illegible] සැකැරීමෙම්; දුස්ස[illegible]පයො, දුහැටි විය හැකි; මූලං කරිස්සාමි, වත්[illegible]නම්; ථූලයාත[illegible]කෙ, [illegible]හැලෙක්හි; වයිස්සාමි, උසුලනෙමි; වඩනෙමි [illegible]සේයි-[illegible]පාද, [illegible]පිරෙයෙහි; සක් යන මගෙහි යුගේයි-පතොදලට්ඨියා, කැහැටින්; කිනනු බො පහටො, කවර කරුණෙකින් පහරණිලද්දෙමි හෝ; කිං ආගතත්ථ, කවර කරුණෙකින් ආව; ආරද්ධවීරියස්ස, රුකුළු වැර ඇතියහු; අත්තානං දමෙත්වා සොතාපත්තිං වා සකදාගාමි අනාගාමි අරහත්ති වා වඩපෙතුං නාසක්ඛි, කියනුවට නොසිසිතියි, දූරෙ ගොණකම්පි ආරම්මණං සම්පටිච්ඡනජාතිකං—දුරජ්ඨ අරමුණු පිළිගැනීම සැනසැගැ නොහොත් තොමේ දුරජ්ඨයේ අරමුණින් පිණිස සඳසැහැවී; මත්තකට සුත්තාමත්තකම්පි, මකුළු හු පමණකුත්; එකතො, එක්ව; ඛණ්ඩිත්වබද්ධාති, කැන්කොට් බඳනාලදහු; සරීරසණ්ඨානං, සිරුරු සටන්; වණ්ණාභෙදෙ, වනවිනා; චතුමහාභූතගුහා, සිවු මහාභූතනම් ඇති ගුහා; සිත්හු වැසෙන හඳවකට නිසිවන බැවින් මහාභූතවෝ මේ ගුහා නම්වූහු.

27. සඞ්ඝරක්ඛිත මහතෙරුන් වත්,

ගොපුරෙ, ගෙපිමුල්හි; අවත්තාරථාතියං, වකාරපයැ; භූතාවසෙස්සකං හතතං, බුත් ඉතිරි බත්; වකාරපය බත් නො ඉඳුල්කොට හරතුද් කමනවි යපෙන පමණක් ගෙණ සෙසු හලබැවින් භුක්තාවසෙසක නම් වෙයි—ජාතකපිල්ලිතං, සයින් අදන්නාහු; නිමනතණිඨානං, ඇමතු තැන්; උඨාය සමුඨාය, තැන් ඇතිව; සබ්බප්පකාරං වත්තපටිවත්තං, සැවැනිස්රනි වත්පිළිවෙත්; විත්තුනැඟී ඇ වත් නොපිරීහෙළායයි සේයි—බලවසත්කාරරත, ඉරිනී ජසයෙන්; උපකාරකො හොති, වත්පිළිවෙත් කරණබැවින් සඞ්ඝම්සරණට උවහර වේ—උපපබ්බජිතො, ශිෂ්‍යවී; විනසුවසිකො හුසවා, සිත්විසිව්; කසිභණ්ඩං, නගුල්සැජ; ලාලා ගලති, කෙල වැගේ; සුරුසුරු යති; සුරුසුරු යන හඬ කෙරේ; අනිච්චං, එක්වස්තුම්[illegible]හි නොසිටින බැවින් ඇනිසි; දුක්ඛං, විප්‍රුවර පැමිණෙන බැවින් විපරිනාම[illegible]යින් දීක්; සසස්සු, හුස්; පටිතාකණකසො, පිළිකුතු මහණව; ගිහිබවට පිළි ගියෝ යුගේයි-විප්පටිසාරී හුත්වා, විපිළිසර ඇතිව; විරූපපටිසරණං විප්පටිසාරො, හො එතස්ස අත්ථි විප්පටිසාරී—කාලකණ්ණි, කලුවත; සජ්ඣනිසාදනපාසාන සදිසං, හිස් එක්වන් කරණ බැවින් සැත්නිහුණ හණ පහනක් බඳු; තව ගමනසමයං න ජානෙය්‍යාසිති, † තායි යායුතු කල්නොජන්හි යුහු-කුමට කියව යත්? ඉමස්මිං තෙ

---

* දහවල් විසියයුතු තැන් සී-සිතම්.

† තව ගමනසමයං ත්වමෙව ජානෙය්‍යාසීති-පෙල.

වාරෙ විරාපිය... සුහු-සංඝගාස්ස අජ්ජකාලෙ ගහාමහ, * සසගඇති ...ල ගියම් ගෑ මැදකරණි ...පිය යෙත්.

28. විත්තගුත්ත තෙරුන් වත්.

සත්තාගෙ, කච්ජ... ඇයි ... ගතායාහ; ආවු... පතිගෙ, අවි ගුළුකල්හි; අවි පුත් බුන් කල්හි එව් යී ... සිදින ම.

29. පන්සියයක් විවසු මහණු වත්.

පූතිගත්තතිස්සත්ථෙරං, පූතිභූත ගාත්‍රඇති තිස්තෙරුන්; සාසනෙ උරං දත්වා, බුදුසස්නෙහි ලදී; සාසපමත්තියො, සිද්හතු මතු පමණිනු; කලායමත්තා, මැගැඇට පමණිනු; කොලට්ඨිමත්තා, ඩෙබර පත් පමණිනු; ආමලකමත්තා, ඇඹුළු පත් පමණිනු; බෙලුවසලාටුකමත්තා, † බෙල්බෝ බොළු පමණිනු; පභිජ්ජිංසු, පැසීබුන්හු; අපපරිජග්ගියො, නොපිළි ජැගිය හැකි; ජලපූව සදිසං, දූල් පූ බඳු; එඩි පූ බැඳැයි සේයී-පච්ඡිමසකාලෙ, අලුයම් කල්හි; අග්ගිසාලං, ගිනිහල්; උණ්බලිං, ඉකිලි; තත්පහාවං ආගමයමානො, හුනුවූ කල් බලන්නේ; අච්චමතං, සිවුරු දෙනා අවුනු; සංසියාවා, අතින් ගහයි; නිවාසනකාසාවං, හන් සිවුරු; උසසීසකෙ, හිස්දෙර; අපෙතවිඤ්ඤාණො, මරණින් මතුයෙහි කයවුවිඤ්ඤාණ ඇතියේයී-නිරුපකාරෙ හුණවා, කිසි උපකාරයකට නොතිසිව; කලිඞ්ගරං විය, දඬුකඩක් සෙයින්; ඉච්සසා පඨවියා යී යොජනු.

පකතියා සයනෙ සපිතාය, පියවි හෝමෙත් හෙනිය; හැමකලම හෙනියයි සේයී-උජ්කසනත්තාතෙන, ඉජ්වතින්; සුසිරං, බුහුරු ඇතියා; පූතිකං, පුන්වා; ගණ්ඨිජාතං, උපන් ගැට ඇතියා; ජිඝච්ඡා තත්ථෙව ජවෙධයන්ති, සුසිර ඇතිබව් ඇ දත්කල එහිම පියති; තමපත, නේ වනාහි; මඤ්චපරිපාදකං, හැඳ පායි අලු; පාදකඨලිකං, පාලින්දි; එලකපිඨං, පුවරුපිටු; ගණ්ඨුපගො, ගෙණේනවූ නිසියෙක් නම්; සාකුණිකො, ලිහිණි වැජියෙක්; ජඞ්ඝෂිනි ච, කකුල් ඇට නුජ්; පකණීති ච, පියා ඇට නිජ්; රාසිං කත්වා, බුන් ඇට රැස්කොට; නොහොත් ඇට බූන් ලිහිණියන් ර...කාබ; රසභොජනෙ පයොක, රසෙහි බත් පක් කල්හි; අතිහතා ජාතා, මරණ ලදහ; රසපිණ්ඩපාතං, රසයෙහි පක් පිඬ වැසි; තුමෙහහි දිඨධම්මෙ..., තොප විසින් දක්නාලද ධැම්හි; බුදුන් රහත් එළය යූසේයී-නොයෙක් මේ හැම දුතිභාව ඇයි-අඞ්හෙදතිස්සංඥන, ඇටබිඳුමෙහි පෙලෙන්.

30. පූතිගත්ත තිස්ස මහතෙරුන් වත්.

* සංසගගස්ස අජ්ජිභාවකාලෙ ගතාම්හ-පෙල.

† බෙලුවමත්තා හුත්වා-පෙල.

නන්දං ගොපාලකං, නන්ද නම් ගොපලුවක්හු; ගොයූථං, [illegible] මූල; අඩ්ඪො, සහිරන්; මහද්ධනො, බොහෝ ද්‍රව්‍ය ඇතියේ; මහාභොගො, [illegible] උපවාරන් ඇතියේ; [illegible]-මහද්ධනො, නිධාන කළ මහත්ධන ඇතියේයි; මහාභොගො, වළඳ කුරුණු ලබන මහාසැපත් ඇතියේයි; [illegible] අත්තනො කුටුම්බං රක්ඛති යොජනු [illegible], කෙණිය නම් පිරිවැජ්; රජපි ලං, රජුන් කෙරෙන් උපදනා පාල; ද්‍රව්‍ය ගේ ලොවූ [illegible]—කුටුම්බං, සැපත්; පඤ්චගොරසෙ, කිර දී තක්ක නවනීත සප්පි යන පඤ්චගෝරසයන්; ඤාණ පරිපාකං, ඤාණ මීකිරිම්; මගඵල පැමිණෙනුවට නිසිව පිරිණම යූසේයි—පරිපක්කභාවං, පිරි පැසුනු බැව්; දානකථාදි යනුයෙහි ආදිගහණීන් සීලකථා සග්ගකථා කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලිසං නෙක්ඛම්මානිසංස ඈ ගන්නේයි—ලුද්දකො විජ්ඣිත්වා මාරෙසි, වැද්දෙක් විද මැරී; හෙලවුවායෙහි වෙරියෙක්විද මැරියෙත්-උදන් අටුවා යෙහි වටෙක් නිසා වෙරබද් මිනිසෙක යෙත්; ඉධාගතත්තා මාරිතො යන සබඳ-මිත්තාදුහී, මිදිම්; මිත්‍රයන් නැසියටියැ යූසේයි.

තථෙව අපරජ්ඣනතං, එසෙයින්ම නොමරවනහු; මෙත්තාදිවිසයෙහි වර ජනහුය යූසේයි-තස්ස යනු තං යනුයෙහි අර්ථ මෙයින් ගණු-සාමිවචන කට යුතුයෙහි උපයොග වචන කෙලේය යුතුවෙත්-දසසු අකුසලකම්මපථෙසු, දස අකුසලකම්පථෙහි ආ නියායෙන්; ආගතනයෙන යනුවක් සේකකරණු-මිච්ඡා ඨපිතත්තා, නොසේ තබනලද බැවින්; තස්මා, ඒ කරුණෙන්; නන්ද ගොපාලයා භවඅතුරෙහි කළ කම් භික්සඟුන් විසින් නුපුළුවුස්නාලද කරුණෙනි යූසේයි-සත්ථාරා න කපිතං යී නිමවූවත් හෙළවුවායෙහි සිට උදාන සුත්තනෙතහි විත්ථාරය කථානං යී කී බැවින් උදානසුත්තනෙතන විත්ථාරෙත්වා කථෙතබ්බං යනුවක් කියා ගතයුතු.

31. නන්ද ගොපාලකයා වත්.

සොරෙය්‍යනගරෙ සමුට්ඨිතං, සොරෙය්‍යනුවර උපනුවා; [illegible], ක්‍රීඩාරියෙහි; විතක්කිතමත්තෙන, සිතූ කොණගිම; පුරිසලිඞ්ගං අන්තරධායි, ද්‍රවුවෙනි පවිකමින් පිරිමිනිසධන් අතුරුධන්වී; පුරිසලිඞ්ගං යනුයෙන්ම පුරිස නිමිත්ත පුරිසකුත්ත පුරිසාකප්පාදී ගන්නේයි-ඉත්ථිලිඞ්ගං පාතුරහොසි, අවරවිරිවෙනි පවිකැමින් මාගම් ලිඟු පහළවී; ඉත්ථිලිඞ්ගෙි යනුයෙන්ම ඉත්ථි නිමිත්ත ඉත්ථිකුත්ත ඉත්ථාකප්ප යොජනු-පරස්සදාරෙ යනු කණ්ඩ බහුවචක-අතිදූවම් වර නිසෙවනාදීහි-පරස්ස දාරෙ සෙවිත්වා යොජනු-කම්මාරකුලෙ, කරල්කුලෙක්; පරදාරියකම්මං, * පරදාරයෙහි පැවැති අකුසල්කම්හ්; පරදාරෙසු භවං පරදාරියං තං ච තං කම්මං චාති පරදාරියකම්මං-විරාජෙත්වා, කඩකොට; පතිදෙවතා හුත්වා, ස්වාමිහු දෙවි තන්හි තබා; සන්ධාසමත්ථාය, සගවාස පිණිස; පෙතකිච්චං, මළවුන්ට කටයුතු; මහාසක්කාරෙන, පි

---

* පරදාර කම්මං—පෙළ.

ණිද්‍රපසු; පරියන්‍ත, පිළියෙල කරණලදු; සංඥනලදුයයි සේසී—සමේ‍ඛසඩ්ථා, සිප ගැනිමි සංඝුටිද්ධා, සතුටුවී; ඇළල යුසේසී-කොතුහල ලණ ඇතුන් කුතුල් ඇති වුහු; එකනජුත්‍යශනා, එකාගුබවට ගියේ; එකත් අරමුණට ගිය සිත් ඇතියත් එවී.

32. සොණකස සිටුපුතුන්ගේ

තුන් වන එතන වග අටුවා සත්‍ය ය වී.

තතියො වග්ගො. 3.

පඨවිකථාපසුනෙ, පොළොව කියති ඇලුනවුන්; උපඨාන සාලායං, උවටන් හල්හි; බුදුන් උවටනට මහණුන් පිඩුවන හල්හියයි සේසී—සමං, වල ගොඩ නැති බැවින් සම; විසමං, වල ගොඩ ඇති බැවින් විසම; කද්දමබහුලං, මඩබිහිලි; බොහෝ මඩ ඇති යුසේසී-සක්ඛරබහුලං, සකුරු බිහිලි; කාළමත්තිකං, කලුමැටි ඇතියා; තම්බමත්තිකං, තඹමැටි ඇතියේය; එසා, පොළොව; තොප ගුණ අයුණු කියනු පොළොව යුසේසී-බාහිර පඨවි නාම, ඉන්ද්‍රිය බඩියෙන් බැහැරි බැවින් කියත්; අජ්ඣත්තික පඨවියං, නිවිජිය හැකියෙහි වූ පොළොව්; අජ්ඣත්තා භවා අජ්ඣත්තිකා සා ච සා පඨවි චාති අජ්ඣත්තිකාපඨවි යනු වේ.

විජෙස්සති, * යනුයෙහි අර්ථ කියන්නට විජිනිස්සති යුහු-විජිනිස්සති යනුයෙහි අර්ථපාමින් විජානිස්සති යනු අෑ කියුහු-ධම්මපදං, ධම් කොටැස්; තරුණ මුකුලානි, ලා කැකුලන්; පාණිකවිඩානි, පණුවන් විසින් විද්‍රුකාලදුවන්; මිලාතානි, මැලාවන්; ගණ්ඨිකජාතානි, උපන් ගැට ඇතියන් නොහොත් ගැටත්වන්.

33. පන්සියක් මහණුන් වත්.

මරීචිකම්මට්ඨානිකං භික්ඛුං, මිරිඟු පැවැති කම්ටහන් ඇති මහණක්හු, මරීචිං දිස්වා, මිරිඟු දැක; සුලඟින් කප්න රැවිරැස්මේ මිරිඟු නම්යෙත්-රූපගතං විය †, සිරිරු ඇති බඳුවූ; අයං අත්තභාවොපි එවරූපො, මේ අත්බැවුත් ඒ මෙබඳු; පිරික්ස නැති බඳුයට කිසිවක් බඳුව වටහයි-පිරික්ස ඇතියනට ධම්සුමු මිස කිසිවෙක් නොවෙයි යන අභිප්‍රා—චණ්ඩසොතතීරෙ, සැඩ දියසිලු ඇති හෝ තෙරෙක්හි; අබලභෙන, බැලනැති ඇවින්; දුබ්බලභෙන, දුබල් ඇවින්; අනවට්ඨානභෙන, නොඇවැනි අවින්; තාවකාලිකභෙන, තාවකැලිඅවින්; අබලනම් උවකම් නැකද බිදෙනු-දුබ්බල නම් උවක්මෙන් වහා බිදෙනු; අඨිතිය නම් දිග්කල්හි පැවතුම් නොසහනු; තාවකාලිකනම්

* විජෙස්සති-පෙල.

† රුප්පගතා විය-පෙල.

මහා කාලෙක්හි පිරිසුණු; ගැඹුපගා වීය, ගැණු මට එළුඹෙන බඳු; ගහණං ගහහං, ... ළප ගච්ඡන්ති ගැඹුපගා-බනිකවෙත ... අපින්; ඉනතර පමවූප ඩානවෙන, මද කලෙක්හි වටගනාද්ද; මරීචිධම්මන්ති, මිරිඟු සම හව් ඇතියයි; පපුප්ඵසඩ්ඛාතානි අනුයෙහි පපුප්ඵක නම් වූ තෙකම් තෙකම් කෙලෙස්විවග විසින් ... එව්වනබැවින් පපුප්ඵක නම් වෙයි-පපුප්ඵකානි ච තානි තරා පඤ්චසඤ්ඤකානීති පපුප්ඵක සඩ්ඛාතානි ... වේ—පපුප්ඵක යන නම්ලදුවන් යුෂෙයි-එහි කියුණු ... මින් වට්ටානි, තෙලටුවායෙහි ප ශනු හැර, ඡෙත්වාන මාරස්ස පුප්ඵකානී යී පාඨගත්හු-මාරස්ස පපුප්ඵකානි * කී සබ්බ අකුසල යී පපුප්ඵක ශබ්දයෙන් අකුසල් කියුහු-පුප්ඵක ශබ්දයෙන් පඤ්චකාම ගුණ කොටාස කියුහුමේ-මාරස්ස පුප්ඵවජ්ජීඤ්ඤචා ගමෙජයා, † පඤ්ච කාමගුණ කොටාසහි කණ්හාවජ්ජීඤ යුබැව්.

34. ඵෙනූපම වත්.

මහොසෙන අපෝකිඩාථ්ථිඤා, මහත් දියසිලින් වැහිර; සිපදුගඟගණ්ඨං, ඝන බෙද ඇය සිප් ගන්ට; රජ්ජ අභිසිතෙතා, රජයෙහි බිසෙස්නලද්; පිහිටුවනලද යුෂෙයි-සතසහඝසුඩානකාං, ලක්ෂයක් කහවුණු නැගෙණ; බන්ධුලකුමාරෙ කාපෙපනෙතා අගමාසි යන සබ්ද-මජෙඩ අයසලාකං පකඛිපිඤා, මෙසේහොත් නොකැපියහෙයි මැද යහ ල හයිලා; අසිතිහප්ථං ආකාසං උල්ලඞ්ඝිත්වා, අසූ රියනක් තැන් පමුණුවට වේ පුරා අහසට නැගී; අසිනා කපෙපනෙතා අගමාසි, පමතතා තන් කෙලින් සිටි ගුනු කලඹ අසින් කඩමින් ගියේයි-නොහොත් අසූ රියනක් පමණින් අහසට වේ පුරා නැගී යන්නේ අහසින් කඩමින් ගියේයැ—මෙසේ කියත්-එක්වෙයින් හැම කලඹම සුණු වේ-හැම කලඹ එකී එකී සිඳිවෙයි-නොහොත් අසූරියනක් පෙමෙනි අහසට ලැඟ බඳ්නෙන්යි අසින් කඩමින් ගියේයි-මෙසේ කියත්, එක වෙයින් එක් කලඹ සුන් වේ-එක්කලඹහින්සේද් වේ-අසිනා කපෙපනෙතා අගමාසි, යනුයෙන් හැමකලඹ සුන්සේ කියුවෙත්-කිණීති සද්දං සුත්වා, කිණී යන හඬ අසා; කිණී යනු ලහසෙහි× එකල උපන් හඬව් අනුකරන්-එසෙයින් ලහයෙහි කිණි යන හඬ කුමට උපනයත්-වේපුරා ඇසින් නොපහල බැවින් උපනයෙත්-වේ කුමට නොපිරියයත් හැමකලඹ නිම්යා තනයි උසාමනාකල බැවින් නොපිරියයෙත්-ඝුනිසුහරජ්ජෙ, නැයන්හයි සුලවුන් අතුරෙහි; නෑ සුලවුන් අතුරෙයි එව්—පවෙණිරජ්ජං, ... වැළීජියයුතු රජය; පවිශුගගනාඤා, පෙරමගට ගොස්.

නිවට හත්ත ගිලාන භත්තාදිනි, සියහ දියයුතු බත් හා ගිලන්හට දියයුතු බත් ඇසින්; උපඩ්ඪිතුකාමො, බිහින් වැඩියට් වූයේ; එකාංසිකබුං, එක් ගණිජෙට්ඨ මහණික්ගු; තොපතැන සිට බික්සහනු නියන මහණික්ගු යුෂෙයි-විකඛිණෙසා, විතෙව් පගෙතැහී; කිච්චනතර පසුතව සඟහු සඟප්නතැන් නොසැලකුයයි සේසි-පපඤ්චකාසි, පවස් කෙළේයි; සතපනුවට ... ලස්කෙළේයයි සේයි.

---

* මාරස්ස පුබ්බබව දන-හැම.   † වදෙතී-හැම-ගබෙජයන-පෙළ.
× ලහ-හැම-ලොගහා යී සිතම්.

පුබ්බෙ ...නා නම, ඉතිරි සින් ඇත්තාහුනම්; ධාරණවසිකා ...හොන්ති, කරුණු විසිවෙත්: සිත් තුබුසෙයින් නොගොස් ගේ තුබුසෙයින් යෙති යුසේයි—ජෙදනම්භංසු, සේකොමේලා ...නම යුහයි සේයි-සක්කනං න කරිංසු, ගමන් සංඥ නොකොළෝ; විස්සාසො නත්ථි, විස්වස් නැතිබැවින්; නවහි අඟෙහි, නව කරුණකින්; නාලං උපගනතුං, ඵලමෙළනුවට් නොයෙදේ; මනාපෙන, රිසියෙන ලෙසයින්; න අවචුණෙනති, ගුණස්නෙන් නොකැගෙත්; දකුත් ඇදුරු ඇතිව නොනැග පරික්ෂී නැතියි යුසේයි-මතුයෙහි දෙපදද මෙසේම යොජනු—සන්තං, ඇතිවත්; පරිගුහයයි, වලහත්; අකිජ් බොජ් ඇසි වත්ඇත්ද වළනා නොදෙති යුසේයි-බහුකම්පි, බොහෝ වත්ඇති යෙහි මදක් දෙත්; පණීතම්පි ලූඛං දෙනති, පිණිවත්හි රැලක් දෙත්; භාසන්තස්ස න රජ්ජයන්ති, * බණ කියනුවා කිපමණ නොවිනිත්; අවිස්සාසියඨානෙ, විස්වසට නොනිසිතන්හි; මාරණන්තිකං වෙදනං, මරණ සිම්හිවූ වෙයින්; මරණෙ නතා භවං මාරණන්තිකං.

පසාධනකප්පකො, † පහයින් කප්ප; අඨමාසෙ, [හිමන්] හිමන් අටමස්; වස්සාරත්තෙ, වගරෙකල්හි; ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය, ලුණුරස හා ඇඹුල් රස සෙවිනා සඳහායි; මියුරු පලවැලයෙන් උපජන රොච් වලකනුවට-ලුණු ඇඹුල්රස වලඳනුවටය යුසේයි.

ඡායපාතං, සවස්හයි රැයිම්මේ-උබ්බාළ්හා, පෙළනලදුවෝ; ඔහියි, පෙරින් නැවතයි යේයි-ඵාසුකං, සුව; සමොසරිත්වා, ගොස්; මනුසසිනදං, මිනිස්නට රජගු; සබ්බකාමසම්ධිනං, පිරිපුණුවූ හැම සැපත් ඇතියාගු; කමනියශේන කාමා උපභොග පරිභොග භණ්ඩානි, සබ්බෙ ච තෙ කාමා වෙත් සබ්බකාමා—සම්ධා සබ්බකාමා යී කියයුතුයෙහි සම්ධ ශබ්දයහට පර නිපාත කොට සබ්බකාමසම්ධා යනුව්—තෙ යස්ස සන්ති සො සබ්බකාම සම්ධී, තං සබ්බකාමසම්ධිනං යී ගන්ණේයි—අසසමෙ, අසපියෙහි; සාදූනි, පස්හයි මුසුපච්චෝ; සුභාසිතානි, සුබැසියෝ; ධම්මූපසංහිත බස්හයි යුසේයි-රමයන්ති, තුස්ඩත්; සාලීනං ඔදනං, හැල්බත්; සුචිං, පිරිසිදුවහු; මොනොවට පිළිවෙළකරව යුසේයි-මංසූපසෙචනං, මස්අවුලෙන් යුතුව; උපසිඵනති එතෙනාති උපසෙචනං මංසෙහි සමපාදිතං උපසෙචනං යනු වෙයි—සාමාකනීවාරා, බොඩහමුහ, ඝූරිහැලින් නිපන් බත්හු; අලොණං, ලෝණනැතිහු; මෙයින් සබ්බබ්‍යඤ්ජන රහිතවූසේ කියූ වෙත්-ඡාදයන්ති, රිසි උපයවති; නොගොත්, තුස්විති, අසාදුං ‡, භුඤ්ජෙය්‍ය යදිවා සාධුං භුඤ්ජෙය්‍ය සී යොජනු-යදිවා, ඉදින්; මියුරු නොමියුරු වළඳයිද් නොම යුසේයි—අප්පං වා බහුං වා භුඤ්ජෙය්‍ය, මද බොහෝ වලඳනායිජ් නම්; විස්සත්ථො යත්ථ භුඤ්ජෙය්‍ය, යම් තැනෙක්හි විසත්ව වලඳනුප්; තත්ථ යනුවක් ඇර සට ගය ඡාදයන්ති යනුහා යොජයි—එතන්හි ඔහු රිසි උපයවති යි යොජනු—

* භාසන්තස්ස රජ්ජන්ති-පෙල. † පසාදනකප්පකො-පෙල.

‡ අසාධුං-හැම.

කවර ස්වරූපණෙකිනියත්—විස්සාසපරමා රසා යි සූහු—විස්වස් පරමකොට ඇති යනු; නොරොස්වා විස්වසින් මියුරුවනුවෝනොයි සේයි.

ජාතකං සමොධානෙනෙතා * ආහ යි යොජනු—විස්සාසිකඛානං, විස්වස් ඇතියන් වසන තැනට; සාකියානං සන්තිකං, සැහැ රජ්ජුරුවන් අතියෙසවූ; කතර සකකස්ස, කවර ස්වැරජ්ජුරුහු; සනාතිපතිත්වා විනාසිංසු යි යොජනු—පක්ඛනතරියො §, ඉතිරි නූ කොටැස් ඇතියෝ නොහොත් ඉතිරි බල කොටැස් ඇතියා; රූපගපපනතා, රිවින් උතුම්බැව් පැමිණියා නොහොත් රිවිකි කෙලවරවැනියා—චූලපිතුපුත්තස්ස, සිළිපියපුත්‍රහු; එකතො භුඤ්ජනාකාරං, එක්ව බුජුනා ආර; තෙමේ බුජුම්න් සිඳ දූව කැඳවායි; අතින් පිඩක් ගෙණ ඇයි එක තැටියෙහි බුජුනාට පැයි—ඇය බුජුමින් හුන්සඳ තුමා පුරෙ අතින් ගත්පිඩ තමා මිසෙහි තබා එක්තැටියෙහි බුත්ආර දක්වියයෙත්; ජීයා දෙසි, දිනී; අභිසිඤ්චි, බිසෙයි; අය්‍යකාය සන්තිකං, මුත්තඅතියෙසට; ථොකං, මදක්; බහිරධාතුකො, බියුරු සහැව් ඇතියේයි; අතිවිය වල්ලභා භවිස්සති, ඉතා ප්‍රියවැනියා නොහොත් ඉතා විස්වස් ඇතියැ විස්සාසිකා යූසේයි—නොහොත් ඉහා වරලබනුවට නිසිය, අතිවිය වරං ලභිතුං අනුච්ඡවිකා යූසේයි—කුලඤ්ඤනාකං නාම, කුලසැති නමෙක්; කුල අයත් වැටෙන නැමෙක යූසේයි—මාතාමහාකුලතො, මුතුන්කුලෙන්; හත්ථිරූපක අස්සරූපකාදිනි, ඇත් පොතලූ අස්පොතලූ ඈයින්; නිම්මාතාපිතිකා, මා පියන් නැත්තියිහි; නත්ථි මාතාපිතරො එතිස්සාති නිම්මාතාපිතිකා යනු වේ—සාමිකො, හිමියෝ; අනන්තරං, දූසදුව යන අතුරෙක්; සන්ථාගාරෙ, හැමපනා මුළුවන සන්ථාගාරෙහි; පම්මුස්සිත්වා, සිහිනොකොට; තං අනන්තරං, ඒ කරුන්; බලකායස්ස, බල සෙනගට; මහාකොලාහලං, මහත් කොලහලි; ගලලොහිතං, සුන්ගෙලෙන් බටලේ; දිතනපරිහාරං, දුන් පෙරහැර; මෙහෙසුන් තන්හයි සෙනෙවිකන් යූසේයි—අවජිජ්ජිත්වා, අසිඳ; හැරගෙණ යූසේයි—දදනොහි නාම, දෙත්නවුන් විසින් නම්; අසක යනු ක්‍රියාපද, සියා යූසේයි—මාතුගොත්තං නාම කිං කරිස්සති යනු ජාතියො යනු වටජ් කෙලෙසනුවටජ් නොපොහොසත් යන අයි ප්‍රායෙන් කියත්—පිතිගොත්තමෙව පමාණං යනු දෙවූජ් පොහොසත් යන අභිප්‍රායෙන් කියත්—කණ්හාරිකාය, දූරඇරනියකට; එන්තනිපාතයෙහි කණ්හාරියජ.

නාභිජාසි, නොවැජස්; දරු නොදයූසේ—අභිසෙකමඞ්ගලපොක්ඛරණිං, හි සෙස් දූහිස්නහන මඟුල්පොකුණී; සහස්සත්ථාමධනුං, සහස්බර උසුලන බැලඇති දුනු; දහසක් බර දුනුදියෙහි බැඳ දුනුමිට ගෙණ ලෑසඳ නොබිඳෙන දුනු සහස්සත්ථාම දුනුනම් යෙත්—වාහෙනෙනතා, පජනේ; උම්මාරෙ, එලියෙ; පටිඝාත සද්දං, පහල හඬ; අනෙතා ච බහි ච, පොකුරණී පවුරෙන් බැහැරජ් ඇතුළජ්; ලොහජාලං, ලොහොමුවාජැල්; පක්ඛට, පහරණිලද; ...කබිකො;

* සමොධානෙසි—පෙල. § පක්ඛනතරියො—පෙල.

අරක්ඛි පුරුෂයන්; ආරක්ඛාය නියුත්තා ආරක්ඛිකා—ලොහජාලං අඤ්ඡිත්වා, ලිහිණියන්ට ඔවස්දෙනු සඳහා ලොහජාල් සිඳ; යාව නාභිතො පථවිං ඛණිත්වා, නැබපවා ගැලූතැන්; අසනිසද්දො විය, සෙනහඬ බඳු හඬක්; රථධුරේසු, රියනිස්හි; අනුබන්ධිංසු, නුහුබඳනාහු; එකසෙසව රථෙඨස, එකමරියක්හු; නොහොත් එක්රියක්සේයි-ඉමා රස්මියො, මේ රැහැණුන්; ජියං පොථෙසි, දුනුදිය පෙළී; පචරාජකුතානි විනිවිජ්ඣිත්වා යන සබඳ—පරිකර බන්ධනානෙ, සන්නාහබන්ධනන්හි, නාභිප්පමාණයෙහිය යුසේයි—රෙ, අරලි; රථා ඨපෙත්වා, රිය සිටුවා; සබ්බපුරිමස්ස, හැමදෙනහට පෙරටු සිටියාහු; සංඝීඝාතබ්බං, වැජයයුතු; අනුසාසෙත්වා, මෙසෙයින් වැටෙවයි අනුසැස; සොළසක්ඛත්තුං, සොළොස් යළක්; යමකෙ පුත්තෙ විජායි, නිමුල් දරුවන් ලූහුවූ; සූරා, බිඟනැතියහු; කූටඅපරාජිතා, කුළුසටනින් පරයනුලදුවෝ; තිරෙත්වා, නිමවයි.

පොරාණකවිනිච්ඡයිකා, පොරාණක විනිසකරුවෝ; විනිච්ඡයෙ නියුත්තා විනිච්ඡයිකා-විනිච්ඡයො යෙසං අත්ථි විනිච්ඡයිකා-පරිභිජ්ජිංසු, බුන්හූ; චිත්තං නිග්ගහෙතුං නාසක්ඛි, අනපෑමෙම චරිසෑකිණි උපන් අගාසිත් නිග්‍රහ නොහොසි; ගරහා උප්පජ්ජිස්සති, තුමා හා එක්ඇජරකුලෙහි සිස්ගතුවා තුමා සෙනෙවියා නිකරුණෙහි නැසීය ඝන ගරහා උපදනේයි—පයුත්තා පුරිසෙහි, තුමාගේ යොජනලද් පිරිමිනින් විසින්; ද්වත්තිංසාය පුත්තෙහි සද්ධිං, දෙතිස් පුතුන් හා සමග; ආවාසාපෙත්වා, වසවා; සණ්ඨාපෙත්වා, මොනොවට තබා; උච්ඡඩෙග කත්වා, හිහතබා; භෙදන ධම්මං, බිඳෙනසභාව ඇතිබැවින්; න චින්තෙතබ්බං, නොසිතියයුතු; සොක නොකොට යුතුයි; ඔගතෙරහු දෙතිස් පුතුන් හා සෙනෙවියා හා ජීවිතින්ද්‍රිය පිළිබඳින් මල්ලිකාව අනුසැසියෝ-හෝ බුන්තෙල් සැල පිණිස මහතෙරුන් කියන සිහා උච්ඡඩගතො-පෙ-චින්තෙස්සාමි භගෙන යුහු—අනිමිත්තං, එනුවට නිමිත් නැතිවම එනුසැ; අනඤ්ඤාතං, නොජන්නලදුවෝම එනුසැ; වත්තිංසඤ්ඤීසා, දෙතිස්සිණීන්; අත්තනො පුරිමකම්ම ඵලං, තුමන් පෙරකළ කැමිහි ඵල; මනොපදොසං, අනුමෙල්ලස යුසේයි; මනොපදොසෙයි මණොපදොසො-වර පුරිසා, වැතිතාදන්න අළුහුටු පිරිමිනිහු; වරං අදාසි, කැමතියක් ගණුහය වර දින්; ඔතාරං, නහණ ඔවසක්; චිත්තස්සාදං සිතට සුවක්; පඤ්චරාජකකුධභණ්ඩානි, බග්ගඡත්ත චාමර උණ්හිස පාදුකා යන පස් රාජකකුධ භාණ්ඩයන්; උපට්ඨානකාරිකං මාතුගාමං, උවටැන් කරු මාගමක; මෙගෙහකරණීයක යුසේසී-විභාතාය රත්තියා; රැ අලුයම්හි. *

ඤාතිසඞ්ඝස්ස †, නෑමුලට; ඤාතිසඞ්ගහං, නෑයන්ට සඞ්ග්‍රහ; උවදුරු වැළැක්ම යුසේයි-කබරවජ්ජායෙ, විරියේ ඇතිසෙහි;§ සතමජායො ‖, ගනසේ ඇති; උණ්හමවලාහ, පිරු දිළියෙනකල්හි; යට සායණ්හ සමයෙ යනුස් මෙකල්හි මෙගැණි ... කොට ගත්තේ-ඤාතකානං ජායානාම සිකලා යනු ...

* රැ අව්කල්හි-පොත්. † ඤාතිසංඝ-පෙළ.
§ කබරවජායෙ-තුනීසෙවන ඇති. ‖ සඳවජායො-පෙළ.

ච්ඡායා හා ශරීරච්ඡායා දෙකට යෙදෙනසේ ශබ්දච්ඡලයෙන් කීහු අභිප්‍රාය වනාහි ශරීරච්ඡායා—පුබ්බකම්මං, අපුබ්බෙවෙහි කළ පව්කම්; විසප්පනොබ්බ නපාපකම්මස්ස, විසලූපව්කම්; අසජ්ඣාතකා, * සතින් නොහනුවෝ; සජෙව න හනනාති සජ්ඣාතකා න සජ්ඣාතකා අසජ්ඣාතකා—සික්ඛිතා, අච්කම් හි හික්මුනමෝ; කතහත්ථා, අච්කම්හි කළ අත් ඇතියමෝ; කතූපාසනා, අවකුලෙහි මහලුවන් වැඩියමෝ; මහිස්සාසා, මහත්දුනුවාවමෝයි; අනන්තර ණනරෙන නික්ඛමන්ති, මැදින් නික්මෙත්; නොහොත් පලාපුවරු නොවිඳ වෙරනොහි නික්මෙත්-ඉඩ්ඩ යනු චොදනාත්ථිහි නිපා-එකාසපිබ්බයං, එක ක්හට [දු] වනස්; නොහොත් එකක්හුජ් උනුවක්; මාතාමහස්ස, මාපියා; මුත් තාය යූෂෙස්සි-ගහෙතබ්බයහණිං, ගතයුතු ගහණික්; මුසනටපසක යූෂෙස් සි-තිණිං ඛසිත්වා අඬංසු, තණ ඩැහැගෙණ සිටියවුන් නොමරණු එකල්හි සිටිත් වනබැවින් තණ ඩැහැසිටියෝ; නලං ගහෙත්වා, යනුයෙහිදු එකෙක් ම; නො සාකියා තිණනාති වදන්ති; කොල නොවේ තණයයි යෙත්—නො සාකියා නලොති වදන්ති, කොල නොවේ හුණය යෙත්-බිරපායකෙපි දූර කෙ, කිරිබොන දරුවනුදූ; ලොහිතනදිං, ලෙහෙ හොය; වැහෙන ලේයැ යූෂෙස්සි.

පාතරාසවෙලාය, පෙරවරු බිජියයුතු වේලෙහි; සයමෙව මතං මෙයෙනති; තුමහම මෙලෙයි උතුමැයි; අනෙහ ගණ්හිං කත්වා, කොහෙඇගැ ගැටලයි; පා දඹුළුකෙ, දෙමහපටඇඟිලියන්; පවෙසෙත්වා, නිස්සිපිරියයුවතුදු නොකැරී සසෙයින් කෙහෙඹ බඳහ; විච්නාපෙත්වා, ඉලියැ; කුඹුදුකුඹුදුවැනොදූක ඩූල් ගහාසෙවිය යෙත්-දීපාලොකෙන, බැබැල්ලෙන්; වාළුකන්තරාපි, වන්අතුරෙ න්; අබ්ඛභූම්වතාපුතම් නොහොත් ගෙඅතුරෙන්-වාලිකාපුලිනෙ, වැලිමඩ හි; කිපිලලිකා, සින්නෝ; කරකවස්සං, ඇල්වැසි; මනොරථෙ මජ්ඣකං අපප නෙතයෙව, මනදෙළු මතු නොපත්සැඳම; ජයපාන නුපුසැදම යූෂෙස්සි—චතු අපායසමුද්දෙ, සතර අවානම් ඇති මුහුදුහි.

පුප්ඵානි පච්නිස්සාමීති සකලපුප්ඵාරාමෙ මනං පෙසෙති යන සබද්; තතො පුප්ඵානි ගහෙත්වා, ඒ පුෂ්පාරාමයෙන් මල්ගෙණ; අඤ්ඤං පරෙළුනෙතා, අ නෙක් පුෂ්පාරාමයක් පතන්නේ; අඤ්ඤං වා ගච්ඡං පතේළුනෙතා, එම පුප්ඵා රාමයෙහි එක ගසෙකින් මල්ගෙණ අනික් ගසක් පතත්නේ එව්; සකල පු ප්ඵාරාමෙ, සියලු පුෂ්පාරාමයෙහි; මෙයින් පුෂ්පාරාමයෙහි තාක් නොපියසි යෙන් සිත්ගියසේ කියුවෙත්-නොහොත් සකල පුප්ඵාරාමෙ, මුළුමලුයනෙහි-මෙයින් එම පුෂ්පාරාමයෙහි ගසතාමයෙන් සිත්ගියසේ කියුවෙත්.

३९. හිඩුඩහයාගේ වත්.

පඤ්චපුප්ඵිකහත්ථාම, ඤ්ඤාමිපූජනබැවින් එනම් ලද්දියසා; සරීරං දිපසිඛා විය නිබ්බායි, යනු මුහින් මතුයෙහි දෙවියන් සිරුරු නොසිටිනා බැවින් කියත්;

* අසත්තුඝාතකා-සෙල-සතින් නොපහරණුවෝහි.

වුඩ්ඪමත්තාය, වියපැමිණ, අභිනිබ්බත්තිං, උපැත්; සලාකභත්තං, ලහබත්; පක්ඛික භත්තං, අඩමස් බත්, වස්සාවාසිකං, වස්වුසුවනට දියයුතුසිවුරු; අයං සාමිකස්ස සන්තිකෙ නිබද්ධභත්තානුරූපය සබ්බකාරෙ හොතූති,* තුමා ඇවිකම් නිෂ්පාදනකිරිය යුසේසී—උට්ඨාය සමුට්ඨාය, උට්හ සමුට් හා; අල්පවිරියවැයයි සේසී-පටිජග්ගති, සම්මජ්ජන පරිභණ්ඩකරණ ඇවිසින් පිළිදගී; ඉමානිපි, මේ වජ් ලබත්ඇයි නුජ් යුසේසී—එතෙන නියාමෙන, මෙ අසුන්හල්පිළිජගන ඈ ක්‍රමයෙන්; ගච්ඡන්ති, යන්හීයි; ආගච්ඡන්ති, ගෙණ අසුන්හලට එන්හීයි; එකපදවාරෙ, එකෙකී එකෙකී පියවරෙහි; පියවරෙහි පියවරෙහියයි සේයි—ජපඤ්ඤාසකුසලධම්මෙ යනු ධම් සඞ්ගණියී සිතුපාකඩකි කම්වැජරි කුසල චිත්තුප්පාදසයෙහි “එසෙසා හොති වෙදනා හොති” යන ඈවිසින් නැඟී පරෝපණිස් කුසල්ධමුන් ගැණී කියත්—ඉතරාපි, සී මල්බිඳුද දෙව්දුන්හා බුත්මලින් සජන දෙව්දූන් ගැණී කියත්-සුතසපමින්තා, නින්දින් පමාවූව හු; සුතෙතන පමත්තා යුසේසී- නොගොත් සුත්තා ච පමත්තාච, නිදනුවෝද පමාවිනුවෝද; සංවෙගො, සංවේ; ඔතපුවත් ඤාණ සංවෙනම් සංවේ උපත් ක්‍රම සියරිපින් දුක්වියපිව වස්සසත - පෙ- මුච්චිස්සාමාති යුහු-මෙතැන් සිට හෙළටුවායෙහි සංවේපත්ව දෙව්පිත් දහසක් දෙව්සරන් පිරිවරා බුදුන් කරා ගියේයි බුදුහු බණ කියුහු බණ අසා දෙව්පිත් දිවසරන්හයි සැමැග සෝවාන්පෙලෙහි පිහිටියයි කියා මතුයෙහි හික්සිගිය ගමට ආ මහණුන් පතිපූජිකාවත්ජැනනිවත් තැන් පුළුවුත්සේ කියුහු-පෙ-කාලො අහොසි යනු මෙතෙක් [හඹා] දෙවපුත්තො තං දිස්වා එවං පාතො පක්කාය න දිස්සති කහං ගතාසීති යන තැන සිට පතිපූජිකාමිනිස් පියෙහි උපත්තාදවස් හා කියුසේයි—මේ අටුවායෙහි දෙව්පුත්හට සංවේ උපන්සේ දක්වා සංවේ උපන් උපනට කරුණු දුක්වියපිව මෙතනසිට කියුහු- එවං අප්පායුකානං මනුස්සානං පමාදො නාම අතිවිය අයුත්තොති යනු සංවේ මෙසෙයින් උපනැයි දක්වනුවට පුන කියුහු—සංවෙගො, ධමුන් නොතහවුරුසේ හැගියත් උපජන සංවේ; තෙනෙව, ඒ කරුණෙන්; පිවිපුරුතුකරණෙන් මේය යුසේසී- කන්දනෙන, දිවිසිටිවනුවට පියොව කරුණුවන්; පරිදෙවනෙන, දිවිගල නෙසිත්‍ය වලපිතවුන්.

අනන්තභාවපටිබද්ධානි චෙව, යනුයෙන් නහාපන සම්බාහනාදියට කරුණු, ඉත්ථිපුරිසාදි කාමගුණ කියුහු—උපකරණ පටිබද්ධානි ච, යනුයෙන් මවපියා දියට කරුණු; හිරඤ්ඤසුවණ්ණාදීකී කාමගුණ කියුහු.

36. සුකරවන පතිපූජිකා වත්.

සංඛරං නාම නිගමො, සංඛරනම් නියම්ගම; අසීතිකොටිවිභවො, අසූ කෙළක් ධන ඇතියේයී; බොධනෙය්‍ය බන්ධවෙ, විනයයුතු නෑයන්; සො, ඒ කොසිය සිටු; ජීතන්ඛත්තං, සා අත්ඇතියා; සා සතන් ඇතියහුයයි සේසී—ජනපදමනුස්සං, නියරවැසි මිනිසක්හු; දරපලා විකුණන මිනිසෙක

---

* අයමෙමපරිසබ්බාගසව්වකා වෙස්සවනකිරියා—පොත්.

යෙත්-කුම්මාසපූරං කපල්ලපූවං *, කොමුපිරුණු කබලුපූවක්; නැරලූ සුස යෙන් කළ ඉඳුඹුයෙත්-පිපාසං, පවස්, ලොබ යුසේයි-තණ්හං අධිවාසෙන්තො, මසුරුබැලෙන් ලොබ ඉවසනුයේයි; උප්පණ්ඩුපණ්ඩුකජාතො, දුපඬිලිපඬිලි ඇතියේයි; පඬු රොජය යුසේයි—ධමනිසන්ථතගත්තො, නහර පතුල සිරුරු ඇතියේයි—උප්ඵුසිතක්ඛො, හැඳපැලඳගෙණ; එවං ගතොපි, මෙබඳු සියේසිජ්; වචනං පජ්ගිලන්තො විය, තෙපුල් ගලත්නාක්හු සෙයින්; කිසිවෙක්හි තණ්හාඇතිවුව ද්‍රව්‍ය විය වනබියෙන් විසිරව නොකියහෙන බැවින් තෙපුල් ගලත්නාක්හු වැන්ය සුහු—කිං තණ්හා, කිමෙක්හි තණ්හාය; කිස්මිං තණ්හාය යුසේයි—එකරත්තාවාසීනං, ඒ රෑ වාසඇතියවුනට; මහජ්ඣාසය භාවං, බෙහෙවෙක්හි අදහස් ඇතිබැව්; කිනෙත එතෙහි, ඔවුන් විසින් තිට කිමෙක් ද; ඔහු කබලකා තිටකුම් කම්කෙරෙද්ද යුසේයි—ත්වං කිං කරිස්සසි, තෝ කුමක් කරණෙහි; තෝ කබලකා කුමයක තණ්හයක් විනෙය නොසුනු යුසේයි—සකලතණ්ඩුලෙ ඨපෙත්වා, මුළු සැඬොල් තබා; භින්නතණ්ඩුලෙ, බුන්සැඬල; උද්ධනකපල්ලානි ච, උදුන් හා ඇතිලි යනුජ්; සුවිසටිකං, හිඳිහයි අඟුලු; නොහොත් හිඳිඅඟුලු.

සෙසිං දමෙත්වා, සිටුහු දමා; ඔහු ලෙහි මසුරු කෙලෙස් සන්හිඳුවායි යුසේයි-නිබ්බිසෙවනං කත්වා. නිපොපි කොට; මසුරු කෙලෙස් පිරියුධන් පැමිණිය නොදිය යුසේයි-ජයම්පතිකෙ, අඹුසැමියන්; ජායා ච පතිකා ච ජයම්පතිකා තෙ, සීහපඤ්ජරවාරෙ, ජල්කවුලූ දොරහි; මණිරූපකං විය, ඉඳුනිල් පිළිමයක් සෙයින්; හදයමංසං කම්පි, ල මස්වෙවුලී; කබලුදෙන බියෙන් කැපිය යුසේයි—එවරූපානං එව භයෙන, මෙබඳුවන් මේ බියෙන්, ඉලී යනුවන්මේ බියෙන යුසේයි-ලොණසක්ඛරං විය, ලූණුකැටියක් සෙයින්; ආකාසෙ ඨත්වාව කිං ලච්ඡසි, අහස සිටජ් කුමක් ලබනෙහිජ්; අපදෙ පදං දස්සෙන්තො වඩ්ඪමානෙනාපි නෙව ලච්ඡසි, පියනැති අහස්හි පිය දක්වා සැකමෙනුයෙහිජ් නොම ලබනෙහි; අපර පරං චංකමි, අතික්තැනින් අනෙක් තැනකට සක්මි; ධූපායනෙතාපි, දුමනුයෙහිදු; එකධූමො, සමවපනල දුම්ඇතියේ; පජ්ජලෙහො, මොනවට ඇලූනේයි; දබ්බිකණ්ණෙන, පූදෙවිකණින්; නිබ්බිසෙත්වා, කුඩකුඩා කබලු පිසවන පියවිහි උකැතියේයි-කොටියං ගහෙත්වා, කබලු කෙළවර ගෙණ; පිපාසං උච්ඡින්දි †, කබලුයෙහි තණ්හා සිඳි.

අජ්ජ දිනතාං, දුනුඇති; අජ්ජ ගිණං, යානඇති; දුනුයෙහිදු ඩුලඇති යුසේයි-දින්නාදීනං ‡ යන තැන ආදිගහණින් ඊළ ගත්තේ-ගගණතලෙ, චන්දං විය දස්සෙසි, යනු අහස්හි සඳ යම්සේ සිත්පුලේද එසෙයින්ම පුළකොට දක්විය යන අභිප්‍රායෙන් කියූ-තුම්හාකං රුචියා සති, තුපට රුසි ඇතිහොත්; සෙට්ඨිභරියං ගණ්හාපෙථ, සිටදෙරණිලවා ගන්වව; සොපාණසීසං, හිණුහිස්; සොපාණපරියොසානං, හිණුමුල්; භත්තග්ගං, බතග; බත්කිසකරණ තැන-ද

* කපල්ලපූපං-හැම. † පිපාසං උපච්ඡි. ‡ දින්නාදීනාදීනං-පෙල

තම්බෝණිදකං, දකිණි දිය; දක්ඛිණායෙහි අත්ථි හෙලනදියය යුසේයි—යාව දළ්හං බාදි, හම්මිනපලගක්කෑය; යතනකෙන අජෙථා තනතකං බාදි යුසේයි—පරියොසානං, කෙළවර; විඝාසාදීනං, පෙරපින් හලුවා කනුවනට; පබ්භාර ඨානෙ, බැහිල්තැනෙක්හි; කපලලකපුව පබ්භාරනති, කබලුපු පැහියි; අනු මොදනං, කබලුපු දුනුයෙහි අනුසස්; විකිරි, ඉස්සි; අනුපහටව සඩං, සැඳූ හැ නොනසා; අනුපහටව හොගෙ, සැපත් නොනසා; මූහුනෙහන, කෙළෙණි කින්; සනට්ඨසම්මුඛං කණ්ඩා, සථරගු හමුකොට; කුලදමනකෙන නාම, කුලන් දමනුවක්හු විසින් නම්; අකිලමෙන්ඩා, නොකලකිරුවා; සැදූහැ නොනසාය යුසේයි—අවිහෙඨෙන්ඩා, නොවෙහෙසා.

මධුකරජාති, මියුමැසිදූයෙක් යෙතියි සේයි; කරුණම සසකං, රස්රෝන්හා මුසුරසොජ්; චරිතපචිචියා, සුරුකරණෙන්; පාකතිකං එව, පියවිමෙන්මේ සි ටිනේයි; අකඛබහජනුපමවසෙන, අක්රික් දෙවනවජු උවාම්විසින්; වනපටි චජා දනුපම්වසෙන, වනපිළිසෙ යන බෙහෙත් උවාම්විසින්; පුතනමං සූපමව සෙන, කතරතරන්නක දරුමස් උවාම්වියින්; අජ්ඣාත්තික කම්මඨානං, කෙ ශීඅස් හදඇති කම්ඨන්; සම්මසනෙනා, අනිත්‍යාදි විසින් පිරිමිදූනේ; දිඨධම්ම සුඛවිහාරං, දුටු ධම්සුව වැහැර; දිව්‍ය බ්‍රහ්මවිහාරයෙන් එක්තරා කස යුසේ සී-මධුකරණී සරියකො, මීකිරීමෙන් සුදුබව; කම්මඵල සම්බන්ධං, කම්ඵල සබද්; කම්හි ඵල ඇතිබව යුසේයි.

උභොබජා, දෙජෙන් කොරහු; උභොකුණී, දෙජීන්බකත්හු; උභො විස ම චක්ඛුලා *, දෙජීන්වැහැජියෝ; විසමචක්ඛුකා යුසේයි—උභිකකං පිලකා ජාතානං†, ජාපිලකඇති දෙජෙනා අතුරෙහි; ඉලලිසජාතකං, එකනනවායෙහි ඉලලීසජා.

37. පස්වන මසුරුසිටු වත්.

ගහපතානි, ගැහැවිදුව; තරෙජසසති, තෙජ; බවයි යුසේයි-පටජාගබෙහ, පැඬුළු ගැබුහි; පටිවිස්සකමනුස්සානං යතු කම්මාජීයි සාමිවචන-පටිවිස්සක මනුසෙස යී සේයි-පුවජ්ජිතා යනු අධ්‍යාහාර කරණු-මෙසේ දෙසෙයින් නො ගෙණ මේ අටුවා,තිබූසෙයින් ගත; බුදුනට නමාගෙහි අසුන් නොපන්වා ඉක්බි ති ගෙහි අසුන් පැන්වූවා වේ-එබැවින් යට කියෙන් ගන්නේයි—අපරිචිත ම නුස්සා, පරිචය නැති මිනිස්හු; මගගදෙසිකෙන, මගකියන්නක්හු විසින්; ප ඬකනිස්නෙන, දෙදන දෙඅත්මුදුන යන පස් පිහිටියෙන්; සන්ධාරෙතුං නා සක්කි, සිටිනිගන්විය නොහෙන්නේ; නොහොත් තමාහැමිමිය නොහෙන් නේයි—කාලකණ්ණි, කළුවනැයි; සිරිනැති දූය යුසේයි—අ ඤ්ඤත්ථගතං චිත්තං, අන්බඩට ගිය සිත්; ආජීවකයා වජන් අනුසාර පුලුවුත් සිතය හේයි-විසභාගජනස්ස, විරුජ්ජනාගේ; අසම්භාහාහරිණ්ඩා, නොසමරී.

---

* උභොවිසම චක්ඛුනො-පෙල, † උභිතනං පිලකාජාතා-පෙල.

මම්මච්ඡේදක වචනානි, මරුමස් සිඳුනබඳු තෙපුලින්, කටච්ඡුභික්ඛං, කෙනෙකි ආහර; උපජ්ඣාය වත්තං, වත්තෙරනට කටයුතු වත්; ආචරිය වත්තං, ඇදුරුතෙරනට කටයුතු වත්; ආගන්තුක වත්තං, අමුතුව ආ මහණනට කට යුතුවත්; ගමික වත්තං, ගමන්යන මහණනට කටයුතුවත්; චෙතියඞ්ගණ වත්තං, සෑගෙමිණිහි කටයුතුවත්; උපොසථාගාර වත්තං, පොහොවර් ගෙයි කටයුතු වත්; භොජනසාලා ජන්තාඝර වත්තානි, බොජුන්හල් හා ගිනිහල්හි කටයුතු වත්; භාවනාරාමතාය, භාවනෙහි ඇලුනුබැවිනි; සමාධි විවසුන් භාවුන් කටැපිබැවිනිය යුසේයි-කථිතගුණස්ස, කියනලදහට; රත්තඤ්ඤුවා, රැදවෝ; චිතිවත්තානතිති, ඉක්මෙති හෝයි; අතිඅණ්ඩ-, රජ්රජ්; යොගෙ, විවස්නෙහි.

38. සවඝපාතික ආජීවිකයා වත්.

උපඤ්ඤත්, වට්නාවී; සමාදානවසෙන උපොසථකම්මං නාම නත්ථි බ්‍රහ්මචරියං, විරති හා විකාලභොජන පියවීමෙන් අභිසෙස්සදක්වන්නට කියුසේයැ උපොසථභ සමාදන නැතිසේ කියන්නට නොකියුහු—සොම් තථෙව උපොසථිකො හුත්වා යතු පිසවින්වේ රක්නා සිල්ඇතිව මේ පොහොයභ ඉටුසේ දක්වන්නට කියූ-දිඨධමෙමා, දුටුසියුසස් ඇතිසේයි; නොහොත් පසක්කල ලොවුතුරා ධම් ඇතිසේයි—අත්තානත්ථකුසලොති, හිතාහිතයේ සෙව්සේයි; මහාසාවජ්ජං, මහත් දෙස්ඇතිසේයි; දුග්‍රාහ සුදුග්‍රාහකානි, නොකටයුතු කට යුතුවෝ; ගරුකානි, බරහු; නොකටයුතුජනව්වත් නොවැරයී සේයි-ගිහීනං පරිචරණට්ඨානං නාම මහාසාවජ්ජං, ගිහිමිනිස්නට රජගෙයි සරණගත් නම් සදෙස්; පරියාපුණි ඝසාමාති වදනානි, හදාරම්හයි කියති; උද්දිසසථ, උදෙසව් හැදෑරියයුතු බණ කියව යුසේයි-ආචරියං පටිච්ඡාපෙසි, ඇදුරුපුණු ස්වා; හත්ථලනැන් ඇජරහට නියොද යුසේයි-අගන්ධක පුප්ඵං විය, ගඳනැති මලක් සෙයින්.

වණ්ණසණ්ඨානසම්පන්නං, පිරිහුනුවන්හා සඨන් ඇතිසේයි; පාටිභද්දක *, එරබදු; ගිරිකණ්ණිකා, ගිජිනිල්; ජයසුමණ, බඳුවද; ගන්ධං නාඑරති, ගන්ධනොපතුරුවා; න සමාචරති, මොනවට නොගනී. සුනගන්ධං සුනමුද්‍රාසද ණිගෙන්; වාග ගන්ධං, තැගමය දන්ගඳ; පට්පත්තිගන්ධං, පිළිවෙත් ගඳ; චම්පක, සපු; නීලුප්පලං, නිල්මහනෙල්.

39. සත්වන ජනපාණි උපාසකයා වත්.

අභරණේ, අභුරට; භද්දියනගරෙ මහාපුඤ්ඤානං, මහපින්ඇතියනට; අභිතියොගා, පමණ නැති සැපත් ඇතියෝ; කාරණාකාරණඤ්ඤු, කරුණු නොකුරුණෙහි; මෙතෙක්තැන යානයෙන් සතුවට කරුණ මෙතෙක්තැන යානයෙන් බැස යතුවට කරුණ යතුයෙහි-නොහොත් කටයුතු නොකටයු

---

* පාලිභද්දකං-පෙල.

තුසෙහි-පාණිකාව, පාදචාරීව; චරියවසෙන, සැර ඇදුරුවිසින්; යථාභිරන්තං, අභිරති ඇති තා දවස්හි; අනුසඤ්ඤමානානං භගිනිපතිකානං අනන්මන බුහුනන් සැමියෝ; වාලෙතුං න සක්කා, සැලිය නොහැකියෝ; ඇලලිය නොහැකියහ යුසේයි-ධනසෙට්ඨිං, ධන හෙයින් සිටුනන් ලදුවක්හු; පරිච්චජං කත්වා, මගනිමහනම ඇයි පිළිවෙළ කොට; පරිජනො, මෙහෙකරු ජනෝ; නොහොත් පිරිවර ජනෝ; සාකෙතං සාකෙතනෙතව නාමං අහොසි—සවස්හි ගන්නාලදු ගේඇති බැවින් සාකෙතනම් මේ වී-උපධාරෙහි, බල; එවරූපාය ජටාය, මෙබඳු ජෙලෙන්; කිච්චං, ප්‍රයොජුන්; නොහොත් කටයුතු.

පඤ්චකල්‍යාණසමන්නාගතං, පස්කලැණින් සමන්වියත්තු; සොඳුරු පස් අවයවයකින් සමාකූවියයි යුසේයි-කෙසකල්‍යාණං, කේශයෙන් කලණිවියක; කෙසෙන කල්‍යාණං යී සේයි · නොහොත් කල්‍යාණ කෙහෙඇතියක-කෙස කල්‍යාණිය යනු වාක්‍ය වේ—මංසකල්‍යාණාදී පෙදෙහිදු මෙනියෙන් අර්ථගන්නේ-මොරකලාපසදිසා, මොණර පිල්කලඹ බඳුවෝ; නිවාසනන්තං, හන් පිළීකෙළවර; උබ්බගා, උඩුබලා සිටි අග්ඇතියෝ; දන්තාවරණං, ඔටමස්; බිම්බඵල සදිසං, මැටිවැල් ඵලබඳු; සුඵුසිතං, සුවුනු; ඵුසිතා, සුදඬු; සමා, නැඟිබැව් නැතිව සෙමේ; අවිවරා, දත් අතුරෙහි විවර නැතියෝ; වජිරපන්ති විය සොභනති යොජනු—විජුරුපෙලක්සේ හොබති සේයි-සමච්ඡින්නං සඞ්ඛපන්තං විය, සමකොට සුන්සක්පතක් සෙයින්; කාලියා කැලි; වණ්ණා දිහි, සම්වන් ඇයින්; ඔදාතාය්, හෙලලිය; අද්ධිතනරසතං බ්‍රාහ්මණෙ, අටතුරසියක් බමණුන්; විවටනඞ්ගනත දිවසෙ, පාලව සැණි කෙළනදවස්; කතිත් නොදක්වන කුලදූන් කාවත්හටජ් නොමුවහව සැණකෙළන දවසැයි සේයි—අනුසංවච්ඡරං, හවුරුදුපතා; මාලාගුණෙන පරික්ඛිපිස්සාමාති, මල්දමින් පිරිබෙව් කරම්හයි; සමජ කුල දරුවන් මල්දමින් පිරිබෙව් කළ තැන්හිපටා කුලදූන් ඔවුන් අයත්වනු සිරිත්ලු-පණ්ණරස සොළස වස්සුද්දෙසිකා, පසළොස් සොළොස් හැවිරිදියයි උදෙසන වියෙහි සිටි; අලසජාතිකා, අලසජයි ඇතියි; කුසී සභාවිය යුසේයි-කතිකම්මත්තම්පි, කැදමතුදු; අහං එත්තිකේ බලවතර යනු තුමා පස්ඇතක්හට බැලඇතිසේ කියයි-කාරණිමාන, නොජීවියයුතුවට කරුණු වනාහි; කවච්ඡං බන්ධිත්වා, ඩහයත්; විකසින්නිය හඞිනාම *, විකබක සහලා; සතිකං, නිහිස; වාරණ ලීලභාය, ඇත්ලෙළහයෙන්; මිතගමනෙන, පමණ ගමනෙන්; නාට්‍යසීසං, නාට්‍ය විලඹ ගමණින් යුසේයි-අභපච්ච භානි, හත්ථපාදදි අඞ්ගුලි අඞ්ගුලි ආදී පච්චඞ්ගයන්; විකසින්නිය හඞිනාම, විකබඩුවණ්ණ්‍යාම්; රථාදීහි, යනතැන ආදිගහණින් සිවිගේ ඇ ගන්නේ-පකතියානඛානං ගයාහං, සකට ඇයි පියවීයාන නම්; කාකණිකමත්තා, කැන්තැන ඇතියා; කැණික් සුදුස්සය යුසේයි—මහනෙත නගරෙ, යනු සත් කෙළක් ජන වසන පෙමෙණි මහත්බැවින් කියත්.

* විකසින්නියහඞිනාම පෙල නෑ—විකබකසහලා-යී-අර්ථ පෙණේ.

ගෙහගොපකමනානං, ගෙරක්නා මතුවක්හු; වජිරග්ගතික්ඛඤාණා, වදුරු කෙළසෙයින් තියුණු නුවණැත්ති; කප්පසතසහස්සං පත්ථිතපත්ථනා-අගශ්‍රාවිකා වනුවට කප්සුවහසක් පැතූ පැතුම්ඇත්ති-අභිනීහාරසම්පන්නා, මුල්පණිධානයින් සමානවී; අස්ස බන්ධාදයො, අස්ගොව් ඇයිහු; සංවිදහි, වජාල; මහාලතාපසාධනං නාම, මෙහෙළපහයින් නම්; නික්ඛසහස්සං, නික්දහසක්; නික්කෙක් නම් පස්හුනෙකයෙන් මේ-හරණං, යනුයෙහි ඓ අජීයැ පොසනං යනු චතුමාසං, සතරමස් වියළුවක්; චතුන්නං මාසානං සමාහාරො චාතුමාසං-නිච්චනාබන්ධනං විය, සීඝගෙහසාන ඇතිවන්වී; පටියත්තානෙව, පිළිවෙළ්කරණුලදුවෝ මේ; කම්මන්තාධිට්ඨායිකා, කමත්හි නායෝ: බත්බජන ඇයි කමත්හියුත් කැමියහ යුසේයි—දුස්සකොට්ඨාගාරානි, පිළිකොටාරන්; ව්හීයො, පිළිවඩියන්; සීසෙ පටිමුඤ්චනං, හිසගන්වූ සේයි; ගණ්ඩිකා, ගැටව වුවෝ; ජාලිකා, මෙලෙස මණිකමපෙඩ්ඩා, මුදුන් මතුයෙහි; එකාමුද්දිකා, එක් යතුරෙක්; වීසු කණ්ණපිළිසු. දෙකන්පිට දෙයතුරෙන්; ගලවාටකෙ; ගලවලු යෙහි; වීසු ජත්තුසු, දෙදන්හිස; වීසු කප්පරෙසු. දෙවලම්ට; විසු කටිප්පදෙසෙසු, දෙකිලි ඇලයෙහි; දක්ඛිණපසෙබ, දකුණු පියෙහි. පවාලමයං, පබලමූයේ; අක්ඛීනි මණිමයානි, ඇස්හු මිණිමුවෝ; ගීවා ච මණිමයා පිඤ්ඡානි ච මණිමයානි යී යොජනු—පිඤ්ඡනම්, පිල්; පත්තනාලියො, පත්නලහු; ජඞ්ඝායො, කකුල්හු; දිබ්බසඞ්ගීතං, දිව්ගඳව්; පඤ්චඞ්ගිකතුරිය ඝොසො, ආතතං විතතං විතතාතතං ඝනං සුසිරං යන පසඟතුරු ගොස්; හත්ථකම්මමූලං, අත්තම් මිළ; පලඳනාකලානට දියයුතු මිළය යුසේයි—පරිච්චජකං කත්වා, දුවට දියයුතු තා පිළිවෙල කොට; පට්ටවණ්ණකොසෙය්‍ය වත්ථපුරාණි, පටපිළී හා තිසිරි පිළී පිරුණිවත්; වණ්ණගන්ධසියො, වණින් ගන්වන දසුන්; චූලවජස්ස, සුළු ගොව්දෙහි; උසභමත්තෙ ඨානෙ, උසබක් පමණ තන්හි; උස්බෙක්නම් විසියටෙක්-යටෙක් නම් සත්රියනෙක් යෙත්-අඤ්ඤමඤ්ඤං ඝංඝෙනානියො, අනන්මන ගහටනුවෝ; අලං, හඞ්ඛා, සඞ්ඛසහස්ස සිඤ්චගාවෙ, යනතැන බලව්වජා යනු මැනැ-කිස්ස නිස්සෙඥන, කවර කම්හු අනුභැවින්; සංවිදහිතං, වජාරණලදු; අඤ්ඤත්‍ර අගණි බහි න නීහරි තවෙඛා යන ඇපෙදෙහි අජී අටුවායෙහිමේ වනබැවින් මෙතනසිට නොකියනලදී.

සබ්බසෙනියො, හැමසේනිකුලන්; සේනිහි නම් එකම්හි යුත් කුලවැසියෝ-පාටිභොගෙ, ඇපශන්; දෙසො උප්පජ්ජති, කිසයෙක් උපන්නම්; සොධෙතබ්බො, විචාරකටයුතු; නහානචුණ්ණමූලං යනු එකුලෙහි බැවහර ගැණිය්හු-සුනිසාය, නියන්ශේ; වෙය්‍යාවච්චකර, මෙහෙකරුවෝ; පොශඨිවා, මොශොයයි; තලව යූසේසී-ඉතො කරෙථ, ඉම් කුරා; මෙයට ශගණිඑ වයි සේයි-යථාසත්ති, ශක්ති අනුරිවින්; යථාබලං, බැලැ අනුරිවින්; ශක්ති නම් පොහොසත් බැව්, බලනම් වත්ඇති බැව්; සබ්බත්ථ හැසව් ගියකොටෑ; ආජඤ්ඤවලවාය, හිකුත් වෙලඹක්; ධූරවිහාරෙ, අසන්වෙහෙර; නගගසමණිකෙසු, අපේලු මහණුන් කෙරෙහි; නිරුදකපායාසං, හුදු කිරිබත්; අරඤ්ඤෙනා යනු තුඹා ගතසෙයින් කියා-හිරෙතත්පටිච්ඡිතා, වීළිබිරින්

පිස්නු ලදුවෝ; සාසපු, හුස්; සිතිගරභිත්වා, ඒ යත නින්දා වචනයෙන් ගරහාකොට; මහාකාලකණ්ණි, මහකලුවන; අපොදක මධුපායාසං, හුදුකිරිබත්; මී බත් කිරිබත්; අතිච්ඡථ, ඉක්මෙව්; ඉක්ම පසස්ව යුසේයි-පුරාණං ඛාදති, පෙරකළකැමින් නිවත් බත්වලදයි; අසුචි ඛාදකං නාම කරෝති යනු පුරාණං ඛාදති යන බස අසා නොසලකා පුරාණනම් අසුචියයි සිතා කිය—දෙසා ගෙදසං, වරජ්නිවරජ්; පොඨපෙථ, පොටව්; එලියවයි සේයි—අසුචි ඛාදකො ති වදන්ති යන තෙන ඉති ශබ්ද වැඩියේයි-ආහ යනු නිකායඩ්ඪිය යනු අත තුරෙහි මැනැවී—සඤ්ඤමපි අකත්වා වලවා විජානාය, සංඥා මාත්‍රවකුත් නොකොට; පටිච්ඡන්නගෙහානං, ඉක්බිති ගෙහිවූවානට; පාචිත්තකං උපක රණමපි, රුගත් උවාරන්; උඩාතබ්බඩානෙ. හැගෙන්නට නිසි තන්හි; තෙ ප රිපසිත්වා, බවුන් බොජ; අවෙච්චප්පසන්නස්ස කුලස්ස, දැඩි පහන්කුල; අසල් ප්‍රසාදඇති කුලයන්හි—පටිජග්ගිතුං, පටිපජ්ජනට; ප්‍රණීත්කාර පච්චය දනා දුවිසින් පිළිජග්නට ඛාදනීයං, පිටකඩතුරෙහි; පරිකුච්ඡිඩ, තිබ්බිත්හී; ජපසෙලෙ, බිහිසෙල්හි; මහාජම්බුං, පසලොස් යොජනිවූ මහජඹරුක්; ඉදං කිර යනු දිනනදනස්ස ඵලං යනු හා යොජනු-ජිණ්ණිත්වා උපාවෙත්වා උබබ ගෙනත්වා පරිවජ්ජිත්වා යනුජ් දිහාදන්නස්ස ඵලං යනු හා යොජනු-විනිවටට ගෙනත විනිවටවනෙත, විනිවටත් විනිවටත්, දෙසත් දෙසත් පී සේයි—නිගම කතතතාපී සේයි ගච්මේ; සහස්සනයපතිමණ්ඩිතෙ, නියදහසින් සදනු ලදුයෙ හි; සාණිකණණං, සෙණුකන්; කඩතුරාකණ්ණැයි සේයි-පරිසමබාහෙනෙනතා, පාපිඩුහමිනුයේ; පරිවුමබනෙනතා, සුඹුනේයයි සේයි.

යන් දිනනං මහප්ඵලං, දම්කෙතෙක දුන්හේ මහත්ඵල වේද; තං බෙ තනං අජ්ජ පජ්නාමි පී සේයි—ආඥාය, සිතයටවස්; විවටමාරං, වලදෙරි; ප සහානාකාරං *, පහන්සර; එහිනුවන් කටයුතු කිරිය පුසේයි-සලලඤුකං ප සාඩකැයි යොජනු-සනමණ්ඩිකං යනු ඔහු කැරවූ පලදනෙහි නැම්; ගෙලඹු වාගෙහි සිත හතමණ්ඩික යෙන්-අඑවගෙර, වස්සිකසාටික ධුවයාගු සිකබුණි නං නහාපනීයසාටක ආගන්තුකභත්ත ගමිකභත්ත ගිලානභත්ත ගිලානුපට්ඨාකභත්ත ගිලානභෙසජ්ජ §, යෙ අටවරන්—පුත්තනත්තපනත්තානුවසෙන †, දරුමුනුඹුරා මීමුනුඹුරා පරපුරු විසින්; වීසං වස්සසතං, විසිහවුරුදුවක් අධික කොටඇතිවාසියක්; පටිපනාමෙසි, නැවැත්තූ; ආපසුවට යොමුකළයි සේයි—උක්කුට්ඨිකොහුත්වාපති, උළුවූවැ හිණි; ජණ්ණිසු, සැණ්ඩවස්හි; උස්සවො, සැණ; අලංකතපටියත්තා, අලකරීන් සදනලදුවෝ; නොහොත් සදනලදුවූ පිළිවෙලවූවෝ; ගණ්ඨිකං බන්ධිත්වා ‡, ගැටකොට බැඳ; පෙ, යනු දැක්නට ඇමතුන්—පමමුඩා, ඉනුඩිහිකලූ; පටිසාමෙති, සඟවා; සොපාණපසෙ,

---

* සනාකාකාරං— පෙල. § වස්සිකසාටික-ආගන්තුකභත්ත-ගමිකභත්ත-ගිලානභත්ත-ගිලානුපට්ඨාකභත්ත-ගිලානභෙසජ්ජ-ධුවයාගු-සිකබුභිසංසස උදකසාටිකා-මහවාය මේ පිළිවෙලයි.

† පුත්තනත්තපනත්තකනතානුවංසෙන-පෙල. ‡ හණ්ඩිකං බන්ධිත්වා-පෙල.

…ණිඇලයෙහි; පම්…හාදනීදේ …මස්රෙසෙන්; කෘපියං අලහනති, …පමස්
…ත්‍රාලබන්හි; අපි…නා ඌරුමංසෙන, තුමා කලවේ මසින්; විහාරු…චාරේ;
වෙ…වරෙහි; පසාබෙස්සාමි, පලඳනෙමි; අනාහරණීයං, නොඇරිය
සු… අපවිතුං, රක්නට; කම්මාරෙ, තරල්; කාරාපණි කප්පි, කරවන මි
ලද්; හතෙ…ආමසං යනු අතින් ගත් මුසුන් දඬියෙන් ආමඩ වන බැවින්
කියත්—අ…වතිගමනං, අතිවතුත්ගමන්; නොනැවැත්ත හැකි ගමන යු
ශ්ෂයි-කා…කතවිජ්ජනකං, කළ නොකළ නවාම් ජන්නක්හු; කිචාපි පියා
යති, කිසිසේ ලකල්කෙරේනම්; තස්සානුභාවෙන තං දිවසමෙව ආගච්ඡ
නති පී යො…නු-අනෙඛා, අක්ෂික්; හෙඬාභූමියං, යටිමාල්හි; පා…සාදකූටං,
පහ කැණීම…ලපි ගන්වන වැතිකිලි; සනකොඨ්ඨමර්තතසුව…ණණනෙ
ච, ග…සිවියේ පස්…ත්මැ; ගතකොට තළා සන්නිවේසකල රන්ර
නින් මඩුශේයි-…දරකවුළු ඇසී පැණෙන තාක් දූවවසා රන්කසුකම්කෙළේ
යෙහි මහවුවායෙහි—සඞ් උදකඝටගණ්හනකං යනුයෙන් කැණීමඩලෙහි
පමණ කියේයි-පාසාදමහං, පහමගන් පහ නිමි මගුලැයි ශේයි-සහස්සගඝන
කං, දහස් මිශ්‍ර; භූම්මත්ථරණසඩ්ඛෙපෙන, බුමතුරන් ආරෙන්; බුමතුරන්
කොටිනැයි ශේයි-පුඤ්ඤභාගං, පින්කොටස්; සොපානපාදධොවනනත
රෙ, පියගැට හා පාදෙණි දෙ අතුරෙහි; සොපානඤ්ච පාදධොවනඤ්ච සොපාන
පාදධොවනානි, තෙසං අනතරං සොපානපාදධොවනනතරං යී බිඳුනේයි-
පාදපුඤ්ජනකං කතවා, පාපිස්නී කොට; භෙසජ්ජං, සපපි මධු ඇයි බෙහෙද්-
දුනපරිච්චාගෙ, සඝනට දුන් දන් හා සෙසුවන්ට දුන් පරිතෲගයෙහි; ඉජ්
තනභාවෙ, මාගම් අත්බැව්හි; ඉඤ්සඹබාංතො… අතනභාවො ඉජ්ජනභාවො
යී බිඳුනේයි-මෙහි ඉජ්ජනාභාවෙ යීතාය එව…පො පරිච්චාගො නාම නත්‍ථි
යනු අවුවා යෙජේ—මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස ගෙහෙ ව…මානායාති ඉදම්පන …ලඩ
කථාය අභාවතො විතෙනතබ්බං, වඩ්ඪමානකච්ඡායාය, වඩනා…යෙහි; මහ
පස්වරුයයි ශේයි—පුබ්බෙ පණිතං යනු පාසාදකර…න් පූච්ඡීයෙහි කළ
පැතිවිලි ගෙණ කියත්-දූත් තුමා පැතිවිලි දක්වා කඳුහං යන ඇ පස් ග
යින්-සුධාමත්තිකලෙපනං, මැටිහා සුණුලෙවුන්කොට අණ්නයෙහි—සුධාච
මත්තිකා ච සුධාමත්තිකං තස්ස ලෙපනං එතස්සාති සුධාමත්තිකලෙපනං-
මෙයින් පහයනිමිසේ කිසූපෙයි—විහාරදනං යනු ක්‍රියාවිශෙෂණ, විහාර
දනං කතවා යී ශේයි නොහොත් අනුනාසික ලොප්කොටමේ සුධාමත්තික
ලෙපනං විහාරදනං කඳ දස්සාමි යී ශේයි-මෙහි ඉති ශබ්දයක් අධ්‍යාහාර
කොට සංකපෙපා යනු අනතුරෙන් ඉදනි යන්නක් … කඳ දස්සාමීති සංක
පෙපා ඉදනි මණහං පූරිතොයි අත්ථ කියනු—දූත් තුමා පැතිවිලි නිපන්නේ
කියා සංකපෙපා මයහං පූරිතොයි අනුනාසික යොජලාප් …ජී කියනු—සෙනා
සනභඩං, සෙනසුන් උචාරණ; සලාකභත්තං, ලාබත්; මංසූපසෙචනං, මස
චුලුඇතියා; උපසිඤ්චන්ති එතෙනාති උපසෙචනං—මංසං උපසෙචනං එතස්සා
ති මංසූපසෙචනං—බොම, කොමුවත් තිහිරිපිළි.

අනු[illegible]රියායනී, අනුවපිරිවැටෙයි! වටේ[illegible] ඇවිද්ද[illegible]යි-පිත්තං කුපිතං වත්පිස්ඉතිරියැ; උම්මත්තිකා ජාතා, එසෙයින් උමතිවූව[illegible] හොත් පිත්තං කුපිතං, යන්නෙන් පිත්තුම්මත්ත කියූවෙත්; උම්මත්තකා ජාතා, [illegible] නෙන් යක්ඛුම්මත්ත කියූවෙත්; අත්තනො පනස්ස අජ්ඣා[illegible] මාගේ අදහස්; සායපාතං, සවස්හා රැයින්මේ; සායඤ්ච පාතො [illegible] වේ-වල්ලභභාවං, පියබැව්; නොහොත් වරලබනුවට නිසිබැව්; [illegible] දීනං අඤ්ඤතරං, දෙව්රජආදීන් කෙරෙයි එක්තරැක්; ආදිගහණ[illegible] තිරජ ද[illegible] ගන්නේ.

එකතො ව[illegible]පිකමාලාදිභෙදෙ, යනුයෙහි එක්දිසාවට තුවවු[illegible] ගෙතුමල් එකතොව[illegible]ටිකමාලා නම්වේ-ආදිගහණින් උභතොව[illegible]මාලාදි ගත්තේයි-මරිතබ්බ[illegible]ත්තාය මචෙචාති ලද්ධනාමෙන, [illegible]සාධාරණ හේතුජ් රූළකි මනුෂ්‍යලොක පරියාපන් සත්හු මේ ගන්නේයි.

40. විසාඛා උපාසිකාවත්.

සාරගන්ධො, හරගඳ; මූලගන්ධො, මුල්ගඳ; අනුවාතමෙව, යටසුලඟවම්; පටිවාතං, උඩුසුලඟට; කල්‍යාණධම්මො, සිල්ඇ කල්‍යාණධම්ඇතියේසී; විගත මලමච්ඡෙරෙන චෙතසා, කසවූ කෙලෙස් මලහා මසුරුබැව් ඇති සිතින්; මුත්තචාගො, මුත්පරිසා ඇතියේසි; පයතපාණි, පිරිසිදු අත්ඇතියේසී; වොස්සග්ගරතො, දුනුයෙහි ඇලුණේයි; යාචයොගො, අරයනුවට නිසිවූයේයි; දානසංවිභාගරතො, දන්හා සැලිහාගි ඇලුණේයි.

පාරිවච්ඡත්තකො, පරසතුරි[illegible]ෂා, පැහැ; අඩ්ඪුලමපි, * යෙළ අඟුලකුජ්; ලොහිතවන්දනස්සාපි, යනුයෙහිජ් මලලිකාපි යනුයෙහිජ්-ගන්ධො යනු යොජනු-මල[illegible]කානම්, ඉද්ද; අ[illegible]චාරිචො, පැතිරැ.

41. අනඳතෙරුන් පැනවත්.

සපදනං, නොකඩකොට; කකුටපාදිනියො, රත්පා ඇතියච්හු; පච්පිණ්ඩපාතසතානි, පන්සියක් පිඩුවයි; දුග්ගතානං, දිළිඳුනට; අත්තනො පමාණං, තුමපමන්; මාකලපිළිබෙව් ඉක්මෙනුවට නොනිසිබැව්; සඤ්ඡම්හිච්චා ඨාතුං, හැම්මී සිටිනට; ජරාජ්ජෙරා, ජෙරෙන් ජුනුයේයි; මහල්ලකො, වියෙන් මහලූයේයි; ඛණ්ඩදන්තො, වගුළුදත් ඇතියේයි; පලිතකෙසො, පුළුකෙහෙඇතියේයි; ඔභග්ගසරීරො, [illegible]පිරිට නතුව් බුන් සිරුරු ඇතියේයි-තනත්තවායොභුජ්ජො, තන්වාව[illegible] කිළිවියගුවැ යුසේසී-පෙසකාරවීජිං, තන්වාවන් වසන වෙයක්; සාකම[illegible]කම්පි, † පලාමතුඩකුජ්; ඛණ්ණ, ඛණ්ඩමතුයෙකින්; මඤ්චො, වසා; දුස්ස්වැ කහවාය යූසේයී-ථොකං ආගමයිංසු, මඳක් ලැසිගක්,

* අඟුලම්පි-පෙල.

† උලුංකමත්තම්පි-පෙල-සාකමත්තම්පි-පෙල නොපෙණේ.

අස්ස සුඛභාවං දු[illegible]
[illegible]; බාලෙ [illegible] තතනුණේයි; ථොකං ඔසක්කිත්වා, මදක් නැතුව [illegible] අහො
[illegible] තුන්[illegible]; කුච්චිාරං, කිළිදෙරව්; ථොකං ආකුලා විය හුත්වා, මද්ක් මූලා
ව[illegible]ණි [illegible]ච්ඡදනං නාම, කෙලෙශ් බන්බැවින් සච්ඡදනය යනු නම්ලද සුදු
බත්; අ[illegible]පුපව්‍යජනො, නොයෙක් සූ බෑජුන් ඇතියේයි; ජිඝච්ඡාතො ම
හෙසක්ඛ[illegible] ජිඩුවාජිනි; තෙජවන්තතරා, ඉතිරිතෙජ ඇතියේසී; නාතුඛත්තං
කිළිස්සාම[illegible]ති, සැණකෙළිම්හයි.

පිප්ඵලි[illegible]හායං, පුලිල ගුහෙහි; අඤ්ඤතරං සමාධිං, නිරොධසමාපත්[illegible], උට්ඨ
හිතං, උස[illegible]තිබැව්; උස්සුක්කායස්ස භාවො උස්සුක්කං යනු වේ-පිඩ[illegible]ාතපටිලා
භාය, පිඩප[illegible]ලබවස්; පෙසකාරවණ්ණං, පෙහෙරදරුවෙස්, කොසිය,
[illegible] අනුයෙහි සු ශබ්ද නිපාත—පිහයන්ති, [illegible]; අනන්තහර
ස්ස, * තුමා පු[illegible]නාවුහු; අනඤ්ඤපොසිනො, ජනා නොපුසිනාවුහු; උපසන්ත
ස්ස, දුකෙලෙස් ඇතියවිහු; සදා සතිමතො, හැමකල පවත් [illegible] සිහිඇතියවිහු;
තගරෙ විය ලොහිතචන්දනෙ විය යනතැන් ගන්ධො යනු ඇර යොජනු—
උළාරො, මහත්; විප්ඵාරිකො, පතර ඇතියේයි.

42. මහසුප් මහතෙරුන් වත්.

ඉසිගිලිපස්සෙ,† ඉසිගිලිපව්වතවුලෙහි; කාළසිලායං, කාළසිලා නම්ඇති අ
තලගලුයෙහි කළු වෙනෙර; සාමායිකං චෙතොවිමුත්තිං ලොකියජ්ඣානකං
ලොකියජ්ඣානං, අප්පිතාප්පිතක්ඛණුන් කෙරෙහි[illegible] කෙලෙසින් මුස්නාබැවින් සා
මායිකචෙතො විමුත්තිනම්-අනුසා[illegible]කස්ස රොග[illegible]ස්ස වසෙන, නුසුන් රොගයක්
විසින්; පසලදසැඳ උපද්නාව් නිසිවැයපි [illegible] රාග අනුසායික රොගනම්-පරි
හීනජ්ඣානස්ස බො පන අනියතා ගති යනු [illegible]ින් නොගුලුවහට බ[illegible] නි
යතවනබැවින් කියත්-සච්චං ආගරිස්සාමි, ස[illegible]ැරණෙහිම්; [illegible] පැහැර
පියම් යුසේසී—කොසොරොපණිස්සච්චකං, කෙස[illegible]ැකර එව්; ගළනා
ලිං, ගලතැල; උගුරුවලලු යුසේසී-අඤ්ඤතකවෙස්සෙන, නොපාලවෙසකින්.

මහාවීර, මහත් වැරඇතිය; මහාපඤ්ඤ, ලෝ පතුල පැණඇතියැ; ඉඩ්
යා යස්සා ජලං, ඉද්ධා පිරිවරින් ඉලියෙනුව; සබ්බවෙරභයාතීත, හැමවෙර
හා හැම භයඉවත; වෙරනම් පාණාතිපාතආදිකා-භයනම් චිත්තුත්‍රාස; නො
හොත් වෙරභයහෙතුවනබැවින් වෙර භයනම් වෙයි-චකබුම, පස්ඇස්ඇතිය
ව; මරණාභිභූ, මරණඅභවුව; මරණං ධාකංඛිති මරණං පස්සති චෙතයති,
මියනුවටපියොව් කෙරෙයි; ජුතිධර, කැණජුතිහ[illegible]ැජුති ධැරුව; අපප
ත්තමානසො, නොපත් රහත්ඵල ඇතියේයි; සෙබො, [illegible]තිම්සිඛ ඇතියේ
යී; කථං කාලං කයිරා, කිසෙයෙකින් කළුරිය කෙරෙණු[illegible]; [illegible]නෙසුත, මහජ
නා අතුරෙහි පාලුවුව; ධීර, පැණඇතියෝ; නොහොත් පැරකුම් ඇතියෝ—
නාවකංඛනති ජීවිතං, දිවිනොපසසිත්; සමූලං තණ්හං අබ්බුය්හ, සමුලු

* අරහත්තස්ස-පෙල. † ඉසිගිලිපබ්බතස්ස-පෙල.

[illegible]යි-පිපාසං කුපිතා
තණ්හා [illegible] තණ්හාසට මුල්නම් ඇවිජ-පරිබ්බිබුතො [illegible] ගොත්
ණයෙන් පිරිනිවි; සකාඩපරිනිබ්බාණ තියත් මැනැවිමේ-සමසී [illegible] ජවි
බැවින්–ධූම්රාසි විය, දුම්රැසක් සෙයින්; තිමිරප්‍රජො විය, අඳු [illegible] සෙ
යින්; ධූමතිමිරභාවං, දුම්හා අඳුරු ඇතිබැවි; කුමාරකව [illegible] කිය [illegible] කුමරු
සඬන් ඇතිව; බෙලුවපණ්ඩු වීණං ආදාය, විලිකුන් බෙල්පස [illegible] ඇතැබඳු සෑ
හැඇති වෙණක් ගෙණ; අතෙවසං, ඉලියත්තෙමි.

අනුරූපං, පිළිවෙත්කරණුයේයී; ජීවිතං අනිකාමයං, ජීවිතෙ පතනුයේ
සී; නමුචිනො සෙනං *, මරහු සෙන්; කෙලෙස් යුසේයී-ප්‍රනබ් [illegible]වං අනාග
තභවා, පිළිබඳට නො එනුවුයේයී; සොකපරෙතස්ස, සොකයෙන් මඩනලදු
වහු; කවජා [illegible] සයථ, කිසිලියෙන් ගිලිහී; දුම්මනො, දුක්පත් [illegible] ඇතියේයී;
දුක්ඛං මනසි [illegible] සො දුම්මනො-සම්මදස්සද, විමුත්තියා [illegible] ලොප්
කොට තුබූසේයී සම්මදස්සද, [ය] විමුත්තානං යී යොජනු.

[illegible] විමුත්තියා, යන ඇති විකබම්භණවිමුත්ති නම් රුවාරූ ඝාන්
තදඞගවිමුත්තිනම්-කාමවැජරිහවුන්, සමුච්ඡෙද විමුත්තිනම්-මග-පටිප්පස්සද්ධි
විමුත්තිනම්-ඵල-නිස්සරණ විමුත්තිනම්-නිවන්.

43. ගොධික මහතෙරුන් වත්.

අප්පමත්තං නාම නත්ථි, නොපත්නාලදුයෙක්නම් නැති; උභතො දීඝං ආ
වාටං, දෙකෙළෙන් දික්කොට වළක්; වීසු පරියන්තෙසු, වළ දෙඇලයෙහි;
ආවාටස්ස පුරිමපස්සෙ, වළට පෙරටිබිම; රජ්ජුකෙසු, ඇතුළු වළවටසිටි රෙජු
යෙහි; අවංසිරා, යටට ලූ හිස් ඇතියහු; එතානකාසු චාවිසු යාගු යන ඈයි යාගු
ආදීන් මහඛිත සැලගෙණ [illegible] ප්ජාපෙස්සාමි, † පොඩවනෙමි; තලවනෙ
මි යුසේයී-උත්තිණ්ණුත්ති [illegible], වලින් නැගිනැගිසවුන්; සුධාපරිකම්ම
කතං [illegible] සුණුයෙම් පිරි [illegible] කරණලද බිම; පිච්ඡිලං කාරාපෙසි, බෙලසුල්
මඩකැරවී-[illegible] තා ‡, ගෙම දඬුදෙවනලද්; මඤ්හං නාගඤ්ඡති, මට
නොඅගියි; එතස්ස කුල්ලපකානම්පි, මොහුගේ කොලොච්චිනටජ්; කලහොපි,
හැජ්පරාමාස ඈ කලහජ්; විවාදෙපි, එයට පූහා විරුජුතෙප්‍රලජ්; මෙත්තිං,
මෙත්ධම්; කඬුවනඬානෙ, පොපිඇති තත්හි; නබෙන විළෙබනා විය, නි
යෙන් කැඩීමක්බඳු; සොළසහි ආකාරෙහි, සොළොස් ප්‍රකාරයෙකින්; සො
ළොස් කොටසක්කොට බෙදාය යුසේයී-පටිකරණං, පිළිවක්කිරියකිරීම්; අ
භාරකාසුං, අභුරුවල; ධමාපෙත්වා, පුම්වා; දුබ්බිලදඬකෙ, ඇක්මෙත්ම බිඳෙ
න දඬු; විප්පකාරං, විපුවර [illegible] බුඩවිස්සිං, බුදුන් ඉසුරුවත්නතන්; බුඩලීළහං,
බුදුලෙලහ; අපස [illegible] පහව; කිලජං, පැදුරු; චක්කමත්තානි, ගැල්සක්
පමණුහු; දෙ [illegible] විය උඨහි, § ගිනිනැගිවන්වී; පදෙසඤාණෙ, එක්දෙස්
දන්නා ඤාන්හි-[illegible] යනු ඉක්බිතිකොට-උඨහිංසු, යනු යොජනු.

* මචවුනො සෙනං-පෙල-නමුචි යනු වසවත්මරුට නමකි.
† පොථෙස්සාමි-පෙල. ‡ තසෙව දඬං දපිතො-පෙල.
§ ඩාතො විය උඨහි-පෙල.

අස්ස සුඛභාවං දු [illegible]
[illegible]; බාලෙන [illegible] පාඇති [illegible]; උඩපාද එතස්සාති උඩපාදෙ [illegible] වේ-
අපි, තුන් [illegible] සටට දූ හිස්ඇතියෙමි; අනරියං, නොහුදින් කම්; [illegible] පුත්නට
[illegible] අනරියකම් නම්-හඬ යනු ව්‍යවසායා ජීති නිසා-බදිරභාරජා
තකං, එ [illegible] යෙහි කිහිරභුරු ජා.

44. ගරහදින්නයා වත්.

චතුත්‍ථො වග්ගො. 4.

සතරවන පුප්ඵවග අටුවා සන්‍ය නිමි.

ඔයාරු [illegible] මානාය, දුරලීම් වැටෙනුයෙහි; රජසරු [illegible] වත්න කල්හි [illegible] යි සේයි-වායු පානකම්පටං, කවුළුදෙරක්; විස්සාසිකාමඤ්ඤං, විස්වස් ඇමතිය ක්හු; අත්‍තනො කම්මං, තුමාවිසින් කටයුතු වෙණෙදම් ඇදී [illegible] කම්හු; සුඛං, සුන්වත්; විවරං, දොසක්; රාජාණං, රජඅණ; කුමුදුපතානි, වැසිඳු [illegible] ලූජ්; අරුණව [illegible] මතකා ච, අරුණු පැහැඇති මැවිද්; චතුහි දූයෙහි නික්ඛතරෙ, අනොපාජන ධනකක්ත කරමරාණීත සයමුපගත යන සතර දසුන් වරායටති; ඔතරති, උදුනෙන් බහිදු; උලුංකෙන කපීයං ගරාපෙත්වා, ලූවින් කැඳ ඉස්වාපියා; පවිජිය ඔපිලෙත්වා, පැසබැඳ; අනුවච්ඨං කත්වා, නොඉඳුල් කොට; ඉතරෙ, බිත්හිමි; සුණනතූති, යනුයෙහි වත්වා යනුවක් අඩතහාර කරණු ඉති ශබ්ද ගෝ අරණේයි-බහුමනත්ත, බොහෝ මනනු ඇතියවිහු; බොහෝදෙනා හා සසැදිලි ඇතියවිහු යුසේයි-කාලසෙසව, කල්ඇතියෙහි මේ; උනතරුම්මාරෙ, උඩඑළිගෙහි [illegible] ගෙල, දුකින් කලකුවකල් හි; විභාතකඛණේ, පහන්වූ කෙණේහි; [illegible] උතබලියා, කකියන ඉකිලියෙහි; සමපරිවත්තකං පවමානා, පෙරළ [illegible] පෙරළී පැසෙනුවෝ; [illegible] හරව සදද, බියජනන හඬහු; ඉමෙසං,-මේඅතුරෙව [illegible] නිපජ්ජාහිං, නිදැති; එලය යුසේසී—සබ්බසතය [illegible], * සව්සියලවාරණී [illegible] යායක්, චමයතරස ගාති, නගඹුසියෝ; චවපතරීසතානි, නැගැඹිසියෝ; [illegible] පනිකානි, වැඹහි බඳනාලදුවෝ; පෙසසා, කම්සකින් එනුයනුවෝ; අසසුමුඛා, කළුඑමුසු මූනු ඇතියෝ; පට්විලදීයනසදෙද විය, පොළෙළ් පැළෙන ශබ්දයයි, [illegible] මේ; ඉන්ද්‍රියානි අපාකතිකානි, සකඉඳුරෝ පියවිහි නොසිටියවිහු; [illegible] තරූපානි විය, කලත්සහවි ඇතිබඳුළුව්; දොණිපාකං, නිඹක් සාලෙහිබත්; විපු රණේසු, කාසි කොසොල් දෙරටෙහි; ධුරවිහාරෙ, [illegible] වෙහෙර; කුතොනු, කවර කරුණෙණ්; දිවාදිවසෙසව, දෙවෙන් දහවල්; [illegible] යාය, පිළිබගනුවට; යනොනද සිඹණ්, යාගකලකල; තිඹිණං සුරං, කැකුළුරහ; [illegible] සකගනධිසාලිහ පානං, මතවැසි ගඳහැලින් නිපන්බත්; බජ කම්කතිං, [illegible] බජ්ජක ඇකජ්ද සි; පරදාරිකකම්මං, පරදාරසෙවුන කම්; පරදාරෙසු නිදුණෙතා පාරදාරිකො තස්ස කම්මං පරදාරිකකම්මං-අභිරූපානං ඉතහිනං, ඉතිරි රූඇති මාගම්නට.

---

* සබ්බසතං යක්ඛදං-පෙල.

දුජ්ජීවිතං, [illegible]රහනලදදිවෙලින්; කුච්ජීවිතා [illegible]සි-පිතං කුපිත [illegible] සනු කි[illegible]යෙහි දුජ්ජීවිතං යී උපයොගවචන කෙළේ—සනෙ[illegible]හොත් [illegible]ති යෙහි; දීප[illegible], පිහිටක්; අඤ්ඤා, දික්හිකෙළවර; කදා භවිස්සති, [illegible] නුය; කඪි අඤ්ඤා, දික්හි අත්තැති; කුතො අඤ්ඤා, කව[illegible] අ[illegible] හිවනුදු; න අඤ්ඤා පතිදිස්සති, අත් නොපෙණෙයි; මම[illegible], මා[illegible] තොපජ් විසින්; තුම්හාකං යී කියයුතුයෙහි තුයහං යී එකවචන කෙළේයි—නොහොත් එකල්හි තුමාදුටු එකක් ගෙණ තුයහං සී කී—යොනි[illegible] ලඬානම නුසිං. මිනිස්අත්බැව් ලබනුයේයිම්; වදඤ්ඤූ, දන්කළවුයේයිම්; [illegible], ඒ නිරී සත්හු; හෙඪා හස්සනාති එව, යටට බසිත්මේ.

ජාගරන්තස්ස, නොනිදනුවහට; මංකුණ්සංඝස්ස, මකුණුමුහු[illegible]නමතුණ්ණා සං, අනුවගොස්[illegible] නොපිරිසුන් කෙළවරඇතියේයි-නොහොත් පුනපුන බැඳසිදු නොපිරිසුන් කෙළවර ඇතියේයි-අනුගනවා අමතං අපරිවජ්ජිත[illegible] අගගං [illegible] පුනපපුන සෙකබිත්වා වා අපරිවජ්ජිතනං අගගං යස්ස සො අන මතගෙග යනුවෙයි—පුබ්බාකොටි, මුලකෙළ; පුබ්බානනය යුළේයි—බයකා ලෙ, මිනිසුන් හෙනකල්හි; පාහුනකං, අමුතුවක්හු; පච්ඡිමභාගෙ, පැසුලු දෙර; එක්‍රිකාය, එක් එළුදෙනක්හු; පච්චිහං, පැසිනිම්; සමොධානෙසි, පසු වත් වත්මනුවත් හා එක්කෙළේයි; නොහොත් නිමවී-ජාතිසම්භවො, ජයල පත්; ජාති එව ජාතිසම්භවො-නොහොත් ජයටකරුන්-න හයෙදදු, නොන සනු; න ගමසඳ යුළේයි.

45. කොසොල්රජහු වත්.

පිප්ඵලිගුහායං, පුප්ඵලිගුහෙහි [illegible]ච්ඡිහාරීකා, සතැරියෝ; එකස්මිං කුවෙ කාල, එක් කලයෙක්හි තදි[illegible]ඊඪිකොළඹෙන, බිහි කොටිමෙයි; නහනකො චුයෙන් [illegible]රය යුළේයි-[illegible]ං මුච්ඡනං, හන්නැගෙණුකොට; උලුඞිතං, ඍ; දුච්චිත[illegible] *, [illegible]තාජන්නහු; චුනානියාමෙනෙව එවරූපා යී කී තියම්න්ම; ඔහිසිත්වා, නැවැතී; බමනීයං බම්තුං සකකා—සිඛිලසකුණෙ, ලි හිණිියෙක්; කුලාවකං, කසලුවක්; දෙවෙ වස්සනෙත, දෙව්ලා වස්නාකල්හි.

මනුස්[illegible] [illegible]ස්සව තෙ සීසං, තා හිස් මිනිසක්හු හිස්බඳ; හත්පාද ම මනුස්ස [illegible]ස්සව සී [illegible]ජනු—තා අත්පාහුද් මිනිසක්හු අත්පාබදුව යී යොජනු-කෙන නුවණෙන, කවරකරුණෙන්; යාහුර්සඪා, යං සෙඪා ආහු ඩී සේයි-නො හොත් යා සෙඪා ආහු යි සේ[illegible]-අනවඨිතචිත්තස්ස, එකෙක් නොසනිටි හත් සිත් ඇතියච්හට; ලහු[illegible]ස්ස, කෙණෙහි පෙරළෙන බැවින් සල්හුසිත් ඇ තියහුට-දුභිනො[illegible]මිතිබිය හට්; අධුවසීලස්ස, නොතාවුරු පියච්ඇතියහට; සො කරස්සානු[illegible]ව† , පැනඅනුහැච්පියොකර; පිතිවන්තාස්සු, සිලීය නො තාහවුරු පියච් ඉක්මේ; සීතවාතපරිත්තානං, කුඩිය සිහිල්සුලඟින් රක්නාබු කසලුවක්.

---

* ධුත්තස්ස-පෙල. † සොඑකතොකරස්සානුභාවං-පොත්.

අස්ස සුඛභාවං දස්සෙන්තො ... ගු කසලුයෙන් සුවඇතිබැව් දක්වනුයේ මියි; බාලෙන සද්ධිං වසනතො, බල්හුහා සමග විසීම්වනා; ... යන ඇසින් තුන්ගෙදෙහි වෙසෙස් බ්‍රහ්මජාලසූත්‍රයෙහි කීසෙයින් ගත්තේය—දස කථාවත්ථුනි; අප්පිච්ඡකථා, සන්තුට්ඨිකථා, සල්ලෙඛකථා, විරියාරම්භකථා, සමාධිකථා, පඤ්ඤාකථා, විමුත්තිකථා, ඤාණදස්සනකථාය යන මේ දශකථාවස්තූහු * තෙරස ධුතගුණා, පංසුකූලිකඞ්ග තෙචීවරිකඞ්ග පිණ්ඩපාතිකඞ්ග සපදානචාරිකඞ්ග ඒකාසනිකඞ්ග පත්තපිණ්ඩිකඞ්ග ඛලුපච්ඡාභත්තිකඞ්ග ආරඤ්ඤිකඞ්ග රුක්ඛමූලිකඞ්ග අබ්භොකාසිකඞ්ග සොසානිකඞ්ග යථාසන්ථතිකඞ්ග නෙසජ්ජිකඞ්ග යනමේ තෙළෙස් ධුතගුණයෝ—තිස්සො විජ්ජා, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති දිබ්බචක්ඛු ආසවක්ඛයඤාණ යනමේ තුන්විද්‍යායෝ—ඡ අභිඤ්ඤා, දිබ්බචක්ඛු දිබ්බසොත ඉද්ධිවිධ චෙතොපරිය පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ආසවක්ඛය යනමේ සඅභිඥා වේ.

46. මහසුප් මහතෙරුන් වත්.

චත්තාලීසකොටිවිභවො †, සතළිස්කෙළක් ධන ඇතියේයි; අඩ්ඪමාසං, අඩ මස් අඩමසින්; අජනානං බයං, එක්දා එවෙලෙහි ලහකෙළින් ගෙණ ඇසගහණ අජනම්හිමි; උපච්කානම ආවයං, තුඩින් පස්කටින් ‡ කරවෙයනතු ඕස්, මධුනච සමාහාරං, රෙණ්උකහා කැටිකළම්යි; පඤ්චමහානිධිං, පස්තැනෙක තුබූ මහනිදන්, අනාවිකඛිත්වා යනු කාලංකත්වා යනු හා යොජනු—මාතනි සසීතො, ධනඇතියෙමි යන මත්ඇසුරුකෙළේයි-යාපනමත්තකො පරං, යපෙන මතුයෙන් ඉතිරි; කාලකණ්ණියා, කලුවකවිසින්; අභවෙකලෙලන, අභවැල්බැවින්; පංසුපිසාචකො විය, කසලඅකුරෙහි වසන පිසසක්සෙයින්; නිවුත්ථොකාසං ×, වුසුතැනට; ජාතිස්සරෙ හුත්වා, දැසීහිකරණ ඤාණඇතිව, උබ්බිග්ගහදයො, බියෙන්කප්න ල ඇතියහු; සංඝාරණාතෙ, කසලගෙයෙහි.

ජහාකාරෙහි, පුත්තා මෙ නස්සන්ති ධනමෙ නස්සන්ති අත්තා නසයි සහී, + යන ස ආරෙන්; නිම්ලෙඩ්වා පරලොකං ... යනු ගිනි[නි] මිත් දක්නතැන් ගෙණ කියත්-පස්සන්තස්සාපි යනු දුක්ඛපරිත්තානං කාතුං අසමත්ථාය යනුහා යොජනු-දිවසෙ දිවසෙ-පෙ-පුරොපි යනු අත්තාහි යනු හා යොජනු.

47. ආනන්දසිටුහු වත්.

* අප්පිච්ඡකථා සන්තුට්ඨිකථා පවිවිත්තකථා අසංසග්ගකථා විරියාරම්භකථා සීලසම්පදාකථා සමාධිසම්පදාකථා පඤ්ඤාසම්පදාකථා විමුත්තිසම්පදාකථා විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාකථා .රථවිනීතසූත්‍ර යෙහි මෙසේයි.

† අසීතිකොටිවිභවො-පෙල.

‡ තුඩින්පස්ගෙණකරණලද තුඹස්විසදූතු. × නිබ්බත්තඨානං-පෙල.

\+ පුත්තා මෙ නස්සිංසූති විභ නස්සන්තී නස්සන්තීති විභ නස්සිස්සන්තීති විභස්සන්ති ධනෙපි එසෙව නයො-අට්ඨවායි.

ධනුස්සුසො, ආගම්බුනුසු; පිළිගවය බුද්ධසම්පත්ති-ධම්මකථිකො, ධම්කියා කරණුයේයි; බුද්ධගුණෙ, ධනභගුණ කියනුයේයි; අප්පුරූපාසෙනෙතා, නොසෙව්නෙන්ති; ඉතරස්ස නතකෙන සබ්බං, සෝවාන් මගලදුවා නැයන්හා සමග.

48. ගණ්ඩිභෙදක සොරුන්වත්

පරික්කමෙත්ස්සු *, ධම්මසභාය නිසඬනෙතසු- හිලෙනිවා, ආරගා; පරිය ත්‍තිධම්මං වා නජානාති යී යොජනු-අයං චාරෙ, මෙයි සිරියයුතුතැනා; අයං විහාරෙ, මේ විසියයුතුතැන; අයං ආචාරගොචරෙ †, මේඇජර ගොජර; ඇජරනම් කායිකාදි අවීතික්කම-ගොජරනම් සැදෑහපසන් කුල-ඉදං සාවජ්ජං ඉදං අනවජ්ජං, මේ සාවජ්ජම මේ නිරවජ්ජම—සාවජ්ජමනම් ගුණිවාඇයි- ඉදං සෙවිතබ්බං ඉදං න සෙවිතබ්බං මේ සෙවියයුතුය මේ නොසෙවියයුතුය; සෙවියයුතුනම් ගතබම් විතක්ඇයි-නොසෙවියයුතුනම් කම්විතක්ඇයි-ඉදං පච්චිජ්ජිතබ්බං ඉම් මගඵල පිළිවිදිය යුතු; ඉදං සච්ජිකාතබ්බනති, මේ නිවීන් පසක්කළයුතුයයි පරිපාති, පිළිවෙත්; පටිවෙධධම්මං, පිළිවෙයි කට යුතු මගඵල නිවන්; යථාකිනාති, කුමක්සෙයින්යත්; දඩ්ඩි, දවි; යාව පරිකබයා, නෙතතාක්; සූපව්‍යක්ති‍යා, මුහුහා අය විකාරයෙකි.

සමපරිවත්තමානාපි, වැටෙන්නිජ්; ලොණිකං, ලුණු; අලොණිකං, නොලුණු; සුත්තකං ‡, සුතු; බාරිකං, කර; කටුකං, කුළු; අම්බිලං, ඇඹුල්; අනම්බිලං, කිවුල්; කසාවං, කසට.

49 උදායිතෙරුන් වත්,

පාථෙය්‍යකෙ භික්ඛු, පාථෙය්‍යනුවරවැසි මහණුන්; ඉච්ඡිං පරියෙසන්තානං, මාගමක පිරියෙස්නානට; එහිභික්ඛු පබ්බජ්ජාය § ඉඩිමයපත්තචීවරධර, ඉඩයෙන් නිපන් පාසිවුරු ධැරූවණු; තෙරස ධුතඞ්ගානි, පංසුකූලිකඅ ඇයි තෙළෙස්ධුතඟුන්; අනමතග්ගධම්මදෙසනං, අනමතග්ගපරියාය ධම්දෙසුන්; උග්ගණ්හන්තො, පෙළඋගන්නේසි; පරිපුච්ඡනෙතා. අසන්නේසි.

50. පාථෙය්‍යකමහණුන් වත්.

සුප්පබුද්ධකුට්ඨිං, සුප්පබුද්ධනම් කුෂ්ඨියක්හු; සුප්පබුද්ධවතථු, සුප්පබුද්ධයා පවත් කීළේයි; පරිසපරියනෙත, භුත්තානුමොදනා බණකියන පිරිස්අත්හි; අනුගන්තා සඞ්ගාමකාලෙ, වෙහෙර යන සඑරගට පසුගමන් කොට නැවතිකල්හි; මනුස්සවරාකො, මිනිස්උකවන්හි; බාහියදාරුචීරියං, බාහිරුවැසි දරුසිවුරුණු; නගරසොභනිං ගණිකං, නුවර්හොබවන ගිණියක්; නගරසොභනිං යන ඇයින් රූ ගුණ කියුහු; සම්මන්තයිංසු, සැසැදේ; නුළුනිටවා, කෙළපියා; අපසාමං කණ්හා ×, එහතව්කොට්.

51. සුප්පබුද්ධකුෂ්ඨි වත්.

---

* පටික්කමනෙත්සු-පෙල.
† අයං ආචාරෙ ගොචරෙ-පෙල.
‡ තිත්තකං-පෙල.
§ එහිභික්ඛුභාවං පත්තා-පෙල.
× අපවත්තමං කථා-පෙල.

ධම්පියා අටුවා ගැටපදය

——**——

මෙනම් ප්‍රකරණය මීට අවුරුදු 1000 කට පමණ පූර්වකාලයෙහි මෙම ශ්‍රී ලංකාද්වීපයෙහි රාජ්‍යශ්‍රීපදප්‍රාප්තව අනුරාධ පුරප්‍රවරය අග්‍රරාජධානිය කොට විසූ නානාශාස්ත්‍ර ප්‍රවීණ ධාර්මික, අබාසලමෙවන්කසුප්නොහොත් (අභය සිලාමෙඝවර්ණ කාශ්‍යප) නම් රජතුමන් විසින් ලියනලද්දක් බව පෙණේ.

ඉතා ගැඹුරු සිංහල භාෂාවෙන් ලියාතිබෙන හෙයිනුත් පුරාණ ගැලපීමක් බැවිනුත් මෙම ග්‍රන්ථයෙහි සිංහලාර්ථ තේරුම්ගැණීම අතිදුෂ්කර බැව් දතයුතුයි.

අවුරුදු දහසකට පමණ පූර්වකාලයෙහි අපේ ස්වකීය භාෂාව පැවති ආකාරයත් වර්තමාන කාලයෙහි එය පෙරළීතිබෙන ස්වභාවත් දැනගැණීමට මෙය ඉතා ප්‍රයොජනයි—මෙම ග්‍රන්ථශොධනයෙහි දුෂ්කරත්වය ඊර්ෂ්‍යාවිරහිතව මෙය බලන නැනවතුන්ට සුවසේ වැටහෙනවා ඇති.

අපේ අබාසලමෙවන් කසුප් ලංකේශ්වරයාගේ කීර්ති ශරීරය වර්ණනා කිරීමට මේ ප්‍රස්ථාවානුරූප නොවනසෙයින් ඒද මතු දක්වන්නෙමු-ඒමේ යථොක්ත ග්‍රන්ථය ධම්මපදාර්ථ කථාර්ථාවබොධය කරණ භවතුන්ට සහ පෞරාණික සිංහල භාෂාතත්ව විජානනාභිලාෂී සුධීන්ටත් අත්‍යන්තොපකාරී බැව් මතක්කරණුවත් ඇර, මේගැණ දැන්වියයුතු බොහෝ කරුණු ඇතත් මේවරට සංක්‍ෂෙපන ශුද්ධිපත්‍රාදිය නොදෙන සෙයින් ඒ සියල්ලත් පොත අවසානයෙහි දෙන සංක්‍ෂෙපනයෙන් විස්තරවසයෙන් දක්වන්නෙමු.

මෙම පොතේ අති දීර්ඝකාලයක් මුලුල්ලේ අව්‍යක්ත ලිපිකරුවන්ගෙන් හටගත් දෙස් ශුද්ධකරදීම පිණිස මාතර පූර්වාරාම විහාරාධිපති ඉඳුජොත්‍යාභිධාන ස්ථවිරපාදයන්වහන්සේ විසින් අයදනාලදින් ගල්කන්දේ විහාරවාසී දෙදම්පහල සුමංගල නමැති මාවිසින් යථොක්ත ස්ථවිරයන්වහන්සේගේ අයදුම පිළිගෙණ ගෞරවාභිවාදයි බටුවන්තුඩාවේ පණ්ඩිතුමන්ගෙන් ලබනලද උපදෙස් ඇතුව යථාශක්තියෙන් සකස්කර දෙනලදී-මෙහි ලිපිකරප්‍රමාද ජනිතයයි සිතියයුතුතැන් බෙහෙවින් ඇතත් අපට ලැබීතිබෙන සියලු පිටපත්වලම්එකලෙස තිබුනු යමක් වෙනස්කර අප මතය ග්‍රන්ථාරූඪකරන්ට උත්සාහනොකෙළෙමු-එබඳු තැන් නැනවතුන් විසින් විමසනු ලැබෙත්වා.

ග්‍රන්ථශොධනයෙහිදී අපේ ප්‍රමාදයෙන් හටගත් යම්කිසි දෙසක් දකින්ට ලැබුනිනම් මෙත්සිත් පෙරටුව ශාසනාලයෙන් අපවෙත දන්වා එවියයුතුයි-යම් නැනවතෙකු විසින් එසේ දන්වා එව්වොත් එය සාදරයෙන් පිළිගෙණ ශුද්ධිපත්‍රයෙහි බහාලන බවත් සතුටින් මතක්කරම්හ.

මේවගට,

D. SUMANGALA.

දැන්වීමයි.

දම්පියා අටුවා ගැටපදය.

මෙනම් පොත කලාප වශයෙන් දිගෙණඑන පොතකි එලෙස දී ඉතුරුව තිබෙන කොපි සවල්පය ඇතම් භවතුන්ගේ අයදුම්ලෙස ග්‍රන්ථාවසානය දක්වා මෙලෙස වරින්වර කාණ්ඩවශයෙන් දෙනුලැබේ.

ප්‍රථම භාගය ෆෝර්ම් 6 කින් (පිටු 48 කින්) යුක්තයි- එහි චක්ඛුපාල වස්තුව පටන් යමකවර්ගයේ කථාවස්තු තුදුස අන්තර්ගතයි මෙම පොතේ ශුද්ධිපත්‍රය දීය සහ හොඳ පිටකොලයක් අවසාන කාණ්ඩය සමග දෙනුලැබේ- මෙලෙස දී සමහරවිට කොපි සවල්පයක් ඉතුරුඋනත් එකවිට සම්පූර්ණ පොත ලබාගණුකැමතිව සිටින භවතුන්ට ඒ ඉතුරු කොපි සවල්පය අඩුමිලයට නොලැබෙන බවත් දතයුතුයි.

කලාපවශයෙන් ලබාගණු කැමතිව මීට බැඳෙන භවතුන්ට 1891 ක්‍රි අගොස්තු මස 31 වෙනිද වනතුරු. තෑගි කලාප දෙනු ලැබේ

පූර්වාරම්භයේදී මීට බැඳී ආධාරකරණ භවතුන්ට වැඩි සැලකිම අපේ යුතුකමකි,

නියම කලට වෙලාවට කලාප එවන්ට නොලැබෙන්නේ හදිස්සි අන්තරා නිසයි- ඒගැණ මීට බැඳී දායක මුදල් ගෙවාසිටින භවත්නු අසතුටු නොවණුමෙන් මතක්කරමි.

මේවගට,

K. GEORGE PERERA,

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

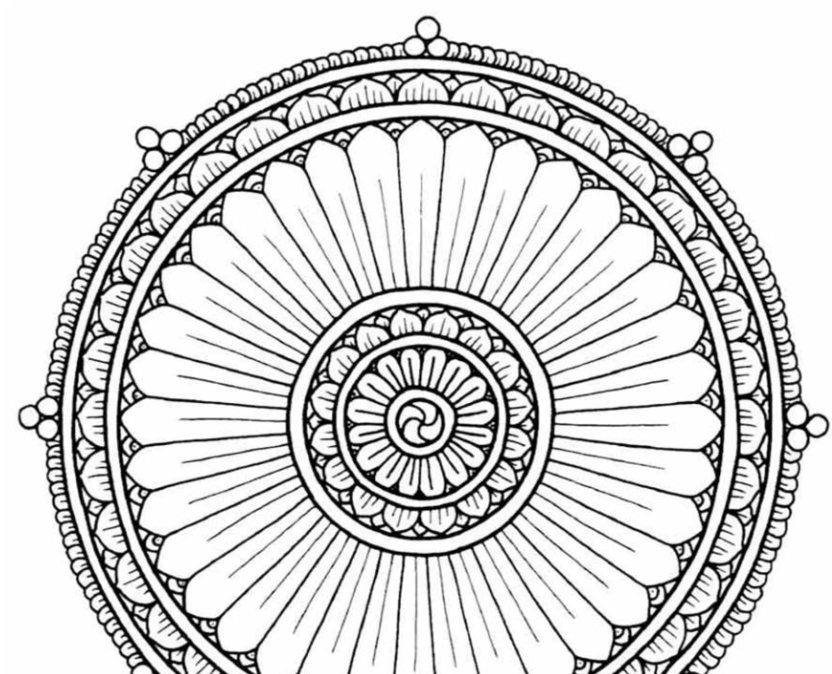

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු